

Universitätsbibliothek Wuppertal

T. Livi periochae omnivm librorvm fragmenta Oxyrhynchi reperta

Livius, Titus

Lipsiae, 1910

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechteinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechteinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2880)

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

LIVIUS
PERIOCHAE OMNIUM LIBRORUM

EDIDIT
O. ROSSBACH

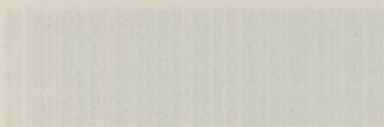

L I P S I A E
IN AEDIBVS B.G. TEVBNERI

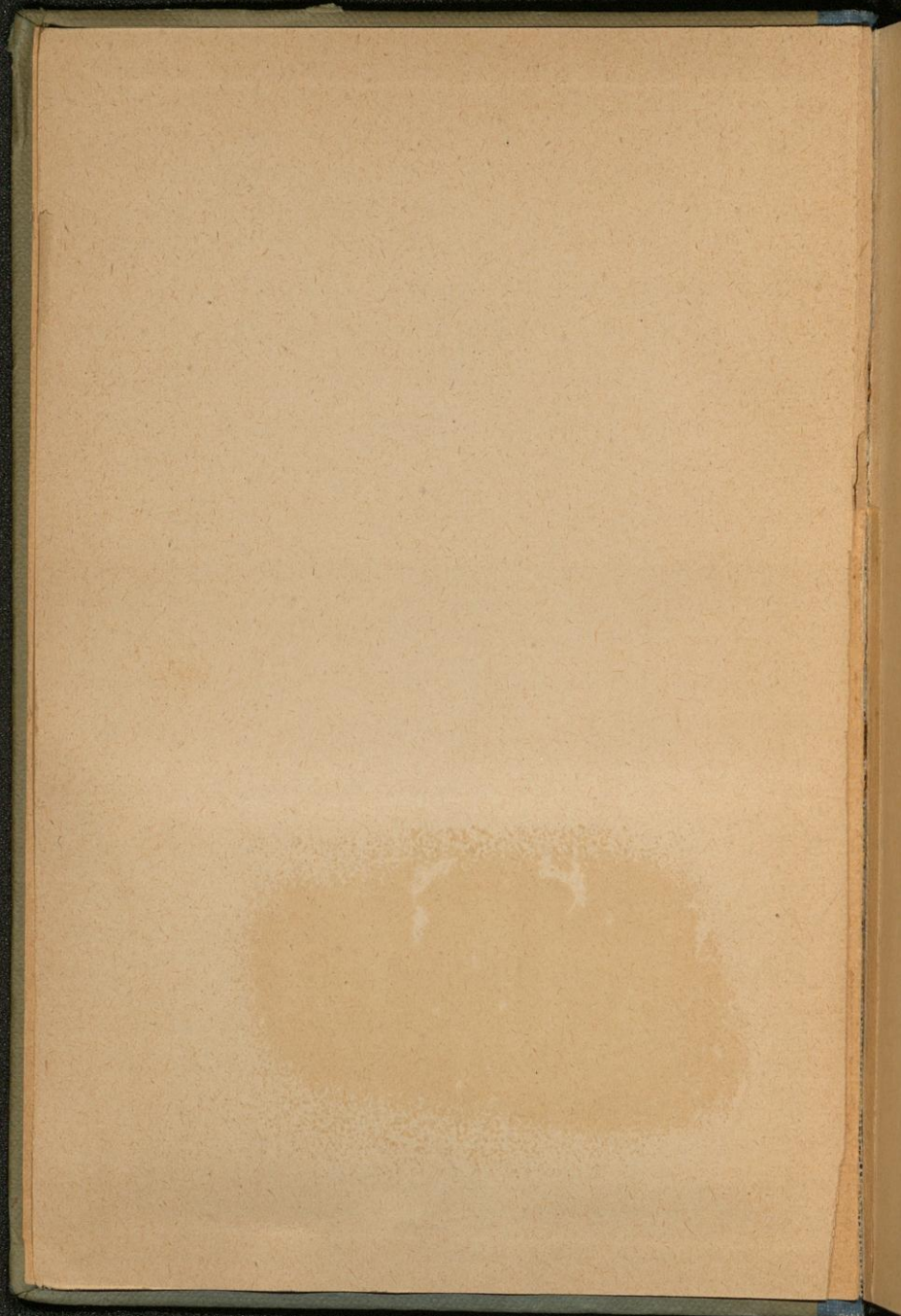
Dieses Buch stammt aus der
Bibliothek Günther Jachmann
Notizen und Randbemerkungen
dürfen nicht verändert oder
entfernt werden!

Jachmann
Sept. 1926

UB Wuppertal

10 GVKL1458

T · LIVI

PERIOCHAE OMNIVM LIBRORVM

FRAGMENTA OXYRHYNCHI REPERTA

IVLII OBSEVENTIS

PRODIGIORVM LIBER

EDIDIT

OTTO ROSSBACH

ADIECTA EST TABVLA PHOTOTYPICA

MCMX

LIPSIAE

IN AEDIBVS B.G. TEVBNERI

40
G 04
22WX 64235

84. 25 650

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI

PRAEFATIO

Non forte fortuna neque caeco omnino casu factum videtur esse, ut in vasto Aegypti papyrorum Graecarum et orientalium velut mari perpauca tantum insularum exiguarum instar innatent fragmenta ad litteras Latinas pertinentia. quo enim tempore poetae Romani civium animos ad imitanda exemplaria Graeca acerrime instigabant, eo ipso litterarum Latinarum monumenta hominibus Alexandrinis sorduisse videntur et fastidita iacuisse. id quod ne proximis quidem saeculis multum mutatum esse cum ex moribus eorum, quales Hadrianus epistula ad Servianum consulem data descripsit, elucet, tum hinc quod, qua erant acerba dicacitate, ne ab imperatoribus quidem Romanis eorumque familiaribus illic peregrinantibus abstinuerunt et Traianum Antoninum Caracallam Alexandrum Severum facietis conviciis lacessiverunt. itaque mirandum non est, quod in papyris in Aegypti oppidis repertis perpauca aetatem tulerunt poetarum Latinorum versus, quos Romae homines *a furno redeuntes lacuque* caneabant et pueruli Pompeiani parietibus incidebant, velut Vergili Aeneidis libri primi lacerae quaedam laciniae (Oxyrhynchus papyri vol. I nr. 31, saeculi V), pauciora etiam ad philosophiam pertinentia ut fragmentum quoddam nuper editum (ibid. vol. VI nr. 871 saeculi V ineuntis), cuius oratio Tullianae similior est quam Annaeanae¹⁾. paullo aliter res se habebat in tertio quodam

1) Hoc ea ex re maxime perspicitur, quod *astutiae* vocabulum occurrit aequae ac *haud*, *hice*, *etsi*, de quibus v. quae F. Haasius volumini III operum Senecae p. XIII sq. praefatus est, L. Annaeo Senecae in pedestris orationis libris vitatum, apud Ciceronem satis frequens. ceterum initium fragmenti supra

litterarum genere. vix enim quidquam iam inde a Polybii temporibus hominum Graecorum superbia non occaecatorum animos ad admirationem ita commovebat quam Romanorum rei publicae administrandae peritia et in mala quoque fortuna praeclara constantia, qua quinquaginta et quod excedit annis totum fere orbem tunc notum dicioni suae subiecerant. hinc igitur evenit, ut historicorum Latina lingua utentium et illic repertorum aliquanto plura fragmenta supersint, inter quos praeter versiculos nonnullos, quos editores Grenfellius et Huntius Trogi Pompeii Philippicis tribuerunt (Oxyrhynchus papyri I nr. 30 saeculi tertii), primum locum obtinent satis amplae epitomarum T. Livii librorum trigessimae septimi usque ad quinquagesimum quintum reliquiae octo columnis papyraceis saeculi quarti vel tertii servatae. totum enim Livii ab urbe condita opus maximo aequalium plausu acceptum et multum lectitatum ne ubique extaret, ipsa eius obstabat moles centum quadraginta duobus libris h. e. longe pluribus, quam quisquam ante eum composuerat, octo fere saeculorum res gestas complexi. ita ne homines quidem litterati saeculi p. Chr. n. primi exeuntis et secundi incipientis ut Martialis in bibliothecis suis integri Livii exemplaria habebant (XIII 190), sed idem nos hoc ipso, quod est inter ἀποφύγματα eius epigrammate, excerpta Liviana in exiguis membranis perscripta tunc frequenter in usu fuisse docet. id ipsum igitur hac in re cernitur studium huius aetatis hominum eruditorum illorum quidem, sed solidam ac severam doctrinam iam aspernari incipientium, quo Epicuri et Publilii Syri sententias ex eorum libris excerpebant¹⁾, Ennii versus ex Ciceronis libris de legibus cognoscebant²⁾, in historia ex epitomis quam ex annalibus

memorati ita supplendum videtur esse: *inertia p[otius] f[uit] quam virtute*. II viri Oxonienses ediderunt: *inertia m[agis] ..*. it qu. v. iidem bene observaverunt id, quod sub finem legatur, *nullus ne minimus quidem* apud Ciceronem quoque Tusc. V 16 extare.

1) Seneca de tranqu. an. 11, 8, epist. mor. I 8, 8, cf. O. Roßbach, de Senecae philos. recens. et emendat. p. 85 adnot. 2.

2) Seneca epist. mor. XVIII 5, 33 sq., cf. F. Mewis, de Senecae philos. studiis litterarum, Regimentii 1903, p. 7, 42 sq.

sapere malebant, in philosophia naturali argumentationes mathematicas auctorum Graecorum omittebant.¹⁾

Sed de deverticulo in viam. papyrus igitur illa anno huius saeculi tertio Oxyrhynchi reperta (O) inter Musei o Britannici thesauros Oxyrhynchiacos numero 668 insignita asservatur. octo autem columnae sunt videnos senos centimetros altae, sed ita pessumdatae, ut aut sinistrae aut dextrae marginis, in columnis secunda septima octava mediorum versuum magnae partes perierint. in quibus rectis librarius saeculo p. Chr. n. quarto ineunte vel iam tertio²⁾ excerpta illa Liviana litteris bellissimis uncialibus, quae appellantur, et ad amussim ita directis, ut etiamsi parva tantum alicuius particula supersit, plerumque pristinam litteram facili negotio agnoscas, perscripsit. quarum litterarum exempla habes eiusdem fere atque in papyro ipsa magnitudinis in tabula phototypica columnae septimae, quam me rogante redemptor honestissimus huic exemplari adiciendam curavit. columnae octavae, cuius pars dextra periit, similes imagines extant in libris *The Oxyrhynchus papyri* IV tab. VI, E. Kornemann, die neue *Livius-Epitome* aus *Oxyrhynchos* (*Beiträge zur alten Geschichte*, 2. Beiheft), F. Steffens, *lateinische Paläographie* suppl. tab. I, primae columnae in *The new palaeographical society, facsimiles of ancient manuscripts* III tab. LIII. unde melius, quam verbis indicari potest, genus scripturae cognosces ductibus constans certis et aequabilibus, litteris in elementorum b d h m q formis iam ad genus cursivum vergentibus, verborum finibus raro indicatis. librorum initia et novi consules vel alia nomina propria litteris primis supra ceterorum versuum normam, ut fit in inscriptionibus, paululum excedunt. contra versuum fines, quamquam est, ubi iis exeuntibus verborum syllabae dirimantur, maxime inaequales sunt. id quod non, ut Kornemannus putat (l. c. p. 2), inde tantum explicari videtur, quod chartae

1) Seneca nat. quaest. I 4, 1; 5, 13, cf. epist. mor. XIII 3, 24 sq.

2) *Oxyrhynchus papyri* IV p. 91.

scabrities librarium ulterius progredi vetuisset. nam cum alibi tum in versibus 165/6 et 185/6, ubi haec leguntur [*am*]-*ci-[ti]ae* et *de-[f]ormem*, nihil tale obstabat. immo hoc egit scriba, ut diremptiones, quantum fieri poterat, vitaret (non plures quam quindecim vel sedecim sunt in 217 versibus, singulae in prima columna et tertia, binae in quarta, quinta, sexta, septima, octava, ternae in secunda) et legentium commodis inserviens perpauca singulis versibus comprehenderet. itaque versus rarissime plures quam quadraginta litteras habent, plerumque supra triginta paululum ascendunt, nisi quod ineuntibus libris vel exeuntibus et ante vel post memoratos novos consules infra viginti aut decem interdum recedunt. hinc patet in explendis lacunis paulo liberius nobis negotium agere licere et singularum vel binarum litterarum spatia non curare. accedit quod quaedam litterae ut m n p r ceteris latiores esse solent neque intervalla singularum litterarum ubique eadem.

Hanc igitur papyrum Grenfellius et Huntius l. c. p. 90 sq. primi ediderunt, lacunarum partem maiorem expleverunt, locos corruptos, qui plurimi insunt, correxerunt. firmum igitur fundamentum erexerunt, quibus ii, qui postea ad haec fragmenta emendanda accesserunt, sua superstruerent. id quod eo magis hic praedicandum est, quo rarius in iis, quae infra ad haec fragmenta adscripsi, more solito editorum principum nomina singulis locis tacendi eos memorare licuit. ea tamen in re erraverunt, quod perspecto peculiari quodam corruptelarum genere, quo versibus 26 [*Li*]tratum pro [*Li*]terninum scriptum est, 57 *uastaita* pro *bassilica*¹⁾, 72 *grimonibus* pro *criminibus* similiaque, alibi fortioribus etiam remediis papyri verba sanare conati sunt, velut 111, ubi *in Pergamenos* (?) *missi* pro *impugnamtasi* legi volunt, 184, ubi *adhibens deterruit* pro *trigemreddeterbuit*, 217 ubi *primus* pro *planus*. iam vero cum

1) Hanc ipsam formam duplici littera s praeditam Pompeianus quidam ter parieti basilicae incidit, v. CIL IV 1779 et A. Mau, Pompeji in Leben und Kunst² p. 67.

hodie constet *planus* positum esse pro *planipes* (v. infra p. 145) et multo facilius *pugnamentasi* in *Prusiam amen-dati*, *strigemreddeterbuit* in *stringens* (*ensem*) *deterruit* mutare licere, aliis quoque locis ut 182, ubi de voce *indelegem* Grenfellius et Huntius desperaverant, Luterbacherus in *dilectu*, alii alia posuerant, ego iam *intellegens* scripsi, leni manu his vitiis mederi nos posse perspectum est.¹⁾ similia vero quaedam ut 14 *captiannobilis* nondum persanata sunt, sed adhuc medicinam expectant.

Post editionem principem emissam multis certatim ad fragmenta emendanda supplenda explicanda concurrentibus²⁾

1) Similiter Senecae de clem. I 1, 5 locus multum et gravibus remediis temptatus nescio, an sic sanetur: *potes hoc, Caesar, audacter praedicare omnia tua* (*quae* NR, cf. infra p. 98, 13) *in fide et tutela haberi* (*in fidem tutelam* NR), *nihil per te neque vi neque clam mali nasci* (*clamati* NR) *rei* p.

2) Praeter eos, quos supra attuli, sunt hi: H. I. Müller, Jahresbericht über Livius in 'Jahresberichte des Philologischen Vereins' 1904 p. 25, 1905 p. 25 sq.; 1906 p. 22 sq.; K. Fuhr, zu der neuen Liviosepitome in 'Berliner Philologische Wochenschrift' 1904 p. 1183; J. G. Reid, on the fragments of an Epitome of Livy discovered in Oxyrhynchus in 'Classical Review' 1904 p. 290 sq.; M. Schermann in 'Korrespondenzblatt für die Gelehrten- und Realschulen Württembergs' XI 12; V. Costanzi in 'Bollettino di Filologia classica' XI p. 176 sq.; E. Kornemann, Zur neuen Liviosepitome in 'Klio, Beiträge zur alten Geschichte' V p. 135; Drescher in 'Archiv für lateinische Lexikographie' XIV p. 293 sq.; G. Reinhold in 'Wochenschrift für klassische Philologie' 1905 p. 566 sq.; F. Münzer, Anmerkungen zur neuen Liviosepitome in 'Klio, Beiträge zur alten Geschichte' V p. 135 sq.; E. Wölfflin, zum Chronicon Livianum von Oxyrhynchus in 'Archiv für lateinische Lexikographie' XIV p. 221 sq.; P. Lejay in 'Revue critique' 1905 p. 1066; α ζ in 'Litterarisches Centralblatt' 1905 p. 1066; Dietrich in 'Mitteilungen aus der historischen Literatur' 1905 p. 279 sq.; Cl. H. Moore, the Oxyrhynchus epitome of Livy in relation to Obsequens and Cassiodorus in 'American Journal of Philology' XXV p. 241 sq.; L. Valmaggi, Livio, Epitome di Ossirinco 'Bollettino di Filologia classica' XII p. 43; Cl. H. Moore, the Oxyrhynchus epitome of Livius, Iulius Obsequens and Cassiodorus in 'Transactions of the American Philological Association' XXXV p. XVI;

optime de iis E. Kornemannus meruit, qui in exemplari, quod supra memoravi, adiutus imagine papyri photographica plane egregia, quam II viri Angli ei concesserant, haud pauca melius iis administravit. nam quaedam rectius illis legit, plura certis aut verisimilibus supplementis restituit, alia, quae vitia traxerant, correxit, porro commentario historico utilissimo singulas res enarravit et, quae in annorum 150 usque ad 137 a. Chr. historia iam plura quam ante sciremus, exposuit. sed hac in re ab eo dissentio, quod aliquot menda epitomatori quam scribae chartarum corruptissimarum tribuere maluit et 9 *flamen* [*Quirin*] *alem* ab eo pro *flamen Quirinalis*, 51 *homini* pro *homines*, 115 *haberen* pro *habere*, 133 *obsidentes Romanos* pro *obsidentes Romani*, 7 *Rhodonia* pro *Rhodus* similiaque posita esse putare. de quibus qui plura cognoscere cupiet, ea quae de Kornemanni editione in ephemeride 'Berliner philologische Wochenschrift' XXV (1905), p. 225 sq. exposui, adeat. praeterea ille ob causas, quas ibidem XXIV (1904), p. 1309 sq. refutavi, fragmenta Oxyrhynchi reperta eiusdem fere atque Eutropium et Obsequentem, de quo quando fuerit ambigitur¹⁾, aetatis esse existimat et ex chronico quodam saeculi p. Chr. secundi excerpta (l. c. p. 86 sq.). quae res quia artissime cum quaestione de periochis omnium Livii librorum coniuncta est, quales inde ab eius editione principe Romae anno fere 1469 emissa cum libris, qui integri servati sunt, typis exprimi solent, iam ad has transeamus.

Hae igitur T. Livi periochae omnium librorum ab urbe condita²⁾, nomen illud Graecum acceperunt, cum quid quisque liber 'contineat', hoc ipso verbo frequenter usurpato doceant (v. p. 7, 6; 8, 14; 9, 18; 11, 11; al.).

H. Schenkl in 'Österreichisches Litteraturblatt' 1905 p. 592; J. van Wageningen, ad Livii epitomam Oxyrhynchi inventam in 'Berliner Philologische Wochenschrift' 1905 p. 717.

1) cf. infra p. XXXIII sq.

2) Ita periochae in codicibus ΝΠ inscribuntur, v. infra p. 121, 23. O. Iahnus in editione Lipsiae anno 1853 emissa eas T. Livi ab urbe condita librorum CXLII periochas vocat.

similiter Homerus Sellius sive Silius, incertae aetatis grammaticus, *περιοχὰς τῶν Μενάνδρου δραμάτων* composuerat¹⁾ et Ausonii, quae feruntur, periochae Homeri et C. Sulpicii Apollinaris periochae Terentii et Aeneidis Vergilli hodie supersunt.²⁾ iam vero Livii periochas saeculo quarto p. Chr. ex prolixiore quadam epitoma, de qua post B. G. Niebuhrum (Vorträge über römische Geschichte, herausgegeben von Isler I p. 58) Th. Mommsenus egit (Abhandlungen der sächs. Gesellschaft der Wissenschaften VIII [1861], p. 552, 696), excerptas esse C. Zangemeisterus probavit (Festschrift zur Karlsruher Philologen-Versammlung, p. 87.³⁾)

Quarum principalis et optimus codex manuscriptus Palatinus Latinus 894 (N) est, olim Laurishamensis, nunc^N Heidelbergensis, quem accuratius Musei Rhenani vol. XLIV (1889) p. 66 sq. descripsi et saeculo nono tribuendum esse demonstravi. periochae in eo post Flori epitomam in quadrantalibus formae membranibus exaratae folia 62 a usque ad 104 b explent. correctus est eadem, quae eum exaravit, manu (N¹) partim inter scribendum partim postea ad eum^N codicem, ex quo derivatus est. alia multo minoris pretii saeculo duodecimo manus secunda (N²) mutavit vel in marginibus^N adscripsit, sed ultra folium 80 progressa non est. huius igitur libri 'accurate, quantum fieri potuit', ab Iahnio collati (v. eius praefat. p. V) lectiones passim non ea, quae

1) Suidas v. *Ὀμηρος Σέλλιος* et *Σέλλιος*.

2) cf. Iahnus l. c. p. IX.

3) Praeter periochas illa epitoma etiam Granium Licinianum Vopiscum Festum Obsequentem Eutropium Cassiodorum Idatium Augustinum Hieronymum Orosium libellum de viris illustribus usos esse constat, cf. H. Droyseni editionem maiorem Eutropii Berolini anno 1879 emissam, p. XXXVI sq.; G. Ay, de Livii epitoma deperdita, Lipsiae 1894: E. Woelfflin in annalibus 'Archiv für lateinische Lexikographie und Grammatik' XI (1898) p. 1; M. Flemisch ibid. p. 265 sq.; H. Haupt 'Philologi' vol. XLIV (1885) p. 295 sq.; W. Pirogoff, de Eutropii brevii ab urbe condita indole ac fontibus, Berolini 1873; H. A. Sanders, die Quellenkontamination im 21. und 22. Buche des Livius, Berolini 1897, p. 33; idem, the lost Epitome of Livy 'University of Michigan Studies, humanistic series' I

par esset, diligentia exscriptas esse iam E. de Leutsch monuit (*Exercitationum criticarum spec. I, index scholarum Gottingensium 1859/60, p. 7*) et quaedam in periocha XLIII eius ope correxit. paulo plura M. Hertzius cum Livii sui vol. IV partem II Lipsiae anno 1864 emisisset (cf. p. III), iis usus, quae Th. Mommsenus de codice cum eo communicaverat, restituit. alia perpauca C. Zangemeisterus, qui tunc bibliothecae Heidelbergensi praepositus erat, l. c. p. 90 adnot. 2 alibique et Orosii ab eo anno 1882 Vindobonae evulgati p. 235 inde protulerat. sed vix quisquam sperasset libro denuo excusso periocharum verba ita mutatum iri, ut iam factum est, nisi ego codicem Parisinum 7701 tribus saeculis Palatino recentiore repperissem (v. infra p. XIII) et anno 1885 exeunte contulissem. id quod, praesertim cum plurima in eo inesse vidissem, quibus verba epitomatoris ab Iahnio constituta emendarentur, cum Th. Mommseno, ut tunc solebamus discipuli viri summi Berolinum commeantes, communicavi. qui statim libello ex forulis protracto, in quo, ut postea aliunde accepi, manu C. Zangemeisteri plurima ad Iahnii apparatus criticum adiecta erant, multas codicis N lectiones ab eo omissas, alias minus recte relatas esse me edocuit mihique permisit humanissime, ut illum per horas nonnullas in hospitium, quo deverteram, mecum ferrem. ibi dum rem diligentius pensito, aliquot locos exscripsi et multa cum codicis Parisini lectionibus congruere recordatus mox Vratislaviam redux facile per litteras a Zangemeisteri humanitate impetravi, ut N mihi per mensis spatium eo transmitteretur, ubi quam accuratissime eum contuli.

Hunc librum ne saeculo nono solum superfuisse sumamus, impedit iam folium membranaceum Bernense A 92 B (B) in forma octavaria eadem qua N aetate scriptum, quod periochas librorum sexti usque ad octavum inde a verbis

p. 149 sp. (sed v. quae exposui in 'Berliner philologische Wochenschrift' XXV [1905] p. 1567 sq.); G. Reinhold, das Geschichtswerk des Livius als Quelle späterer Historiker, Berlini 1898; A. Klotz, zur Literatur der Exempla und zur Epitoma Livii 'Hermae' vol. XXIV p. 198 sq.

Sabatina Arniensis (p. 11, 12) ad *consulem facerent* (p. 14, 4) continet. plura de eo exposui praefationis Flori mei p. XX adnot. 1.

Eo autem maius est codicis B pretium, quod cum Pa-p^risino bibliothecae nationalis 7701 (olim *Claudii Puteani*, cuius nomen in fol. 1 a legitur) arta cognatione coniunctus est. id quod et hinc elucet, quod in paucis illis periochis cum crebras lectiones cum B N communes habet, tum quod cum B his locis consentit dissentiente N: p. 13, 3, *rostroque (postroque N) 9 impetrarent, 12 ab aulo, 13 decimuris tribus, 18 de occupanda ea.*¹⁾ damnum igitur, quod amissis libri B reliquis foliis fecimus, fere compensatur, cum P si non ex ipso B, certe ex codice eius simillimo fluxisse appareat. praeterea haec quoque lectio, quam B solus servavit, p. 12, 17 *in certamen* exeunte versu (*descendit* om. cum N et ceteris praeter r omnibus) mentione dignissima est. hinc enim perspicitur in archetypo omnium codicum verbum illud, sive *descendit* fuit, quod in editione principe positum est, sive *processit*, quod ego commendavi, excidisse. ceterum P, quem hieme anni 1885 Parisiis contuli, praeter alia (v. musei Rhenani vol. XLIV [1889] p. 70 sq.) in quadrantalibus formae membranarum foliis 76 a usque ad 105 a periochas manu saeculi duodecimi perscriptas praebet. qua aetate quamquam factum est, ut satis multa vitia irreperant, quibus vetustiores libri carent, tamen non minor eorum locorum numerus est, ubi lectiones iis, quas N habet, praestent neque tamen ita comparatae sint, ut vel a doctissimis librariis corrigi potuerint. sunt autem cum alii tum hi²⁾:

p. 21, 24 *furiale* (pro *funale*) *praeferretur* P *furj praeferretur* N

24, 17 *Luccia* (in *Tuccia* corr. Sigonius) *virgo Vestalis* P *Lucia virgo Vestalis* N

27, 16 *idemque q. fabi maximi* P q. om. N

1) v. quae de hoc loco musei Rhenani XLIV (1889), p. 71 et editionis meae Flori l. c. disputavi.

2) Alios locos v. musei Rhenani XLIV (1889), p. 71, 98 sq.

- p. 31, 4 *cum equitibus CC effugit P CC om. N*
 45, 25 *sublacti sunt P¹ subacti sunt P² sublati sunt N*
 49, 22 *et sic postea (pro ex S. C. postea, quod r posuit)
 P et postea N*
 54, 7 *hispani rebellabant P hispani bellabant N*
 56, 26 *quoniam cornelius P² quem cornelius P¹ quo
 cornelius N*
 63, 11 *obstructus a scipione erat P obstructus om. N*
 67, 6 *accidit vox. scl'e. mane P² accidit mane N P¹ 1)*
 82, 20 *Cum L. Postumio praetore P cum om. N*
 92, 15 *in se mucrone uerso P in sem uero neuerso N*
 93, 15 *sylla nolam in samnio P Syllam tam in samnio N*
 96, 17 *fugitiuorum regem uel ducem P¹ fugitiuorum
 ducem N P²*
 102, 23 *iecto archelao P et archelao N*
 110, 6 *pompeius sex. effugit P pompeius exeffugit N*
 111, 11 *qui se c. mari filium P qui se emari filium N.*

emendare librum conata est manus eadem, quae eum scripsit, P¹ (P¹) et verba nonnulla omissa in marginibus supplevit. P² multo plura manus altera (P²) eiusdem aetatis, rubricatoris, ut mihi visum est, mutavit et adscripsit. quae et ipsa, cum aliquot verba a manu priore omissa velut p. 3, 2 *colles* usque ad *fecit*, 32, 2 *ueneno* usque ad *Campanorum*, 3311 *Hannibali* usque ad *liui consulis* adiecerit, codice aliquo videtur usa esse. de orthographia huius codicis aliquanto correctiore quam libri N l. c. p. 72 et 101 sq. egi.

Tertii cuiusdam libri, qui ad eundem atque NP ordinem pertinebat, sed cum N multo artiore cognatione coniunctus erat quam cum P, nihil aetatem tulit nisi adnotationes de eius scripturis satis multae, quas P. Pithoeus, vir doctissimus, Tricassibus anno 1563²⁾ marginibus exemplaris Livii iterum a Carolo Sigonio editi, quod nunc in bibliotheca Bodleiana numero *Auct. 2 R. 1, 5* insignitum asservatur,

1) De hoc loco disputavi ibid. p. 101.

2) Typothetae errore l. c. p. 73 numerus 1562 indicatus legitur.

festinanter allevit. huius igitur codicis Pithoeani (II) ¹¹ lectiones cum Th. Hearnius in Livio Oxoniensi anni 1708 protraxisset, sed neglegenter edidisset, anno 1888 denuo descripsi et Pithoeum aetatis illius more non omnia ex libro suo enotavisse perspexi. quare etiam in adnotationibus huic editioni adiectis iis tantum locis II in censum venit, ubi memoratur. doleo tamen quod in museo Rhenano l. c. p. 72 sq. eum iusto minoris feci. nam praeter hoc, quod p. 57, 12 ultima duo periochae XLVIII enuntiata aequae ac N habet in P omissa, scripturis p. 44, 14 *Stolostobogios* pro *tolos. bogios* (N) vel *tholos bogios* (P), 73, 4 *Sallauuios* pro *salauuios* (NP), 86, 5 *fidem PR manserat* pro *fidem. pr. manserat* (N) vel *fidem permanserat* (P) aliisque propius ad veras lectiones quam ceteri codices accedit.¹⁾ denique II solus extrema periocharum verba (p. 121, 23) *clades Quincilii Vari* servavit. quam rem, cum iam ad spatium libri CXLII explendum necessaria sit, quo nihil nisi bellum a Druso contra Germanos gestum eiusque mortem narrata fuisse vix est probabile²⁾, inde quoque in eo infuisse concludas, quod Iulius Obsequens (p. 181, 14) eam memoravit, quem et ipsum epitoma quadam periochis copiosiore usum esse constat. postquam enim apud examinis prodigium Romanis adversum narravit, ita pergit: *multitudo Romanorum per insidias subiecta est.* sed scimus ex Plinii nat. hist. XI 55 *prosperrime* a Romanis post illud ipsum ostentum *pugnatum apud Arbalonem* esse. itaque fieri non potest, quin postremum Obsequentis quoque enuntiatum ad Vari cladem pertineat. Iahnus enim quod scribendum proposuit *Germanorum pro Romanorum*, neque ipse inter verba scriptoris recipere ausus est, neque iis, qui post eum ad Obsequentem accesserunt,

1) In scriptura *Au. Crisso*, quam II, p. 96, 10 pro *crixo*, quod est in NP, habet, nescio an nomen Romanum ducis servorum Gallici nullo alio loco traditum lateat, cf. p. 120, 22. de *Crixo* v. quae F. Muenzerus in Paulyi et Wissowae encyclopaedia reali IV p. 1724 sq. exposuit.

2) Cassius Dio quinque capitibus (LIV 32, 33, 36, LV 1, 2) has res narravit.

probavit. paulo vero superius (vs. 8), ubi Schefferus *Romanorum Germani* in *Germanorum Romani* plaudentibus omnibus correxit, alia est vitii ratio, cum librarium nomina iuxta posita confudisse appareat. denique notum est, quam saepe ultima quaeque librorum vel capitum verba interciderint.

Alterius cuiusdam codicum classis, quae multo minoris pretii est et libros tantummodo I usque ad VII verba *patriae restituti sunt* (p. 13, 22) continet, duos testes elegi. saeculo undecimo scriptus est Leidensis Vossianus in oct. 14^L (*L*). membranae sunt formae octavariae, in quibus praeter periochas illas (fol. 143 r.—148 vs.) Flori libri quattuor scripti leguntur. contuli codicem, qui ut C periocharum vocabulo omisso sic inscribitur: *de TITO LIVIO ABVRBE condITA*, anno 1889 et nuper de lectionibus eius nonnullis me dubitantem S. de Vries benignissime edocuit.

^C Alter codex est Harleianus 2620, olim Cusanus (*C*), quia in summo margine folii 1r. manu saeculi XVI haec scripta leguntur: *Liber hospitalis S. Nicolai prope Cusam*. qui cum in catalogo librorum manu scriptorum bibliothecae Harleianae annis 1808 ad 1812 Londinii emissio saeculo decimo tributus esset, Baehrenti anno 1875 eum inspicienti (v. I. W. Beck, observationes criticae et palaeographicae ad Flori epitomam, Groningae 1891, p. 8sq.) saeculi undecimi vel duodecimi esse videbatur, mihi anno 1889 eum conferenti decimi demum tertii. exaratus est in formae quadrantalibus membranarum binis columnis et post Florum foliis 43r. usque ad 46 vs. periocharum partem continet. ibi cum in priore columna desinat, ex fonte, qui et ipse mancus erat, eum fluxisse certum est.¹⁾

Iam ambos hos codices, etsi nonnulla vitia cum *NP II* communia habent, tamen aliunde velut etiam ex eo, quod librum secundum a verbis *Latinis victis montem Aventinum* (p. 2, 5) incipiunt et 11, 5 *sta miles* in *Aestimabiles* corruerunt, artissima cognatione inter se coniunctos esse patet. multo autem magis libris alterius classis interpolati sunt,

1) cf. quae de hoc libro Flori mei p. XVIII sq. exposui.

sed quaedam meliora iis exhibent ut p. 9, 1, ubi omissum in *NP II hoc*, quod post *ob* facilius intercidere poterat quam id, quod ante hanc editionem e principe addebatur *id*, servaverunt et 10, 12, ubi in *NP II* omissum *starent* exhibent (cf. Livius V 36, 6). alibi scripturas librorum prioris ordinis recepi, quamquam ambigas, utrum illi veriora praebeant an LC velut p. 5, 28, ubi *ex quibus*, quod NP habent, omiserunt, 10, 17 ubi *agmine* pro *exercitu* (NP) exhibent, 13, 15 ubi *insederant* pro *consederant*. ceterum in scripturis codicum BLC indicandis aliquanto liberalior fui quam in *NP II* et ex his graviora tantum attuli manifestis mendis, orthographicis similibusque maximam partem neglectis. etenim siquis has res desideraverit, ei ex museo Rhenano XLIV (1889), p. 74sq., ubi plenius de NP rettuli, eas petere licebit, de BLC vero nihil fere aliunde innotuerat. ceterum sicubi ea, quae illic leguntur ab iis, quae iam hic proferam, discrepent, his fidem haberi velim.

Multo maior est codicum recentiorum et longe corruptiorum numerus. inter quos cum librum similem LC, sed omnes periochas complexum inveniri posse aliquando speravisset, tamen, quamquam multos aut ipse inspexi aut per amicos inspiciendos curavi, haec spes me fefellit. nam dici vix potest quantopere a vetustioribus illis degeneraverint et quot quantisque vitiis obsiti sint. sed cum quaedam aut coniecturis reperta aut aliquo modo servata illis meliora habeant, ne hos quidem omnino neglegere licet. ex quorum numero ita a me collatos vel inspectos, ut de eorum scripturis spondere possim, hos habes:

Leidensem Gronovianum 107, membranaceum, saeculi decimi quinti, qui in octoginta uno foliis formae minimae (16°) ita perscriptus est manu Italica, ut periocha Ib aliaque satis multa desint, alia velut verba p. 71, 20 *a quo senatu* usque ad 78, 13 *transgressi: ibique* male p. 91, 4 post *teneretur* collocata sint. desinit in verba *equo super crux eius colapso* (sic, p. 121, 17). reliqua perierunt.

Vossianus

Leidensem Vossianum oct. 54, dum hic liber typis exscribitur, contuli Regimontium ut antea Gronovianum li-

beralissime transmissum. exaratus est anno 1440, in formae octavarum membranarum (0,127 × 0,195) manu Italica elegantissima, quae scripturam saeculi decimi secundi perite imitatur.¹⁾ cum codex, unde describebatur, alicubi detrimentum cepisset, librarius aliquot lacunas exigui plerumque spatii indicavit. continet hic liber praeter periochas sic inscriptas: LVC<I> F<LO>RI VIRIDI LIGENTISSIMI BREVI TAS SUPER ET PER OMNES .T. LIVII LIBROS ACCURATISSIME DIGESTA INCIPIT FELICITER²⁾ et folia 2r. usque ad 56r. implentes Livii vitam (fol. 56 vs. — 57 vs.), Aurelii Victoris, qui feruntur, viros illustres (fol. 58r. — 83 vs.), tractatum renascentium aetate litterarum compositum de re militari Romanorum anonymum (fol. 84r. — 90 vs.). paulo melior est ceteris eiusdem farinae codicibus. itaque in apparatu critico eum saepius illis memoravi et hic addam, quod sero vidi, p. 121, 10 pro *Chumstinctus* in eo *chunistinaus* extare, quae scriptura id, quod ab epitomatore scriptum fuisse conieceram *Chunistinctus*, comprobatum vidi.

Barberinianus De libro Barberiniano IX 44, quo iam I. F. Gronovius usus erat, sciscitanti mihi Chr. Huelsenus anno 1891 nonnulla humanissime rescripsit. cui saeculo decimo quinto Florentiae exaratus esse videbatur. continet autem in formae maximae membranarum praeter periochas (*Epithomae de Tito Livio*) ultimo loco positas Livii bellum Macedonicum (decadem quartam) et Lucii Flori epitomam. magis etiam interpolatus est Vossiano.

Parisini Similes esse codices duos Parisinos recentiores ex iis intellexi, quae E. Freymond meus, vir litterarum Latina-

1) v. quae de similibus codicibus exposui in actis hebdomadariis 'Berliner philologische Wochenschrift' XVII (1897) p. 1042 sq. et XX (1900) p. 1482.

2) Aetas huius libri ex subscriptione eius, quae post verba similia inscriptioni supra allatae haec habet: explicit Feliciter AB NATO DNO Iſ xpo. olympiade. c^{cc}. L^x. rhodi. vita, perspicitur. post Livii vitam fol. 57 vs. elumbe hoc distichum legitur: *Haec tituli brevitas digesta per omnes Vnusquisque libros quid ferat ipsa notat.*

rum non minus peritus quam Romanensium, de iis Parisiis anno 1906 ab ipso inspectis mecum communicavit. uterque liber, quorum alter numerum 5743, alter 5744 portat, et in vetere bibliothecae catalogo et nunc etiam ab Henrico Omont saeculo decimo quinto tribuitur. scatent autem vitis interpolationibusque pariter ac Cracoviensis bibliothecae universitatis 416 saeculi decimi sexti, de quo egi accuratius editionis Flori p. XXII. ex plurimis lectionibus, quas inde excerpsi, mihi eum ex P aut ex libro simillimo descriptum esse apparuit.

Quae ex codice saeculi decimi quinti Guelferbytanus 175 (olim Gudiano 4) attuli, ab Iahnio petivi, qui editionis p. V de eo egit.

Drakenborchii fide, quam collato a me libro Vossiano (v. p. XVII sq.) non satis certam esse apparuit, ea nituntur, quae infra protuli de codicibus Leidensi bibliothecae publicae Latino 19 cartaceo, quem S. de Vries saeculo decimo quinto exaratum esse benignissime mihi scripsit, de Bergiano cartaceo (post Nic. Heinsium erat Ioannis van den Bergh, qui eum Drakenborchio utendum permisit), de Boendermakeriano membranaceo (olim Th. Boendermakeri Traiectini, postea a C. A. Dukero in Drakenborchii usum ibidem collato), de Loveliano secundo membranaceo (a Thoma Coke barone de Lovel ex Britannia Traiectum Drakenborchio transmissio). quibus libris, cum neque iis recentioribus, quos ipse inspexi, meliora praebeant, neque vetustiores videantur fuisse, conquirendis, dummodo aetatem tulerint, iterumque conferendis tempus terere nolui et scripturas ita, ut apud Drakenborchium inveneram, repetivi. sic iam factum est, ut incerta illa nota ξ , quae alios apud scriptores plurimas turbas dedit et nunc quoque dat, in hac editione nusquam compareat. vergunt autem, quantum vidi, omnes hi libri maxime ad P. ceterum eos, cum maior pars earum lectionum, quas peculiare habent, coniecturis reperta esse videatur, integris nominibus, non notis memoravi.

Agmen claudunt inter se simillimi codex Norvicensis

et editio Romana princeps. hunc in membranis scriptum Th. Hearnius, cui Ioannes Morus, ante Norvicensis, postea Eliensis episcopus, transmisserat, contulit eiusque scripturas in Livii editione Oxonii anno 1708 evulgata adnotavit. r. editionem principem (r) anno fere 1469 Romae ab Ioanne Aleriensi typis expressam, cuius exemplar in bibliotheca regia Berolinensi extat, Iahnii in usum Carolus Schubartus et Conradus Bursianus, discipuli eius tunc Berolini commorantes, contulerunt, non accuratissime, ut ipse praedicat (editionis p. III), sed satis neglegenter. id quod iam ex iis, quae r benevolentissime mihi huc transmissio et denuo comparato p. 3 sq. huius exemplaris mutanda erant, intellegitur. nam praeter leviora multa ab illis falso relata *uicti* pro *uicit*, *Trigeminorum* pro *tergeminorum*, *Temptande* pro *hic temptande* in r extare vidi. quare aequae ac Iahnii huius plenam varietatem lectionum proposui. accedebat quod hoc exemplo effrenata saeculi decimi quinti hominum interpolandi libido oculis ingeritur. neque enim ea sola, quae corrupta esse opinabantur, gravissimis remediis sanare conati sunt, sed alia multa ad arbitrium suum immutaverunt. superlativi igitur r amantissimus *maximus* pro *magnus*, *speciosissimum* pro *speciosum*, *uir ex Poenis nobilissimus* pro *u. e. P. nobilibus* similiaque multa scripsit. deinde *quidem* et *omnino* saepissime et iis quoque locis, ubi apta non sunt, inseruit, *omnium* post *primus* addidit, *primum* post *tunc*, *aduersus* in *contra* vel *aduersum*, *hostis* in *inimicus*, *interficere* et *occidere* in *perimere*, *non* in *minime*, *talis* in *huiusmodi*, *totus* in *uniuersus* mutavit multaque alia commisit. tam saepe autem Norvicensis cum eo consentit, ut dubius haereas, utrum ex eo vel simillimo codice r fluxerit, an ille ex r derivatus sit. verum tamen ne his quidem in sordibus margaritae quaedam desunt, v. p. 9, 4; 10, 25; 24, 17; 49, 22; 59, 2; alios locos. ceterum hoc quoque testium par maxime ad P vergit.

- o. Iam vero redeamus ad fragmenta Oxyrhynchica (o). nam quod initio periocharum servatum est primi libri argumentum (Ia), post quod alterum eiusdem libri sequitur ab Anco

demum Marcio incipiens (Ib)¹), illis narrationis genere, enuntiatorum brevitate, participiorum perfecti sine copula cum nominibus coniunctorum frequentia, aliisque simillimum est. itaque paulo post publicatum O, hanc rem exposui (Berliner philologische Wochenschrift XXIV [1904], p. 1021 sq.) et O ab eodem atque Ia homine compositum esse conclusi. oblocutus est Kornemannus (ibid. p. 1182 sq. et Beiträge zur alten Geschichte 2. Beiheft, p. 78 sq.), sed id, quod sumpseram, ita probavit, ut similia illa multa extare concederet²), alibi tamen O ab Ia discrepare diceret. neque enim substantiva verbalia, quae Ia haberet ut *adventus Aeneae* (p. 1, 1) et *Superbi expulsio* (2, 4), in O reperiri. deinde O periodos habere dixit, Ia non item. quae facilia erant refutatu (Berliner philologische Wochenschrift l. c. p. 1309 sq.). fugerat enim virum eruditissimum in O quoque (18) legi *inter Achacos et Lacedaemonios cruenta proelia*. quas autem libri O periodos dixit velut (44) *Gallis in Ital[iam profectis Ma]rcellus [p]ersuasit, [ut domum redire]nt* aut (210) *P. Africanus cum L. Cottam [accu]sar[et, iudices ob] magnitudinem nom[inis cum] cad[ere noluerunt]*, vereor ne hoc nomine indignae sint. certe vix diversa sunt ea, quae Ia habet (p. 1, 3) *Numitoris filia a Marte compressa nati Romulus et Remus* et (ibid. 15) *Tarquinius Priscus Latinos superavit, circumfecit, finitimos devicit, muros et cloacas fecit*. attamen hoc largior Kornemannus O per librariorum multa omittentes, pauca mutantes a pristina horum excerptorum forma admodum degeneravisse. id quod iam inde perspicitur, quod de prodigiis, quae Iulius Obsequens haud dubie non ex Livii ipsius libris hausit, nihil omnino O tradidit. verba vero ipsa ita servavit, ut in nominibus *Suriaque* (214;

1) E. Woelfflinus, cum Iahnus I b *diversa . . . excerpta a diversis hominibus adscripta* dixisset (editionis p. X), I b ab uno homine profectum esse certis argumentis evicit in Commentationibus philologis in honorem Th. Mommseni p. 338 sq.

2) Kornemannus in 'Beiträge zur alten Geschichte' l. c. dixit, daß nun *Per. Ia sehr stark dem neuen Text ähnelt, ergibt schon ein flüchtiger Vergleich*.

Syria 139, 157) et *Sullanis* (226) vestigia orthographiae Claudiana aetate vetustioris supersint.

periochae

Ad haec enim fere tempora periochas pertinere oratione earum diligenter considerata E. Woelfflinus comprobavit (l. c. p. 349sq.), postquam Madvigius (editionis vol. IV p. VI adnot.) 'argenteae aetatis' vocabula in iis inesse breviter significavit. velut praepositio *citra* sic adhibita, ut eandem vim habeat ac *sine* (p. 116, 18, cf. p. 87, 20), non ante Senecam filium aut Columellam, *per omnia* (90, 10) non ante Velleium, *captivitas* (82, 12) non ante Senecam patrem, *ducatus* (108, 19) non ante Suetonium aut Florum repertiuntur; porro vetustiores scriptores pro eo, quod epitomator habet, *in totum* (34, 5; 36, 15) *in omnia* ponere solent, nondum praebent verbum *avocari* ea notione, qua 80, 7 legitur¹⁾, nondum utuntur vocabulo *indubitatus* (80, 23), quod ante Senecam filium non invenitur²⁾. orthographiam quod attinet, et ipsae recentiores formae ut *Corinthon* (64, 12; 16); *Nicomeden* (61, 16), *Syllae* (77, 16), de quibus v. quae exposui De Senecae recensione et emendatione p. 127 sq., Musei Rhenani XLIV (1889) p. 102, Berliner philologische Wochenschrift XXXIII (1903) p. 508 sq., occurrunt. res ipsas si spectamus, hoc mentione dignum mihi videtur, quod idem litterarum studium cernitur in verbis *extat oratio M. Catonis* (46, 11, cf. 71, 17), in similibus *Acilius senator Graece res Romanas scribit* (65, 22), in mentione crebra Ciceronis et Hortensii (81, 1; 99, 7; 101, 23; 107, 11; 114, 7; 115, 22, alibi), quo Seneca epist. moral. XVIII 5, 33 grammaticos suae aetatis in tractandis et excerptendis aliorum libris flagravisse tradidit et Fronto epist. ad M. Antonin. II 5,

1) v. Thesaurus linguae Latinae II p. 1470, 6, cf. Seneca de prov. 3, 10 et consol. ad Polyb. 17, 6, ubi Gertzius eumque secutus Hermes ex fallacibus codicis Ambrosiani vestigiis male *sevocare* pro eo, quod est in libris recentioribus quibusdam *avocare*, immerito posuerunt.

2) Ante Woelfflinum de periocharum genere dicendi J. Britzlmayrus egit in programmatae gymnasii Maximiliani Monacensis anni 1859 'Ein Schärfflein zum Thesaurus Latinus' ibidemque locos nonnullos illarum et Obsequentis corruptos sanavit.

p. 107 N. *ex Ciceronis epistulis ea dumtaxat se excerpsisse narrat, quibus inesset aliqua de eloquentia vel philosophia vel de re publica disputatio.* Graecae tamen linguae epitomato-rem non satis gnarum fuisse forma *Tarenton* (30, 11) docet.

Ceterum quisquis is fuit, qui periochas composuit et nomen suum consulto videtur tacuisse, etiam praeter res gestas memorabilia quaedam nos docet. ex iis enim, quae libro centesimo nono usque ad centesimum decimum sextum praescribuntur, hos, quos commentatores quoque Lucani eodem nomine, ubi fragmenta ex iis afferunt, appellant (ad *Pharsal.* III 182, X 521), *civilis belli* nomine comprehendi solitos esse cognoscimus. quorum librorum, quibus de bello, quod inter Caesarem et Pompeium fuit, agebatur, Apollinaris quoque Sidonius videtur gnarus fuisse. nam hic epist. IX 14, 7 cum amico quodam, qui *laudem Caesaris Iulii* ediderat, de iis loquitur, *quae de titulis dictatoris invicti scripta Patavinis sunt voluminibus.* gravius est id, quod ex inscriptione libri centesimi vicesimi primi discimus, *qui editus post excessum Augusti dicitur.* quod utrum verum fuerit necne, dubitare licet, hoc tamen certum videtur esse in illo libro infuisse, propter quae eum nisi mortuo Augusto publicari non potuisse omnibus persuasum esset. librum autem illum, cum nihil fere aliud nisi bellum inter Dolabellam et Cassium gestum huiusque mortem tractet et Octavianum legem tulisse constet (Appianus bell. civ. III 95), qua Dolabella, quem senatus hostem iudicaverat, proscriptione absolvebatur, cur post Augusti demum mortem editum esse aut vere aut falso dixerint, iam perspicitur. praeterea laudes Cassii, qui Dolabellam a senatu bello persequi iussus erat, Livius haud vitavit (Tacitus ann. IV 34). quibus et ipsis fieri non poterat, quin Augustus offenderetur, a quo illum, quamquam in eius libris inerant, quibus eum fere adlaretur¹⁾, tamen Pompeianum dictum esse notum est.

1) Verba, quae apud Obsequentem p. 178, 11 leguntur: *ipsi Caesari monstrosa malignitate Antonii consulis multa perpesso generosa fuit ad resistendum constantia*, a Livio petita esse cer-

Sed existit quaestio subdifficilis, quomodo traditae sint periochae. atque Iahnus quidem diiudicari non posse dicit (p. XIII), 'qui factum sit, ut ultimorum librorum periochae prioribus longe breviores et aridiores legantur, utrum eius, qui Livii libros excerpserit, an librarii, qui periochas descripserit, ad finem properantis negligentiaetribuendum sit'. mihi vero utrumque factum videtur esse. scimus enim ex Senecae patris et Quintiliani, quae feruntur, declamationibus in rhetorum scholis multo frequentius tractata esse vetustioris rei publicae Romanae usque ad Marium et Ciceronem exempla quam posterioris aetatis. porro lacunae in periochis octogesima usque ad ultimam longe crebriores sunt quam in iis, quae praecedunt (v. p. 88, 7; 95, 15; 16; 99, 7; 101, 13; 104, 10; 12; 105, 20; 108, 1; 110, 6; 115, 22; 117, 1; 120, 7; 13; 121, 23). hoc vero scholiorum et enchiridiorum mythologicorum velut Hygini fabularum exemplis, quibus similes sunt periochae, constat minore cum religione librarios negotium haec describendi administravisse quam poetas oratores philosophos. inclinabant autem eo maxime, ut quae ipsis mentione minus digna visa essent, aut omitterent aut in brevior formam contraherent.

interpolationes

Ex contrario periocharum ipsa natura ad nihil aliud magis invitabat quam ad interpolationes. neque enim defuerunt, qui in nimia illarum brevitate offendentes aut ex memoria aut ex ipsius Livii opere integro satis diu servato aut ex epitomis plenioribus nonnulla adscriberent. id quod cum iam librorum recentiorum scribae velut Gronoviani (v. p. 77, 14) et veteres viri docti ut I. F. Gronovius (14, 16; 56, 15; 105, 7) et Perizonius (55, 14) animadvertissent, opera data post Iahnium (p. X sq.) E. Woelfflinus de longioribus additamentis quaesivit in 'Commentationibus philologis in honorem Th. Mommseni' p. 340 sq. quod breviora attinet, duplex eorum est genus, alterum nimiam periocharum taciturnitatem explicantium, alterum per errorem

tum est, apud quem vocabulum *malignitas* crebro reperitur velut II 42, 1. pertinent autem ad librum CXVII.

plerumque aliquid addentium. hoc autem p. 1, 3 cernitur, ubi ad *Albae* interpolator *Italiae* vel *Italae* (ita codex C habet) apposuit, ut Albam Longam ab aliis eiusdem nominis oppidis velut Alba Helvorum Galliae aut Alba Pompeia Liguriae distingueret. nam et *Silvii*, in quod Iahnus editionem principem secutus *Italiae* mutavit, hodie vix quisquam probabit. ab eodem ineuntis fere medii aevi interpolatore 25, 11 in *Italia* videtur profectum esse. quod cum ad nomina *Placentia* et *Cremona* in margine adscripsisset, ad initium proximae periochae per errorem librarii alicuius relatum est, ut iam Gronovius perspexit. 38, 16 et 18 annorum ab urbe condita numeri adiecti et locis non idoneis recepti turbas dederunt. 41, 19 vocula *hoc* adscriptis verbis *rerum factarum* (*gestarum* editores post Frobenium omnes) *multitudinem* explicata erat; in *hanc* r demum eam mutavit. 51, 9 haec verba tradita sunt: *ab obsidione solo regis ab-sisteret*, quae cum r in *ab obs. socii regis abs.* mutari solebant. sed *obsidione* ab interpolatore profectum esse intelleges, si verbi, quod praecedit, *obsideret* memineris. 105, 7 *id* subditivum esse iam Gronovius vidit. paulum differunt loci p. 14, 16 et 26, 24. alterum breviorum interpolamentorum genus hoc est, ut verbis epitomatoris male intellectis aliquid adiectum sit. 27, 1 homo, qui nesciebat praepositionem *adversus* etiam postponi posse, *contra* ante voces *ferocem tot victoriis hostem* apposuit. unde evenit, ut in libris recentioribus, Leidensi, Vossiano, Boendermakeriano, *adversus* ad id, quod sequitur, *proeliis* tractum in *adversis* mutaretur. 55, 14 in verbis *lecto se strato sine linteis sine purpura efferrent* prius *sine* delendum esse Perizonius intellexit, 56, 15 et 16 *Africanus* et *Corneli* Gronovius et is, qui exemplar Aldinum correxit. 63, 7 voculam *passus* post numerum milium circuitus Carthaginis urbis male adiectum esse H. I. Muellerus perspexit. 76, 15 homo nescio quis oblitus paulo supra *Romam venit et propter caedem admissam in regulum quendam legi Romae interfectum* adscripsit, quae verba Iahnus merito uncinis circumdedit. similiter res se habet 77, 14, ubi, quamvis voces *volente Boccho* praecedant,

noluit repetitum est, sed iam in codice Gronoviano eiectum. 111, 8 *est* contra epitomatoris usum appositum est. 113, 26 ambigi poterat, utrum *caesus* cum *r* delendum esset, an id, quod sub finem eiusdem enuntiati legitur, *interfectus est* (114, 1). sed si reputaveris interficiendi verbum altero magis vulgare esse et interpolatorem sua post verba genuina addere solere, mihi *interf.* *e* delenti assenties. — in longioribus interpolationibus statuendis ea, quae Woelfflinus oratione earum diligenter considerata posuit (l. c.), maximam partem probare mihi non licuit. nam primum nonnullis locis iam ex codicibus accuratius examinatis ea ipsa, quae ille usui epitomatoris repugnare rectissime perspexerat, immutanda esse constat. velut p. 28, 7 N more per totam Latinitatem retento vocabula *uirgines uestales* collocata habet, non *uestales uirg.*, ut Pr posuerant, quorum lectionem Iahnus receperat.¹⁾ porro 112, 21 non *subiecit*, ut Woelfflinus ex Iahnii exemplari descripsit (p. 345), in N legitur, sed id ipsum, quod dicendi genus flagitat, *subegit* et 95, 15 duo pronomina relativa a Woelfflino vituperata (p. 346) nisi in recentissimis codicibus non comparent et ne a Iahnio quidem in orationem recepta sunt. ad alias interpolationes ab illo statutas quod attinet, idem in eum cadit, quod ipse Iahnio exprobravit (p. 348), ignorari, quod consilium epitomator secutus sit et quale eius iudicium fuerit in rebus

1) v. Woelfflinus, p. 344. quod eiusdem periochae vs. 6 in nomine *Florentia* epitomator ab Livio ipso XXII 57, 2 illam verius *Florumiam* dicente discrepat, hoc immerito Woelfflinus ibidem interpolatoris signum esse contendit. notum enim est, quam facile in nominibus propriis scribendis errores committantur et ab excerptoribus et a librariis. ceterum in eodem Livii libro 4, 6 videtur legendum esse *agmina-hostium <parribus callibus (uallibus codd.) decucurrerant*, cf. 14, 8 et 15, 10. ibid. 10, 2 certum puto hanc pristinam scripturam esse: *ratum (datum codd.) donum duit populus Romanus Quiritium*. ibid. 16, 7 locum lacuna hiantem sic suppleverim: *faces . . . collectae fascesque virgarum atque aridi sarmenti <consarcinantur> praeliganturque cornibus boum*, cf. Polybius III 93, 3sq. *Ἀντίβας — παρήγγειλε λαμπάδας δεσμεύειν ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ παντοδαπῆς ὕλης κτλ.*

eligendis, quas Livius narravisset. quamquam igitur iure verba de T. Latinio (6, 13) contra Iahnium defendit (p. 348), alibi velut in verbis *Cicero eius rei solus auctor* (81, 1) ideo in suspicionem vocatis, quod hoc uno loco epitomator rei narratae auctorem indicaverit¹⁾, ipse haud dubie lapsus est (l. c.), aut quod 98, 27 argumenta epistularum Q. Metelli et Cn. Pompei memoraverit, cum idem iam 59, 25 in orationibus Galbae neque eam ob causam, ut inter se distinguantur, factum sit (p. 346). nec magis probare licet, quod 74, 2 veriloquium nominis Balearium eam ob causam obelo notatur, quia periocharum decursum interrumpat (l. c.). quasi vero talia cum omnibus scriptoribus tum epitomatori rerum antiquarum studioso non sint permissa.²⁾ denique negandum est ei, qui alibi *belli et pacis artibus* (46, 4) scripserat vel plerumque *acie, proelio vincere, fundere* posuerat, alibi non *belli militiaeque artibus* (95, 16) vel *bello superatus* (65, 13) dicere licuisse (l. c.). quibus de causis similibusque aliis perpaucas ex maioribus interpolationibus a Woelfflino statutas aut Iahnio aut aliis probavi has: 38, 16; 18; 76, 15; 78, 18; 92, 7; 98, 13. ceterum doleo quod p. 2, 8 uncini, qui poni debebant, interciderunt.

Quod clausulas rhythmicas attinet, non multum ex clausulae iis emolumenti ad verba epitomatorum constituenda redundat. eundem enim fere tenorem servant atque Livius ipse, quem multo minus severum in hac re esse constat quam Ciceronem.³⁾ itaque vix differunt periochae a fragmentis Oxyrhynchiacis in eo, quod interdum placidum decursum clausularum ditrochaicarum vel dispondiacarum (L U U U) creticae vividiores interrumpunt (p. 3, 3 sq.; 5, 9 sq.; 7, 8 sq.; 11, 8 sq.; 21, 22 sq.; 28, 11 sq.; 37, 13 sq.; 81, 1 sq.; 121, 9 sq.;

1) Memineris eius rei, quam p. XXII tetigi, nimio fere studio Ciceronem ab epitomatore memorari. accedit quod Valerii Antiatii mentio iam 78, 1 perquam probabili Zangemeisteri coniectura restituta est.

2) v. supra p. XXII sq.

3) E. Norden, die antike Kunstprosa II, p. 936 sq. orationum Livianarum et Ciceronianarum clausulas inter se comparavit.

127, 32 sq.; 145, 209 sq.). verum cum alibi neque raro contra hanc legem ita peccatum sit, ut pro creticis etiam dactylicae aliaeve admittantur (100 10 1, 17; 2, 3; 7; 9, 6; 17, 26; 19, 20; 131, 83; al.; 100 10 5, 3; 6, 25 sq.; 8, 11; 23; 10, 5; 11, 1 sq.; 13, 7; 17; 22; 131, 89; al.), ob clausulas solas nihil mutare ausus sum. quare quae ex his causis corrigenda videri possint velut 7, 4 pro *fuste percussit*, ut in dispondeum enuntiatum exeat, *fusti p.*, 35, 19 similiter pro eo, quod traditum est, *deportata Romam esset* verbis transpositis *Romam dep. e.*, 116, 23 pro *occupaverunt* ditrochaeus *occuparunt* 141, 175 *clades accepta* pro *cladis acc.*, ea incertissima sunt. 20, 25; 25, 11; 70, 17; 98, 15 tamen supplementa statuta vel interpolationes clausulae confirmant.

Iulius
Obsequens

Epitomis Iulii Obsequentis prodigiorum librum adieci. de cuius aetate et crisi cum Musei Rhenani LII (1897) p. 1 sq. disseruerim et postea ab L. Wuelkero de prodigiis Romanis publicis utilis commentatio emissa sit¹⁾, pauca tantummodo hic eaque potissimum, de quibus iam aliter sentio quam tunc, dicenda sunt. primum igitur prodii hic libellus pessime servatus anno 1508 Venetiis in aedibus Aldi Pii Manutii et Andreae Asulani soceri et quasi corollarium quoddam editioni ab iisdem curatae Plinii minoris et librorum de viris illustribus Suetoniique de claris grammaticis et rhetoribus subiectus est. dicit autem Aldus praefationis p. IX eum sibi a Lucundo dono datum esse. ex hoc exemplari, cum nullus postea Obsequentis liber manu scriptus repertus sit, cetera omnia fluxerunt et infra notis non adiectis, ubicunque illud ab hac editione discrepat, praeter res orthographicas et alia quaedam levidensia subnotavi. satis vero crebro libellus recusatus est, quia prodigia cum

Aldina

1) Ludw. Wülker, die geschichtliche Entwicklung des Prodigienwesens bei den Römern, Studien zur Geschichte und Überlieferung der Staatsprodigien, Leipzig 1903. ante eum F. Luterbacherus de prodigiis egerat in programme gymnasii Burgdorfensis primum anno 1880 edito et sic inscripto: Der Prodigien Glaube und Prodigienstil der Römer. quod a scriptore auctum et emendatum iterum prodii Burgdorfii anno 1904.

miraculis Christianis comparabantur¹⁾. sed ex magno exemplarium numero, quae O. Iahnus praefationis ad Livii perichas p. XIII sq. recensuit, pauca aliquid ad orationem emendandam contulerunt. dignus est qui memoretur Conr. Lycosthenes (Woolfhart), quod primus Obsequentem solum Basileae anno 1552 emisit et prodigia, quae non habet, ex aliorum scriptorum libris adiecit. raro tamen ei contigit, ut verba corrupta corrigeret. hanc rem Ioann. Schefferus melius administravit editione Amstelodamensi anni 1679, qui Aldinam unicum fontem esse perspiciebat editorum, qui insecuti erant, errores exterminavit, ipse plurima vitia sustulit aliosque locos male intellectos recte interpretatus est. quamquam autem alibi in errores incidit, negare non licet eum optime de Obsequente meruisse. quos errores qui refutavit Franc. Oudendorpius adulescens editione Lugduni Batavorum anno 1720 emissa, sat multa menda a Scheffero non sanata aut suis aut I. I. Scaligeri N. Heinsii G. Cuperi coniecturis, quas P. Burmannus I ei permiserat, correxit. praeterea Aldina ipsa usus est, cuius apographo tantum a Beato Rhenano Argentorati anno 1514 evulgato Scheffero, qui in Suecia degebat, uti licuerat. nihil fere ad Obsequentem emendandum aut explicandum J. Kappius et C. B. Haasius exemplaribus Curiae Regnitianae anno 1772 et Parisiis anno 1823 una cum Valerio Maximo et Ioanne Lydo emissis contulerunt. secutus est O. Iahnus, qui propius etiam ad

1) Lycosthenes sub finem praefationis haec dixit: 'Obsequentis prodigiorum librum . . . eo libentius hoc tempore edere volui, ut gentilium prodigia cum his, quae nostro tempore divinitus eduntur, conferrentur: et expenderetur deinde ex rerum eventu, horrenda illa signa semper aliquid imminentium malorum hominibus portendisse, quo aliorum tandem exemplo moniti evitandorum periculorum rationes eo diligentius iniremus'. cf. etiam C. Klotzsch, de diligentia Livii in enarrandis prodigiis recte aestimanda, Wittenbergae 1789, p. 25 sq., ubi in Tindalum Morganum Humium invehitur, 'qui illas narrationes scriptorum profanorum in eodem loco ponere vellent cum historia de vita et factis ipsius Servatoris nostri, quae est in libris sacris N. T.'

editionem principem accedens et a Th. Mommseno adiutus haud pauca vitia sustulit, lacunas multas, quas priores editores non viderant, detexit, Lycosthenis supplementa merito abiecit. post Iahnium H. Hauptius programmate Budissensi anno 1881 edito libellum sedulo pertractavit et plurima mutanda esse breviter plerumque significavit.¹⁾ cuius diligentia in conferendis historicorum narrationibus de iisdem prodigiis et acumen, quo nonnullos locos tractavit, ut laudanda sunt, ita vituperandum est nimium novandi studium, quo Obsequentis verba ad ea, quae alibi tradita sunt, et Donati leges immutare conatus est. ex Livii editoribus solus H. I. Muellerus Obsequentem in editionem Weissenbornianam secundam, quae commentario Germanico instructa Berolini apud Weidmannos anno 1881 iterum prodiiit, recepit et quaedam suis aliorumve coniecturis egregie emendavit, plerumque tamen Iahnium secutus est.

Iam ut egomet ipse ad huius quoque libelli crisin aliquid conferrem, primum denuo eius verba, qualia Iahnium constituit, cum editione principe contuli et quamquam illum multo diligentius rem administrasse quam in periocharum codice N vidi, tamen nonnulla hic quoque ab eo praetermissa esse intellexi, quorum partem musei Rhenani LII (1897), p. 9 indicavi, partem nunc demum in verba scriptoris tacitis recepi aut in adnotationibus commemoravi. id tantum hic monendum duxi Aldinam annorum consules, quibus omnia capita incipiunt, semper singulis versibus praescriptos exhibere. id quod cum priores editores secuti essent, Iahnium demum ita mutavit, ut eos continua scriptura cum primis capitum verbis coniungeret. quamquam autem levissime videtur hoc esse, tamen, si meminerimus Obsequentem ex epitoma Liviana per consulum annos digesta pendere eiusque fragmenta Oxyrhynchi reperta et ipsa consulum

1) H. Haupt, animadversiones in Iulii Obsequentis prodigiorum librum, Budissae 1881. G. F. St. Stieberi commentationem, quae inscribitur Coniectanea et opiniones in nonnulla Ovidii Iulii Obsequentis et Persii loca (Erlangae 1786) Iahnio pariter atque Haasii editionem ignotam frustra hic et alibi quaesivi.

nomina illa singulis versibus supra ceterorum seriem paululum excedentibus comprehendere, iam archetypum quoque, ex quo codex Iucundi fluxit, ita exaratum fuisse perspicitur. ceterum reliquorum quoque versuum archetypi ambitum aequae ac papyri satis brevem fuisse hinc videtur elucere, quod graviores quaedam corruptelae transpositis in idem aut proximum enuntiatum verbis facile sanantur (v. p. 156, 16; 160, 17; 166, 10; 173, 5; 178, 16). praeterea patet consulum nomina illo modo praeposita alicubi, id quod re vera factum est, intercidere potuisse, praesertim si, ut crebro usu venit in codicibus, post scripta atramento capita a rubricatore minio appingebantur. in his igitur, ubi exciderant, addendis, qua in re H. I. Muellerus et iam Oudendorpius praecesserant, Iahnus nimis cautus fuerat, aliquanto plus licere mihi putavi, v. p. 151, 12; 152, 12; 153, 11; 159, 18; 160, 8; al. contra in oratione ipsa constituenda, cum id, quod Iahnus sumpserat (p. XV), libellum a primo editore licenter immutatum esse probari nequeat¹⁾, ea tantum, quae corrupta esse omnino patet, correxi, alia, quae ob causas grammaticas vel historicas a prioribus iniuria temptata mihi videbantur, intacta reliqui. cur enim scriptor, quem, nisi a prolixiore illa epitoma Liviana pendet, infantem esse et nullo stilo uti Iahnus merito dixit (ibid.), non scribere potuit *insula nova maritima* (p. 152, 3) aut *in publicum* pro *in publico* (157, 22) aut *fuit visa* (159, 11) aut *Iovis* nomen 153, 1 positum paulo inferius (2) repetere aut praepositionem *e* ante ablativum *terra* omittere (157, 4, cf. 166, 2²⁾); 170, 13; 173, 16) aliave similia committere? porro asyndeton *patrimos matrimos* (151, 6) altero *saxa tegulas* (169, 20) videtur defendi³⁾; 156, 2 verba *duceretur*

1) v. quae musei Rhenani LII (1897) p. 7 sq. disputavi.

2) Erat cum 153, 23 *de* quoque praepositionem ante *caelo tacta* deesse posse opinarer, sed quaestio dirimitur loco, qui est 158, 2, ubi *signa de caelo cecidisse* Aldina praebet. cf. Luterbacherus l. c. p. 46 sq.

3) Pariter Apuleii metam. I 5 asyndeton *me vera comperta memorare* nescio cur nuper inserta vocola ac sublatum sit,

ob haec ipsa, quae vario modo corrigebantur, distinctione mutata restitui; 158, 2 *signa*, quae de caelo cecidisse visa dicuntur, nihil miri habebunt, si Graecorum ἀγάλματα διοπετῇ in memoriam revocaveris, nam de signis militariis cum Oudendorpio cogitare haud licet; 160, 19 *impensas*, quod vocabulum a Scheffero et Iahnio graviter corruptum putabatur, allatis locis Palladii I 9, 4 et Frontini de aq. 124, ubi id significat, quod ad aedificationem impenditur, i. materiem, tutatus sum¹⁾; ibid. 21, *Cumis*, quod post Iahnium ante *lacrimavit* adiciebatur, cum Cassius quoque Dio XXIV fragm. 84, 2 omiserit, necessarium non esse patet; 168, 22 non statuæ caput, sed columnæ verbis *cum capite columnaque* indicari musei Rhenani l. c. p. 1 sq. docui eamque ob causam nihil hic mutandum esse²⁾; 180, 23 in enuntiato *puer* — *decidit* nihil corruptum esse ibid. p. 2 pluribus exposui.

Ex clausularum apud Obsequentem observatione nullus ad verba eius constituenda fructus redundat. sunt autem Livianis et periocharum, de quibus supra dictum est, similes,

praesertim cum verba sint comitis Lucii per solis numen iurantibus. in eiusdem Apuleii dialogo Asclepio eum, qui ante annum libros illius de philosophia recensuit, P. Thomam fugit haec verba lacuna hiantia (21, p. 57, 12) *animadvertas, ut altera avide alterius rapiat interiusque recondat* ad imitationem versus Vergiliani georg. III 137 *rapiat sitiens Venerem interiusque recondat* composita esse. quare inter *rapiat* et *interiusque* nomen *Venerem* intercidisse patet.

1) Similiter apud Arnobium IV 16, p. 153, 16 Reifferscheidii, ubi graviter corrupta haec verba putantur *tutunis, quae marita et puerpera totiens castitatis purae inminuta es sanctitate*, vix quicquam mutandum est. latet *tutin* (vel *tutun*) *es*, quo recepto interrogationis signum post *sanctitate* poni necesse est. deinde Cornelii Nepotis locus a multis temptatus Att. 3, 2 *aliquot ipsi* (statuas) *et Phidiae locis sanctissimis posuerunt* non ita corrigitur, ut *Phidiae* nomen mutetur, sed mendum latet in *vocula et*, quae propter hanc notam (7) ex *in* (i) facillime corrumpi poterat.

2) Simillimum igitur erat hoc monumentum columnæ caelatae ante paucos annos Mogontiaci repertae et in museo illius urbis asservatae, cui et ipsi statua aurata imposita erat.

sed oblivisci hac in re non licet prodigiorum librum aliquanto peius traditum esse. contra egregie iuvamur in crisi eorum scriptorum locis, qui eadem prodigia narraverunt. quos cum Schefferus Oudendorpius Iahnus sedulo collegissent, ego, quantum potui, auxi et in adnotationibus memoravi. nolui tamen, cum eorum fere historicorum sint, qui penes quemvis hominem philologum esse solent, integros, ut Iahnus fecit, exscribere. quos, id quod iam Zange-meisterus perspexit¹⁾, nondum ea, qua par erat, diligentia adhibitos esse et in hac quoque editione aliquid ad emendandum et explicandum me contulisse, intelleges inspectis locis his: p. 151, 18; 153, 24; 155, 5; 23; 157, 5²⁾; 159, 4; 19; 164, 6; 165, 14; al. quamquam 177, 8 vereor, ne scriptura *Ptolemaideque* a Valerio Maximo I 6, 12 recepta iusto audacior fuerim, praesertim cum hoc nomen ita non satis apto loco positum sit. iam magis eo inclino, ut *indêque*, quod Aldina habet, in *itemque* a me musei Rhenani l. c. p. 10 propositum mutem et Ptolemaidis nomen ab Obsequente, homine in talibus perquam neglegenti, omissum esse existimem.

scriptores
eadem
prodigia
narrantes

Aliquanto intricatior est quaestio de aetate, qua fuerit Obsequens. de quo quoniam nihil aliunde scimus, in hac re toti ab eius libello pendemus. cum igitur G. I. Vossius illum ex argumento, quod tractaverit, paganae fidei ad-dictum esse coniecisset³⁾, Th. Mommsenus simili atque Oro-sium ratione excerpta sua eum in finem composuisse dixisset,

Obsequentis
aetas

1) Festschrift der Heidelberger Universität zur Begrüßung der 36. Philologenversammlung, Heidelbergae et Tubingae 1882, p. 101 adnot. 2.

2) Locis de muribus ferrum vel aliud metallum rodentibus addas velim etiam Phaedri fabulam IV 8 de vipera prae fame limam mordente, quae paululum diversa est ab Aesopea 146 Halmii. ceterum in fab. 1 scripserim καὶ τὰ γὰρ δὲ ἡρώτησαν τὸν Δία, πῶς εἶεν (εἶναι cod.) μετὰ ἀνθρώπων. qui sequitur infinitivus ἐπέχεσθαι pendet ab εἶπε (= ἐκέλευσε), id quod propter Halmium moneo. apud Phaedrum V 10, 6 verba praedam dimisit. Hic tunc in pr. d. rictu videntur mutanda esse.

3) De historicis Latinis, Lugduni Bat. 1627, lib. III p. 636.

Obsequens
paganus

ut Christianorum temporum felicitatem ethnicorum immanibus prodigiis inlustraret¹⁾, ego non tantum prodigia narrata esse perspexi, sed sub finem singulorum capitum etiam res gestas, quas portenderint, adiectas esse²⁾. quare crebro apud eum haec similiae leguntur: p. 153, 9 *supplicationibus habitis in Hispania et Histria bella prospere administrata*; 154, 18 *urbe lustrata pax domi forisque fuit*; ibid. 25 *urbe lustrata nihil triste accidit*; 158, 3 *prodigium maioribus hostiis quadraginta expiatum. annus pacatus fuit Viriatho victo*; 161, 6 *angues duo nigri in cella Minervae allapsi civilem caedem portenderunt. nec diversum est, si prodigia magistratui alicui Romano fiunt velut Tiberio Graccho, de quo 159, 19 haec dicta sunt: proditum est memoria, Tiberium Gracchum, quo die periit, tristia neglexisse omina*; aut C. Antonio (175, 20), quem (22) *apparuit hostibus portendisse victoriam, cum ad eos laurum victricem tulerit, quam in Capitolio debuerat deponere. necessarium igitur ducit scriptor* more vetere Romano prodigia publica sacrificiis expiari, certe non neglegi. talia autem quemquam ex Christianis, quos Orosii et Hieronymi exemplis sibi temperare non potuisse scimus, quin occasione oblata quaedam in impietatem ethnicam declamarent aut prodigia illa ad Christum traherent³⁾, scribere potuisse nullo modo credi potest. iam hoc certum est Obsequentem non solum non fidei Christianae addictum fuisse, sed potius ex eorum numero, qui labente iam imperio Romano a restitutis sacris ritibusque veteribus auxilium sperabant, incertum tamen, quo tempore ille scripserit. nam latissimum spatium, quo hoc fieri potuerit, inde a M. Aurelii Antonini ultimis annis usque ad Boethii et Symmachorum aetatem porrigitur. in qua vero parte po-

1) In epistula ad Iahnium missa eiusque editioni adiecta p. XVIII.

2) Pluribus haec exposui musei Rhenani l. c. p. 2 sq.

3) Hieronymus chron. II p. 139 ed. A. Schoene ad ann. Abr. 1976 *e taberna meritoria trans Tiberim oleum terra erupit fluxitque tota die sine intermissione significans Christi gratiam ex gentibus*. cf. Orosius VI 20, 4 sq.; IV 13, 12; 21, 5 sq.; V 4, 8; 19 sq.

nendus sit, cum nihil omnino de se aut temporibus suis tradiderit neque quicquam certi ex genere eius dicendi, quippe quod omnino a Liviano pendeat, concludi possit, semper dubitabitur. Vossius (l. c.) eum minimum ante Honorii tempora, quibus Paulus Orosius fuerit, vixisse coniecit, neque certior est M. Schanzii opinio, qui quarto p. Chr. saeculo eum tribuit¹⁾, quod tunc pagani omnibus viribus Christianis obstiterint. equidem malim de tempore aliquanto vetustiore cogitare hanc ob causam, quia plurima illa prodigia, quae post Livium imperatorum tempore facta erant et quae facile ex Suetonii vitis Caesarum vel aliunde petere licebat²⁾, vix ac ne vix quidem neglegi poterant. tantum enim aberat, ut prodigia eorumque procuratio neglegerentur, ut longe aliter quam primis imperii saeculis, quibus Diodorus Seneca Plinius Stoicos secuti haec in contemptum vocaverant³⁾, inde ab Antoninis et iis maxime temporibus, quibus populus Romanus ab hostibus premebatur, superstitio mirum quantum augeretur. quo factum est, ut iam sub M. Aurelio Antonino id, quod incredibile fere videtur, eveniret, ut ex oraculo Alexandri illius pseudoprophetae duo leones bello Marcomannico in Istrum fluvium inicerentur, quos barbari paulo ante magnam cladem Romanis illatam e fluvio emergentes clavis obtruncaverunt. quare quamquam iam non Hadriani fere vel primorum Antoninorum temporibus Obsequentis libellum attribuerim⁴⁾, tamen inde

aetas
Obsequentis
incerta

1) Geschichte der römischen Litteratur IV p. 77.

2) cf. quae L. Wuelkerus exposuit l. c. p. 6 sq. praeterea Cassius Dio, ut ipse narrat LXXII 23, 1, librum de somniis et ostentis edidit, ob quae Septimius Severus se imperio potiturum esse speraverat, cf. A. de Gutschmid, kleine Schriften V p. 554. similis farinae videtur fuisse Aeliani *περὶ θεῶν ἐναγγελιῶν* liber, v. fragm. 24 Hercheri. fragmenta 78, 82, 106, 228, 232, 233, 285, 329 eidem libro vel simili *περὶ δαιμόνων προνοίας* attribuerim.

3) cf. 'Berliner philologische Wochenschrift' XXVII (1907) p. 1485 sq. ceterum ut a multis et diligenter tractata sunt prodigia liberae reipublicae, ita fere neglecta iacent ea, quae imperatorum temporibus facta sunt.

4) Musei Rhenani l. c. p. 7.

a M. Aurelii aut Commodi aetate, sed etiam sub Alexandro Severo, Gordiano, Claudio Gothico, aliis talia scribi potuisse consentaneum est et ne ad nimis recentem aetatem descendamus, causa illa, de qua paulo superius dixi, nos impedit.

initium
libelli
deperditum

Ceterum iam primus editor, id quod ex inscriptione *Iulii Obsequentis ab anno urbis conditae quingentesimoquinto, prodigiorum liber imperfectus* intellegitur, libelli iniuria temporis singulis quoque locis multis male habiti partem tantum superesse perspexit, sed hoc non librariorum, verum scriptoris ipsius culpa factum esse opinatus est. iure autem Iahnus (p. XVI) titulum illum in fine codicis subscriptum fuisse coniecit et lacunam ineunte libro statuendam esse, qua prodigia annorum quingentesimi quinti a. u. c. usque ad quingentesimum sexagesimum quartum, a quo hodie Obsequens incipit¹⁾, perierint. videtur autem sine temeritatis opprobrio etiam paulo longius progredi licere. nam cum vix credi possit, praesertim si memoria illa tenuerimus, quae Obsequens de eventu prodigiorum pluribus locis adiecit²⁾, statim ab ipsa illorum enumeratione eum initium cepisse, admodum probabile videtur eum prooemio quodam aut breviori aut prolixiori aliquid de causa, qua permotus prodigia composuerit et cur ab ipso illo anno coeperit, praemisisse³⁾. adiecta fortasse nonnulla erant de prodigiis procurandis et expiandis aut similia, sed diutius his immorari nolo, ne a verisimilibus ad incerta delabar.

Haec habui, quae de periochis fragmentis Oxyrhynchi repertis Obsequente dicerem. addam in emendationibus virorum doctorum indicandis hanc me mihi legem scripsisse, ut eos tantum nominarem, qui primi eas protulerunt. itaque

1) Post Mommsenum, qui apud Iahnium p. XX prodigia ante annum a. u. c. quingentesimum quintum publice non fuisse litteris tradita coniecit, plures de hac re quaesiverunt, quos Wuelkerus enumeravit p. 58 adn. 3.

2) v. supra p. XXXIV.

3) Probavi hanc rem, quam iam musei Rhenani l. c. p. 5 exposui, M. Schanzio (Geschichte der römischen Litteratur IV p. 77), oblocutus est causis non allatis L. Wuelkerus (p. 79).

si, id quod alicubi in adnotationibus ad fragmenta Oxyrhynchiaca factum est, duo emendationis alicuius auctores memorantur, ab altero eam inceptam, ab altero consummatam esse scito. ceterum Drakenborchii Oudendorpii aliorum commentariis, id quod Iahnus neglexerat, diligenter excussis haud paucas coniecturas iam ab illis prolatas esse vidi, quas denuo nostrae aetatis homines docti proposuerant, et primis auctoribus reddidi. in rebus orthographicis eas leges, quas in Seneca (v. De Senecae recens. et emendat. p. 123) et Floro (prae. editionis p. LIX sq.) recensendis mihi scripsi, secutus sum, ut libros vetustissimos, quantum fieri posset, sequeretur neque ad eandem omnia normam adaptarem. nam constanti inscriptionum usu constat antiquos scriptores in talibus nobis aliquanto neglegentiores fuisse. ceterum dum negotio iam ad finem perducto rem universam considero, tantum abesse video, ut rem a me perpetrata esse putem, ut haud pauca restare confidam, quae alii nos, dummodo recte periochis fragmentis Oxyrhynchiacis Obsequente usuri sint, de Livii ipsius immortalis opere docere possint.¹⁾

Superest ut non more in his praefationibus decantato, sed ex animi sententia iis viris doctis gratias debitas agam, qui me in hac editione adornanda adiuverunt et quos omnes supra memorare nondum licuit. sunt autem primum duoviri Oxonienses, B. P. Grenfell et A. S. Hunt, qui eadem benevolentia, qua per aliquot iam annos plurimis omnium nationum viris eruditis succurrerunt, me quoque transmissa imagine septimae columnae papyri Oxyrhynchiacae et nonnullis locis ea ipsa inspecta sibi devinxerunt. accessit tertius philologus Britannicus clarissimus, F. G. Kenyon, qui eandem chartam pretiosissimam Londinii meum in usum pluribus

1) In periochas, quae sunt de bello sociali (74—76), summa licentia Th. Reinach grassatus est in 'Revue historique' XLV (1891) p. 41 sq. et addendo eiciendo transponendo epitomatoris verba ita constituit, ut res ipsas gestas esse arbitratur. ineunte periocha 74 deceptus asterisco ab Iahnio posito ante vocem *obsedit* lacunam in codice 'Nazareno' extare dixit.

locis examinavit. optime ex nostratibus viris eruditis de hac editione meritus est E. Kornemannus. neque enim tantum concessis omnium papyri columnarum imaginibus solis ope effectis, quae penes eum sunt, effecit, ut per aliquot menses domi meae diligentissime eas pertractare mihi liceret, verum etiam omnes huius exemplaris plagulas legit et typographi menda meaque emendavit. idem quominus faceret is, qui post Th. Mommsenum et O. Iahnium optime de periochis Livianis meruit, morte prohibitus est E. Woelfflinus, vir mea laude maior. qui quamvis bibliotheca sua, quam thesauro linguae Latinae donaverat, destitutus et Basileae senex venerabilis otium cum dignitate agens, tamen ultimis vitae mensibus libenter ad hunc scriptorem, quem iuvenis feliciter tractaverat, me rogante rediit et primis tribus plagulis plurimas utilissimasque notas aspersit.

scribebam Regimontii Prussorum
mense septembri anni 1909.

CORRIGENDA ET ADDENDA

- P. 2, 12 verba Regnavit — fecit uncinis circumda.*
- 11, 5 *comma pone ante miles.*
- 12, 16 *(adnotationum) post B inseras: non.*
- 15, 24 *lege Oufentina.*
- 57, 13 *(adnotationum) numerum 13 mutes in 12.*
- 59, 18 *verba in Galliam venissent collato Valerio Maximo IX 6, 2 Galba centum octo millia partim trucidavit, partim vendidit, doleo, quod non cum Sigonio in in Gallia venissent correri. venissent opponitur proximo in libertatem restituerentur.*
- 61, 12 *vereor, ne verba omnium humillimorumque vitiorum tamquam appositio cum nomine Prusias coniungi non possint. videtur vocabulum in —um terminatum post vitiorum intercidisse velut seminarium, domicilium, vivarium.*
- 66, 28 *pro is legas is.*
- 81, 3 *nescio an epitomator Alypionis cognomine, quod codices habent, usus sit. Apionis nomen apud Appianum Mithrid. 121, civ. I 111 (Ἀπίων Vatiānus 134) et Eutropium VI 11, 2 (appionis codd. Pacanii) exstat.*
- 97, 4 *et 10 Sparthacum et Sparthaco corrige in Spartacum et Spartaco.*
- 97, 16 *(adnotationum) p. 177, 2 mutes in p. 177, 20.*
- 101, 24 *fortasse exerente ita servare licet, ut 'hervortreten lassen', 'unterstützen' significet, cf. Suetonius Tib. 33. alios similiores locos et ipsos temptatos me legere memini, sed nunc frustra quaesivi.*
- 107, 3 *moliretur fortasse sic servari potest, ut verba hoc modo distinguantur: uterque cum bellum moliretur, interfecti sunt.*
- ibid.* 21 *Archelao, quod codices praebent, epitomator ipse pro Achilla videtur scripsisse.*
- 123, 3 *F. Muenzerus in 'Klio, Beiträge zur alten Geschichte' V p. 137 collato Livio XXXVII 51, 1 hanc orationis formam P. Licinius maximus pontifex [maximus] merito commendavit.*
- ibid.* 6 *cum ant bis scriptum esse pateat, certum puto ante id vetuit periisse.*
- 130, 90 *(adnotationum) legas: | proxima l admodum incerta est.*

- p. 131, 84 *sq. v. quae Muenzerus l. c. V p. 136 sq. disseruit.*
 151, 13 *sq. numeros in margine positos muta in 3 et [56].*
 153, 24 (*adnotationum*) *post quaest. I, 1, 2 adde: sq.*
 159, 19 (*adnotationum*) *pro p. 1615 lege: p. 161, 5.*
 163, 21 *legas: visus; aedícula et.*
 176, 5 (*adnotationum*) *radictius corrige in radicitus. quod vitium post plagulam ter a me correctam irrepsit nescio quo pacto.*
 178, 4 (*adnotationum*) *ante: Oros. adde: Sen. nat. qu. VII 17, 2, Suet. d. Iul. 88.*

INDEX LOCORVM

Aelianus frgm. 78 sq. Hercheri	p. XXXV adn. 2
Aesopus fab. 1 Halmii	XXXIII adn. 2
Apuleius met. I 5	XXX adn. 3
Asclep. 21	ibid.
Arnobius IV 16	XXXII adn. 1
Cornelius Nepos Att. 3, 2	ibid.
Livius XXII 4, 6	XXVI adn. 1
10, 3	ibid.
16, 7	ibid.
CXVII fragm.	XXIII adn. 1
CXXI	XXIII
perioch. inscriptio	X sq.
Livius perioch.	Livius perioch.
p. 1, 3	p. XXV
2, 8	XXVII
5, 9	XXVII
5, 28	ibid.
6, 13	XXVII
7, 4	XXVIII
9, 1	XVII
10, 12	ibid.
10, 17	ibid.
12, 17	XIII
13, 15	XVII
14, 16	XXV
20, 25	XXVIII
25, 11	XXV, XXVIII
26, 24	XXV
27, 1	ibid.
27, 16	XIII
28, 7	XXVI
	p. 30, 11
	31, 4
	35, 19
	38, 16; 18
	41, 19
	49, 22
	51, 9
	55, 14
	56, 15; 16
	59, 18
	59, 25
	61, 12
	61, 16
	63, 7
	64, 12
	64, 16
	65, 13
	67, 6
	p. XXIII
	XIV
	XXVIII
	XXV, XXVII
	XXV
	XIV
	XXV
	ibid.
	ibid.
	XXXIX
	XXVII
	XXXIX
	XXII
	XXV
	XXII
	ibid.
	XXVII
	XIV

p. 70, 17	XXVIII	Livius fragm. Oxyrh.	
74, 2	XXVII	vs. 133	X
76, 15	XXV	182	IX
77, 14	XXV sq.	210	XXI
77, 16	XXII	214	XXI sq.
78, 18	XXVII	217	VIII sq.
81, 1	ibid.	226	XXII
81, 3	XXXIX	Obsequens	
82, 20	XIV	p. 151, 6	p. XXXI
92, 7	XXVII	151, 12	ibid.
93, 15	XIV	152, 3	ibid.
95, 16	XXVII	152, 12	ibid.
96, 10	XV adn. 1	153, 2	ibid.
96, 17	XIV	153, 11	ibid.
98, 13	XXVII	153, 12	ibid.
98, 15	XXVIII	153, 23	ibid. adn. 2
101, 24	XXXIX	156, 2	XXXI sq.
102, 23	XIV	156, 16	XXXI
107, 3	XXXIX	157, 4	ibid.
107, 21	ibid.	157, 5	XXXIII
110, 6	XIV	157, 22	XXXI
111, 8	XXVI	158, 2	XXXII
112, 21	ibid.	159, 11	XXXI
114, 1	ibid.	159, 18	ibid.
116, 23	XXVIII	160, 8	ibid.
121, 10	XVIII	160, 17	ibid.
121, 23	XV	160, 19	ibid.
Livius fragm. Oxyrh.		160, 21	XXXII
vs. 6	p. XXXIX	163, 21	XL
7	X	166, 10	XXXI
9	ibid.	168, 22	XXXII
14	IX	169, 20	XXXI
18	XXI	170, 13	ibid.
26	VIII	173, 5	ibid.
44	XXI	173, 16	ibid.
51	X	177, 8	XXXIII
57	VIII	178, 16	ibid.
72	ibid.	180, 23	XXXII
84	XL	181, 8	XV sq.
111	VIII sq.	181, 14	ibid.
Oxyrhynchus Papyri VI nr. 871		V adn. 1	
Phaedrus V 10, 6		XXXIII adn. 2	
Seneca de clem. I 1, 5		IX adn. 1	
consol. ad Polyb. 17, 6		XXII adn. 1.	

NOTARVM CONSPECTVS

- N* Palatinus Latinus 894 saeculi noni
B Bernensis A 92 saeculi noni
P Parisinus 7701 saeculi duodecimi
Π codex a P. Pithoeo collatus
L Leidensis Vossianus oct. 14 saeculi undecimi
C Harleianus 2620, olim Cusanus, saeculi decimi tertii
r editio princeps anni fere 1469

scripturis periocharum si nota adscripta non est, omnium
 horum librorum (praeter *Π*) consensus significatur, si
 scripturis fragmentorum Oxyrhynchiacorum, papyrus mu-
 sei Britannici 668 saeculi quarti vel tertii, si scripturis
 Obsequentis, eius editio princeps Aldinae epistularum
 Plinii anni 1508 subiecta

- * unam litteram erasam indicat
 | finem versus codicis indicat.

T · LIVI PERIOCHAE

OMNIVM LIBRORVM AB VRBE CONDITA

EX LIBRO I

1 Ia Adventus Aeneae in Italiam et res gestae. Ascani regnum Albae [Italiae] et deinceps Silviorum. Numitoris filia a Marte compressa nati Romulus et Remus.
5 Amullius obtruncatus. urbs a Romulo condita. senatus lectus. cum Sabinis bellatum. spolia opima Feretrio Iovi lata. in curias populus divisus. Fidenates Veientes victi. Romulus consecratus.

Numa Pompilius ritus sacrorum tradidit. porta Iani
10 clausa.

Tullus Hostilius Albanos diripuit. trigeminorum pugna. Metti Fufeti supplicium. Tullus fulmine consumptus.

Ancus Marcius Latinos devicit, Ostiam condidit.

15 Tarquinius Priscus Latinos superavit, circum fecit, finitimos devicit, muros et cloacas fecit.

Servio Tullio caput arsit. Servius Tullius Veientes devicit et populum in classes divisit, aedem Dianae dedicavit.

20 Tarquinius Superbus occiso Tullio regnum invasit. Tulliae scelus in patrem. Turnus Herdonius per Tar-

INCIPIT · TITILII · A · BERBE (ab urbe *superscriptis* m. 2)
CONDITA · LIBER · I · N Incipit titi liuij ab urbe condita ex libro
primo · periocha P de TITO LIVIO ABVRBE CONDITA CL || 2 ascanius
NPPI ascantii CL || 3 Italiae *seclusi tanquam adiectum* ab inter-
polatore Albae Helvorum aliarumve memore italae C et Siluii r |
siluia L || 4 cuius ante nati add. L || 5 Amulius P²C || 7 cen-
turias: corr. Sigonius || 9 ritum LC || 11 tullius NPC || 12 pugnam.
et titi N (m *expunxit* m. 1) P pugna et titi CL || 14 hostiam
L | Ostiam — devicit (16) om. C

quinius occisus. bellum cum Vulscis. fraude Sex. Tarquini Gabi direpti. Capitolium inchoatum. Termonis et Iuventae arae moveri non potuerunt. Lucretia se occidit. Superbi expulsio. regnatum est annis CCLV.

Ib Latinis victis montem Aventinum adsignavit, 5
fines protulit, Hostiam coloniam deduxit. caerimonias a Numa institutas renovavit.

Hic temptandae scientiae Atti Navi auguris causa fertur consuluisse eum, an id, de quo cogitaret, effici posset; quod cum ille fieri posse dixisset, iussisse eum 10
novacula cotem praecidere, idque ab Atto protinus factum.

Regnavit annis XXIII. eo regnante Lucumo, Demarati Corinthi filius, a Tarquinis, Etrusca civitate, Romam venit et in amicitiam Anci receptus Tarquini Prisci nomen ferre coepit et post mortem Anci regnum ex- 15
cepit. centum in patres allegit, Latinos subegit, ludos in circo edidit, equitum centurias ampliavit, urbem muro circumdedit, cloacas fecit. occisus est ab Anci filiis, cum regnasset annis XXXVIII.

Successit ei Servius Tullius, natus ex captiva nobili 20
Corniculana, cui puero athuc in cunis posito caput arsisse traditum erat. is censum primum egit, lustrum

2 gabii $N^2 CL$ | directu NP directum N^2 Gabis direpta?
Gabini recepti Kornemannus | cremonae $NIIL$ Cremoniae (i exp.
m. 2) P cremonae *suprascripto* uel termine C : corr. Pithoeus,
cf. *Enn. ann.* 479 sq. V^2 , *Plutarch. Num.* 16, *Dionys. Hal.* III 69,
Semo Sancus, Termini *Barberinianus* || 3 arae remoueri CL
ea remoueri P^1 (correscit P^2) || 4 annos (os in ras. totidem li-
terarum m. 2) P || 5 LIB. II. praescribit L LIBER SECUNDUS C ; *vis*,
quae de primis tribus regibus dicta erant, lacuna haustis hoc
enuntiatum ad Ancum pertinet, v. praefat. et quae dixi in
ephemeride Berliner philol. Wochensch. XXIV (1904) p. 1309 sq.
Latinis — annos XXV (p. 4, 6) om. Gronovianus || 7 a Numa
om. L | $n\acute{o}ma$ (v m. 2) N || 8 Hic — factum del. Madvigius ad
verba Regnavit — fecit (12—18) *adscripta fuisse vidit Woelf-*
linus | atii N | gnaui P || 9 quo om. L || 10 illi NP om. L ||
12 regnavit] i. e. Ancus | eo regnante confirmatur *Livii verbis*
I 34, 1 || 13 etrusciae NP et etruscia CL || 16 C hic patres ele-
git CL || 17 equitum — circumdedit om. L

condidit, quo censa LXXX milia esse dicuntur, pomerium protulit, colles urbi adiecit Quirinalem Viminalem Aesquilinum, templum Dianae cum Latinis in Aventino fecit. interfectus est a Lucio Tarquinio, Prisci filio,
 5 consilio filiae suae Tulliae, cum regnasset annis XLIII.

Post hunc L. Tarquinius Superbus neque patrum neque populi iussu regnum invasit. is armatos circa se in custodiam sui habuit. bellum cum Vulscis gessit et ex spoliis eorum templum in Capitolio Iovi fecit.
 10 Gabios dolo in potestatem suam redegit. huius filiis Delphos profectis et consulentibus, quis eorum Romae regnaturus esset, dictum est eum regnaturum, qui primum matrem osculatus esset. quod responsum cum ipsi aliter interpretarentur, Iunius Brutus, qui cum his
 15 profectus erat, prolapsus se simulavit et terram osculatus est. idque factum eius eventus conprobavit. nam cum inpotenter se gerendo Tarquinius Superbus

hanc libri primi formam interpolatam habet r:

Aduentus Eneae in Italiam et res ab eo gestae. Ascanii regnum Albe. et Silvii Eneae: ac deinceps Siluicorum Regum: primo libro continentur. Numitoris filia a Marte compressa. Nati Romulus et Remus. Amulius obtruncatus. Vrbs a Romulo condita. Senatus lectus. Cum Sabinis bellatum. Opima spolia Iovi Feretrio lata. In centurias populus diuisus. Fidenates et Veientis uicti. Romulus consecratus.

Numa Pompilius ritus sacrorum tradidit. Iano templum constituit: eiusque portam pacatis omnibus circa populis primus clausit. Cum dea Egeria sibi congressus nocturnos esse simulans: feroces Populi animos ad religionem perculit.

Ancus Martius cerimonias a Numa institutas renouauit. Latinis uictis et ad ciuitatem adscitis montem Auentinum assignauit. Politorum urbem Latinorum bello repetitam: quam Prisci Latini occupauerant: diruit. Pontem sublitium in Tyberi fecit. Ianiculum collem Vrbi addidit. Fines imperii protulit. Ostiam condidit.

Tullus Hostilius Albanos bello petiit. Post haec Trigeminorum pugna. Oratius absolutus. Metii Suffetii supplicium.

1 milia om. P LXXX CL || 3 Aesquilinum] Aesquilias et Aesquilinam etiam cod. Livii Veronensis III 67, 11; 68, 2 || 6 nepatrum N || 7 is om. P his L || 10 potestate sua | huius om. II

omnes in odium sui adduxisset, ad ultimum propter expugnatam nocturna vi a Sexto, filio eius, Lucretiae pudicitiam, quae ad se vocato patre Tricipitino et viro Conlatino obtestata, ne inulta mors eius esset, cultro se interfecit, Bruti opera maxime expulsus est, cum regnasset annos xxv. tum consules primi creati sunt L. Iunius Brutus L. Tarquinius Conlatinus.

Alba diruta. Albani in ciuitatem recepti. Sabinis bellum indictum. Ad postremum fulmine absumptus est.

Tarquinius Priscus in Anci amiciciam receptus centum additis: Patrum numerum auxit. Latinos subegit. Cyrcum designauit. Ludos edidit. Sabinorum bello petitus equitum centurias ampliavit: Temptande scientie causa: Accii Nauii Auguris consuluisse fertur: an id de quo cogitaret: effici posset: quod cum ille fieri posse respondisset: iussisse eum nouacula cotem praecidere: idque protinus factum. Sabinos praeterea acie uicit. Urbem muro circumdedit. Cloacas fecit.

Seruius Tullius natus ex captiua Corniculana: cui puero in cunis posito caput arsisse traditum est. Veientes atque etruscos praelio fudit. Censum primus omnium egit. Lustrum condidit. Classes Centuriasque descripsit. Pomerium protulit. Colles Vrbi Quirinalem Viminalem Esquilinumque adiecit. Templum Dianae cum Latinis in Auentino fecit.

L. Tarquinius Superbus occiso Seruio eius socero: inuasit Regnum. Quo die scelerata Tullia per patris iacentis corpus carpentum egit. Armatos circa se ad custodiam corporis sui habuit. Turnum Herdonium fraude interemit. Bellum cum Volscis gessit. et ex eorum preda templum Ioui in Capitolio fecit. Terminus et Iuuentas non addixere: quorum arae moueri non potuerunt. Eius filii. Sex. Tarquinius dolo Gabios in potestatem suam redegit. Huius filiis Delphos profectis. et consulentibus quis eorum regnaturus esset Rome: dictum est eum regnaturum qui primum matrem osculatus esset. Quod responsum cum ipsi aliter interpretarentur: Iunius Brutus qui cum iis profectus erat prolapsum se simulauit et terram osculatus est. idque factum eius euentum rei comprobauit. Nam cum impotenter se gerendo Tarquinius Superbus omnes in odium suum adduxisset: ad ultimum propter expugnatam nocturna vi a Sexto filio eius Lucretiae pudicitiam: quae uocato patre ad se Tricipitino et uiro Collatino obtestata: ne inulta mors eius esset: cultro se interemit. Bruti opera maxime expulsus est. cum regnasset annos uigintiquinque. Tunc consules primum creati sunt. L. Iunius Brutus: et L. Tarquinius Collatinus.

EX LIBRO II

Brutus iureiurando populum adstrinxit, neminem
 Romae regnare passuros. Tarquinium Conlatinum, col-
 legam suum, propter adfinitatem Tarquiniolorum suscep-
 tum coegit consulatu se abdicare et civitate cedere.
 5 bona regum diripi iussit, agrum Marti consecravit;
 qui campus Martius nominatus est. adulescentes nobiles,
 in quibus suos quoque et fratris filios, quia coniura-
 verant de recipiendis regibus, securi percussit. servo
 10 indici, cui Vindicio nomen fuit, libertatem dedit; ex
 cuius nomine vindicta appellata. cum adversus reges,
 qui contractis Veientum et Tarquiniensium copiis bel-
 lum intulerant, exercitum duxisset, in acie cum Arrunte,
 filio Superbi, commortuus est; eumque matronae anno
 15 luxerunt. P. Valerius consul legem de provocatione ad
 populum tulit. Capitolium dedicatum est. Porsenna,
 Clusinarum rex, bello pro Tarquinis suscepto cum ad
 Ianiculum venisset, ne Tiberim transiret, virtute Cocli-
 tis Horati prohibitus est. qui, dum alii pontem Subli-
 20 cium rescindunt, solus Etruscos sustinuit et ponte rupto
 armatus in flumen se misit et ad suos transnavit. ac-
 cessit alterum virtutis exemplum in Mucio. qui cum
 ad feriendum Porsennam castra hostium intrasset, oc-
 ciso scriba, quem regem esse existimaverat, comprehen-
 25 sus inpositam manum altaribus, in quibus sacrificatum
 erat, exuri passus est dixitque tales CCC esse. quorum
 admiratione coactus Porsenna pacis condiciones ferre
 bellum omisit acceptis obsidibus. ex quibus virgo una
 Cloelia deceptis custodibus per Tiberim ad suos trans-

1 LIBER · III L LIBER TERTIUS · C || 3 passurus C | collatinum
 NP || 8 sororis filios *Sigonius* || 10 Vindicius r || 11 est apellata
 r || 12 ueientium P || 14 annum r || 15 l. ualerius: corr. *Sigonius* ||
 18 coelis NCL || 19 sublicum NC || 21 et 29 transnavit CL |
 se in flumen r | alterum accessit r || 22 a Mutio r || 24 putabat
 r || 25 altaribus manum r || 26 coniuratos in mortem ipsius Regis
 post esse add. r || 28 ex quibus om. CL

navit et, cum reddita esset, <a> Porsenna honorifice remissa equestri statua donata est. adversus Tarquinium Superbum cum Latinorum exercitu bellum inferentem Aulus Postumius dictator prospere pugnavit. Appius Claudius ex Sabinis Romam transfugit. ob hoc 5 Claudia tribus adiecta est numerusque tribuum ampliatu est, ut essent XXI. plebs cum propter nexos ob aes alienum in sacrum montem secessisset, consilio Meneni Agrippae a seditione revocata est. idem Agrippa cum decessisset, propter paupertatem publico impendio 10 elatus est. tribuni plebis quinque creati sunt. oppidum Vulscorum Corioli captum est virtute et opera Cn. Marci, qui ob hoc Coriolanus vocatus est. T. Latinus, vir de plebe, cum in visu admonitus, ut de quibusdam religionibus ad senatum perferret, [et] neglexisset, 15 amisso filio pedibus debilis factus, postquam delatus ad senatum lectica eadem illa indicaverat, usu pedum recepto domum reversus est. cum Cn. Marcius Coriolanus, qui in exilium erat pulsus, dux Vulscorum factus exercitum hostium urbi admovisset, et missi ad eum 20 primum legati, postea sacerdotes frustra deprecati essent, ne bellum patriae inferret, Veturia mater et Volumnia uxor impetraverunt ab eo, ut recederet. lex agraria primum lata est. Spurius Cassius consularis regni crimine damnatus est necatusque. <Op>illia virgo Vestalis 25 ob incestum viva defossa est. cum vicini Veientes incommodi magis quam graves essent, familia Fabiorum id bellum gerendum depoposcit misitque in id trecen-

1 a om. | porsennae CL Sigonii vet. lib. || 2 equestrique r || 4 postumus | pugnavit apud lacum Regillum r || 6 et Iahnus || 7 est fortasse delendum, v. vs. 25 || 12 C. Marcii Sigonius | 13 latinus: corr. Sigonius ex vet. lib., cf. Liv. II 36, 2, Valer. Max. I 7, 4, alios || 14 admonitus esset r || 15 et seclusi id Drakenborchius || 17 lecaeadem N haec eadem N² || 19 uolscorum C || 20 Vrbi primo r || 22 uolumina N uolumpnia C || 24 regni affectati crim. Woelfflinus conferens de vir. illustr. 17, 5, Ampelius 27, 2; 4, sed v. Florus I 17, 7 || 25 illia NCII illia LP Oxiyia Dionys. Halic. VIII 89 Popilia Oros. II 8, 13: corr. Hertzius Oppia Livius II 42, 11 || 26 hostes post vicini add. PCLr || 28 gerendi NP

tos et sex armatos, qui ad Cremeram praeter unum
ab hostibus caesi sunt. Appius Claudius cos. cum ad-
versus Vulscos contumacia exercitus male pugnatum
esset, decimum quemque militum fuste percussit. res
5 praeterea adversus Vulscos et Hernicos et Veientes et
seditiones inter patres plebemque continet.

EX LIBRO III

Seditiones de agrariis legibus fuere. Capitolium ab
exulibus et servis occupatum caesis his receptum est.
10 census bis actus est. priore lustro censa sunt civium
capita VIII milia DCCXIII praeter orbos orbasque, se-
quenti CXVII milia CCXVIII. cum adversus Aequos male
gesta res esset, L. Quintius Cincinnatus dictator factus,
cum rure intentus operi rustico esset, ad id bellum
15 gerendum arcessitus est. is victos hostes sub iugum
misit. tribunorum plebis numerus ampliatu est, ut
essent x tricesimo sexto anno <a> primis tribunis plebis.
petitis per legatos et adlatis Atticis legibus ad con-
stituendas eas proponendasque xviri pro consulibus
20 sine ullis aliis magistratibus creati *altero et trecente-*
simo anno, quam Roma condita erat, et ut a regibus
ad consules, ita a consulibus ad xviros imperium trans-
latum. hi x tabulis legum positis cum modeste se in
eo honore gessissent et ob id in alterum quoque annum
25 eundem esse magistratum <placuisset, duabus tabulis>

gerendum sibi *Hertzius*, num <onus> id bellum gerendi?, cf.
Liv. II 49, 1 || 1 ad unum *r* || 2 sunt uno impubere domi re-
licto *r* || 3 et 5 uolscos *C* || 4 militum] *habet etiam Frontini*
strat. IV 1, 34 codex optimus Harleianus manu prima, quam scri-
pturam recipere debebat Gundermannus || 5 Veientes * et *Iahnus* ||
7 LIBER . III L LIBER quartus *C* || 8 legibus factae *r* || 9 est *om.*
L || 11 ciii dcccxiii *Liv. III 3, 9* || 12 cxvii cccxviii *Liv. III 24,*
10 | aquos *N* aliquos *N*² | res male gesta *r* || 14 rustico operi
CLr || 17 a *om.* || 20 nono trigesimo (tricesimo *N* tricesimo *L*):
corr. Aldina || 22 translatum imperium *r* || 24 eo *om. r* || 25 ad-
eundem (omisso esse) *CL* | placuisset duabus tabulis *om.: add.*
Sigonius

ad x adiectis cum complura inpotenter fecissent, magistratum noluerunt deponere et in tertium annum retinuerunt, donec invisio eorum imperio finem adtulit libido Appi Claudii. qui cum in amorem Virginiae virginis incidisset, summ<iss>o, qui eam in servitutem peteret, necessitatem patri eius Virginio inposuit. raptō ex taberna proxima cultro filiam occidit, cum aliter effici non posset, ne in potestatem stuprum inlaturi veniret. hoc tam magnae iniuriae exemplo plebs concitata montem Aventinum occupavit coegitque xviros abdicare se magistratu. ex quibus Appius, qui praecipuam poenam meruerat, in carcerem coiectus est, ceteri in exilium acti. res praeterea contra Sabinos et Vulscos prospere gestas continet et parum honestum populi Romani iudicium. qui iudex inter Ardeates et Aricinos sumptus agrum, de quo ambigebatur, sibi adiudicavit.

EX LIBRO IIII

Lex de conubio patrum et plebis a tribunis contentione magna patribus repugnantibus perlata est. tribuni ** plebis. aliquod annos res populi R. militiaeque per hoc genus magistratus administratae sunt. item censores tunc primum creati sunt. ager Ardeatibus populi iudicio ablati missis in eum colonis restitutus est. cum fame populus R. laboraret, Spurius Maelius eques R. frumentum populo sua in-

1 ad om. CL || 3 inuito: corr. Drakenborchius || 4 amore NP | Virginiae om. r || 5 summo qui NP sibi que CL | servitute NP || 6 Qui raptō CL || 7 cultro ut filiam interimeret r | aliter eam tueri r aliter enim non P || 9 luxuriae r | incitata r || 11 Appius et unus collegarum r | praecipue r || 12 meruerant r | carcere N | coiectus PCL coiecti (om. est) r || 13 sunt ante acti add. NCL | res r. CL || 18 LIBER v L LIBER QUINTVS C || 19 tribunis plebis r || 21 corruptelam indicavit Sigonius a tri. pl. r tribuni militares Gruterus malo tribuni mil. consulari potestate creati ex Liv. IIII 31, 1 | aliquid N¹ PCL aliquot N² || 24 ardeatinus NP ardeatinis L: corr. ex vet. lib. Delrius cod. Boendermakeri

pensa largitus est, et ob hoc factum conciliata sibi plebe regnum adfectans a C. Servilio Ahala magistro equitum iussu Quinti Cincinnati dictatoris occisus est; L. Minucius index bove aurata donatus est. legatis
 5 Romanorum a Fidenatibus occisis, quoniam ob rem p. morte occubuerant, statuæ in rostris positæ sunt. Cossus Cornelius tribunus militum occiso Tolumnio, Veientum rege, opima spolia secunda rettulit. Mam. Aemilius dictator censuræ honorem, qui antea per
 10 quinquennium gerebatur, anni et sex mensum spatio finit; ob eam rem a censoribus notatus est. Fidenæ in potestatem redactæ eoque coloni missi sunt. quibus occisis Fidenates cum defecissent, ab Mam. Aemilio dictatore victi sunt et Fidenæ captæ. coniuratio servorum oppressa est. Postumius tribunus militum propter
 15 crudelitatem ab exercitu occisus est. stipendium ex aerario tum primum militibus datum est. res præterea gestas adversus Vulscos et Fidenates et Faliscos continet.

EX LIBRO V

20 In obsidione Veiorum tabernacula militibus facta sunt. ea res cum esset nova, indignationem tribunorum plebis movit querentium non dari plebi nec per hiemem militiæ requiem. equites tum primum equis

1 hoc om. NP II id add. r | concitata || 2 a C.] ex NP | et ahala magistris NP et hala magistris CL || 4 T. minucius N T. minutius PCL: corr. r | uindex NP iudex CL || 6 morte om. Cr || 7 Cossus del. Lahmeyerus | Cornelius Cossus r | Volumnio rege Veientium r || 8 m. aemilius: corr. Drakenborchius || 9 honore r || 10 mensium P (i. expuncta) CL || 11 finit CL finito NPr || 12 potestate NP II | redacti N redactia N² | eaque: corr. r in easque Kornemannus || 13 defecissent a populo Ro. r | m. aemilio (supra m. aliquid erasum est et ae in ras. m. 1) N m. aemilio P emilio CL: corr. Drakenborchius || 15 est om. editores post Gru-terum excepto Drakenborchio || 18 uolsos CL | labs cos NIIC labascos (alteram a expunxit m. 2) P babscos L || 19 LIBER VI. L LIBER SEXTVS C || 20 hibernacula Vascosanus ex Liv. V 2, 1

suis mereri coeperunt. cum inundatio ex lacu Albano facta esset, vates, qui eam rem interpretaretur, ex hostibus captus est. Furius Camillus dictator x annis obsessos Veios cepit, simulacrum <Iunonis> Romam transtulit, decimam praedae Delphos Apollini misit. idem 5 tribunus militum cum Faliscos obsideret, proditos hostium filios parentibus remisit statimque deditione facta Faliscorum victoriam iustitia consecutus est. cum alter ex censoribus C. Iulius decessisset, in locum eius M. Cornelius suffectus est. nec id postea factum est, 10 quoniam eo lustro a Gallis Roma capta est. Furius Camillus, cum dies ei ab L. Apuleio tribuno pl. dicta esset, in exilium abiit. cum Galli Senones Clusium obsiderent et legati a senatu missi ad componendam inter eos et Clusinos pacem pugnantes contra Gallos starent 15 in acie Clusinorum, hoc facto eorum concitati Senones urbem infesto exercitu petierunt fuscisque ad Aliam Romanis cepere urbem praeter Capitolium, quo se inventus contulerat; maiores natu cum insignibus honorum, quos quisque gesserat, in vestibulis aedium sedentes 20 occiderunt. et cum per aversam partem Capitolii iam in summum evasissent, proditi clangore anserum M. Manli praecipue opera deiecti sunt. coactis deinde propter famem Romanis <eo> descendere, ut m pondo auri darent et hoc pretio finem obsidionis emerent, 25 Furius Camillus, dictator absens creatus, inter ipsum conloquium, quo de pacis condicionibus agebatur, cum exercitu venit et Gallos post sextum mensem urbe

1 merere *r* || 2 ab *P* de *Sigonius ex vet. libro* || 3 annos *r* || 4 Iunonis *om.* | romae *NP* || 5 dec. partem *r* | item: *corr. r* || 8 consequutus *L* || 9 Emilius *r* || 12 ei *om.* *NII* ei dies *r* || 13 senones calli *Pr* (Galli) || 15 starent *om.* *NP* || 16 clusinorum stetissent *r* || 17 infesto agmine *CL* | Alliam flumen *r* | uel alliam *P² supra vers.* || 18 in quo *NPCL* in quod *r veteres libri Sigonii: corr. cod. Boendermakeri* || 21 ceciderunt *CL* || 22 senonenses post summum *add. L* || 23 manili *NP* | detecti: *corr. r* || 24 eo *inseruit I. F. Gronovius* | ut *X. C* ut decem *L* || 25 ut hoc: *corr. r* || 26 inter pendendum aurum cum *r*

expulit ceciditque. dictum est ad Veios migrandum esse propter incensam et dirutam urbem, quod consilium Camillo auctore discussum est. movit populum vocis quoque omen ex centurione audita, qui cum in
 5 forum venisset, manipularibus suis dixerat: sta miles, hic optime manebimus. aedis Iovi Capitolino facta est, quod ante urbem captam vox audita erat adventare Gallos.

EX LIBRO VI

10 Res adversus Vulscos et Aequos et Praenestinos prospere gestas continet. quattuor tribus adiectae sunt, Stellatina Tromentina Sabatina Arniensis. M. Manlius, qui Capitolium a Gallis defenderat, cum obstrictos aere alieno liberaret, nexos exsolveret, crimine adfectati
 15 regni damnatus de saxo deiectus est. in cuius notam S. C. factum est, ne cui de Manlia gente Marco nomen esset. C. Licinius et L. Sextius tribuni pl. legem promulgaverunt, ut consules ex plebe fierent, qui ex patribus creabantur, eamque cum magna contentione
 20 repugnantibus patribus, cum idem tribuni pl. per quinquennium soli magistratus fuissent, pertulerunt; et primus ex plebe consul L. Sextius creatus est. lata est et altera lex, ne cui plus quinquentis iugeribus agri liceret possidere.

1 dictum — Gallos (8) *del. Woelfflinus* | ad mihi suspectum videtur || 5 manipulariis *r* | dixerat. Aestimabiles *CL* || 6 Edes *r* | Aedes — Gallos. ante dictum (1) *transposuit Ascensius* | Aio Loquuto (*immo* Locutio, *cf. Liv. V 52, 11*) *Sigonius* || 7 quo loco *r* || 8 gallos aduentare *CL* || 9 LIBER VII. L LIBER SEPTIMVS C || 10 Equos: et Vulscos *r* | uolscos *CL* || 11 addite sunt *r* || 12 promentina: *corr. Sigonius* | sabitana *CL*, hinc incipit *B* | manilius *NBP* || 15 defectus *NBP*¹ || 16 sic *CL* | manli cognomen *NPB* manlii cogn. *C* manlia cogn. *L* marco cogn. *r*: *corr. Sigonius*, nisi forte epitomator ipse similem errorem commisit ac [*Victor*] *de vir. illustr. 24, 7*, (*de quo v. Th. Mommsenus Röm. Forschungen II p. 182 adnot. 61*) et scripsit M. Manli cognomen, *cf. Liv. VI 20, 14 et Valer. Max. VI 3, 1a* || 18 etiam ex plebe *r* || 19 eam legem *r* || 22 primus omnium *r*

EX LIBRO VII

Duo novi magistratus adiecti sunt, praetura et curulis aedilitas. pestilentia civitas laboravit, eamque insignem fecit mors Furi Camilli. cuius remedium et finis cum per novas religiones quaereretur, ludi scaenici tunc primum facti sunt. cum dies L. Manlio dicta esset a M. Pomponio tribuno pl. propter dilectum acerbe actum et T. Manlium filium rus relegatum sine ullo crimine, adulescens ipse, cuius relegatio patri obieiebatur, venit in cubiculum tribuni strictoque gladio coegit eum in verba sua iurare, se non perseveraturum in accusatione. tunc omnia pretiosa missa sunt in praetaltam voraginem urbis Romanae. in eam Curtius armatus sedens equo praecipitavit; <ita> expleta. T. Manlius adulescens, qui patrem a tribunicia vexatione vindicaverat, contra Gallum provocantem aliquem ex militibus Romanis in singulare certamen <descendit> eique occiso torquem aureum detraxit, quem ipse postea tulit, et ex eo Torquatus vocatus est. duae tribus adiectae, Pomptina et Publilia. Licinius Stolo lege lata damna-

1 LIBER · VIII · L LIBER OCTAVVS · C || 2 Praeterea et Edilitas Curulis r || 4 est finis BLC || 6 inuenti in facti corr. m. eadem C || 8 manilium NPIL manniliū B | eius post filium add. P | rus om. r || 11 non om. NBLP¹ uel non P² in margine | non perseueraturum se r || 12 post accusatione. *Guelferbytanus Gronovianus Barberinianus* add. cum telluris hiatu tota ad ultimum territa patria foret, | tunc omnia perniciose omissa sunt. *Ascensius* | patentem r || 13 Romae r || 14 sedens om. r | se praecipitavit r | ex plet; at N expletat B expleta t. P Exiit CL: corr. *Weisenbornius* ita expletam *Iahnus* et expleta est *Barberinianus Gronovianus Leidensis* eaque expleta est r | lucius manilius: corr. *Sigonius* ex vet. lib., an T. Luci f. Manlius?, v. Liv. VII 10, 2 || 15 liberauerat CL || 16 prouocant B omisso tem | de militibus CL || 17 descendit om. NB (exunte versu) PII CL add. r, an processit? cf. Liv. VII 26, 2 || 19 est nuncupatus r | additae CLr || 20 pomptinia NB (t in l mutavit m. eadem) L Pomponiana r | Publilia r | latia P data CL sua *Iahnus* ab ipso lata r

tus est, quod plus quingentis iugeribus agri possideret. M. Valerius tribunus militum Gallum, a quo provocatus erat, insidente galeae corvo et unguibus rostroque hostem infestante occidit et ex eo Corvi nomen
 5 accepit, consulque proximo anno, cum annos XXIII haberet, ob virtutem creatus est. amicitia cum Carthaginiensibus iuncta est. Campani cum a Samnitibus bello urgerentur, auxilio adversus eos a senatu petito, cum id non inpetrarent, urbem et agros populo R.
 10 dediderunt. ob quam causam ea, quae populi R. facta essent, defendi bello adversus Samnites placuit. cum ab Aulo Cornelio eos. exercitus in locum inicum deductus in magno discrimine esset, <P.> Deci Muris tribuni militum opera servatus est. qui occupato colle
 15 super id iugum, in quo Samnites consederant, occasionem consuli in aequiorem locum evadendi dedit; ipse ab hostibus circumsessus erupit. cum milites Romani, qui Capuae in praesidio relictis erant, de occupanda ea urbe conspirassent et detecto consilio metu
 20 supplici a populo R. defecissent, per M. Valerium Corvum dictatorem, qui consilio suo eos a furore revocaverat, patriae restituti sunt. res praeterea contra Hernicos et Gallos et Tiburtes et Privernates et Tarracinienses et Samnites et Vulscos prospere gestas
 25 continet.

1 quingentorum iugerum *r* || 4 infestante hostem: interemit: *r* | coruini *CLII* || 5 anno creatus est ob virtutem: cum uicesimum tertium haberet annum: *r* || 7 firmata *L* | est *om.* *r* | cum urgerentur a Samnitibus bello: *r* || 9 atque agros *r* || 10 dediderunt *CL* | essent facta *CL* || 12 iniquum locum *r* || 13 *P. add.* *Sigonius ex vet. libro* ||* 15 insederant *C* (*prior e ex i correcta*) *L* sederant *r* | occasionem *P²CL* || 17 eripuit | cum *om.* *r* || 18 erant relictis *r* | relictis in presidio *CL* | cum de *r* | occupande (*e in a correcta*) *N* || 19 ea *om.* *NCL* || 20 per *om.* *N¹* (*ineunte versu*) *BP* | coruinum *r* || 22 in sunt desinunt *CL* || 24 uolscos *P*

EX LIBRO VIII

Latini cum Campanis defecere et missis legatis ad senatum condicionem tulerunt ut, si pacem habere vellent, alterum ex Latinis consulem facerent. qua legatione perlata praetor eorum Annius de Capitolio ita lapsus est, ut exanimaretur. T. Manlius consul filium, quod contra edictum eius adversus Latinos pugnauerat, quamvis prospere pugnasset, securi percussit. laborantibus in acie Romanis P. Decius, tunc consul cum Manlio, devovit se pro exercitu et concitato equo cum in medios hostes se intulisset, interfectus morte sua Romanis victoriam restituit. Latini in deditionem venerunt. T. Manlio in urbem reverso nemo ex iuventute obviam processit. Minucia, virgo Vestalis, incesti damnata est. Ausonibus victis et oppido ex is capto Cales [colonia deducta est], item Fregellae coloniae deductae sunt. veneficium conplurium matronarum deprehensum est, ex quibus plurimae statim epotis medicaminibus perierunt. lex de veneficio tunc primum constituta est. Privernatibus, cum bellassent, victis civitas data est. Neapolitani bello et obsidione victi in deditionem venerunt. Q. Publilio, qui eos obsederat, primo et imperium prolatum est et pro eos. triumphus decretus. plebs nexu liberata est propter L. Papiri creditoris libidinem, qui C. Publilio debitori suo stuprum inferre

2 defecerunt *r* || 4 in facerent *desinit B* || 5 Arnus *r* | prolapsus *r*, sed *v. Liv. VIII 6, 2* || 6 filium eius *r* || 7 eius *om. r* | pugnauerat *om. r* || 9 in acie *om. r* | tunc consul cum Manlio *om. NP habent Leidensis et Vossianus*, tunc cum Manlio *r* || 14 minicia *NP* || 15 in oppido exis cales capto cales *NP* in oppido ex his capto cales *II: correxi, v. Liv. VIII 16, 10* | ex is capto *om. r* in oppidum ex iis captum Cales *Sigonii vet. lib.* || 16 colonia deducta est, *seclusit I. F. Gronovius (v. p. 15, 25; 20, 13)* quibus servatis Fregellae colonia deducta est *Drakenborchius* || 18 quarum *r* || 20 rebellassent *r*, sed *cf. Liv. VIII 19, 4* || 23 est *om. r* | per consules ei decretus triumphus *r* || 25 Publio *Leidensis r*

voluerat. cum L. Papirius Cursor dictator reversus in urbem ab exercitu esset propter auspicia repetenda, Q. Fabius, magister equitum, occasione bene gerendae rei invitatus, contra edictum eius prospere adversus
 5 Samnites pugnavit. ob eam causam cum dictator de magistro equitum supplicium sumpturus videretur, Fabius Romam profugit et, cum parum causa proficeret, populi precibus donatus est. res praeterea contra Samnites prospere gestas continet.

EX LIBRO VIII

10

T. Veturius Spurius Postumius coss. apud furcas Caudinas deducto in locum artum exercitu, cum spes nulla esset evadendi, foedere cum Samnitibus facto et
 15 sescentis equitibus Romanis obsidibus datis ita exercitum abduxerunt, ut omnes sub iugum mitterentur; idemque auctore Spurio Postumio cos., qui in senatu suaserat, ut eorum deditione, quorum culpa tam deforme foedus ictum erat, publica fides liberaretur, cum
 20 duobus trib. pl. et omnibus, qui foedus sponponderant, dediti Samnitibus non sunt recepti. nec multo post fuis a Papirio Cursore Samnitibus et sub iugum missis receptisque sescentis equitibus Romanis, qui obsides
 25 dati erant, pudor flagitii prioris abolitus est. tribus duae adiectae sunt, Ofentina et Falerna. Suessa et Pontia coloniae deductae sunt. Appius Claudius censor aquam perduxit, viam stravit, quae Appia vocata est, libertinorum filios in senatum legit. ideoque quo-

1 Cursor *om. r* || 3 occasione *Pr* | rei bene gerendae *r* || 4 eius proelatus est qui prospere *r* || 7 causa parum *r* || 11 et Sp. *r* | coss. *om. r* || 12 Caudinas furculas *r* | arcum *Barberinianus* tacitum *NPII* iniquum *r* || 12 nulla spes evadendi esset *r* || 20 nec etiam multo postea *r* || 23 prioris flagitii *r* || 24 ofentina *N* ofentina *P* Offentina *Gronovianus: corr. Hertzius* | faleria *N* faleria est (est *expunxit m. 2*) *P* || 25 pontias *N* (s *expunxit m. 2*) *P* error natus ex *Liv. 28, 7* Pontia *IIr* Pontiae *Aldina* || 26 Claudiam post aquam *add. Aldina* || 27 Ideo *Leidensis*

niam is ordo indignis inquinatus videbatur, sequentis
 anni coss. in senatu <legendo> observaverunt, quem ad
 modum ante proximos censores fuerat. res praeterea
 contra Apulos <et> Etruscos et Vmbros et Marsos et
 Paelignos et Aequos et Samnites, quibus foedus resti-
 tutum est, prospere gestas continet. C<n>. Flavius
 scriba, libertino patre natus, aedilis curulis fuit per
 forensem factionem creatus, quae cum comitia et cam-
 pum turbaret et in his propter nimias vires domina-
 retur, a Q. Fabio censore in quattuor tribus redacta
 est, quas urbanas appellavit. eaque res Fabio Maximo
 <nomen> dedit. in hoc libro mentionem habet Alexan-
 dri, qui temporibus his fuit, et aestimatis populi R.
 viribus, quae tunc erant, colligit, si Alexander in Ita-
 liam traiecisset, non tam ei victoriam de populo R.
 fore quam de his gentibus, quas ad orientem imperio
 suo subiecerat.

EX LIBRO X

Coloniae deductae sunt Sora et Alba et Carsioli.
 Marsi in deditionem accepti sunt. collegium augurum
 ampliatum est, ut essent novem, cum antea quaterni
 fuissent. lex de provocatione ad populum a Murena
 cos. tertio tunc lata est. duae tribus adiectae sunt,
 Aniensis et Terenti<n>a. Samnitibus bellum indictum
 est et adversus eos saepe prospere pugnatum est. cum

1 videbatur inquinatus indignis r || 2 censores r | senatum
 NP | legendo om. NP II: add. r, an citando?, v. Liv. IX
 30, 2 || 3 ante per proximos r | observatum fuerat r | res prae-
 terea — subiecerat (17) del. Woelfflinus || 4 et ante Etruscos
 add. Bergianus | et ter om. r || 5 et ante Equos om. r | erat resti-
 tutum r || 6 C. Flavius N II Flavius Pr || 11 quas urbanas
 appellavit Guelferbytanus om. NPr || 12 nomen om. NP II | mensi-
 onem r || 14 colligitur Boendermakerianus r || 15 tam facilem
 Gronovianus Sigonii vet. lib tantam Vossianus eam? || 19 Alba
 Carsioli r || 22 M. Valerio Livius X 9, 3 || 23 pretio: corr. Dra-
 kenborchius | tunc primum r || 24 terentia || 25 est om. r | saepe
 om. r

adversus Etruscos Vmbros Samnites Gallos P. Decio et Q. Fabio ducibus pugnaretur et Romanus exercitus in magno discrimine esset, P. Decius, secutus patris exemplum, devovit se pro exercitu et morte sua victo-
 5 riam eius pugnae populo R. dedit. Papirius Cursor Samnitium exercitum, qui de iureiurando obstrictus, quo maiore constantia virtutis pugnaret, in aciem descend-
 erat, fudit. census actus est, lustrum conditum. censa sunt civium capita CCLXXII et CCCXX.

EX LIBRO XI

Cum Fabius Gurges cos. male adversus Samnites pugnasset et senatus de removendo eo ab exercitu ageret, Fabius Maximus pater deprecatus hanc fili igno-
 miniam eo maxime senatum movit, quod iturum se
 15 filio legatum pollicitus est, idque praestitit. eius consiliis et opera filius consul adiutus caesis Samnitibus triumphavit; C. Pontium, imperatorem Samnitium, ductum in triumpho, securi percussit. cum pestilentia civitas laboraret, missi legati, ut Aesculapi signum Ro-
 20 mam ab Epidauro transferrent, anguem, qui se in navem eorum contulerat, in quo ipsum numen esse constabat, deportaverunt; eoque in insulam Tiberis egresso eodem loco aedis Aesculapio constituta est. L. Postumius consularis, quoniam, cum exercitui prae-
 25 esset, opera militum in agro suo usus erat, damnatus est. pacem petentibus <Samnitibus> foedus quarto re-

2 pugnaretur Romanusque *r* || 3 maximo *r* | esset discrimine *r* | exemplum patris *r* || 6 de *om. Vossianus* *r* | abstrictus *II* adstrictus *r* || 7 suo maiore *NP* suo more *II* ut maiore *Leidensis Gronovianus* suo quo maiore *r*: *corr. Sigonius ex vet. lib.* || 9 civium *om. P* | milia ducenta sexaginta duo trecenta viginti unum *Livius XI 47, 2* || 14 iterum *NP* itenon *II* || 16 atque eius *r* || 18 civitas pestilentia *r* || 19 missis legatis: *corr. Leidensis* || 22 deportauere *r* || 23 sedes Aesculapii *r* | consecrata *Sigonii vet. lib.* || 26 Samnitibus *om. NP*: *add. Boendermakerianus* hostibus *Guelferbytanus Leidensis*

novatum est. Curius Dentatus cos. Samnitibus caesis et Sabinis, qui rebellaverant, victis et in deditionem acceptis his in eodem magistratu triumphavit. coloniae deductae sunt Castrum Sena Hadria. triumviri capitales tunc primum creati sunt. censu acto lustrum conditum 5 est. censa sunt civium capita CCLXXII. plebs propter aes alienum post graves et longas seditiones ad ultimum secessit in Ianiculum, unde a Q. Hortensio dictatore deducta est; isque in ipso magistratu decessit. res praeterea contra Vulsinienses gestas continet, item 10 adversus Lucanos, contra quos auxilium Thurinis ferre placuerat.

EX LIBRO XII

Cum legati Romanorum a Gallis Senonibus interfecti essent, bello ob id Gallis indicto, L. Caecilius 15 praetor ab his cum legionibus caesus est. cum a Tarentinis classis Romana direpta esset, niro, qui praeerat classi, occiso, legati ad eos a senatu, ut de his iniuriis quererentur, missi pulsati sunt. ob id bellum his indictum est. Samnites defecerunt. adversus eos et Luca- 20 nos et Brittios et Etruscos aliquot proeliis a compluribus ducibus bene pugnatum est. Pyrrhus, Epirotarum rex, ut auxilium Tarentinis ferret, in Italiam venit. cum in praesidium Reginorum legio Campana cum praefecto Decio Vibellio missa esset, occisis Reginis 25 Regium occupavit.

7 propter graues NP: corr. Sigonius ex vet. lib. et graues r, cf. Augustin. de civ. dei III 17 || 11 tyrrhenis N tyrrinis P: corr. Pighius, v. Plin. nat. hist. XXXIV 32, Valer. Max. I 8, 6, Dionys. Halic. XIX 13 || 16 cum legionibus ab eis r || 17 et duouiro NP duumviro N² duce Vossianus r || 19 eis r || 23 ferret Tarentinis Pr || 25 Iubelio r, v. Th. Mommsenus Unteritalische Dialekte p. 266 sq. || 26 regnum

EX LIBRO XIII

Valerius Laevinus cos. parum prospere adversus Pyrrhum pugnavit, elephantorum maxime inusitata facie territis militibus. post id proelium cum corpora Romanorum, qui in acie ceciderant, Pyrrhus inspiceret, omnia versa in hostem <in>venit populabundusque ad urbem Romanam processit. C. Fabricius missus ad eum a senatu, ut de redimendis captivis ageret, frustra, ut patriam desereret, a rege temptatus est. captivi sine pretio remissi sunt. Cineas legatus a Pyrrho ad senatum missus petit, ut componendae pacis causa rex in urbem reciperetur. de qua re cum ad frequentiorem senatum referri placuisset, Appius Claudius, qui propter valetudinem oculorum iam diu consiliis publicis se abstinuerat, venit in curiam et sententia sua tenuit, ut id Pyrrho negaretur. Cn. Domitius censor primus ex plebe lustrum condidit. censa sunt civium capita CCLXXXVII CCXXII. iterum adversus Pyrrhum dubio eventu pugnatum est. cum Carthaginensibus quarto foedus renovatum est. cum C. Fabricio consuli is, qui ad eum a Pyrrho transfugerat, polliceretur venenum se regi daturum, cum indicio ad regem remissus est. res praeterea contra Lucanos et Bruttios, Samnites <et> Etruscos prospere gestas continet.

3 invisitata *Salmasius* || 6 uenit *N* (*ineunte versu*) *P* | populabundosque *NP* populabundusque *N²r* populabundus usque *Iahn-*
ius, sed v. p. 21, 9 || 7 Romam *r* || 8 a senatu *om. r* || 12 dum *N* ||
 14 inualitudinem *Vossianus r* | a consiliis *r* | se *om. r* || 16 P. Domitius *r* || 17 ciuium *om. P* || 18 CCLXXXII *Guelferbytanus CCLXXXVI*
Boendermakerianus CCLXXXVIII alii | CCXXVII *Guelferbytanus* ||
 19 quartum *Vossianus et Boendermakerianus* || 20 Nicias, qui *Iahn-*
ius, sed consulto epitomator nomen hominis tacuit, quia de
eo ambigebatur, v. Gellius III 8, 4 et Ammian. XXX 1, 22 ||
 22 se regi uenenum *r* || 23 contra Etruscos: Lucanos: et Brutios
 et Samnites prospere *r* || 24 et *om.*

EX LIBRO XIII

Pyrrhus in Siciliam traiecit. cum inter alia prodigia fulmine deiectum esset in Capitolio Iovis signum, caput eius per haruspices inventum est. Curius Dentatus *cos.* cum dilectum haberet, eius, qui citatus non responderat, bona primus vendidit; iterum Pyrrhum ex Sicilia in Italiam reversum vicit et Italia expulit. Fabricius censor P. Cornelium Rufinum consularem senatu movit, quod is x pondo argenti facti haberet. lustro a censoribus condito censa sunt civium capita ¹⁰ CCLXXI CCXXIII. cum Ptolemaeo, Aegypti rege, societas iuncta est. Sextilia, virgo Vestalis, damnata incesti viva defossa est. coloniae deductae sunt Posidonia et Cosa. Carthaginensium classis auxilio Tarentinis venit, quo facto ab his foedus violatum est. res praeterea contra ¹⁵ Lucanos et Bruttios et Samnites feliciter gestas et Pyrrhi regis mortem continet.

EX LIBRO XV

Victis Tarentinis pax et libertas data est. legio Campana, quae Regium occupaverat, obsessa deditione ²⁰ facta securi percussa est. cum legatos Apolloniatium ad senatum missos quidam iuvenes pulsassent, dediti sunt Apolloniatibus. Picentibus victis pax data est. coloniae deductae Ariminum in Piceno, Beneventum <in Samnio>. tunc primum populus R. argento uti ²⁵

5 .is. cum: *correx* || 6 primus *om. r* bona primum, mox eum vendidit *Lipsius*, an primus post qui transponendum?, cf. *Valer. Max.* VI 3, 4 | item *Leidensis*, sed *Drakenborchius* perspexit iterum reversum *similiter dictum esse atque a Livio ipso* IX 27, 1 rursus revocavit et XLIII 20, 5 rursus reducit || 9 is *om. Norvicensis r* | pondo decem argenti *Lovelianus r* || 10 capita ciuium *r* || 11 CCXXIII *Boendermakerianus* | ptolemaeo rege aegypti *P* || 14 Mamertinis *Norvicensis r* || 16 Lucanos: Samnites et Brutios *r* || 17 regis *om. Norvicensis r* || 19 nata *NP II* || 23 est *om. r* || 25 in Samnio *add. r* | populus pro argento

coepit. Vmbri et Sallen<tin>i victi in deditionem accepti sunt. quaestorum numerus ampliatus est, ut essent <octo>.

EX LIBRO XVI

- 5 Origo Carthaginensium et primordia urbis eorum referuntur. contra quos et Hieronem, regem Syracusanorum, auxilium Mamertinis ferendum senatus censuit, cum de ea re inter suadentes, ut id fieret, dissuadentesque contentio fuisset; transgressisque tunc primum
10 mare equitibus Romanis adversus Hieronem saepius bene pugnatum. petenti pax data est. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CCCLXXXII CCXXXIII. Decimus Iunius Brutus munus gladiatorium *Val. Max. 2, 4, 7*
in honorem defuncti patris primus edidit. colonia
15 Aesernia deducta est. res praeterea contra Poenos et Vulsin<i>os prospere gestas continet.

EX LIBRO XVII

- Cn. Cornelius consul a classe Punica circumventus et per fraudem, veluti in conloquium evocatus, captus
20 est. C. Duillius consul adversus classem Poenorum prospere pugnavit, primusque omnium Romanorum ducum navalis victoriae duxit triumphum. ob quam causam ei perpetuus quoque honos habitus est, ut revertenti a cena tibicine canente funale praeferretur.
25 L. Cornelius consul in Sardinia et Corsica contra Sar-

1 caepit uti *P* | salleni *NP* Sallens *II* saleni *Guelferbytanus* *r* salerni *Leidensis alii* || 3 octo *add. Sigonius* ut essent octo *om. Vossianus Norvicensis* *r* || 5 eorum *om. r* || 7 censuit senatus *r* || 9 que *om. Boendermakerianus Norvicensis* *r* || 10 exercitibus *Weissenbornius* || 12 est *post conditum om. r* | CCCLXXXII. et. CCXXXIII *P* CCCLXXXII. et. ^{ti. ta. or.} CCXXXIII *P*² cclxxii. milia. CCXXXIII. *r* || 16 vulsinos *NP* Volscos *r* || 19 velut *N* || 23 quoque *om. r* || 24 tibicines canerent et *Norvicensis* *r* | furj (*exceunte versu*) *N* furiale *P*: *correxuit Leidensis aliique rec.* || 25 et Corsica *om. r*

dos et Corsos et Hannonem, Poenorum ducem, feliciter pugnavit. Atilius Calatinus eos. cum in locum a Poenis circumsessum temere exercitum duxisset, M. Calpurni, tribuni militum, virtute et opera evasit, qui cum CCC militibus eruptione facta hostes in se converterat. 5 Hannibal, dux Poenorum, victa classe, cui praefuerat, a militibus suis in crucem sublatus est. Atilius Regulus eos. victis navali proelio Poenis in Africam traiecit.

EX LIBRO XVIII

Atilius Regulus in Africa serpentem portentosae 10 magnitudinis cum magna clade militum occidit, et cum aliquot proeliis bene adversus Carthaginienses pugnas- set, successorque ei a senatu prospere bellum gerenti non mitteretur, id ipsum per litteras ad senatum scri- ptas questus est, in quibus inter causas petendi suc- 15 cessoris <erat>, quod agellus eius a mercennariis desertus esset. quaerente deinde fortuna, ut magnum utriusque casus exemplum in Regulo proderetur, arcessito a Car- thaginiensibus Xanthippo, Lacedaemoniorum duce, vic- tus proelio et captus est. res deinde a ducibus Ro- 20 manis omnibus terra marique prospere gestas defor- maverunt naufragia classium. Tib. Coruncan<i>us primus ex plebe pontifex maximus creatus est. M^r. Valerius Maximus P. Sempronius Sophus censores cum senatum legerent, XVI senatu moverunt. lustrum condiderunt, 25

2 calasinus | locum iniquum *Aldina* || 5 conuertit *r* || 10 con-
sules *post* Regulus *add. Sigonii vet. lib., cf. Gellius VII (VI) 3* |
portentuosae *Bergianus* || 11 maxima militum clade *r* || 13 ei
om. r || 14 missas scriptas *Leidensis* missas *r* || 15 conquestus *r* ||
16 erat *om. N (exeunte versu) PII: add. Bergianus Boendermake-*
rianus fuit add. Leidensis || 16 mercennariis diuastaretur *r* ||
21 deformauere *r* || 22 coruncanus *NP II* || 23 M. sempronius
post est deleri ex fastis Capitolinis, cf. CIL I² p. 24 ad annum
502 a. u. | stofus (t expunxit m. 2?) N Stophus II ual. maximus.
C. sempronius stofus. P Scopus: Valerius Maximus r: corr. Sigo-
nii ex fastis Capitolinis || 25 regerent *NP II: corr. r | x. III.*
Pr XL Guelferbytanus

quo censa sunt civium capita $\overline{\text{CCXCVII}}$ DCCXCVII . Regulus missus a Carthaginiensibus ad senatum, ut de pace et, si eam non posset impetrare, de commutandis captivis ageret, et iureiurando adstrictus, rediturum
 5 se Carthaginem, si commutari captivos non placuisset, utrumque negandi auctor senatui fuit, et cum fide custodita reversus esset, supplicio a Carthaginiensibus de eo sumpto perit.

EX LIBRO XVIII

10 Caecilius Metellus rebus adversus Poenos prospere gestis speciosum egit triumphum, XIII ducibus hostium et CXX elephantis in eo ductis. Claudius Pulcher cos. contra auspicia profectus — iussit mergi pullos, qui cibari nolebant — infeliciter adversus Carthaginienses
 15 classe pugnavit, et revocatus a senatu iussusque dictatorem dicere Claudium Glīciam dixit, sortis ultimae hominem, qui coactus abdicare se magistratu postea ludos praetextatus spectavit. A. Atilius Cala<ti>nus primus dictator extra Italiam exercitum duxit. commu-
 20 tatio captivorum cum Poenis facta est. coloniae deductae sunt Fregenae, in agro Sallentino Brundisium. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita $\overline{\text{CCXLI}}$ CCXII . Claudia, soror P. Claudī, qui contemptis auspiciis male pugnaverāt, a ludis revertens
 25 cum turba premeretur, dixit: utinam frater meus vi-

1 CCCXVI M. CCXCVII *Boendermakerianus* CCCXVII. milia. CCXCVII
 r || 3 minime impetraret r | captivis commutandis r || 4 set
Iahnus | astrictus est r || 6 senatus || 11 speciosissimum r ||
 12 C. L. pulcher N CL. Pulcher P || 13 iussis immergi pullis
Heinsii Elzeviriana || 16 cl. clauicia NP C. Glauciam r Ilycian
Suetonii Tib. 2 Memmianus: corr. Sigonius ex fastis Capitolinis
 Glyciam *Salmasius apud Suet.* || 18 Atilius P | calanus NP ||
 19 cum Poenis captivorum commutatio r || 21 Fregelle *Bergianus*
Guelferbytanus r | et ante in add. *Iahnus* | brundisium P || 22 ca-
 pitula civium P || 23 CCXLI. ACCXII N $\overline{\text{CCXLI}}$. a. ^{ti cim} CCXII (quae supra ver-
 sum exstant, add. m. 2) P || 24 diuertens r

veret; iterum classem duceret. ob eam causam multa ei dicta est. duo praetores tunc primum creati sunt. Caecilius Metellus, pontifex maximus, A. Postumium consulem, quoniam idem et flamen Martialis erat, cum is ad bellum gerendum proficisci vellet, in urbe tenuit nec passus est a sacris recedere. rebus adversus Poenos a pluribus ducibus prospere gestis, summam victoriae C. Lutatius cos. victa ad Aegates insulas classe Poenorum imposuit. petentibus Carthaginiensibus pax data est. cum templum Vestae arderet, Caecilius Metellus, pontifex maximus, ex incendio sacra rapuit. duae tribus adiectae sunt, Velina et Quirina.

EX LIBRO XX

Falisci cum rebellassent, sexto die perdomiti in deditionem venerunt. Spoletium colonia deducta est. adversus Liguras tunc primum exercitus promotus est. Sardi et Corsi cum rebellassent, subacti sunt. Tuccia, virgo Vestalis, incesti damnata est. bellum Illyriis propter unum ex legatis, qui ad eos missi erant, occisum indictum est, subactique in deditionem venerunt. praetorum numerus ampliatus est, ut essent IIII. Galli transalpini, qui in Italiam inruperant, caesi sunt. eo bello populum R. sui Latinique nominis DCCC armatorum habuisse dicit. exercitibus Romanis tunc primum trans Padum ductis Galli Insubres aliquot proeliis fusi

1 iterumque *Guelferbytanus* r | multata est r || 3 aurelium postumium *NP* || 4 cum ille r || 6 a om. r || 7 prospere om. r | uictoriam || 8 ad daegates *N* || 9 finem bello imposuit r || 12 Esquilina r || 14 Falisci — uenerunt in fine periochae libri xviii *Leidensis Bergianus* r | domiti r || 15 Spoletum *Boendermakerianus* r || 16 Aduersum r | Ligures r || 17 lucia *N* Luccia *PII* Tucia r: corr. *Sigonius ex vet. lib.* || 18 Illyricis r || 21—p. 25, 1 praetorum — uenerunt bis scripsit *N* || 22 eruperant r | et bello *NP* et eo bello *Vossianus Leidensis* || 23 populus romanus r || 24 accc *NP*: corr. *Mommsenus* ad trecenta millia *Sigonii vet. lib.* | habuisse Fabius dicit *Mommsenus* dicitur *Guelferbytanus alii rec.* || 25 fusi om. r

in deditionem venerunt. M. Claudius Marcellus cos. occiso Gallorum Insubrium duce, Vertomaro, opima spolia rettulit. Histri subacti sunt. iterum Illyri cum rebellassent, domiti in deditionem venerunt. lustrum a
 5 censoribus ter conditum est. primo lustro censa sunt civium capita CCLXX CCXII**. libertini in quattuor tribus redacti sunt, cum antea dispersi per omnes fuissent, Esquilinam Palatinam Suburanam Collinam. <C. Flaminius censor viam Flaminiam> muniit et cir-
 10 cum Flaminium exstruxit. coloniae deductae sunt in agro <de> Gallis capto Placentia et Cremona [in Italia].

EX LIBRO XXI

Belli Punici secundi ortum narrat et Hannibalis, ducis Poenorum, contra foedus per Hiberum flumen
 15 transitum. a quo Saguntum, <sociorum> populi R. civitas obsessa, octavo mense capta est. de quibus iniuriis missi legati ad Carthaginenses, qui quererentur. cum satis facere nollent, bellum his indictum est. Hannibal superato Pyrenaeo saltu per Gallias, fuis

2 insubrium gallorum r | Virtomane Propertii IV 10, 41 Neapolitanus Viridomaro r, cf. Servius ad Vergilii Aen. VI 855 || 3 item Boendermakerianus, v. p. 20, 6 | Illyrici r || 5 per: correxit Madvigius bis Gronovianus Leidensis alii rec. quater vel ter Mommsenus | quo lustro Guelferbytanus ex quo r || 6 CCLXX. a. CCXIII P CCLXX CCXIII P^{ti cim} CCLXX, altero CCLXXIII Niebuhrus || 7 per omnes om. r || 9 C. Flaminius — Flaminiam add. Sigonius C. Flam. c. v. Fl. ab urbe Ariminum usque Pighius ex mss. || 10 sunt om. Precc. || 11 de add. Frobenius a Bergianus Vossianus r ex Norvicensis | in Italia ab homine Galliae Cisalpiniae immemore (cf. p. 1, 3) adscripta huc ab initio proximae periochae, ut I. Fr. Gronovius suadebat, transposui et seclusi || 13 Initia belli Iahnus | actum NP II: corr. Leidensis acta r facta <in Hispania> Iahnus | narratur Leidensis Vossianus narratur r || 14 poenorum r | amnem r || 15 transitus: correxi | saguntini NP saguntvm N², saguntus r Saguntinum Woelfflinus | sociorum ex Liv. XXI 6, 4 add. r | ciuitas socia obsessa Guelferbytanus obsessa om. r || 18 quoque ante cum add. II

Volcis, qui obsistere conati erant ei, ad Alpes venit et laborioso per eas transitu, cum montanos quoque Gallos obvios aliquot proeliis reppulisset, descendit in Italiam et ad Ticinum flumen Romanos equestri proelio fudit. in quo vulneratum P. Cornelium Scipionem protexit filius, qui Africani postea nomen accepit. iterumque exercitu Romano ad flumen Trebiam fuso Hannibal Apenninum quoque permagna vexatione militum propter vim tempestatum transiit. C(n). Cornelius Scipio in Hispania contra Poenos prospere pugnavit duce hostium Magone capto.

EX LIBRO XXII

Hannibal per continuas vigilias in paludibus oculo amisso in Etruriam venit, per quas paludes quadriduo et tribus noctibus sine ulla requie iter fecit. C. Flaminius cos., homo temerarius, contra auspicia profectus signis militaribus effossis, quae tolli non poterant, et ab equo, quem conscenderat, per caput devolutus, insidiis ab Hannibale circumventus ad Thrasymennum lacum cum exercitu caesus est. sex milia, quae <e>ruperant, fide ab Atherbale data, perfidia Hannibalis vineta sunt. cum ad nuntium cladis Romae luctus esset, duae matres ex insperato receptis filiis gaudio mortuae sunt. ob hanc cladem ex Sibyllinis libris ver sacrum votum. cum deinde Q. Fabius Maximus dictator adversus Hannibalem missus nollet acie cum eo confi-

1 uulscis: corr. Sigonius ex vet. lib. om. r | et ad NP et om. Norvicensis r || 4 amnem r || 8 permagnā vexationem N per magnam vexationem P: corr. Iahnus per maximam militum vexationem r || 9 .c. NP Guelferbytanus || 11 Hannonem appellat Liv. XXI 60, 5 sq. || 14 uenit in etruriam r || 19 transimenum Vossianus alii recc. r || 20 quæruperant N qua eruperant P || 21 ab Attherbale II a maharbale Leidensis r || 23 et duae NII, num et vim habet particulae etiam? || 24 post sunt N add. quod subito et nimio quis gaudio moriatur

gere, ne [contra] ferocem tot victoriis hostem adversus proeliis milites pugnare committeret, et opponendo se tantum conatus Hannibalis impediret, M. Minucius, magister equitum, ferox et temerarius, criminando dictatorem tamquam segnem et timidum effecit, ut populi iussu aequaretur ei cum dictatore imperium; divisoque exercitu cum iniquo loco conflisset et in magno discrimine legiones eius essent, superveniente cum exercitu Fabio Maximo discrimine liberatus est. quo beneficio victus castra cum eo iunxit et patrem eum salutavit, idemque facere milites iussit. Hannibal vastata Campania inter Casilinum oppidum et Calliculam montem a Fabio clusus sarmentis ad cornua bouum alligatis et incensis praesidium Romanorum, quod Calliculam insidebat, fugavit et sic transgressus est saltum. idemque Q. Fabi Maximi dictatoris, cum circumposita ureret, agro pepercit, ut illum tamquam proditorem suspectum faceret. Aemilio deinde Paulo et Terentio Varrone coss. et ducibus cum magna clade adversus Hannibalem ad Cannas pugnatum est, caesaque eo proelio Romanorum XLV cum Paulo cos. et senatoribus xc et consularibus aut praetoriis aut aediliciis xxx. post quae cum a nobilibus adulescentibus propter desperationem consilium de relinquenda Italia iniretur, P. Cornelius Scipio tribunus militum, qui Africanus postea vocatus est, stricto supra capita deliberantium ferro iuravit pro hoste se habiturum eum, qui in verba

1 contra insertum ab homine postpositionis adversus ignaro cancellis saepsi cf. thesaur. l. L. I 851, 16 | hostem territum Aldina | adversus Leidensis alii rec. r || 2 militem r | pugnae Vossianus r || 3 tantummodo r || 5 efficit N || 6 ei imperium cum dictatore aequaretur r || 7 in iniquum locum r | maximo r || 11 facere iussit milites P milites facere commilitonibus iussit r || 12 pasilianum NP Pasilinum II Casilanum Livi XXII 15, 3 Puteaneus m. 1 || 14 callicula. insedebant N c. insedebat P quo Calliculam insederant? || 16 Q. om. N || 19 maxima r || 22 xc consularibus atque r || 23 postq. N post quam Leidensis Bergianus Post quam cladem r || 25 qui postea Africanus nuncupatus r || 26 super r

sua non iurasset, effecitque ut omnes non relictum<m> iri
a se Italiam iureiurando adstringerentur. propter pau-
citatē militum VIII servorum armata sunt. captivi,
cum potestas esset redimendi, redempti non sunt. prae-
terea trepidationem urbis et luctum et res in Hispania 5
meliore eventu gestas continet. Opim<i>a et Florentia,
virgines Vestales, incesti damnatae sunt. Varroni ob-
viam itum et gratiae actae, quod de re p. non de-
sperasset.

EX LIBRO XXIII

10

Campani ad Hannibalem defecerunt. nuntius Can-
nensis victoriae, Mago, Carthaginem missus anulos aureos
corporibus occisorum detractos in vestibulo curiae effu-
dit, quos excessisse modii mensuram traditur. post
quem nuntium Hannon, vir ex Poenis nobilibus, sua- 15
debat senatui Carthaginensium, ut pacem a populo
Romano peterent, nec tenuit obstrepente Barcina fac-
tione. Claudius Marcellus praetor ad Nolam, eruptione
adversus Hannibalem ex oppido facta, prospere pugnavit.
Casilinum a Poenis obsessum ita fame vexatum est, 20
ut lora et pelles scutis detractas et mures inclusi essent.
nucibus per Vulturum amnem a Roma<nis> missis
vixerunt. senatus ex equestri ordine hominibus CXCVII
suppletus est. L. Postumius praetor a Gallis cum exer-
citu caesus est. Cn. et P. Scipiones in Hispania As- 25
drubalem vicerunt et Hispaniam suam fecerunt. reli-

1 minime relictum r | relictui r || 2 paucitatem vero r ||
3 servorum VIII milia r || 4 praeterea — desperasset suspectat
Woelfflinus || 6 opima NP Oppia Norvicensis r | Floronia Liv.
XXII 57, 2 || 7 vestales uirgines Pr || 8 itum est: et r || 11 de-
fecere r || 13 adigitis occisorum Romanorum r | fudit r || 15 ex
Poenis uir r | nobilissimus Norvicensis r || 17 peteret et nec N
(2. et expunxit m. eadem) peteret nec P || 21 item mures r | in-
clusi om. r || 22 et nucibus Bergianus Boendermakerianus r | nu-
cibus — vixerunt secunda manu adiecta esse dicit Iahnus | a
Roma, sed v. Liv. XXIII 19, 12 || 23 uixerint Aldina

quiae Cannensis exercitus in Siciliam relegatae sunt,
ne decederent inde nisi finito bello. Sempronius Grac-
chus cos. Campanos cecidit. Claudius Marcellus prae-
tor Hannibalis exercitum ad Nolam proelio fudit et
5 vicit, primusque tot cladibus fessis Romanis meliorem
spem belli dedit. inter Philippum, Macedoniae regem,
et Hannibalem societas iuncta est. praeterea in Hispa-
nia feliciter a Publio et ** <T.> Manlio praetore adver-
sus Poenos res gestas continet, a quibus Hasdrubal
10 dux et Mago et Hanno capti. exercitus Hannibalis per
hiberna ita luxuriatus <est>, ut corporis animique viri-
bus enervaretur.

EX LIBRO XXIII

Hieronymus, Syracusanorum rex, cuius pater Hiero
15 amicus populi R. fuerat, ad Carthaginensis defecit et
propter crudelitatem superbiamque a suis interfectus
est. Tib. Sempronius Gracchus procos. prospere ad-
versus Poenos et Hannonem ducem ad Beneventum
pugnavit servorum maxime opera, quos liberos esse
20 iussit. Claudius Marcellus cos. in Sicilia, quae prope
tota ad Poenos defecerat, Syracusas obsedit. Philippo,
Macedonum regi, bellum indictum est, qui ad Apol-
loniam nocturno bello obpressus fugatusque Mace-
doniam cum prope inermi exercitu profugit. ad id
25 bellum gerendum M. Valerius praetor missus. res prae-
terea in Hispania a. P. et Cn. Scipionibus adversus

2 recederent *r* | graecus || 3 praetor] pro consule *Liv.*
XXIII 32, 2 || 6 Macedonum *r* || 8 Cn. Scipionibus, in Sardinia
a *intercidisse* *putat Iahnus* | T. *omissum in NP* *r* *add. Aldina*
ex Liv. 34, 15 | praetoribus || 9 a quibus — *enervaretur suspectat*
Woelfflinus | a quo *Ascensius* || 11 hyberna Capue ita *r* | est
om. NP, num luxuriatus? | corporum uiribus atque animorum
r || 14 auus *Aldus e Liv. XXXIV* 4, 1 || 17 T. *r* || 18 Anniba-
lem *r* || 23 praelio *r* | in *addidit r* || 24 perfugit *r* || 25 M. *om.*
Pr | missus est *Vossianus alii* *recc.*

Carthaginienses gestas continet. a quibus Syphax, rex Numidia^e, in amicitiam adscitus, qui a Masinissa, Massylorum rege, pro Carthaginiensibus pugnante, victus in Hispaniam ad Scipionem cum magna manu transiit contra Gades, ubi angusto freto Africa et Hispania 5 dirimuntur. Celtiberi quoque in amicitiam recepti sunt. quorum auxiliis adscitis tunc primum mercennarium militem Romana castra habuerunt.

EX LIBRO XXV

P. Cornelius Scipio, postea Africanus, ante annos 10 aedilis factus. Hannibal urbem Tarenton praeter arcem, in quam praesidium Romanorum fugerat, per Tarentinos iuvenes, qui se noctu venatum ire simulabant, cepit. ludi Apollinares ex Marci carminibus, quibus Cannensis clades praedicta fuerat, instituti sunt. a 15 Q. Fulvio et Ap. Claudio coss. adversus Hannonem, Poenorum ducem, prospere pugnatum est. Tib. Sempronius Gracchus pro cos. ab hospite suo Lucano in insidias deductus a Magone interfectus est. Centenius Paenula, qui centurio militaverat, cum petisset a se- 20 natu, ut sibi exercitus daretur pollicitusque esset, si hoc impetrasset, de Hannibale victoriam, VIII acceptis militum dux factus confligit acie cum Hannibale et cum

1 a quibus *om. r* | a quibus — habuerunt (8) *del. Woelfflinus* ||
 2 Numidarum *r* | adscitus contra Masanissam Regem Massylorum pro Carthaginiensibus pugnans *r* | Maesulios vocat *Liv.* 48, 13 || 3 in Maurusios cum *I. F. Gronovius e Livio* 49, 5 || 4 maxima *r* || 6 Celtiberi — habuerunt *p. 29, 25 post missus habent NPr: transposuit Aldus, uncinis inclusit M. Muellerus* || 7 auspiciis *NPII* || 10 qui postea *Iahnus* | legitimos annos *r* || 12 in quam — fugerat *om. r* | praesidium Romanorum fugerat post simulabant *NPr: transposuit Sigonius vet. lib. secutus* || 13 simulauerant *r* || 14 petit | martiis *Boendermakerianus r* || 15 aquefuluo *N* || 17 T. *r* || 19 ductus *r* | interemptus *r* || 22 hoc *om. Iahnus* | VIII militibus (*ortum ex millibus*) acceptis militum || 23 qui cum exercitu eum cecidit *r*

exercitu caesus est. Capua obsessa est a Q. Fulvio et Ap. Claudio coss. Cn. Fulvius praetor male adversus Hannibalem pugnavit. in quo proelio $\overline{xx}$ hominum ceciderunt; ipse cum equitibus $\overline{cc}$ effugit. Claudius
 5 Marcellus Syracusas expugnavit tertio anno et ingentem virum gessit. in eo tumultu captae urbis Archimedes intentus formis, quas in pulvere descripserat, interfectus est. P. et Cn. Scipiones in Hispania tot rerum feliciter gestarum tristem exitum tulerunt, prope cum totis
 10 exercitibus caesi anno octavo, quam in Hispaniam ierunt. amissaque eius provinciae possessio foret, nisi L. Marci, equitis Romani, virtute et industria contractis exercituum reliquiis, eiusdem hortatu bina castra hostium expugnata essent. ad $\overline{xxvii}$ caesa, [†]ex mille
 15 octingentos, praeda ingens capta. dux Marcius appellatus est.

EX LIBRO XXVI

Hannibal ad tertium lapidem ab urbe Roma super Anienem castra posuit. ipse cum duobus milibus equi-
 20 tum usque ad ipsam Capenam portam, ut situm urbis exploraret, obequitavit. et cum per triduum in aciem utrimque exercitus omnis descendisset, certamen tempestas diremit; nam cum in castra redisset, statim sere-

1 aequifulvio (*corr. m. 2*) et ab claudio *N* || 3 *Liv. 21, 10* ut ex duodeviginti milibus hominum duo milia haut amplius evaserint || 4 *cc om. N* || 5 anno tertio *r* || 6 se ante uirum *add. r* | urbis captae *r* || 7 describebat *P¹ (corr. m. 2)* | defectus in interfectus *corr. N* || 8 tot tantarumque *r* || 9 exitum || 10 sexto *Delrius* || 11 ierant *Vossianus* iuerant *r* || 14 $\overline{xxxvii}$ *Liv. 39, 12* || 15 octingentis *N²Pr* | captos ad mille octingentos triginta, praedam ingentem partam *Livius ibid.* cum mille octingentis *Hertzius* ad mille octingentos triginta capti, praeda i. parta *Sigonius*, malim circa m. o. et pr. i. c. || 18 tertium ab urbe Roma lapidem *r* || 19 Ipse uero *r* || 20 ad portam Capenam *r* | Collinam *Perizonius Liv. 10, 3 secutus, v. tamen Valer. Max. III 7, 10* | urbis situm *r* || 21 triduum] *sed v. Liv. 11, 3* || 23 aliquid ante nam intercidissee conicit *Crevierus*, ea res in religionem vertit *supplet Hertzius ex Livii verbis (11, 4)* | rediissent *r*

nitas erat. Capua capta est a Q. Fulvio et Appio Claudio coss. principes Campanorum veneno sibi mortem consciverunt. cum senatus Campanorum deligatus esset ad palos, ut securi feriretur, litteras a senatu missas Q. Fulvius consul, quibus iuebatur parcere, antequam 5 legeret, in sinu posuit et lege agi iussit et supplicium peregit. cum comitiis apud populum quaereretur, cui mandaretur Hispaniarum imperium, nullo id volente suscipere, P. Scipio, P. filius, eius qui in Hispania ceciderat, professus est se iturum, et suffragio populi con- 10 sensuque omnium missus Novam Carthaginem expugnavit, cum haberet annos XXIII videreturque divina stirpe, quia et ipse, postquam togam acceperat, cotidie in Capitolio erat, et in cubiculo matris eius anguis saepe videbatur. res praeterea gestas in Sicilia continet 15 et amicitiam cum Aetolis iunctam bellumque gestum adversus Acarnanas et Philippum, Macedoniae regem.

EX LIBRO XXVII

Cn. Fulvius pro cos. cum exercitu ab Hannibale ad Herdoneam caesus est. meliore eventu ab Claudio 20 Marcello cos. adversus eundem ad Numistrone[m] pugnatum est. inde Hannibal nocte recessit. Marcellus insecutus est et subinde cedentem pressit, donec confli-geret. priore pugna Hannibal superior, sequenti Marcellus. Fabius Maximus pater cos. Tarentinos per pro- 25 ditionem recepit. Claudius Marcellus T. Quintius Cris-

1 aquefuluo (*corr. m. 1 et 2*) N || 3 consciverunt mortem r || 7 Cum in Comitiis r || 9 eius om. r || 11 uno die expugnavit r || 12 cum ageret vicesimum quartum annum: r || 13 creatus post stirpe add. r divinae stirpis Drakenborchius | quoniam r || 15 sepenumero visus est r || 20 ad Herdoneam Liv. XXVII 1, 6 adhieroniam NP ad Herioneam II om. r | a Vossianus r || 21 numisionem NP II: corr. r ex Liv. 2, 4 || 22 noctu r || 23 donec effugeret r || 24 superior fuit r | Marcellus sequenti Leidensis alii rec. | insequenti r || 25 consul pater r | per ditionem accepit Norvicensis r

pinus cos. speculandi causa progressi e castris insidiis ab Hannibale circumventi sunt. Marcellus occisus, Crispinus fugit. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CXXXVII CVIII; ex quo numero apparuit, quantum hominum tot proeliorum adversa fortuna populo R. abstulisset. in Hispania ad Baeculam Scipio cum Hasdrubale et Hamilcare conflixit et vicit. inter alia captum regalem puerum eximiae formae ad avunculum Masinissam cum donis dimisit. Hasdrubal, qui cum exercitu novo Alpes transcenderat, ut se Hannibali iungeret, cum milibus hominum LVI caesus est, capta V cccc M. Livi cos. ductu, sed non minore opera Claudii Neronis cos., qui, cum Hannibali oppositus es(se)t, relictis castris ita, ut hostem falleret, cum electa manu profectus Hasdrubalem circumvenerat. res praeterea feliciter a P. Scipione in Hispania et a P. Sulpicio praetore adversus Philippum et Achaeos <gestas> continet.

EX LIBRO XXVIII

Res in Hispania prospere gestae a Silano, Scipionis legato, et ab L. Scipione fratre adversus Poenos, a P. Sulpicio pro cos. socio Attalo, rege Asiae, adversus Philippum, regem Macedonum, pro Aetolis referuntur. cum M. Livio et Claudio Neroni coss. triumphus decretus esset, Livius, qui in provincia sua rem gesserat, quadrigis invectus est, Nero, qui in collegae provinciam, ut victoriam eius adiuvaret, venerat, equo secutus est, et in hoc habitu plus gloriae reverentiaeque

1 egressi r || 2 occisus fuit. r || 6 Betuliam r || 7 conflixit euicit NII || 8 puerum regalem Pr || 9 misit Leidensis Norvicensis r remisit Boendermakerianus || 11 coniungeret r || 12 capta v cccc II om. r | sed om. r || 14 est | inimicum r || 15 delecta Boendermakerianus r || 16 feliciter om. r || 17 ascreos: corr. r | gestas add. r || 21 et ab Scipionis legato L. Scipione fratre Roellius | a. l. P a N: correxi v. Liv. XXVIII 5, 1 || 22 procos. attalo P proconsule et ab Attalo r || 24 l. neroni NPII || 26 est sequutus r

habuit; nam et plus in bello quam collega fecerat. ignis in aede Vestae negligentia virginis, quae non custodierat, extinctus est; caesa est flagro. P. Scipio in Hispania cum Poenis <de>bellavit XIII anno eius belli, quinto post anno, quam ierat, praecclusisque in totum possessione provinciae eius hostibus Hispanias recepit; et a Tarracone in Africam ad Syphacem, regem Massylorum, transvectus foedus iunxit. Hasdrubal Gisgonis ibi cum eo in eodem lecto cenavit. munus gladiatorium in honorem patris patruisque Carthagini nova edidit, non ex gladiatoribus, sed ex his, qui aut in honorem ducis aut ex provocatione descendebant; in quo reguli fratres de regno ferro contenderunt. cum Gisia urbs obpugnaretur, oppidani liberos et coniuges rogo extructo occiderunt et se insuper praecipitaverunt. ipse Scipio, dum gravi morbo implicitus est, seditionem in parte exercitus motam, confirmatus discussit rebellantesque Hispaniae populos coegit in deditione <m> venire. et amicitia facta <cum> Masinissa, rege Numidarum, qui illi auxilium, si in Africam traiecisset, pollicebatur, <cum> Gaditanis quoque post discessum inde Magonis, cui Carthagine scriptum erat, ut in Italiam traiceret, Romam reversus consulque creatus. Africam provinciam petenti contradicente Q. Fabio Maximo Sicilia data est, permissumque ut in Africam traiceret,

1 nam — fecerat *mihi suspecta* || 3 ipsa caesa *Guelferbytanus* uirgo cesa *r* || 4 bellavit: *corr. Frobenius* || 5 anno quinto postquam *r* | perclusisque *NPII: corr. Leidensis Vossianus* exclusisque *Bergianus r* || 6 provinciae *om. Pr* | hispaniam *Pr* || 7 et atharcone *NPII* ab Carthagine *Liv ibid. 17, 12* | a *om. r* || 8 masaesylorum *vel* masaesulorum *Livii codd. 17, 5* | Regem Numidarum duobus nauigiis transvectus: *r* || 10 nouaedit *NP: corr. Drakenborchius, v. p. 21, 14 et Liv. 21, 1* || 12 in certamen descendebant *r* || 14 gigia *Vossianus* Gytchia *r* Astapa *Livius 22, 2, Appian. Iber. 33* | ab Romanis oppugnaretur *r* || 16 esset *r* || 18 deditione || 19 facta est *r* | cum *add. r* || 20 illi quidem axilium *r* | pollicebatur. Deinde romam (*omissis mediis*) *Gronovianus* || 22 cum *NPII* cui ex *r*

si *id e re p.* esse censeret. Mago, Hamilcaris filius, a minore Baleari insula, ubi hiemaverat, in Italiam traiecit.

EX LIBRO XXVIII

5 Ex Sicilia C. Laelius in Africam a Scipione missus ingentem praedam reportavit et mandata Masinissae Scipioni exposuit querentis, quod nondum exercitum in Africam traiecisset. bellum in Hispania finitum victore Romano, quod Indebilis excitaverat; ipse in acie
10 occisus, Ma<n>donius exposcentibus Romanis a suis deditus. Magoni, qui A<l>bingauni in Liguribus erat, ex Africa et militum ampla manus missa et pecuniae, quibus auxilia <con>duceret, praeceptumque, ut se Hannibali coniungeret. Scipio a Syracusis in Bruttios traiecit
15 et Locros pulso Punico praesidio fugatoque Hannibale recepit. pax cum Philippo facta est. mater Idaea deportata est Romam a Pessinunte, oppido Phrygiae, carmine in libris Sibyllinis invento, pelli Italia alienigenam hostem posse, si mater Idaea deportata Romam esset.
20 tradita est autem Romanis per Attalum, regem Asiae. lapis erat, quem matrem deum incolae dicebant. excepit P. Scipio Nasica Cn. filius, eius qui in Hispania perierat, vir optimus a senatu iudicatus, adulescens nondum quaestorius, quoniam ita responsum iubebat,
25 ut id numen ab optimo viro exciperetur consecraretur-

1 si de re NP²Ir sidere P: id add. *Leidensis* || 2 hyemarat: r || 5 c. caecilius NP Caecilius II || 7 conquerentis r | non r || 9 Indibilis r *Liv. XXVIII 24, 3, alibi, sed XXVIII 2, 14 Indebilis est in Puteaneo* || 10 madonius NP Mandonius *Liv. ubique* || 11 abingauni in liguribus erat NII in galauni in liguribus e. P: corr. *Iahnus* in Albingaunis Liguribus *Crevierius, cf. Liv. 5, 3 et Thes. ling. Lat. v. Album Ingaunum* in gallia in liguribus erat *Leidensis alii rec.* in Galliam et Liguriam ierat: r || 13 doceret NP II: corr. r ex *Liv. 5, 8* || 14 iungeret r || 16 Idea Mater r || 20 autem est r || 21 verba lapis — dicebant pro interpolatis haberi vetat *Liv. XXVIII 11, 7* || 24 habebatur r || 25 numen id r | reciperetur r

que. Locrenses legatos Romam miserunt, qui de in-
 potentia Plemini legati quererentur, qui pecuniam Pro-
 serpinae sustulerat et liberos eorum ac coniuges stu-
 praverat. in catenis Romam perductus in carcere est
 mortuus. cum falsus rumor de P. Scipione pro cos.,
 qui in Sicilia erat, in urbe<m> perlatus esset, tamquam
 is luxuriaretur, missis ob hoc legatis a senatu, qui ex-
 plorarent, an ea vera essent, purgatus infamia Scipio
 in Africam permissu senatus traiecit. Syphax accepta
 in matrimonium filia Hasdrubalis Gisgonis amicitiam,
 quam cum Scipione iunxerat, renuntiavit. Masinissa,
 rex Massylorum, dum pro Carthaginiensibus in His-
 pania militat, amisso patre Gala de regno exciderat.
 quo per bellum saepe repetito aliquod proeliis a Sy-
 phace, rege Numidarum, victus in totum privatus est,
 et cum CC equitibus exsul Scipioni se iunxit et cum
 eo primo statim bello Hannonem, Hamilcaris filium,
 cum ampla manu occidit. Scipio adventu Hasdrubalis
 et Syphacis, qui prope cum centum milibus armatorum
 venerant, ab obsidione Vticae depulsus hiberna com-
 muniit. Sempronius cos. in agro Crotoniensi prospere
 adversus Hannibalem pugnavit. inter censores, M. Li-
 vium et Claudium Neronem, notabilis discordia fuit.
 nam et Claudius collegae eum ademit, quod a populo
 damnatus actusque in exilium fuerat, et Livius Claudio,
 quod falsum in se testimonium dixisset et quod non
 bona fide secum in gratia<m> redisset. idem omnes
 tribus extra unam aerarias reliquit, quod et innocentem

1 inipudentia *N* inipudentia *PII*: corr. *Frobenius*, v. p. 49, 23
 et *Lib.* 8, 8 || 2 plemini || 3 abstulerat *r* | et *r* || 4 qui in ca-
 tenis *Boendermakerianus* is in catenis *Guelferbytanus* Pleminius
 in Cathenis *r* || 5 mortuus est *r* || 6 urbe || 7 is *om. r* ibi *Bergi-*
anus || 9 traiecit senatus permissu *r* | accepta filia in matri-
 monium *r* || 10 amicitiae: corr. *Boendermakerianus* || 11 ipse
 iunxerat *r* || 12 Carthagine *r* || 13 galade *NP* (gala *supra ver-*
sum m. 2.) || 18 cecidit *II Leidensis* interemit *r* || 21 protoniensi
NP (*supra* pro *m. 2.* uel *cro*) *II* || 24 cl. collegae *NP* *liuio* col-
 legae *r* || 26 minime bona *r* || 27 gratia *NPII*

se damnassent et post(h)ac consulem censoremque fecissent. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CCXIII.

EX LIBRO XXX

- 5 <Scipio> in Africa Carthaginenses et eundem Syphacem, Numidia regem, Hasdrubalemque pluribus proeliis vicit adiuvante Masinissa, bina hostium castra expugnavit, in quibus XL hominum ferro ignique consumpta sunt. Syphacem per C. Laelium et Masinissam
10 cepit. Masinissa Sophonibam, uxorem Syphacis, filiam Hasdrubalis, captam statim adamavit et nuptiis factis uxorem habuit; castigatus a Scipione venenum ei misit, quo illa hausto decessit. effectumque multis Scipionis victoriis, ut Carthaginenses in desperationem acti in
15 auxilium publicae salutis Hannibalem evocarent. isque anno XVI Italia decedens in Africam traiecit temptavitque per colloquium pacem cum Scipione componere, et cum de condicionibus pacis non convenisset, acie victus est. pax Carthaginensibus petentibus data est.
20 Hannibal Gisgonem pacem <dis>suadentem manu sua detraxit, excusata deinde temeritate facti ipse pacem suasit. Masinissae regnum restitutum est. reversus in urbem Scipio amplissimum nobilissimumque egit triumphum, quem Q. Terentius Culleo senator pilleatus se-
25 cutus est. Scipio Africanus incertum militari prius

1 et quod postea r | postac N postea N²P || 5 Scipio ante in add. Iahnus, post Hasdrubalem Boendermakerianus, post vicit Leidensis, post Africa r || 6 Numidarum r || 7 binaque r || 8 consummata NII || 9 et masinissam om. Norvicensis r || 10 sofoni-
bam P sofonsibam N, similiter variant Livii codd. XXX 12, 11; 15, 4; 7, Sophanuba habet lapis CIL XIV 3948, Σοφονίβα vel Σοφονίβα vel Σοφονίς Appianus Pun. 27 sq. et Cass. Dio XVII
frgm. 57, 51 || 12 castigatusque r | transmisit quo quidem r || 13 hausto illa r | effectumque est r || 15 ex Italia reuocarent r
v. Liv. XXX 19, 12 | idque: corr. r itaque Iahnus || 16 disce-
dens r || 19 data est petentibus r || 20 suadentem NPII: corr.
r ex Liv. 37, 7

favore an populari aura ita cognominatus sit. primus certe hic imperator victae nomine a se gentis nobilitatus est. Mago bello, quo in agro Insubrum cum Romanis conflixerat, vulneratus, dum in Africam per legatos revocatus revertitur, ex vulnere mortuus est. 5

EX LIBRO XXXI

Belli adversus Philippum, Macedoniae regem, quod intermissum erat, repetiti causae referuntur hae. tempore initiorum duo iuvenes Acarnanes, qui non erant initiati, Athenas venerunt et in sacrarium Cereris cum 10 aliis popularibus suis intraverunt. ob hoc, tamquam summum nefas commisissent, ab Atheniensibus occisi sunt. Acarnanes mortibus suorum commoti ad vindicandos illos auxilia a Philippo petierunt et Athenas obpugnaverunt, Athenienses auxilium a Romanis pe- 15 tierunt post pacem Carthaginiensibus datam [quadringentesimo anno ab urbe condita] paucis mensibus. [coeptum est autem anno quingentesimo quinto.] cum Atheniensium, qui a Philippo obsidebantur, legati auxilium a senatu petissent, et id senatus ferendum cen- 20

2 a se nomine *r* || 3 bello qui *NP* qui bello *Leidensis* insubrium (*posterior i infra versum m. 1.*) *N*, sed *v. Liv. XXX 18, 1* || 5 reuenteretur *Gronovianus r* || 8 feruntur *r* || 9 acarnanis || 11 pluribus *Boendermakerianus r* || 12 caesi *r* || 13 vindicandum *r* || 14 auxilium *r*, sed *v. Liv. 14, 9* || 16 quadringentesimo — condita *uncinis saepsi* | ab — condita *om. II seclutit Iahnus* | quadragesimo (*i supra 2. a m. 1.*) *N* quingentesimo *r* quadragesimo *Iahnus* || 18 coeptum — quinto *seclutit Iahnus* paucis mensibus post pacem Carthaginiensibus datam. a primo autem punico ad secundum bellum finitum sexaginta tres fuere anni. Cum igitur legati atheniensium: qui *Gronovianus* paucis mensibus: porta Iani clausa. Ceptum est *r cf. Liv. XXXI 5, 1* coeptum est autem anno quingentesimo quadragesimo ab urbe condita, post pacem Carthaginiensibus datam paucis mensibus *Weissenbornius* post pacem Carthaginiensibus datam paucis mensibus coeptum est, ab urbe condita autem anno quingentesimo quingagesimo *Hertzius* || 19 obsidebantur a Philippo *r* || 20 id censisset ferendum *r*

suisset plebe, quod tot bellorum continuus labor gravis erat, dissentiente, tenuit auctoritas patrum, ut sociae civitati ferri opem populus quoque iuberet. id bellum P. Sulpicio cos. mandatum est, qui exercitu in Macedonia⁵ ducto equestribus proeliis prospere cum Philippo pugnavit. Aboedeni a Philippo obsessi ad exemplum Saguntinorum suos seque occiderunt. L. Furius praetor Gallos Insubras rebellantes et Hamilcarem Poenum bellum in ea parte Italiae molientem acie vicit.
¹⁰ Hamilcar eo bello occisus est et milia hominum xxxv. praeterea expeditiones Philippi regis et Sulpici cos. expugnationesque urbium ab utroque factas continet. Sulpicius cos. bellum gerebat adiuvantibus rege Attalo et Rhodiis. triumphavit de Gallis L. Furius praetor.

EX LIBRO XXXII

15

Conplura prodigia ex diversis regionibus nuntiata referuntur, inter quae in Macedonia in puppe longae navis lauream esse natam. T. Quintius Flamininus cos. adversus Philippum feliciter pugnavit in faucibus Epiri
²⁰ fugatumque coegit in regnum reverti. ipse Thessaliam, quae est vicina Macedoniae, sociis Aetolis et Athamanibus vexavit, L. Quintius Flamininus, frater consulis, navali proelio Attalo rege et Rhodis adiuvantibus Euboeam et maritimam oram. Achaei in amicitiam
²⁵ recepti sunt. praetorum numerus amplius est, ut

1 quot (d *supra expunctam* t m. 1) NP cui Iahnus, quoi? ||
 3 ferre quoque opem populus: *corr. Leidensis* | ducto *ante* iuberet
add. P expunxit P² | Idque (que *expunxit* m. 2) P | bellum id r ||
 4 macedonia || 5 cum philippo prospere r || 6 atheni N² *supra*
versum Aberedini Gronovianus Abydeni Aboedos Solinus XXXII
 41 || 8 Insubres r || 9 italiae om. Pr || 10 eo in bello r || 11 praeterea — praetor (14) *suspectat Woelfflinus* || 13 bellum gerebat
post Rhodiis ponit r || 21 acarnanibus *Norvicensis* r || 22 consulis frater *Leidensis* r || 23 navali proelio om. *Gronovianus* ||
 24 oram traiectus Eretriam expugnauit *Gronovianus* oram cepit r *aliquid post oram intercidiisse putat Iahnus*

seni crearentur. coniuratio servorum facta de solvendis Carthaginiensium obsidibus oppressa est, duo milia D necati. Cornelius Cethegus cos. Gallos Insubres proelio fudit. cum Lacedaemonis et tyranno eorum Nabide amicitia iuncta est. praeterea expugnationes urbium 5 in Macedonia referuntur.

EX LIBRO XXXIII

T. Quintius Flamininus procos. cum Philippo ad Cyno(s)cephalas in Thessalia acie victo debellavit. L. Quintius Flamininus, ille frater procos., Acarnanas, Leucade 10 urbe, quod caput est Acarnanum, expugnata, in dedicationem accepit. pax petenti Philippo Graecia liberata data est. Attalus ab Thebis ob subitam valetudinem Pergamum translatus decessit. C. Sempronius Tuditanus praetor ab Celtiberis cum exercitu caesus est. 15 L. Furius Purpurio et Claudius Marcellus coss. Boios et Insubres Gallos subegerunt. Marcellus triumphavit. Hannibal frustra in Africa bellum molitus et ob hoc Romanis per epistulas <ab> adversae factionis principibus delatus propter metum Romanorum, qui legatos 20 ad senatum Carthaginiensium de eo miserant, profugus ad Antiochum, Syriae regem, se contulit bellum adversus Romanos parantem.

1 senio: corr. *Gronovianus* || 2 Carthaginiensibus r | D om. *P Gronovianus r, Liv. XXXII 26, 16* praetor . . de quingentis fere hominibus supplicium sumpsit || 3 necati sunt r || 8 cynocephalas N cino cefalas P || 10 ille om. *Gronovianus r* || 11 quae *Vossianus* | Acarnaniae *Norvicensis r* || 12 Graeciae libertas r | libera P libertati N² II || 13 a thebis r || 14 haec aliter tradit *Liv. XXXIII 25, 9, congruit Orosius IV 19, 10* || 16 Purpurio om. r || 19 ab om. NPr: add. *Iahnus* | principum r principium *Guelferbytanus* || 21 carthaginiensium senatum r || 22 regem syriae r | contra r

EX LIBRO XXXIII

Lex Oppia, quam C. Oppius trib. pl. bello Punico de finiendis matronarum cultibus tulerat, cum magna contentione abrogata est, cum Porcius Cato auctor
 5 fuisset, ne ea lex aboleretur. is in Hispaniam profectus bello, quod Emporîs orsus est, citeriorem Hispaniam pacavit. T. Quintius Flamininus bellum adversus Lacedaemonios et tyrannum eorum, Nabidem, prospere gestum data his pace, qualem ipse volebat, liberatis-
 10 que Argis, qui sub dicione tyranni erant, finit. res praeterea in Hispania et adversus Boios et Insubres Gallos feliciter gestae referuntur. senatus tunc primum secretus a populo ludos spectavit. <id> ut fieret, Sextus Aelius Paetus et C. Cornelius Cethegus cen-
 15 sores intervenerunt cum indignatione plebis. coloniae plures deductae sunt. M. Porcius Cato ex Hispania triumphavit. T. Quintius Flamininus, qui Philippum, Macedonum regem, et Nabidem, Lacedaemoniorum tyrannum, vicerat Graeciamque omnem liberaverat, ob hoc
 20 [rerum factarum multitudinem] triduo triumphavit. legati Carthaginensium nuntiaverunt Hannibalem, qui ad Antiochum confugerat, bellum cum eo moliri. temptaverat autem Hannibal per Aristonem Tyrium sine litteris Carthaginem missum ad bellandum Poenos con-
 25 citare.

2 CN. oppius N CN. poppius P: corr. Aldina | bello Punico II Sigonius || 3 defingendis: corr. Gronovianus de stringendis Guelferbytanus r | cultibus matronarum r | maxima r || 6 emptoris (t expunxit m. 1.) N Emporius r | ante citeriorem quaedam intercidisse putabat Iahnus || 9 uoluit r || 10 res — concitare (vers. 24) del. Woelfflinus || 11 atque r | bolos NP II: corr. Gronovianus || 13 id ante ut add. Iahnus, post ut r || 14 L. cornelius: corr. Sigonius || 16 de Hispania Pr || 19 hanc r || 20 rerum factarum multitudinem seclusi | gestarum Frobeniana || 23 Hannibal om. r || 24 rebellandum r

EX LIBRO XXXV

P. Scipio Africanus legatus ad Antiochum missus Ephesi cum Hannibale, qui se Antiocho adiunxerat, conlocutus est, ut, si fieri posset, metum ei, quem ex populo R. conceperat, eximeret. inter alia cum quaereret, quem fuisse maximum imperatorem Hannibal crederet, respondit Alexandrum, Macedonum regem, quod parva manu innumerabiles exercitus fudisset quodque ultimas oras, quas visere supra spem humanam esset, peragrasset. quaerenti deinde, quem secundum poneret, Pyrrhum, inquit, castra metari primum docuisse, ad hoc neminem loca elegantius cepisse, praesidia disposuisse. exsequenti, quem tertium diceret, semet ipsum dixit. ridens Scipio: quidnam tu diceres, inquit, si me vicisses? tunc vero me, inquit, et ante Alexandrum et ante Pyrrhum et ante alios posuissem. inter alia prodigia, quae plurima fuisse traduntur, bovem Cn. Domitii cos. locutam: Roma cave tibi, refertur. Nabis, Lacedaemoniorum tyrannus, incitatus ab Aetolis, qui et Philippum et Antiochum ad inferendum bellum populo R. sollicitabatur, a populo R. descivit, sed bello adversus Philopomenen, Achaeorum praetorem, gesto ab Aetolis interfectus est. Aetoli quoque ab amicitia populi R. defecerunt. cum societate iuncta Antiochus, Syriae

1 EX LIB. XXXV post posuissem vers. 16 ponunt NPIr: corr. Aldina || 2 Legatus missus ad Antiochum r || 3 iunxerat r || 4 metum uitae quam r || 5 quereretur ab Annibale Norvicensis r || 6 hannibal om. r || 9 supra fidem r || 11 inquit Pyrrhum r | eo quod castra Vossianus r | docuisset r | ad huc Vossianus ad haec r || 12 elegantius loca r || 13 duceret Dukerus | ipsum om. Norvicensis r ipse II || 14 si me inquit r | inquit me Boendermakerianus r || 16 interea prodigia Vossianus Norvicensis r inter cetera prodigia Leidensis || 17 Domitio consule Norvicensis r | locutum r || 18 ante roma supra versum s. sic N² Roma caue tibi in marg. add. P² || 20 sollicitabat: corr. r || 21 descuiisset et bellum NP descuiisset bello N²: correxi descuiuit. Et r cum a — descuiisset, bello Iahnius || 22 etholis et Alexameno duce eorum Gronovianus || 24 cum quibus societate Guelferbytanus r socie-

rex, bellum Graeciae intulisset, complures urbes occupavit, inter quas Chalcidem et totam Euboeam. res praeterea in Liguribus gestas et adparatum belli ab Antiocho continet.

EX LIBRO XXXVI

5 Acilius Glabrio cos. Antiochum ad Thermopylas Philippo rege adiuvante victum Graecia expulit idemque Aetolos subegit. P. Cornelius Scipio Nasica cos. aedem matris deum, quam ipse in Palatium intulerat,
10 vir optimus a senatu iudicatus, dedicavit. idemque Boios Gallos victos in deditionem accepit, de his triumphavit. praeterea navalia certamina prospera adversus praefectos Antiochi regis referuntur.

EX LIBRO XXXVII

15 L. Cornelius Scipio cos. legato Scipione Africano fratre (qui se legatum fratris futurum dixerat, si ei Graecia provincia decerneretur, cum C. Laelio, qui multum in senatu poterat, ea provincia dari videretur) profectus ad bellum adversus Antiochum regem gerendum,
20 dum, primus omnium Romanorum ducum in Asia(m) traiecit. Regillus adversus regiam classem Antiochi feliciter pugnavit ad Myonnesum Rhodis iuvantibus. filius Africani captus ab Antiocho patri remissus est. victo deinde Antiocho ab L. Cornelio Scipione adiuvante Eumene, rege Pergami, Attali filio, pax data est
25 ea condicione, ut omnibus provinciis citra Taurum

tate cum his *Hertzius* || 1 rex cum *Guelferbytanus* r || 2 calchidem *N Guelferbytanus* colchidem *P* || 3 bellum *O. Rossbachius* || 6 *Attilius Vossianus* r || *M. Acilius Frobenius* Man. *Acilius Siganus* | apud r || 10 uir — iudicatus suspecta *Kornemann*, cf. p. 35, 23 | itemque || 11 Boios et Gallos *Boendermakerianus* r | et de iis r || 15 P. Scipione r || 19 regem om. r | gerendum in Asiam primus r || 20 asia *NP II* || 21 *Emilius Regillus* r || 22 adiuvantibus r || 23 ab antiocho captus r || 24 a *Boendermakerianus* r || 25 attali pergami *NP II* Attali Pergameni r | est om. r

montem cederet. L. Cornelius Scipio, qui cum Antiocho debellaverat, cognomine fratri exaequatus Asia-
ticus appellatus. colonia deducta est Bononia. Eume-
nis, quo iuvante Antiochus victus erat, regnum am-
pliatum. Rhodis quoque, qui et ipsi iuverant, quaedam 5
civitates concessae. Aemilius Regillus, qui praefectos
Antiochi navali proelio devicerat, navalem triumphum
deduxit. M'. Acilius Glabrio de Antiocho, quem Graecia
expulerat, et de Aetolis triumphavit.

EX LIBRO XXXVIII

10

M. Fulvius cos. in Epiro Ambracienses obsessos in
deditionem accepit, Cephallaniam subegit, Aetolis per-
domitis pacem dedit. Cn. Manlius cos., collega eius,
Gallograecos, Tolostobogios et Tectosagos et Trocmos,
qui Brenno duce in Asiam transierant, cum soli citra 15
Taurum montem non apparerent, vicit. eorum origo, et
quo modo ea loca, quae tenent, occupaverint, refertur.
exemplum quoque virtutis et pudicitiae in femina tra-
ditur. quae cum regis Gallograecorum uxor fuisset,
capta centurionem, qui ei vim intulerat, occidit. lu- 20
strum a censoribus conditum est. censa sunt civium
capita CCLVIII CCCX. cum Ariarathe, Cappadociae rege,
amicitia iuncta est. Cn. Manlius contradicentibus X
legatis, ex quorum consilio foedus cum Antiocho con-
scripserat, de Gallograecis acta pro se in senatu causa 25

2 coaequatus r || 3 appellatus est r | colonia — Bononia
post concessae vs. 6 ponit Iahnus || 7 nauali certamine uicerat
r || 8 reduxit P duxit r | M. NP Gronovianus r || 11 L. Fu-
lvius r | per deditionem r || 12 Cephalleniam r || 14 tolos. bo-
gios N tholos bogios P Stolostobogios II | toctosagios N toctos
agios P | troctnos P || 16 minime r | parerent r, sed v. Thesaur.
l. L. II 268, 1 || 17 quoniam N qm P Vossianus quando Sigonii
vet. lib. quem ad modum Leidensis: corr. Iahnus | occupauerunt-
que r | referuntur Norvicensis r || 19 fuit P fuerit Vossianus
Boendermakerianus fuerat r || 22 cclviii milia cccxxx Boender-
makerianus r | rege cappadociae Boendermakerianus r || 25 per
se r | causa in senatu P Vossianus Norvicensis r

triumphavit. Scipio Africanus die ei dicta, ut quidam tradunt, a Q. Petilio tr. pl., ut quidam, a Naevio, quod praeda ex Antiocho capta aerarium fraudasset, postquam is dies venit, evocatus in rostra: hac die, inquit, Quirites, Carthaginem vici, et prosequente populo Capitolium escendit. inde ne amplius tribuniciis iniuriis vexaretur, in voluntarium exilium <Liternum> concessit. incertum ibi an Romae defunctus sit; nam monumentum eius utrobique fuit. L. Scipio Asiaticus, frater Africanus, eodem crimine peculatus accusatus damnatusque cum in vincula et carcerem duceretur, Tib. Sempronius Gracchus tr. pl., qui antea Scipionibus inimicus fuerat, intercessit et ob id beneficium Africani filiam duxit. cum quaestores in bona eius publice possidenda mis(s)issent, non modo in his ullum vestigium pecuniae regiae apparuit, sed nequaquam tantum redactum, quantae summae erat damnatus. conlatam a cognatis et amicis innumerabilem pecuniam accipere noluit; quae necessaria ei erant ad cultum, redempta.

EX LIBRO XXXVIII

20

M. Aemilius cos. Liguribus subactis viam Placentia usque Ariminum productam Flaminiae iunxit. initia luxuriae in urbem introducta ab exercitu Asiatico referuntur. Ligures, quicumque citra Appenninum erant, subacti sunt. Bacchanalia, sacrum Graecum et noctur-

2 aiunt r | a. p. petilio NP II a Petilio Acteio r: corr. *Sigonius ex vet. lib.* || 3 posteaquam *Aldina* || 5 quicapes || 6 ascendit N² P (a in ras. m. 2) r || 7 Liternum om. NP *Vossianus: add. Gronovianus r, an ante incertum legebatur?* || 8 sit om. r | eius monumentum r || 10 peculatus crimine r || 13 erat r || 14 cum populus quaestores r cum praetor quaestores *Sigonius* | misissent NP II *Gronovianus Vossianus* misisset r: corr. *I. F. Gronovius* || 16 in erarium redactum r || 19 necessitati r | redempta a proximis cognatis sunt *Gronovianus* || 21 M. om. r | aemilius N | a Placentia r || 22 perductam r || 23 in urbem om. P *Gronovianus r* || 25 sublatis NP sublatis (1 expunxit m. 2) P subiecti? sed *Woelfflinus confert p. 2, 17; 97, 13; 101, 1; 112, 21* | et quidem r

num, omnium scelerum seminarium, cum ad ingentis
 turbae coniurationem pervenisset, investigatum et mul-
 torum poena sublatum est. a censoribus L. Valerio
 Flacco et M. Porcio Catone, et belli et pacis artibus
 maximo, motus est senatu L. Quintius Flamininus, 5
 <T.> frater, eo quod, <cum> Galliam provinciam consul
 optineret, rogatus in convivio a Poeno Philippo, quem
 amabat, scorto nobili, Gallum quendam sua manu oc-
 ciderat sive, ut quidam tradiderunt, unum ex damnatis
 securi percusserat rogatus a meretrice Placentina, cuius 10
 amore deperibat. extat oratio M. Catonis in eum.
 Scipio Literni decessit et, tamquam in gente fortuna
 circa idem tempus duo funera maximorum virorum,
 Hannibal a Prusia, Bithyniae rege, ad quem victo An-
 tiocho confugerat, cum dederetur Romanis, qui ad ex- 15
 poscendum eum T. Quintium Flamininum miserant,
 veneno mortem consciit. Philopoemen quoque, dux
 Achaeorum, vir maximus, a Messenis occisus ve-
 neno, cum ab his in bello captus esset. coloniae Po-
 tentia et Pisaurum et Mutina et Parma deductae sunt. 20
 praeterea res adversus Celtiberos prospere gestas et
 initia causasque belli Macedonici continet. cuius origo
 inde fluxit, quod Philippus aegre ferebat regnum suum
 a Romanis inminui, et quod cogeretur a Thracibus
 alisque locis praesidia deducere. 25

1 scelerum omnium r | maximum seminarium *Norvicensis*
 r || 2 pervenit. sed | a consule inuestigatum r || 3 M. ualerio *NPr* ||
 4 M. ualerio catone *N M.* Ualeo Catone *P* || 6 T. om. *NPII* | quin-
 tii frater r | cum om. || 7 teneret *Leidensis* obtinuerat r | in
 conuiuio om. r | apoenio || 9 ut Valerius antias tradidit quod
Gronovianus | unum damnatorum r || 11 in eum M. Catonis
 oratio r || 12 lugente *NP* lugenti *II* || 13 id *Norvicensis* r ||
 16 illum r | T. om. r || 17 sibi post consciit add. *Leidensis* ueneno
 sibi mortem consciuit r || 18 interemptus r || 19 in om. r | polen-
 tia *NPII* r: corr. *Sigonius* || 21 praeterea — deducere (25) del.
Woelfflinus | adversum r || 23 inde uenit r || 24 minui a Ro-
 manis *Norvicensis* r

EX LIBRO XL

Cum Philippus liberos eorum, quos in vinculis habebat, nobilium hominum conquiri ad mortem iussisset, Theoxena, verita pro liberis suis admodum pueris regis
 5 libidinem, prolatis in medium gladiis et poculo, in quo venenum erat, suavit his, ut imminens ludibrium morte effugerent et cum persuasisset, et ipsa se interemit. certamina inter filios Philippi, Macedoniae regis, Persen et Demetrium, referuntur; et ut fraude fratris sui
 10 Demetrius fictis criminibus, inter quae accusatione parricidii et adfectati regni, primum petitus, ad ultimum, quoniam populi R. amicus erat, veneno necatus est, regnumque Macedoniae mortuo Philippo ad Persen venit. item res in Liguribus et Hispania contra Celti-
 15 beros a compluribus ducibus feliciter gestas continet. colonia Aquileia deducta est. libri Numae Pompili in agro L. Petilli scribae sub Ianiculo <a> cultoribus agri arca lapidea clusi inventi sunt et Graeci et Latini. in quibus cum pleraque dissolvendarum religionum praetor,
 20 ad quem delati erant, legisset, iuravit senatui, contra rem p. esse, ut legerentur servarenturque. ex S. C. in comitio exusti sunt. Philippus aegritudine animi confectus, quod Demetrium filium falsi<s> Persei, alterius filii, in eum delationibus impulsus veneno sustulisset, et

2 uinculis nobilissimorum quidem hominum habebat *r* ||
 4 suis et sororis uerita *r* || 6 erat uenenum *r* || 7 fugerent *Gro-*
novianus | persuasisset ipsa etiam se *r* || 8 philippi macedoniae
 regis filios *P* | filios *om. r* | regis liberos *r* | Perseum *r* || 10 con-
 fictis *r* | inter **** quem *N*¹ interiit qui *N*² inter quem *P*¹
 inter que *P*² | accusationem *Boendermakerianus r* || 11 adfecta-
 tione *N* affectionem *P* affectionem *r: corr. Frobenius* | primus
*NIIP*¹ primus est *P*² | ferro petitus *r* || 13 Persa *II* Perseum
r Persea? || 14 peruenit *Leidensis* deuenit *r* || 15 quampluribus
Vossianus Norvicensis r | ducibus *om. r* || 17 Petilii *r* | a *om.*
NP || 18 in arca *r* | clausi et graeci et latini inuenti sunt *r* ||
 19 plura quae (vel que) *NPIr: corr. Iahnus ex Liv. 29, 11* | cum
om. r | religionum erant *r* || 20 cum legisset *r* || 21 et ex *r* ||
 23 falsi | Persei *om. r* || 24 eundem *r* | et *om. Leidensis*

de poena Persei cogitavit voluitque Antigonum potius, amicum suum, successorem regni sui relinquere, sed in hac cogitatione morte raptus est. Perseus regnum excepit.

EX LIBRO XLI

5

Ignis in aede Vestae extinctus est. Tib. Sempronius Gracchus pro cos. Celtiberos victos in deditionem accepit, monimentumque operum suorum Gracchurim, oppidum in Hispania, constituit. et a Postumio Albino procos. Vaccaeii ac Lusitani subacti sunt. uterque 10 triumphavit. Antiochus, Antiochi filius, obses a patre Romanis datus, mortuo fratre Seleuco, qui patri defuncto successerat, in regnum Syriae ab urbe dimissus. qui praeter religionem, qua multa templa magnifica multis sociis <fecit>, Athenis Iovis Olympi et Antio- 15 chiae <Capitolini>, vilissimum regem egit. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CCLVIII CCXCIII. Q. Voconius Saxa tr. pl. legem tulit, nequis mulierem heredem institueret. suasit legem M. Cato. extat oratio eius. praeterea res adversus Li- 20 guras et Histros et Sardos et Celtiberos a conpluribus ducibus prospere gestas et initia belli Macedonici continet, quod Perseus, Philippi filius, moliebatur. miserat ad Carthaginenses legationem et ab his nocte audita erat. sed et alias Graeciae civitates sollicitabat. 25

3 regnum perseus r || 4 accepit *Vossianus* r || 6 extinctus et *N* |
T. r || 8 gracchorum *Nr* graccorum *P Gronovianus*: corr. *Fro-*
benius r || 10 de utrisque r || 11 Romanis a patre r || 14 qui —
egit post sollicitabat vs. 25 habent *NPr*, transposuit *Gronovius* |
quam *NP* qua quam r: corr. *Gronovius* || 15 fecit addidi, an-
posuit? locis erexit *Gronovianus* r | est antiochiae *N* || 16 Ca-
pitolini add. *Signius e Livio* 20, 9 || 18 CCLIII et CCXCIII II |
CCLXIII milia r | uolonius *N Gronovianus*: corr. *Signius* uelo-
nius *P Volumnius* r || 19 heredem mulierem r || 20 contra r |
Ligures r || 21 et ante Histros om. r | et ante Sardos om. r ||
22 prospere om. r | gestas continet et r || 23 miserat — egit del.
Woelfflinus || 24 ea ab his *Iahnus* || 25 erant

EX LIBRO XLII

Q. Fulvius Flaccus censor templum Iunonis Laci-
 nae tegulis marmoreis spoliavit, ut aedem, quam de-
 dicabat, tegeret. tegulae ex S. C. reportatae. Eumenes,
 5 Asiae rex, in senatu de Perseo, Macedoniae rege, que-
 stus est, cuius iniuriae in populum R. referuntur. ob
 quas bello ei indicto P. Licinius Crassus cos., cui man-
 datum erat, in Macedoniam transiit levibusque expe-
 10 ditionibus, equestribus proeliis, in Thessalia cum Perseo *
 eventu pugnavit. inter Masinissam et Carthaginienses
 de agro fuit *lis*. dies *his* a senatu ad disceptandum
 datus. legati missi ad socias civitates regesque rogan-
 dos, ut in fide permanerent, dubitantibus Rhodis. lu-
 strum a censoribus conditum est. censa sunt civium
 15 capita CCLXVII CCXXXI. res praeterea adversus Corsos
 et Liguras prospere gestas continet.

EX LIBRO XLIII

Praetores aliquot eo, quod avare et crudeliter pro-
 vincias administraverant, damnati sunt. P. Licinius
 20 Crassus procos. complures in Graecia urbes expugna-
 vit et crudeliter corripuit. ob id captivi, qui ab eo
 sub corona venierant, ex S. C. postea restituti sunt.
 item a praefectis classium Romanarum multa inpoten-

2 lactasine *NII* iacta sine *P¹* uel laeta sine *P²* in marg. ||
 3 edificabat *P* dedicauerat *Aldina* || 7 cui Macedonia decreta
 erat *r* | id post cui add. *Gronovius* || 9 [equestribus proeliis]? | in-
 prospero euentu *Bergianus* felici euentu *Norvicensis* parum felici
 euentu *r* improspere euentu *vel* parum prosp. ev. ? v. p. 53, 22;
 54, 4 || 11 fuit dictis: corr. *Iahnus* fuit dies *r* quaestio fuit;
 dies eis *Boendermakerianus* fuit arbiter *Gronovianus* | ad dis-
 ceptandum a Senatu *r* || 12 ciuitates socias et reges *Leidensis* *r* ||
 15 CCLXVII. *P* CCLVII millia *Boendermakerianus* *r* CCLXVII milia
Leidensis CCLXVIII et xv *Livius* 10, 2 || 16 Ligures *r* || 19 adminis-
 trassent *r* || 20 quamplures *Vossianus* *r* || 21 diripuit *r* || 22 sub
 corona *om. r* | et *N* et sic *P* etsi *Vossianus* et ipsi *Guelferbytanus*:
 corr. *r* || 23 item *om. r* | romanorum

ter in socios facta. res a Perse rege in Thracia prospere gestas continet victis Dardanis et Illyrico, cuius rex erat Gentius. motus, qui in Hispania ab Olonico factus erat, ipso interempto consedit. M. Aemilius Lepidus a censoribus princeps <senatus> lectus.

5

EX LIBRO XLIII

Q. Marcius Philippus per invios saltus penetravit Macedoniam et complures urbes occupavit. Rhodi miserunt legatos Romam minantes, ut Perseo auxilio essent, nisi populus R. cum illo pacem adque amicitiam iungeret. indigne id latum. cum id bellum L. Aemilio Paulo, sequentis anni cos., iterum mandatum esset, Paulus in contione precatus, ut, quidquid diri populo R. immineret, in suam domum converteretur, et in Macedoniam profectus vicit Persen totamque Macedoniam in potestatem redegit. antequam confligeret, praedixit exercitui, ne miraretur, quod luna proxima nocte defectura erat. Gentius quoque, rex Illyricorum, cum rebellasset, a L. Anicio praetore victus venit in deditionem et cum uxore ac liberis et propinquis Romam missus. legati Alexandrini a Cleopatra et Ptolemaeo regibus vene-

1 res praeterea *r* | perseo *r* || 2 et uictis: *corr. Frobenius* | Illyria *Iahnus* || 3 gento *NII* gaenio *P* | elenico *Gronovianus* | Olyndicus *Florus I 33, 14* || 5 senatus *om. NPII* in senatu *r* || 7 invios *om. r* || 8 in Macedoniam *r* | et *del. de Leutsch* | compluresque (*om. et*) *r* | misere *P Gronovianus r* || 9 fore ut *I. Perizonius* futurum ut *de Leutsch* | minantes se perseo auxilio futuros *Gronovianus* | essent auxilio *r* || 10 cum eo *Gronovianus r* | coniungeret *r* || 11 post latum verba legati — ab his est (20 — p. 51, 4) collocavit *de Leutsch* || 13 precatus est ut *r* || 14 supra domum suam *r* || 15 Perseum vicit uniuersamque *r* || 16 confligeret, C. Sulpicius Gallus tribunus militum praedixit *Sigonius* *e Livio 37, 5* || 17 nocte proxima *r* || 18 erit *N* esset *Boendermakerianus r* || 19 a lacinio *P* a lacinio *Leidensis r* || 20 et liberis *Norvicensis r* | missus est *Bergianus, sed v. p. 53, 2, al.* | legati — est (51, 4) *del. Woelfflinus* | Legati* (*erusa est a*) alexandri *P* ab alexandria legati *Boendermakerianus r* Legati ex alexandria *Vossianus* || 21 ptolemaeo *P ubique*

runt querentes de Antiocho, rege Syriae, quod is bellum inferret. Perseus sollicitatis in auxilium Eumene, rege Pergami, et Gentio, rege Illyricorum, quia is pecuniam, quam promiserat, non dabat, relictus ab his est.

EX LIBRO XLV

- 5 Perseus ab Aemilio Paulo in Samothrace captus est. cum Antiochus, Syriae rex, Ptolemaeum et Cleopatram, Aegypti reges, obsideret et missis ad eum a senatu legatis, qui iuberent ab [obsidione] solo regis
 10 absisteret, editisque mandatis consideraturum se, quid faciendum esset, respondisset, unus ex legatis Popilius virga regem circumscripsit iussitque, ante quam circulo excederet, responsum daret. qua asperitate effecit, ut Antiochus bellum omitteret. legationes gratulantium
 15 populorum adque regum in senatu admissae, Rhodiorum, qui eo bello contra populum R. faverant, exclusa. postera die cum de eo quaereretur, ut his bellum indiceretur, causam in senatu patriae suae legati <e>gerunt; nec tamquam socii, nec tamquam hostes dimissi.
 20 Macedonia in provinciae formam redacta Aemilius Paulus repugnantibus militibus ipsius propter minorem praedam et contradicente Servio Sulpicio Galba triumphavit et Persen cum tribus filiis duxit ante currum. cuius triumphi laetitia ne solida ei contingeret, duorum filio-
 25 rum funeribus insignita est, quorum alterius mors triumphum patris praecessit, alterius secuta est. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium

4 minime dabat: ab iis relictus est *r* || 6 Samothracia *r* || 9 obsidione *seclusi*, sed fortasse etiam ab *subditivum* est ab obsidione socii regis *Leidensis r* || 10 se ille quid *r* || 11 faciendum *r* | unus legatorum *r* || 13 efficit *N* || 15 ac *r* | senatum *r* || 16 quia *r* | fuerant *Gronovianus r* regi faverant *Iahnus*, sed *v. Sueton. C. Calig. 30* | postero *r* || 18 gerunt || 19 hostes, nec tanquam socii *r* || 21 suis *Gronovianus* eius *Norvicensis r* || 23 perseum *r* | ante currum duxit *r* || 26 patris triumphum *r* || 27 conditum est a censoribus *r*

capita CCCXII DCCCV. Prusias, Bithyniae rex, Romam, ut senatui gratias ageret ob victoriam ex Macedonia partam, venit et Nicomedem filium senatui commendavit. rex plenus adulationis libertum se populi R. dicebat.

5

EX LIBRO XLVI

Eumenes rex Romam venit, qui Macedonico bello medium egerat. ne aut hostis iudicatus videretur, si exclusus esset, aut liberatus crimine, si admitteretur, in commune *lex* lata est, ne cui regi Romam venire ¹⁰ liceret. Claudius Marcellus cos. Alpinos Gallos, C. Sulpicius Gallus cos. Liguras subegit. legati Prusiae regis questi sunt de Eumene, quod fines suos popularetur, dixeruntque eum conspirasse cum Antiocho adversus populum R. societas cum Rhodis deprecantibus iuncta ¹⁵ est. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CCCXXXVII XXII. princeps senatus M. Aemilius Lepidus. Ptolemaeus, Aegypti rex, pulsus regno a minore fratre missis ad eum legatis restitutus est. Ariarathe, Cappadociae rege, mortuo filius eius Ari- ²⁰ rathes regnum accepit et amicitiam cum populo R. per legatos renovavit. res praeterea adversus Liguras et Corsos et Lusitanos vario eventu gestas et motus Syriae mortuo Antiocho, qui filium Antiochum puerum admodum reliquerat, continet. hunc Antiochum puerum ²⁵ cum Lysia tutore Demetrius, Seleuci filius, qui Romae

1 frusias *N* | Prusias — dicebat (5) *del. Woelfflinus* || 2 gratularetur *Frobenius* || 5 esse dicebat *r* || 7 qui quia *r* || 8 se medium *r* | inimicus *r* || 10 communem *NP* comitio *Guelferbytanus r* | res lata | cuiquam *r* || 12 cos. *post Gallus om. r* || 12 Ligures *r* || 13 conquesti *r* || 14 contra *r* || 15 deprecantibus Rhodiis *r* || 16 censa eo sunt *r* || 17 CCCXXXVII *P* CCCXXXVII milia *r* | senatus lectus *r* || 18 Aegyptiorum rex a minore fratre regno pulsus *r* | in regnum restitutus *Norvicensis r* || 21 accepit regnum *r* || 22 per legatos cum populo Romano *r* | res — factus (53, 8) *suspectat Woelfflinus* | Ligures *r* || 23 et ante Corsos *om. r* || 26 Romam obses missus fuerat *r*

obses fuerat, clam, quia non dimittebatur, a Roma * interemit et ipse in regnum receptus. L. Aemilius Paulus, qui Persen vicerat, mortuus. cuius tanta abstinentia fuit, ut, cum ex Hispania et ex Macedonia
 5 immensas opes rettulisset, vix ex auctione eius redactum sit, unde uxori eius dos solveretur. Pomptinae paludes a Cornelio Cethego cos., cui ea provincia evenerat, siccatae agerque ex his factus.

EX LIBRO XLVII

- 10 Cn. Tremellio pr. multa dicta est, quod cum M. Aemilio Lepido, pontifice maximo, iniuriose contenderat, sacrorumque quam magistratuum ius potentius fuit. lex de ambitu lata. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CCCXXVIII CCCXVI. princeps
 15 <senatus> sex<tum> Aemilius Lepidus. Inter Ptolemaeos fratres, qui dissidebant, foedus ictum, ut alter Aegypto, alter Cyrenis regnaret. Ariarathes, Cappadociae rex, consilio Demetri, Syriae regis, et viribus pulsus regno a senatu restitutus est. missi a senatu,
 20 qui inter Masinissam et Carthaginenses de agro iudicarent. C. Marcius cos. adversus Dalmatas primum parum prospere, postea feliciter pugnavit. cum quibus bello confligendi causa fuit, quod Illyrios, socios populi R., vastaverant; eandemque gentem Cornelius Nasica

1 quia minime *r* | romanis *r* | elapsus *add.* Gronovius profugus Madvigius avectus ego collatis Polybio XXXI 20 et Appiano Syr. 47 || 2 aemilio paulo — mortuo NPIr: corr. Frobenius || 3 persem *r* | tanta eius Leidensis || 4 ex post cum om. *r* || 5 maximas *r* | bonorum eius *r* || 6 est unde dos uxori eius redderetur *r* || 10 tremelio Guelferbytanus *r* | .P.R. P tr. pl. Guelferbytanus *r* || 11 sacrorum quoque magistratuum Boendermakerianus *r* sacrorumque ob magistratuum Bergianus || 14 CCCXXXVIII milia P Gronovianus CCCXIII Boendermakerianus CCCXII Guelferbytanus | princeps sex: corr. Iahnus || 15 ptolomeos || 17 in Aegypto *r* Aegypti Gronovius || 18 regis Syriae *r* || 20 legati qui *r* || 21 adversum *r* || 22 parum prospere primum *r* || 23 illyrio N illyricos P Illyricos *r* | po. ro. socios *r* || 24 vastauerat *r*

cos. domuit. Q. Opimius cos. Transalpinos Liguras, qui Massiliensium oppida, Antipolim et Nicaeam, vastabant, subegit. praeterea res in Hispania a conpluribus parum prospere gestas continet. consules anno quingentesimo nonagesimo octavo ab urbe condita 5 magistratum <kal. ian.> inire coeperunt. mutandi comitia causa fuit, quod Hispani rebellabant. legati ad disceptandum inter Carthaginienses et Masinissam missi nuntiaverunt vim navalis materiae se Carthagine deprehendisse. aliquot praetores a provinciis avaritiae 10 nomine accusati damnati sunt.

EX LIBRO XLVIII

Lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CCCXXIII. semina tertii Punici belli referuntur. cum in finibus Carthaginiensium ingens Numidarum exercitus duce Arcobarzane, Syphacis nepote, diceretur esse, M. Porcius Cato suasit, ut Carthaginiensibus, qui exercitum specie contra Masinissam, re contra Romanos accitum in finibus haberent, bellum indiceretur. contra dicente P. Cornelio Nasica placuit 20 legatos mitti Carthaginem, qui specularentur, quid ageretur. castigato senatu Carthaginiensium, quod contra foedus et exercitum et navales materias haberent, pacem inter eos et Masinissam facere voluerunt, Masi-

1 ligyras *N* Ligures *r* || 2 oppidum *NPIIr*: *corr. Frobenius* || 3 praeterea — damnati sunt (11) *suspectat Woelfflinus* | res post prospere ponunt *Boendermakerianus r* || 4 parumper prospere *P* || 6 kal. ian. *add. Drakenborchius* magistratum peractis comitiis insequentisque anni consulibus creatis inire *Pighius et Dodwellus* || 7 bellabant *N* || 8 masinissam et carthaginenses *r* || 9 renunciauerunt *Leidensis* || 11 et damnati *r* || 14 belli tertii Punici *Norvicensis r* || 15 maximus *r* || 16 cum Ariobarzanem contra Masinissam *Leidensis* | Archobarzane Duce *r* || 18 masinissam regem *NPII*: *corr. Hertzius* Masinissam regem sed re uera *r* Masinissam, re uera *Iahnus* Mas., re autem *Halmius* || 21 quibus *NPII* qui ibi *Pithoeus* || 23 foedus exercitum *r* || 24 inter Masinissam et eos *r*

nissa agro, de quo lis erat, cedente. sed Giso, Hamil-
 caris filius, homo seditiosus, qui tum in magistratu
 erat, cum senatus pariturum se iudicio legatis dixisset,
 ita <populum> concitavit bellum adversus Romanos
 5 suadendo, ut legatos, quo minus violarentur, fuga ex-
 plicuerit. id nuntiantes infestum iam senatum Cartha-
 ginienisibus infestiores fecerunt. M. Porci<us> Cato fili
 in praetura mortui funus tenuissimo, ut potuit (nam
 pauper erat), sumptu fecit. Andriscus, qui se Persei
 10 filium, regis quondam Macedoniae, ingenti adsevera-
 tione mentiretur, Romam missus. M. Aemilius Lepi-
 dus, qui princeps senatus sextis iam censoribus lectus
 <erat>, antequam expiraret, praecepit filiis, lecto se
 strato [sine] linteis sine purpura efferrent, in relicum
 15 funus ne plus quam aeris decies consumerent: imagi-
 num specie, non sumptibus nobilitari magnorum viro-
 rum funera solere. de veneficiis quaesitum. Publilia
 et Licinia, nobiles feminae, quae viros suos consulares
 necasse insimulabantur, cognita causa, cum praetori
 20 praedes vades dedissent, cognatorum decreto necatae
 sunt. Gulussa, Masinissae filius, nuntiavit, Carthagine
 dilectus agi, classem comparari et haud dubie bellum
 strui. cum Cato suaderet, ut his bellum indiceretur,
 P. Cornelio Nasica dicente nihil temere faciundum, pla-

4 ita bellum concitavit aduersus: *corr. Iahnus* | ita bellum
 aduersus Romanos suadendo concitavit *r* || 5 legatis *Nr* ||
 7 porci (Porcij II) catonis *NP* || 8 funus m. filii in Pretura *r* |
 ut voluit *r* | nam ut pauper *N* nam et pauper *P* et fortasse
servare licet || 11 aemulius *N* || 12 qui *del. Gronovius* | sextus
NP || 13 erat *om. NP* erat lectus *r* || 14 sine *seclusit Perizo-*
nus || 15 decus: *corr. Boendermakerianus* denos *r* D. *Orellius* ||
 16 maximorum *Norvicensis* *r* || 17 debere *Iahnus* | publiliae
 et licinae | *publia Boendermakerianus* *r* *Publicia Sigonii vet.*
lib., Valerius Maximus VI 3, 8 Publiciam vocat || 18 consulares
om. r || 19 praetore *NP* || 20 preces uates *Bergianus* plures
 uades *Gronovianus* pro se uades *Susianus* | necati *r* || 21 de-
 nuntiauit *r* || 22 delectus *r* | dubium *r* || 24 cornelius et di-
 cendo *NP*

cuit x legatos mitti exploratum. L. Licinius Lucullus A. Postumius Albinus coss. cum dilectum severe agerent nec quemquam gratia dimitterent, ab tribunis pl., qui pro amicis suis vacationem impetrare non poterant, in carcerem coniecti sunt. cum Hispaniense bellum parum⁵ prospere aliquotiens gestum ita confudisset civitatem Romanam, ut ne hi quidem invenirentur, qui aut tribunatum exciperent aut legati ire vellent, P. Cornelius Aemilianus processit et excepturum se militiae genus, quodcumque imperatum esset, professus est. quo exemplo omnes ad studium militandi concitavit. Lucullus cos., cum Claudius Marcellus, <cui> successerat, pacasse omnes Celtiberiae populos videretur, Vaccaeos et Cantabros et alias incognitas athuc in Hispania gentes subegit. ibi P. Cornelius [Africanus] Scipio Aemilianus,¹⁵ L. [Corneli] Pauli filius, Africani nepos, <s>et adoptivus, provocatorem barbarum tribunus militum occidit et in expugnatione Intercatiae urbis maius etiamnum periculum adit. nam murum primus transcendit. Servius Sulpicius Galba praetor male adversus Lusitanos pugnavit. cum legati ex Africa cum oratoribus Carthaginensium et Gulussa, Masinissae filio, redissent dicerentque et exercitum se et classem Carthagine deprehendisse, perrogari sententias placuit. Catone et aliis principibus senatus suadentibus, ut in Africam con-²⁵ festim transportaretur exercitus, quoniam Cornelius

1 mitti legatos r || 3 a r || 5 cum post bellum ponunt *Leidensis* r || 6 leuitatem *NPII*: corr. *Vossianus* || 7 ei r || 9 se om. r || 11 ad militandi studium omnes incitavit r | l. lucullus r || 12 cui .m. claudius: corr. *Sigonius* | cui add. *Sigonius* | cum placasse *Bergianus* | placasse || 13 Vaccaeos Cantabros et alias regiones: et iterum alias incognitas nationes r || 14 adhuc nationes *P Leidensis Bergianus* || 15 Africanus del. *Gronovius* || 16 l. cornelii (cornel] *N*) pauli *NPII*: corr. *Aldina* | et: corr. *Frobenius* | adoptatius *NP¹II*: corr. *P²* || 18 inter captae: corr. *Sigonius* captae *Gronovianus* r | maius multo r | etiam r || 19 primus omnium r || 21 Carthaginensium oratoribus r || 23 se om. *Boendermakerianus* r || 24 prorogari *Pr* || 26 quo *NII* quem *P¹*: corr. *P²* quod *Sigonius*

Nasica dicebat nondum sibi iustam causam belli videri, placuit, ut bello abstinerent, si Carthaginienses classem exussissent et exercitum dimisissent; si minus, proximi consules de bello Punico referrent. cum locatum a
 5 censoribus theatrum extrueretur, P. Cornelio Nasica auctore tamquam inutile et nociturum publicis moribus ex S. C. destructum est, populusque aliquamdiu stans ludos spectavit. Carthaginienses cum adversus foedus bellum Masinissae intulissent, victi ab eo annos habente
 10 XCH et sine pulpamine mandere et siccum gustare pane(m) tantum solito insuper Romanum bellum meruerunt. motus praeterea Syriae et bella inter reges gesta referuntur. inter quos motus Demetrius, Syriae rex, occisus est.

EX LIBRO XLVIII

15 Tertii Punici belli initium altero et sescentesimo ab urbe condita anno, intra quintum annum, quam erat coeptum, consummati. inter M. Porcium Catonem et Scipionem Nasicam, quorum alter sapientissimus vir
 20 in civitate habebatur, alter optimus vir etiam iudicatus a senatu erat, diversis certatum sententiis est, Catone suadente bellum et ut tolleretur deletereturque Carthago, Nasica dissuadente. placuit tamen, quod contra foedus naves haberent, quod exercitum extra fines duxissent,

3 Sin P | proxime NP II || 4 Punico bello P || 8 Cumcarthaginienses P | tum aduersum r || 10 duodenonaginta Wesselingius | manderet sigustaret pane NP manderet sed gustaret p. II mandere et gustare cibum tantum modo r: corr. Madvigius mandere [et si gustaret] panem Iahnus || 13 motus — occisus est habent N II om. P, cf. 64, 26 || 17 anno ab urbe condita r || 18 coepti N II | consummatum est Boendermakerianus consummatum omnino est r || 19 alterum sapientissimum uirum in ciuitate habebant r || 20 uir optimus Vossianus r | etiam om. r | a senatu iudicatus r || 22 ut omnino deleteretur Carthago r || 23 placuit nihilo minus r || 24 et extra fines exercitum Norvicensis r | exercitus N II

quod socio populi R. et amico, Masinissae, arma intulissent, quod filium eius, Gulussam, qui cum legatis Romanis erat, in oppidum non recepissent, bellum his indici. prius quam ullae copiae in naves inponerentur, Vticenses legati Romam venerunt se suaque omnia dedentes. ea legatio velut omen grata patribus, acerba Carthaginiensibus fuit. ludi Diti patri ad Tarentum ex praecepto librorum facti, qui <ante> annum centesimum primo Punico bello, quingentesimo et altero anno ab urbe condita facti erant. legati xxx Romam venerunt, per quos se Carthaginienses dedebant. Catonis sententia evicit, ut in decreto perstaretur et ut consules quam primum ad bellum proficiscerentur. qui ubi in Africam transierunt, acceptis, quos imperaverant, ccc obsidibus et armis omnibus instrumentisque belli, si qua Carthagine erant, cum ex auctoritate patrum iuberent, ut in alium locam, dum a mari $\bar{x}$ passuum ne minus remotum, oppidum facerent, indignitate rei ad bellandum Carthaginienses compulerunt. obsideri obpugnarique coepta est Carthago a L. Marcio M. Manliio cons. in qua obpugnatione cum neglectos ab una parte muros duo tribuni temere cum cohortibus suis irrupissent et ab oppidanis graviter caederentur, a Scipione Orfitiano expliciti sunt. per quem et castrum Romanorum, quod nocte expugnabant, paucis equitibus iuvantibus liberatum est castrorumque, quae Carthaginienses omnibus copiis ab urbe pariter egressi obpugnabant, liberatorum is ipse praecipuam gloriam

1 quodque r || 3 minime r | eis r || 6 veluti maximum belli omen r || 7 Diti Patri ludi r | Terentum *Sigonius* || 8 Sibyllinorum ante facti add. r | ante add. *Gronovius* | qui anno primo primi Punico bello r || 11 Carthaginienses se r || 12 devicit: corr. *Hulmius* perucit r || 13 proficiscerentur ad bellum *Leidensis* r || 16 tum N Tunc P: corr. *Iahnus* tunc cum r || 17 alio loco, procul a mari r | x passuum | nec Pr || 18 remoto r | transferrent *Gronovius*, iacerent ? || 20 m. manlio N Pr: corr. *Sigonius* || 23 suis om. r || 24 africano P¹ Orfitiano II aemiliano *Lovelianus* 2 Africano r [Africano] *Kornemannus* || 26 castrisque r || 27 pariter ab urbe r || 28 liberatis r

tulit. praeterea cum ab inrita obpugnatione Carthagini-
 nis consul (alter enim Roma<m> ad comitia <i>erat) exer-
 citum duceret adversus Hasdrubalem (cum ampla manu
 saltum inicum insederat) suasit primo consuli, ne tam
 5 inico loco configeretur. victus deinde conplurum, qui
 et prudentiae et virtuti eius invidebant, sententiis et
 ipse saltum ingressus est. cum, sicut praedixerat, fusus
 fugatusque esset Romanus exercitus et duae cohortes
 ab hoste obsiderentur, cum paucis equitum turmis in
 10 saltum reversus liberavit eas et incolumes reduxit.
 quam virtutem eius et Cato, vir promptioris ad vitu-
 perandum linguae, in senatu sic prosecutus est, ut di-
 ceret reliquos, qui in Africa militarent, umbras volitare,
 Scipionem vigere, et populus R. eo favore complexus,
 15 ut comitiis plurimae eum tribus consulem scriberent,
 cum hoc per aetatem non liceret. cum L. Scribonius
 tr. pl. rogationem promulgasset, ut Lusitani, qui in fidem
 populo R. dediti ab Servio Galba in Galliam venissent,
 in libertatem restituerentur, M. Cato acerrime suasit.
 20 extat oratio in annalibus ipsius inclusa. Q. Fulvius
 Nobilior ei, saepe ab eo in senatu laceratus, respondit
 pro Galba; ipse quoque Galba cum se damnari videret,
 complexus duos filios praetextatos et Sulpi<ei> Gal<l>i
 filium, cuius tutor erat, ita miserabiliter pro se locutus
 25 est, ut rogatio antiquaretur. exstant tres orationes eius,
 duae adversus Libonem tr. pl. rogationemque eius ha-

2 roma *NP* romae *P* | erat *NP*: corr. *r*, v. *Appiani Lib.*
 99 || 3 ducere aduersus Hasdrubalem uellet *r* | qui ante cum
 add. *r* | alta *P* alia *Vossianus* altera *r* || 4 iniquum saltum *r* ||
 6 eius et uirtuti *r* || 7 tum *NP* cumque *r* || 9 exiguis *r* ||
 11 promptioris multo *r* || 13 umbris *r* | militare *NP*: corr.
Gronovius || 14 uigore *r* | illum complexus est *r* || 15 complurime
r || 16 minime *r* || 17 in federe *Norvicensis* *r* || 18 a *Leidensis* *r* |
Sergio *r* | in Gallia *Sigonius* || 20 et in *NP* eius et in *Lei-*
densis et om. *r* ea in *Hertzius* et est in *ego* | eius *Vossianus* *r* ||
 21 et *correx*it *Iahnus* etiam *r* | saepe om. *r* || 23 sulpi cali
 filium *NP* filium Galli *Sulpicii* *r* || 26 aduersum *r* | roga-
 tionesque *Gronovianus* *r*

bitae de Lusitanis, una contra L. Cornelium Cethegum, in qua Lusitanos prope se castra habentis caesos fateatur, quod compertum habuerit, equo adque homine suo ritu immolatis per speciem pacis adoriri exercitum suum in animo habuisse.

Andriscus quidam, ultimae sortis homo, Persei <se> 5
regis filium ferens et mutato nomine Philippus vocatus cum ab urbe Romana, quo illum Demetrius, Syriae rex, ob hoc ipsum mendacium miserat, clam profugisset, multis ad falsam eius fabulam velut ad veram coeun- 10
tibus, contracto exercitu totam Macedoniam aut voluntate incolentium aut armis occupavit. fabulam autem talem finxerat: ex paelice se <et> Perseo rege ortum, traditum educandum Crete<n>si cuidam esse, ut <in> 15
belli casus, quod ille cum Romanis gereret, aliquod velut semen regiae stirpis exstaret. Hydramyti se educatum usque ad XII aetatis annum, patrem eum esse credentem, a quo educaretur, ignarum generis fuisse sui. adfecto deinde eo, cum prope ad ultimum finem vitae esset, detectam tandem sibi originem suam falsaeque 20
matri libellum datum signo Persei regis signatum, quem sibi traderet, cum ad puberem aetatem venisset, obtestationesque ultimas adiectas, ut res in occultato ad id tempus servaretur. pubescenti libellum traditum, in quo relictis sibi duo thesauri a patre dicerentur. tum 25

2 propter sese *r* || 4 ritu *om.* *r* || 6 se *om.*: ante regis addidi, ante filium *r*, post ferens *Hertzius* || 8 Roma *r* | eo illum *N* eo illum *Weissenbornius* || 10 eius famam *r* || 12 fabulam — ausum (61, 7) suspectat *Iahnus del. Woelfflinus* || 13 huius modi *r* | Laodice *U. Wilckenius* | et *om.* || 14 cretesi *N* cretae se *P* Cirtese *Gronovianus* cyrthese *r* | in *om.* || 15 ageret *r* || 16 stirpis regie *r* | extaret Perseo demortuo *r* | hydramyti] *NII*, *Ἰδραμίᾱ* est *Stephano Byzantio s. v.* *Ἰδραμῶς Stadiasmo maris magni* 346 *Ydramiti P* *Idramiti r* *Hydramia Drakenborchius* *Adramytti Gronovius* || 17 annum aetatis *r* | patrem eius *r* || 20 sibi tandem *vet. lib.* *Sigonii* | ibi *Perizonius* || 23 occupato *NP II*: correxi occulto *Gronovianus r* || 24 tradum *N* tradidit *r*

scienti mulierem se subditum esse, veram stirpem ignorantem edidisse genus atque obtestatam, ut prius quam manaret ad Eumenen res, Perseo inimicum, excederet his locis, ne interficeretur. eo se exterritum, simul
 5 sperantem aliquod a Demetrio auxilium in Syria <m> se contulisse atque ibi primum, quis esset, palam expromere ausum.

EX LIBRO L

Thessalia, cum et illam invadere armis atque occu-
 10 pare Pseudophilippus vellet, per legatos Romanorum auxiliis Achaeorum defensa est. Prusias, rex Bithyniae, omnium humillimorumque vitiorum, a Nicomede filio adiuvante Attalo, rege Pergami, occisus, habebat alterum filium, qui pro superiore ordine dentium ena-
 15 tum habuisse unum os continens dicitur. cum III legati ad pacem inter Nicomedem et Prusiam faciendam ab Romanis missi essent, cum unus ex his multis cicatricibus sartum caput haberet, alter pedibus aeger esset, tertius ingenio socors haberetur, M. Cato dixit
 20 eam in legationem, nec caput nec pedes nec cor habere. in Syria, quae eo tempore stirpe generis parem Macedonum regis, inertia socordiaque similem Prusiae regem

1 scienti mulieri se subditum esse NP scienti mulieri subditum se esse II scientem mulierem subditum se esse r | ignorantis || 3 ad Eumenem manaret r | regi perseo Vossianus Gronovianus || 4 iis r || 5 auxilium a demetrio r | asyriase NPH || 6 contulit | quis ipse omnino esset r || 9 illum NP¹ illae P² || 10 p. pseudo philippus uelut N p. psi (utrumque expunxit m. 2.) pseudo philippus uelut P | romanorum legatos Norvicensis r || 12 humillimorum fautor atque vitiorum r || 13 occisus est r || 15 cum tres Lovelianus 2 cum in NP cum inde Guelferbytanus cum r | legatos: corr. Gronovius || 17 ad romanos: corr. Gronovius Romani misissent r | et unus r || 18 sarsum: corr. Iahnus farsum Bergianus | caput multis cicatricibus sparsum r || 19 M. om. Pr || 20 in om. Pr || 21 ex stirpe r | parem Delrii cod. pacem NP persei Guelferbytanus r || 22 regis Macedonum Leidensis r M. regi Delrii cod.

habebat, iacente eo in *ganea* et lustris Hammonius regnabat, per quem et amici omnes regis et Laodice regina et Antigonus, Demetri filius, occisi sunt. Masi-
 nissa, Numidia rex, maior XC annis decessit, vir in-
 signis. inter cetera iuvenalia opera, quae ad ultimum ⁵
 edidit, adeo etiam *nervis* in senecta vixit, ut post
 sextum et octogesimum annum filium genuerit. inter
 tres liberos eius (maximus natu Micipsa, Gulussa, Mas-
 tanabal, qui etiam Graecis litteris eruditus erat) P. Scipio
 Aemilianus, cum commune his regnum pater reliquisset ¹⁰
 et dividere eos arbitro Scipione iussisset, partes ad-
 ministrandi regni divisit. item Pham(e)ae Hamilconi,
 praefecto equitum Carthaginensium, viro forti, et cuius
 praecipua opera Poeni utebantur, persuasit, ut ad Ro-
 manos cum equitatu suo transiret. ex tribus legatis, ¹⁵
 qui ad Masinissam missi erant, M. Claudius Marcellus
 cohorta tempestate fluctibus obrutus est. Carthaginien-
 ses Hasdrubalem, Masinissae nepotem, quem praetorem
 habebant, hominem proditoris suspectum, in curia occi-
 derunt; quae suspicio inde manavit, quod propincus ²⁰
 esset Gulussae, Romanorum auxilia iuvantis. P. Scipio
 Aemilianus cum aedilitatem peteret, consul a populo
 dictus. quoniam per annos consuli fieri non licebat,
 cum magno certamine suffragantis plebis et repug-

1 iacentia eo N Jacenti eo P | granea || 2 laodiciaeregna
 N laodiciae regina P || 3 occisum (omisso sunt) NPr || 4 uir
 insignis decessit Norvicensis r || 5 opera iuvenilia r || 6 uer-
 sus: corr. Britzlmayrus viribus idem Veneris usu vel vergens in
 senectam M. Seyffertus | senectam r || 7 genuerit unum filium
 r || 8 eius om. r | maximus — erat seclusit Iahnus Micipsam,
 Gulussam, et Manastabalem Aldina | Manastabal Leidensis alii
 rec. || 9 erat eruditus r || 10 pater regnum r || 11 arbitrio Gro-
 novianus r | administrationem regni r || 12 phamae NP² fama
 P¹ | Phanie Amilconis r || 14 opera praecipua r | suasit ut cum
 equitatu suo ad Romanos r || 15 trium legatorum r || 16 fuerant
 r | M. om. Pr || 19 hominem om. r | interemerunt r || 20 ema-
 navit r || 21 auxilia Romanorum r Romanos auxilio Draken-
 borchius | l. scipio || 23 consulem r | minime r || 24 maximo r |
 suffragantis legis NPII r: corr. Perizonius suffragantibus ple-

nantibus ei aliquamdiu patribus, legibus solutus et consul creatus. *M^r. Manilius* aliquot urbes circumpositas Carthagini expugnavit. Pseudophilippus in Macedonia, caeso cum exercitu *P. Iuventio* praetore, ab *Q. Caecilio* 5 victus captusque est, et revicta Macedonia.

EX LIBRO LI

Carthago, in circuitum *XXIII* [passus] patens, magno labore obsessa et per partes capta est; primum a Mancino legato, deinde a Scipione cos., cui extra sortem 10 Africa provincia data erat. Carthaginenses portu novo, quia vetus obstructus a Scipione erat, facto et contracta clam exiguo tempore ampla classe infeliciter navali proelio pugnaverunt. Hasdrubalis quoque, ducis eorum, castra ad Nepherim oppidum loco difficili sita 15 cum exercitu deleta sunt a Scipione, qui tandem expugnavit septingentesimo anno, quam erat condita. spoliolum maior pars Siculis, quibus ablata erant, redita. ultimo urbis excidio cum se Hasdrubal Scipioni dedisset, uxor eius, quae paucis ante diebus de marito 20 impetrare non potuerat, ut ad victorem transfugerent, in medium se flagrantis urbis incendium cum duobus liberis ex arce praecipitavit. Scipio exemplo patris sui, Aemili Pauli, qui Macedoniam vicerat, ludos fecit

beis *Ascensius* || 1 et: *corr. Iahnus om. r* | aliquantum *r* || 2 creatus est *r* | *M. aemilius NPIr: corr. Sigonius* | nonnullas *r* || 4 m. *NPr: corr. Gruterus* | a *r* || 5 et *om. r* | relictas *NPr: correxi* recepta *Leidensis* || 7 circuitu *P Boendermakerianus* | uiginti tria milia quidem passuum in circuitu *r* | passus seclut *H. I. Muellerus* passuum *Leidensis* | habens *Guelferbytanus om. r* | labore maximo *r* || 10 Prouintia Africa *r* | data est *r* || 11 obstructus *om. N* | erat obstructus *r* || 12 clam *om. r* || 13 nauali proelio infeliciter *Norvicensis r* | eorum Ducis *r* || 14 Nefentum *r* | difficillimo *r* || 15 urbem post tandem add. *r* Carthaginem *Bergianus*, illam post qui ego, sed etiam *IV 35, 10 Livius* expugnare sine accusativo posuit || 20 minime impetrare potuerat *r* | transfugeret *r* || 21 se flagrantis in medium *r* | duobus cum *r* || 22 patris sui (eius *r*) *Emiliani Vossianus r*

transfugasque ac fugitivos bestis obiecit. belli Achaici semina referuntur haec, quod legati Romani ab Achaeis pulsati sint Corinthi, missi ut eas civitates, quae sub ditione Philippi fuerant, ab Achaico concilio secernerent.

EX LIBRO LII

Cum Achaeis, qui in auxilio Boeotos et Chalcidenses habebant, Q. Caecilius Metellus ad Thermopylas bello conflixit. quibus victis dux eorum Critolaus mortem sibi veneno conscivit. in cuius locum Diaeus, Achaici motus primus auctor, ab Achaeis dux creatus ad Isth-¹⁰ mon a L. Mummio cos. victus est. qui omni Achaia in deditionem accepta Corinthon ex S. C. diruit, quia ibi legati Romani violati erant. Thebae quoque et Chalcis, quae auxilio fuerant, dirutae. ipse L. Mummus abstinentissimum virum egit, nec quicquam ex his ope-¹⁵ ribus ornamentisque, quae praedives Corinthos habuit, in domum eius pervenit. Q. Caecilius Metellus de Andrisco triumphavit, P. Cornelius [Africanus] Scipio Aemilianus de Carthagine et Hasdrubale. Viriathus in Hispania, primum ex pastore venator, ex venatore latro,²⁰ mox iusti quoque exercitus dux factus, totam Lusitani-
am occupavit, M. Vetilium praetorem fuso eius exercitu cepit, post quem C. Plautius praetor nihilo felicius rem gessit; tantumque terroris is hostis intulit, ut adversus eum consulari opus esset et duce et exercitu.²⁵ praeterea motus Syriae et bella inter reges gesta referuntur. Alexander, homo ignotus et incertae stirpis, occiso,

1 que om. Gronovianus r || 2 achaicis: corr. Gronovius ||
3 sunt Leidensis r | Corinthum missi erant r || 4 concilio] II consilio NP || 6 in auxilium r in del. Iahnus | boeto N Boeotios r || 8 ueneno sibi mortem r || 9 Dracus r || 11 in deditione ||
14 se abstinentissimum Norvicensis Gronovianus r || 15 iis opibus r || 18 Africanus seclussit Iahnus || 19 uiri aphitus N Viriaphitus II || 20 et ex r || 21 universam r || 22 Vatilium Iahnus | exercitu eius P || 24 terrorem r | his | impulit NP || 25 eum om. N || 26 praeterea — tulit (65, 15) del. Woelfflinus

sicut ante dictum est, Demetrio rege in Syria regnabat. hunc Demetrius, Demetri filius, qui a patre quondam ob incertos belli casus ablegatus Cnidon fuerat, contempta socordia inertiaque eius, adiuvante Ptolemaeo, 5 Aegypti rege, cuius filiam Cleopatram in matrimonium acceperat, bello interemit. Ptolemaeus graviter in caput vulneratus inter curationem, dum ossa medici terebrare conantur, expiravit, atque in locum eius frater minor Ptolemaeus, qui Cyrenis regnabat, successit. 10 Demetrius ob crudelitatem, quam in suos per tormenta exercebat, ab Diodoto quodam, uno ex subiectis, qui Alexandri filio bimulo admodum regnum adserebat, bello superatus Seleuceam confugit. L. Mummius de Achaeis triumphavit, signa aerea marmoreaque et ta- 15 bulas pictas in triumpho tulit.

EX LIBRO LIII

Appius Claudius cos. Salassos, gentem Alpinam, domuit. alter Pseudophilippus in Macedonia a L. Tremellio quaestore cum exercitu caesus est. Q. Caecilius 20 Metellus pro cos. Celtiberos cecidit, et a Q. Fabio pro cos. magna pars Lusitaniae expugnatis aliquot urbibus recepta est. Acilius senator Graece res Romanas scribit.

EX LIBRO LIII

Q. Pompeius cos. in Hispania Terrestinos subegit. 25 cum isdem et Numantinis pacem a *populo R.* infirma-

3 chnidon *NP*² chindon *P¹II* in gnidon *Norvicensis r* || 5 acceperat in matrimonium *Norvicensis r* || 6 interemit atque in locum eius frater minor ptolemeus grauitur *NP*, v. vers. 8 | in caput grauitur *r* || 8 contendunt *r* || 10 per tormenta in suos *r* p. tormenta, invisus subiectis *Gronovius* || 11 a *Boendermakerianus r* || 13 fugit *r* || 18 tremelio *Vossianus r* || 20 et om. *P* | cos. *Oudendorpius* || 21 pars magna *P* pars maxima *r* | multis urbibus *r* || 22 C. iulius *NPr: corr. Hertzius C. Acilius Madvigius* | scripsit *Norvicensis r* || 25 hisdem | eisdem quidem et *r* | ab infirmitate *NP* a infirmitate *II: corr. Gronovius* ob infirmitatem *Vossianus r*

tam fecit. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CCCXXVIII CCCXLII. cum Macedonum legati questum de D. Iunio Silano praetore venissent, quod acceptis pecuniis provinciam spoliasset, et senatus de querellis eorum vellet cognoscere, T. Manlius Torquatus, pater Silani, petit impetravitque, ut sibi cognitio mandaretur; et domi causa cognita filium condemnavit abdicavitque. ac ne funeri quidem eius, cum suspendio vitam finisset, interfuit sedensque domi potestatem consultantibus ex instituto fecit. Q. Fabius pro cos. rebus in Hispania prospere gestis labem imposuit pace cum Viriatho aequis condicionibus facta. Viriathus a proditoribus consilio Servili Caepionis interceptus est et ab exercitu suo multum comploratus ac nobiliter sepultus, vir duxque magnus et per XIII annos, quibus cum Romanis bellum gessit, frequentius superior.

EX LIBRO LV

P. Cornelio Nasica, cui cognomen Serapion fuit ab inidente Curiatio trib. pleb. inpositum, et Dec. Iunio Bruto coss. dilectum habentibus in conspectu tironum res saluberrimi exempli facta est. nam C. Matienius accusatus est apud tribunos pl., quod exercitum ex Hispania deseruisset, damnatusque sub furca diu virgis caesus est et sestertio nummo uenit. tribuni pleb. quia non impetrarent, ut sibi denos, quos vellent, milites eximere liceret, consules in carcerem duci iusserunt. Iunius Brutus cos. in Hispania is, qui sub Viriatho

2 sunt om. *Leidensis* | ccccxlii *Boendermakerianus* || 3 questum uenissent r | *syllano Vossianus* r || 5 T. om. N || 6 Syl-
lani pater r || 7 sibi huiusmodi quaestio r || 8 abducauitque r ||
13 interemptus r || 14 exercitu eius *Norvicensis* r | imploratus r ||
15 nobilissime tumulatus r | Duxque Max. per quartum deci-
mum annum r || 19 A. Cornelio r || 22 Matienus r, sed v. *CIL*
V 354 || 23 in Hispania r || 25 et om. N || 26 impetrarunt *Gro-*
novianus impetrarant *Gruterus* r || 27 mitti r || 28 his P iis r

militaverant, agros et oppidum dedit, quod vocatum est
 Valentia. M. Popilius a Numantinis, cum quibus pacem
 factam irritam fieri senatus censuerat, cum exercitu
 fusus fugatusque est. C. Hostilio Mancino cos. sacri-
 5 ficante pulli ex cavea evolaverunt; conscendenti deinde
 navem, ut in Hispaniam proficisceretur, accidit vox:
 mane, Mancine. quae auspicia tristia fuisse eventu pro-
 batum est. victus enim a Numantinis et castris exutus,
 cum spes nulla servandi exercitus esset, pacem cum
 10 his fecit ignominiosam, quam ratam esse <senatus>
 vetuit. XXXX Romanorum ab III Numantinorum victa
 erant. Decimus Iunius Lusitaniam expugnationibus
 urbium usque ad Oceanum perdomuit, et cum flumen
 Oblivionem transire nollent, raptum signifero signum
 15 ipse transtulit et sic, ut transgrederentur, persuasit.
 Alexandri filius, rex Syriae, x annos admodum habens,
 a Diodoto, qui Tryphon cognominabatur, tutore suo, per
 fraudem occisus est corruptis medicis, qui illum cal-
 culi dolore consumi ad populum mentiti, dum secant,
 20 occiderunt.

EX LIBRO LVI

Decimus Iunius Brutus in Hispania ulteriore feli-
 citer adversus Gallaecos pugnavit. dissimili eventu
 M. Aemilius Lepidus pro cos. adversus Vaccaeos rem
 25 gessit, clademque similem Numantinae passus est. ad

1 agros oppidumque *r* | ualentia uocatum est *r* || 3 Sena-
 tus irritam censuerat *r* || 4 est *om. r* || 6 in nauim *r* | accidit
 mane NP¹ accidit vox. scl'e P² accessit uox Gronovianus acci-
 dit audiri *r* || 7 Mane Mane Mancine *r* | quae *om. r* | euentu
om. r | promptum: *corr. Gronovianus* || 8 est et: *corr. Vossianus* ||
 10 iis *r* | senatus *add. Gronovianus r* || 11 uenit *r* | xxx NP¹ Ir:
corr. Iahnus Florum I 34, 2 secutus | a Numantinorum milibus
 quattuor *r* || 12 urbium expugnationibus *r* | triginta urbium
Pighius ex cod. Susii || 13 ad occasum et oceanum Gronovianus |
 fluuium Leidensis *r* || 14 Obluionem *r* || 18 quidem medicis *r* | qui
 eum *r* || 22 L. Iunius *r* | Vltiore Hispania *r* || 23 gallicios P Gal-
 lecios Vossianus *r* || 24 uatteos N | res P || 25 Numantinae *r*

exsolvendum foederis Numantini religione populum Mancinus, cum huius rei auctor fuisset, deditus Numantinis non est receptus. lustrum a censoribus conditum est. censa sunt civium capita CCCXVII DCCCCXXXIII. Fulvius Flaccus cos. Vardeos in Illyrico subegit. M. Cosconius praetor in Thracia cum Scordiscis prospere pugnavit. cum bellum Numantinum vitio ducum non sine pudore publico duraret, delatus est ultro Scipioni Africano a senatu populoque R. consulatus; quem cum illi capere ob legem, quae vetabat quemquam iterum¹⁰ consulem fieri, non liceret, sicut priori consulatu legibus solutus est. bellum servile in Sicilia ortum cum opprimi a praetoribus non potuisset, C. Fulvio cos. mandatum est. huius belli initium fuit Eunus servus, natione Syrus, qui contracta agrestium servorum manu¹⁵ et solutis ergastulis iusti exercitus numerum implevit. Cleon quoque alter servus ad LXX servorum contraxit, et iunctis copiis adversus exercitum Romanum bellum saepe gesserunt.

EX LIBRO LVII

20

Scipio Africanus Numantiam obsedit et corruptum licentia luxuriaque exercitum ad severissimam militiae disciplinam revocavit. omnia deliciarum instrumenta re-

1 numantini foederis *Gronovianus* r || 3 minime r || 4 cccxxxiii M. *Boendermakerianus* | .cccxxxiii . milia . Fulvius r || 5 Vareos *Gronovianus* r | cossonius *NPΠ*: corr. *Sigonius ex vet. lib.* Cesonius *Boendermakerianus* r || 7 cum vitio Ducum bellum r || 8 publico pudore r || 10 ille *Gronovianus* r | quenquam intra: x . annos iterum r || 11 licere: minime vellet r | sicuti r || 13 minime ualuisset r | et cñ *P Cn. Boendermakerianus* r || 14 Cuius r | fecit *Iahnus* || 15 sersyrus *ΠΠ* . ser . syrus *P* || 18 copiis iunctis r | contra Po. Ro. exercitumque eius r | ultimum comma mihi suspectum est || 19 saepenumero r saepe prospere *Britzlmayrus*, saepe? || 22 ad se disciplinam militiae verissimam *P*¹ ad severissimam disciplinam militiae *P*² | generosissimam *Boendermakerianus* r || 23 omnia enim r

cidit, duo milia scortorum a castris eiecit, militem cotidie in opere habuit et xxx dierum frumentum ad septenos vallos ferre cogebat. aegre propter onus incedenti dicebat: cum gladio te vallare scieris, vallum ferre desinito; alii scutum parum habiliter ferenti, amplius eum scutum iusto ferre, neque id se reprehendere, quando melius scuto quam gladio uteretur. quem militem extra ordinem deprehendit, si Romanus esset, vitibus, si extraneus, virgis cecidit. iumenta omnia, ne exonerarent militem, vendidit. saepe adversus eruptiones hostium feliciter pugnavit. Vaccaei obsessi liberis coniugibusque trucidatis ipsi se interemerunt. Scipio amplissima munera missa sibi ab Antiocho, rege Syriae, cum celare alis imperatoribus regum munera mos esset, pro tribunali [ea] accepturum se esse dixit omniaque ea quaestorem referre in publicas tabulas iussit: ex his se viris fortibus dona <es>se daturum. cum undique Numantiam obsidione clusisset et obsessos fame videret urgeri, hostes, qui pabulatum exierant, vetuit occidi, quia diceret velocius eos absumpturos frumenti, quod haberent, si plures fuissent.

EX LIBRO LVIII

Tib. Sempronius Gracchus trib. pleb. cum legem agrariam ferret adversus voluntatem senatus et eques-

1 a om. vet. lib. Delrii | e castris H. I. Muellerus | omni die r || 2 ac Norvicensis r || 3 aegre — uteretur (?) suspectat Woelfflinus || 4 tete r || 5 alio P | alii nimium parum habiliter scutum ferenti eum scutum amplius iusto ferre iussit neque r || 6 quoniam r || 8 deprei si N deprehendisset Madvigius || 9 fustibus cecidit Bergianus | iumenta quidem omnia ne exoneraret milites r || 10 multotiens contra hostium eruptiones r || 11 liberis et coniugibus r || 15 ea seclussit Freudenbergius | eaque omnia Boendermakerianus r || 16 hisce Gronovianus | hisse ueris--se daturum NII his seueris--se daturum P: corr. Halmius Ex hisse uiris fortibus munera se daturum r || 18 obsessione P | clausisset Gronovianus r | oppressos r || 19 interimi r || 20 quod r | id frumenti P² frumentum r || 23 S. Sempronius r || 24 Agra-

tris ordinis: nequis ex publico agro plus quam ∞ iugera possideret, in eum furorem exarsit, ut M. Octavio collegae causam diversae partis defendenti potestatem lege lata abrogaret, seque et <C.> Gracchum fratrem et Appium Claudium socerum triumviros ad dividendum agrum crearet. promulgavit et aliam legem agrariam, qua sibi latius agrum patefaceret, ut idem triumviri iudicarent, qua publicus ager, qua privatus esset. deinde cum minus agri esset quam, quod dividi posset, sine offensa etiam plebis, quoniam eos ad cupiditatem amplum modum sperandi incitaverat, legem se promulgaturum ostendit, ut his, qui Sempronia lege agrum accipere deberent, pecunia, quae regis Attali fuisset, divideretur. heredem autem populum Romanum reliquerat Attalus, rex Pergami, Eumenis filius. tot indignitatibus commotus graviter senatus, ante omnis T. Annii consul^{aris}. qui <cum> in senatu in Gracchum perorasset, raptus ab eo ad populum delatusque plebi, rursus in eum pro rostris contionatus est. cum iterum trib. pleb. creari vellet Gracchus, auctore P. Cornelio Nasica in Capitolio ab optimatibus occisus est, ictus primum fragmentis subselli, et inter alios, qui in eadem seditione occisi erant, insepultus in flumen proiectus. res praeterea in Sicilia vario eventu adversus fugitivos gestas continet.

riam legem *Norvicensis* r || 1 decem *Leidensis* r centum *Vossianus* D *Sigonius Appianum civ. I* 9 et *Plutarchum Tib. Gracch. 8 secutus, sed v. de vir. inl. 64, 3* || 4 C. om. *NPIr* fratrem *Caium vet. lib. Sigonii* | 6 diuidundum r || 7 qua si quis latius r | iidem omnino r || 10 quam eos: corr. r || 12 ostendit ob id ut iis r || 16 indignationibus r || 17 C. *Antonius* r | cos. *NPr: corr. Drakenborchius* proconsul *Guelferbytanus* | cum add. r quia (om. cum) *Iahnus* || 19 plebei r || 21 a primatibus *Norvicensis* r || 22 subselliorum r || 23 et in *Gronovianus* r || 25 aduersum r

EX LIBRO LVIII

Numantini fame coacti ipsi se per vicem traicientes trucidaverunt, captam urbem Scipio Africanus delevit et de ea triumphavit XIII anno post Carthaginem deletam. P. Rupilius cos. in Sicilia cum fugitivis debellavit. Aristonicus, Eumenis regis filius, Asiam occupavit, cum testamento Attali regis legata populo R. libera esse deberet. adversus eum P. Licinius Crassus cos., cum idem pontifex max. <esset>, quod numquam antea factum erat, extra Italiam profectus proelio victus et occisus est. M. Perperna cos. victum Aristonicum in dedicationem accepit. Q. Pompeius Q. Metellus, tunc primum uterque ex plebe facti censores, lustrum condiderunt. censa sunt civium capita CCCXVIII DCCCXXIII praeter
 15 <pupillos> pupillas et viduas. Q. Metellus censor censuit, ut cogerentur omnes ducere uxores liberorum creandorum causa. extat oratio eius, quam Augustus Caesar, <cum> de maritandis ordinibus ageret, velut in haec tempora scriptam in senatu recitavit. C. Atinius
 20 Labeo trib. pleb. Q. Metellum censorem, a quo <in> senatu legendo praeteritus erat, de saxo deiici iussit; quod ne fieret, ceteri tribuni plebis auxilio fuerunt.

2 fame maxime r | uices r | tradentes: *correxi* trudentes *Gronovianus uncis saepsit Iahnus om. r* || 4 post XIII annos NP: *corr. r* || 5 pautilius N p. autilius PII: *corr. Sigonius* P. rutilius *Guelferbytanus* C. Attilius r || 6 regis eumenis r || 7 populi romani (omani et R supra r posita expunxit m. 1.) N populi . R . P || 8 deberent NPII || 9 esset om. || 10 interemptus r || 11 Perpenna r || 12 et Q. r || 13 censores facti r | Lustrum a censoribus est conditum *Norvicensis r* || 14 civium om. r | CCCXVII . P¹ CCCXVII P² || 15 pupillas (inter u et p rasura 4 vel 6 litterarum, in qua media littera p dispicitur) N pupillas P: pupillos add. *Mommseus* pupillos et r || 16 ut ducere uxores omnes cogerentur omnino r || 18 cum add. *Gronovianus r* | omnibus NP *Guelferbytanus* | velut eo tempore r || 19 attilius (priorem t expunxit m. 2.) N atilius PII: *corr. Frobenius* P. Attilius r || 20 in om. || 21 saxa fieri NPII saxo ferri *Boendermakerianus* || 22 auxilio quam maxime fuerunt r

cum Carbo trib. plebi rogationem tulisset, ut eundem tribunum pleb., quotiens vellet, creare liceret, rogationem eius P. Africanus gravissima oratione dissuasit; in qua dixit Ti. Gracchum iure caesum videri. <C.> Gracchus contra suasit rogationem, sed Scipio tenuit. bella 5 inter Antiochum, Syriae, et Phraaten, Parthorum regem, gesta nec magis quietae res Aegypti referuntur. Ptolemaeus Euergetes cognominatus, ob nimiam crudelitatem suis invisus, incensa a populo regia clam Cypron profugit, et cum soror<i> eius Cleopatrae, quam 10 filia eius virgine per vim compressa atque in matrimonium ducta repudiaverat, regnum a populo datum esset, infensus filium, quem ex illa habebat, <in> Cypro occidit caputque eius et manus et pedes matri misit. seditiones a triumviris Fulvio Flacco et C. Graccho et 15 C. Papirio Carbone agro dividendo creatis excitatae. cum P. Scipio Africanus adversaretur fortisque ac validus pridie domum se recepisset, mortuus in cubiculo inventus est. suspecta fuit, tamquam ei venenum dedisset, Sempronia uxor hinc maxime, quod soror esset 20 Gracchorum, cum quibus simultas Africano fuerat. de morte tamen eius nulla quaestio acta. defuncto eo acrius seditiones triumvirales exarserunt. C. Sempromius cos. adversus Iapydas primo male rem gessit, mox victoria cladem acceptam emendavit virtute Decimi 25 Iuni Bruti, eius qui Lusitaniam subegerat.

2 quotiens quidem vellet *r* || 3 P. *om. N* || 4 C. *add. Gronovius* || 5 censuit *NPII*: *corr. Frobenius* || 6 regem ante Syriae *add. r* | prahaten *NP Phrahartem r* || 9 in Cyprum *r* || 10 soror | cleopatrae (cleopatra *posteriore a m. 2. correcta ex e P*) quam filiam eius uirgine *NPII* cuius filiam uirginem *Delrii vet. lib.* Cleopatre: quam eius uirgine filia *r* || 11 compressam *Gronovianus* || 12 ducis *NPII* ductam *Gronovianus* || 13 in *add. Norvicensis r* | Cypri *Leidensis* || 15 et post Flacco *om. r* || 16 Papirio *om. r* | de agro diuidundo *r* || 17 quibus cum *r* | eis post Africanus *addidit Iahnus* || 18 de die *Boendermakerianus* || 22 Quo defuncto seditiones Triumvirales acrius *r* || 24 contra *r* | iapygas *NII* Iapigas *Pr: corr. Sigonius et Gruterus*

EX LIBRO LX

L. Aurelius cos. bellantes Sardos subegit. M. Fulvius Flaccus primus transalpinos Liguras domuit bello, missus in auxilium Massiliensium adversus Salluvios Gallos, qui fines Massiliensium populabantur. L. Optimus praetor Fregellanos, qui defecerant, in deditionem accepit, Fregellas diruit. pestilentia in Africa ab ingenti locustarum multitudine et deinde necatarum strage fuisse traditur. lustrum a censoribus conditum est. 10 censa sunt civium capita CCCXCIII DCCXXXVI. <C.> Gracchus, Tiberi frater, trib. plebis, eloquentior quam frater, perniciosas aliquod leges tulit, inter quas frumentariam, ut senis et triente frumentum plebi daretur; alteram legem agrariam, quam et frater eius tulerat; tertiam, 15 qua equestrem ordinem tunc cum senatu consentientem corrumpere, ut sescenti ex equite in curiam sublegerentur et, quia illis temporibus CCC tantum senatores erant, DC equites CCC senatoribus admiscerentur, id est ut equester ordo bis tantum virium in senatu haberet. 20 et continuato in alterum annum tribunatu legibus agrariis latis effecit, ut complures coloniae in Italia deducerentur et una in solo dirutae Carthaginis, quo ipse triumvir creatus coloniam deduxit. praeterea res a

2 L. om. r | bellantes om. r rebellantes Pighius | M. om. Pr || 3 primus omnium r | Ligures r | bello domuit r || 4 missis r | Massiliensibus r | salauuios NP Sallauuios II saluinos Gronovianus Falanios r || 5 populabantur fines Massiliensium Norvicensis r || 7 a maxima multitudine locustarum r || 8 nectarum N || 10 cccxc milia Gronovianus r | C. add. Frobenius || 12 aliquas Leidensis r || 13 sexis et NPII sesis con Vossianus semis et Norvicensis r: corr. Weissenbornius senis cum Mommsenus || 14 et om. Norvicensis r | fuerat: corr. Gronovianus || 15 tunc om. r | consentiente Gronovianus r || 16 ut — temporibus om. r | equitem: corr. Gudianus equitibus Gronovianus | in decurias Goettlingius || 17 tantum om. r || 18 Equites: ut trecentis r | id est — haberet suspecta videntur Woelfflino || 19 in senatu om. Bergianus || 23 praeterea — navigaret (p. 74, 5) suspectat Woelfflinus

Q. Metello cos. adversus Baleares gestas continet, quos Graeci Gymnesios appellant, quia aestatem nudi exigunt. Baleares a teli missu appellati aut a Balio, Herculis comite ibi relicto, cum Hercules ad Geryonen navigaret. motus quoque Syriae referuntur, 5 in quibus Cleopatra Demetrium virum suum et Seleucum filium indignata, quod occiso patre eius a se iniussu suo diadema sumpsisset, interemit.

EX LIBRO LXI

C. Sextius pro cos. victa Salluviorum gente coloniam Aquas Sextias condidit, ob aquarum copiam e caldis frigidisque fontibus atque a nomine suo ita appellatas. Cn. Domitius procos. adversus Allobrogas ad oppidum Vindalium feliciter pugnavit. quibus bellum inferendi causa fuit, quod Toutomotulum, Salluviorum 15 regem, fugientem recepissent et omni ope iuissent, quodque Aeduorum agros, <sociorum> populi R., vastassent. C. Gracchus seditioso tribunatu acto cum Aventinum quoque armata multitudine occupasset, a L. Opimio cos. ex S. C. vocato ad arma populo pulsus 20 et occisus est, et cum eo Fulvius Flaccus consul<aris>, socius eiusdem furoris. Q. Fabius Maximus cos., Pauli nepos, adversus Allobrogas et Bituitum, Arvernorum regem, feliciter pugnavit. ex Bituiti exercitu occisa milia cxx; ipse cum ad satisfaciendum senatui Romam 25

1 quas — gymnesias *NPr*: corr. *Iahnus* || 2 exigant *r* || 2 blato *NPII* Balteo *Norvicensis r* || 4 tunc cum *r* || 7 multum indignata *r* || 10 C. *om. Vossianus* | Sestius *r* | Salinorum *r* || 11 Sestias *r* | et *NPr* || 12 calidis frigidisque *r* || 13 contra Allobroges *r* || 14 multum feliciter *r* || 15 touto motulum *NII* ton to mo tulum *P* teutomotulum *Lovelianus* 2 teutomalium *r* | Saliuorum *r* || 17 sociorum *add. r* amicorum *add. Boendermakerianus* || 19 armata quoque *r* | occupauisset *r* || 20 apopulo pulsus interemptusque *r* || 21 cos.: corr. *Sigonius ex vet. lib. om. r* || 22 furoris *om. r* || 23 Allobroges *r* || 24 bituitu *NPII* Bituitus? || 25 et cum ipse *r*

profectus esset, Albam custodiendus datus est, quia
 contra pacem videbatur, ut in Galliam remitteretur.
 decretum quoque est, ut Congonnetiacus, filius eius,
 comprehensus Romam mitteretur. Allobroges in dedi-
 5 tionem recepti. L. Opimius accusatus apud populum
 a. Q. Decio trib. pl., quod indemnatos cives in carcerem
 coniecisset, absolutus est.

EX LIBRO LXII

Q. Marcius cos. Stynos, gentem Alpinam, expugna-
 10 vit. Micipsa, Numidia rex, mortuus regnum tribus
 filiis reliquit: Adherbali Hiempsali Iugurthae, fratri
 filio, quem adoptaverat. L. Caecilius Metellus Dalma-
 tas subegit. Iugurtha Hiempsalem fratrem petit bello.
 qui victus occidit<ur>; Atherbalem regno expulit; is
 15 a senatu restitutus est. L. Caecilius Metellus Cn. Do-
 mitius Ahenobarbus censores duos et xxx senatu mo-
 verunt. praeterea motus Syriae regumque continet.

EX LIBRO LXIII

C. Porcius cos. in Thracia male adversus Scor-
 20 discos pugnavit. lustrum a censoribus conditum est.
 censa sunt civium capita CCCXCIII CCCXXXVI. Aemi-
 lia Licinia Marcia, virgines Vestales, incesti damna-
 tae sunt, idque incestum quem ad modum et commis-
 sum et deprehensum et vindicatum sit refertur. Cimbri,

1 albam — est *post* remitteretur *P* | albae *Leidensis r* ||
 3 Congentiatu *r* || 5 accepti *r* || 7 liberatus *Norvicensis r* ||
 9 Stinos *Gronovianus* Sarnios *r* || 10 Numidarum *r* || 11 Hyem-
 psali *r* | et iugurte *Gronovianus r* || 12 in filium adoptauerat
r || 13 obsedit *r* | bello petiit *r* || 14 quem uictum *Bergianus r* |
 occidit: *corr. Iahnus* interemit *r*, an victum occidit, *omisso* qui? |
 qui a *r* || 15 l. domitius metellus *NPII* || 17 regnumque *NPII r*:
corr. Gronovianus || 19 Cato porcius *Leidensis r* | Sardiscos
Norvicensis r || 22 et Marcia *r* | uestales uirgines *P* || 23 et ante
 commissum *om. Vossianus r* || 24 et *om. ante* deprehensum *r*

gens vaga, populabundi in Illyricum venerunt. ab his Papirius Carbo cos. cum exercitu fusus est. Livius Drusus cos. adversus Scordiscos, gentem a Gallis oriundam, in Thracia feliciter pugnavit.

EX LIBRO LXIII

Atherbal bello petitus ab Iugurtha et in oppido Cirtha obsessus contra denuntiationem senatus ab eo occisus est, et ob hoc bellum Iugurthae indictum, idque Calpurnius Bestia cos. gerere iussus pacem cum Iugurtha iniussu populi et senatus fecit. Iugurtha fide publica 10 evocatus ad indicandos auctores consiliorum suorum, quod multos pecunia in senatu corripuisse dicebatur, Romam venit et propter caedem admissam in regulum quendum nomine Massivam, qui regnum eius populo R. invisi adfectabat, [Romae interfectum] cum periculi 15 taretur causam capitis dicere, clam profugit et cedens urbe fertur dixisse: o urbem venalem et cito perituram, si emptorem invenerit. A. Postumius legatus infeliciter proelio adversus Iugurtham gesto pacem quoque adiecit ignominiosam, quam non esse servandam 20 senatus censuit.

EX LIBRO LXV

Q. Caecilius Metellus cos. duobus proeliis Iugurtham fudit totamque Numidiam vastavit. M. Iunius Silanus

1 ab iis r || 3 sardiscos *Gronovianus* r || 4 pugnavit magnumque honorem tulit r || 6 ADherbal r | a r || 7 Cyrtha *Boendermakerianus* r || 8 et om. r | ipsi Iugurthae bellum r | Idque etiam Calpurnius r || 11 indicandum consiliorum suorum autores r || 14 masinissam *Bergianus* r | populorum inuisi N | iniussu *Boendermakerianus* || 15 appetebat r | Romae interfectum *seclusit* *Iahnius* interfectum Rome r || 16 dicere iussus *Guelferbytanus* r || 18 aurelius postumius *NPII* || 19 gesto conflixit *Boendermakerianus* r | Pacemque etiam multum ignominiosam adiecit: quam quidem minime esse r || 23 M. Cecilius r || 24 et uniuersam r | Syllanus r

cos. adversus Cimbros infelicitèr pugnavit. legatis Cimbrorum sedem et agros, in quibus consistent, postulantis senatus negavit. M. Minucius pro cos. adversus Thracas prospere pugnavit. L. Cassius cos. a Tigrinis Gallis, pago Helvetiorum, qui a civitate secesserant, in finibus Nitiobrogum cum exercitu caesus est. milites, qui ex ea caede superaverant, obsidibus datis et dimidia rerum omnium parte, ut incolumes dimitterentur, cum hostibus pacti sunt.

EX LIBRO LXVI

10 Iugurtha pulsus a C. Mario Numidia cum auxilio Bocchi, Maurorum regis, adiutus esset, caesis proelio Bocchi quoque copiis, nolente Boccho bellum infelicitèr susceptum diutius sustinere [noluit] vi<n>ctus ab
15 eo et Mario traditus est; in qua re praecipua opera L. Corneli Syllae, quaestoris C. Mari, fuit.

EX LIBRO LXVII

M. Aurelius Scaurus, legatus consulis, a Cimbris fuso exercitu captus est, et cum in consilium ab his
20 advocatus deterreret eos, ne Alpes transirent Italiam petaturi, eo quod diceret Romanos vinci non posse, a Boiorige, feroci iuvene, occisus est. ab isdem hostibus Cn. Manlius cos. et Q. Servilius Caepio procos. victi proelio castris quoque binis exuti sunt, militum
25 milia LXXX occisa, calorum et lixarum XL secundum

1 aduersum *r* || 2 considerent *r* *Ascensius* || 3 contra *r* ||
4 feliciter quidem *r* || 6 Allobrogum *r* || 7 ex hac *P* | clade
Vossianus r || 10 *inscriptio om.* || 11 ex Numidia *r* | cum *om. r* ||
12 est et caesis *NPr* || 14 noluit *om. Gronovianus r* voluit.
Iahnus | uictus || 15 traditus mario *Vossianus r* || 18 A. Aurelius
N ab olo rege *P¹* abolo rege *P²*: corr. *Freinsheimius* A Bolo
Rege *r* | hisdem *NP* iisdem *r* || 23 marius *NPII* | cos. *om. r* |
Proconsules *r* || 24 castrisque *r* || 25 Octoginta milia militum *r* |
XL *P¹* XL *P²*

A<ntiatem apud> Arausionem. Caepionis, cuius temeritate clades accepta erat, damnati bona publicata sunt primi post regem Tarquinium imperiumque ei abrogatum. in triumpho C. Mari ductus ante currum eius Iugurtha cum duobus filiis et in carcere necatus est. 5 Marius triumphali veste in senatum venit, quod nemo ante eum fecerat, eique propter metum Cimbrici belli continuatus per complures annos est consulatus. secundo et tertio absens consul creatus quartum consulatum dissimulanter captans consecutus est. Cn. Do- 10 mitius pont. max. populi suffragio creatus est. Cimbri vastatis omnibus, quae inter Rhodanum et Pyrenaeum sunt, per saltum in Hispaniam transgressi ibique multa loca populati a Celtiberis fugati sunt, reversique in Galliam in Vellocassis se Teutonis coniunxerunt. 15

EX LIBRO LXVIII

M. Antonius praetor in Ciliciam maritimos praedones [id est piratas] persecutus est. C. Marius cos. summa vi oppugnata a Teutonis et Ambronibus castra defendit. duobus deinde proeliis circa Aquas Sextias 20 eosdem hostes delevit, in quibus caesa traduntur hostium CC, capta XC. Marius absens quinto cos. creatus est. triumphum oblatum, donec et Cimbro vinceret,

1 aprausionem N aprausionem II a. p. r. ausionem P: corr. Gronovius, supplevit Zangemeisterus collato Orosio V 16, 3 Po. Ro. iussionem r || 3 primoque r | que om. r || 5 est om. r || 7 cimbrici (2. ci add. m. 2.) belli metum Pr || 8 quamplures Leidensis r | annos triumphatus est consulatus N annos triumphatus est. Consulatu P annos magistratus est. Consulatu r || 11 cimbrici N || 12 quae circa r || 15 inbelli cosis. et eutonis N inbellicosus et (se P²) teutonis P: corr. Mommsenus bellicosus quidem se Teutonis r in belli casus Oudendorpius || 17 A. Antonius r | siciliam Guelferbytanus Sicilia r || 18 id est piratas om. Gronovianus r, Woelfflinus confert Festi brev. 12, 3 | maritimos — est del. Iahnus | persequutus r || 20 Sextias r || 21 eos Pr | hostes mihi suspectum || 22 .cc. capta .xc. N | quin- quies NPII: corr. Gronovianus quintum r || 23 et om. r

distulit. Cimbri cum repulso ab Alpibus fugatoque
 Q. Catulo procos., qui fauces Alpium obsidebat [†] flumen
 Atisim castellum editum insederat relinqueret, [†] quae
 tamen virtute sua explicata fugientem procos. exerci-
 5 tumque consecuta est, in Italiam traiecissent, [†] iunctis-
 que eiusdem Catuli et C. Mari exercitibus proelio victi
 sunt; in quo caesa traduntur hostium CXL, capta LX.
 Marius totius civitatis consensu exceptus pro duobus
 triumphis, qui offerebantur, uno contentus fuit. pri-
 10 mores civitatis, qui ei aliquamdiu ut novo homini ad
 tantos honores evecto inviderant, conservatam ab eo
 rem p. fatebantur. Publicius Malleolus matre occisa
 primus in culleo insutus in mare praecipitatus est.
 ancilia cum strepitu mota esse, antequam Cimbricum
 15 bellum consummaretur, refertur. bella praeterea inter
 Syriae reges gesta continet.

EX LIBRO LXVIII

L. Apuleius Saturninus, adiuvante C. Mario et per mi-
 lites occiso A. Nunnio competitore tribunus plebis per

1 cum *om.* *r* || 2 obsederat *r* | 3 atissim *NII* | flumen
 Athesim transgressi, quod insederat, ut relinqueret, effecerunt.
 qui tamen in castello fuerunt, v. s. expliciti — consecuti sunt
Gronovius flumenque Athesim ita ut parvam manum quae ca-
 stellum *Iahnus* <et at> flumen Atisim cast. ed. ins. <cohorte>
 reliquerat<que>, quae ego v. *Plutarchus Mar.* 23 flumen Athe-
 sim transgressi castellum editum (*Eduum Susianus*), quod in-
 sederat, ut reliquerat, effecerunt. quem tamen uirtute sua ex-
 plicita fugientem proconsulem exercitumque consecutus est. In
 Italiam cum deinde traiecissent *Guelferbytanus Barberinianus*
 et ad flumen Athesim castellum editum insederat: reliquerat-
 que: ubi uirtute sua explicata fugientem proconsulem exer-
 citumque prosequuti in Italiam traiecissent *r* || 4 explicita *P* ||
 5 iunctis *r* || 7 sunt ab eis *r* | capita *N* capita *P* || 8 receptus
Boendermakerianus r || 10 et: *corr. Iahnus om. r* | aliquantu-
 lum *r* || 11 euicto || 12 p. malleolus *Bergianus r* | interempta *r* ||
 13 primus omnium insutus culleo *r* | in culleum *Halmius* ||
 15 referuntur *r* || 16 gesta *om. r* || 18 L.] *CN. NII GN. P: corr.*
Sigonius NN. r || 19 Numio *Bergianus r*

vim creatus, non minus violenter tribunatum, quam petierat, gessit et cum legem agrariam per vim tulisset, Metello Numidico, quod in eam non iuraverat, diem dixit. qui cum a bonis civibus defenderetur, ne causa certaminum esset, in exilium voluntarium, Rhodum, 5 profectus est, ibique audiendo et legendo magnos viros avocabatur. profecto C. Marius, seditionis auctor, qui sextum consulatum pecunia per tribus sparsa emerat, aqua et igni interdixit. idem Apuleius Saturninus trib. pleb. C. Memmium, candidatum consulatus, quoniam adver- 10 sarium eum actionibus suis timebat, occidit. quibus rebus concitato senatu, in cuius causam et C. Marius, homo varî et mutabilis ingenii consiliique semper secundum fortunam, transierat, oppressus armis cum Glaucia praetore et aliis eiusdem furoris <sociis> bello 15 quodam interfectus est. Q. Caecilius Metellus ab exilio ingenti totius civitatis favore reductus est. M. Aquilius procos. in Sicilia bellum servile excitatum confecit.

EX LIBRO LXX

Cum M. Aquilius de pecuniis repetundis causam 20 diceret, ipse iudices rogare noluit; M. Antonius, qui pro eo perorabat, tunicam a pectore eius discidit, ut honestas cicatrices ostenderet. indubitate absolutus

3 qui *Leidensis* eo quod *Bergianus* r | minime iurasset r || 5 malorum certaminum r | voluntarium exsilium r || 6 legendo et audiendo r || 7 aduocabat *Gronovianus* r vacabat *Frobenius* otiabatur *Halmius* || 7 sextum quidem r || 8 pecunia om. P | per tribus: sparsa pecunia r || 10 consulatus petito rem maximum: quem r || 11 eius *NPII*: corr. *Iahnus* | interemit r || 12 concitato quam plurimum *Norvicensis* r | eius *Boendermakerianus* r || 13 mutabilis et varii consilii ingenique: qui semper r | consiliumque || 14 transierat: eum tueri minime posset r || 15 sociis add. r, v. p. 74, 17 || 16 a Rabirio quodam *Sigonius* telo qu. *Freinshemius* a Vibellio qu. *Halmius* || 17 favore ciuitatis r | M. *NPr*: corr. *Sigonius* || 18 Con. in r | concitatum r || 20 Cum — auctor (81, 1) del. *Woelfflinus* | M. *NPr*: corr. *Sigonius* 21 rogare iudices r || 23 et ante indub. add. *Francofurtensis* anni 1578 quibus conspectis add. r | indubitanter r | absolutus r

est. Cicero eius rei solus auctor. T. Didius procos. adversus Celtiberos feliciter pugnavit. Ptolemaeus, Cyrenarum rex, cui cognomen Apionis fuit, mortuus heredem populum R. reliquit, et eius regni civitates senatus
 5 liberas esse iussit. Ariobarzanes in regnum Cappadociae a L. Cornelio Sylla reductus est. Parthorum legati a rege Arsace missi venerunt ad Syllam, ut amicitiam populi R. peterent. P. Rutilius, vir summae innocentiae, quoniam legatus C. Muci pro cos. a publicanorum
 10 iniuriis Asiam defenderat, invisus equestri ordini, penes quem iudicia erant, repetundarum damnatus in exilium missus est. C. Sentius praetor adversus Thracas infelicititer pugnavit. senatus cum inpotentiam equestris ordinis in iudiciis exercendis ferre nollet, omni vi eniti
 15 coepit, ut ad se iudicia transferret, sustinente causam eius M. Livio Druso trib. pleb., qui ut vires sibi adquireret, perniciose spe largitionum plebem concitavit. praeterea motus Syriae regumque continet.

EX LIBRO LXXI

20 M. Livius Drusus trib. pleb., quo maioribus viribus senatus causam susceptam tueretur, socios et Italicos populos spe civitatis Romanae sollicitavit,isque adiuvantibus per vim legibus agrariis frumentariisque latis iudiciariam quoque pertulit, ut aequa parte iudicia
 25 penes senatum et equestrem ordinem essent. cum deinde promissa sociis civitas praestari non posset, irati Italici defectionem agitare coeperunt. eorum coetus

1 T. om. r || 2 aduersum r || 3 cognomentum r | alypionis NPII Appionis r || 4 eas NPII || 7 arsale: corr. Gronovianus | ad syllam uenerunt Norvicensis r || 8 a Po. Ro. r || 9 qui Legatus C. Marii r || 11 quem uicia r || 12 C. Geminus r | contra r || 14 niti Pr || 15 transferrentur r populus transferret Britzelmayrus || 17 largitionem: corr. Gruterus largitione Guelferbytanus largitionis r || 20 T. r | qui NPII: corr. Iahnus qui ut Guelferbytanus ut r || 24 legem quoque iudicalem tulit r || 27 coeperunt agitare r | coitus: corr. Dukerus

coniurationesque et orationes in consiliis principum referuntur. propter quae Livius Drusus inuisus etiam senatui factus velut socialis belli auctor, incertum a quo domi occisus est.

EX LIBRO LXXII

5

Italici populi defecerunt: Picentes Vestini Marsi Paeligni Marrucini Samnites Lucani. initio belli a Picentibus moto Q. Servilius procos. in oppido <Asculo> cum omnibus civibus R., qui in eo oppido erant, occisus est. saga populus sumpsit. Servius Galba a 10 Lucanis comprehensus, unius feminae opera, ad quam devertebatur, <e> captivitate receptus est. Aesernia et Alba coloniae ab Italicis obsessae sunt. auxilia deinde Latini nominis <et> exterarum gentium missa populo R. et expeditiones invicem expugnationesque urbium 15 referuntur.

EX LIBRO LXXIII

L. Iulius Caesar cos. male adversus Samnites pugnavit. Nola colonia in potestate<m> Samnitium venit cum L. Postumio praetore, qui ab his interfectus est. 20 complures populi ad hostes defecerunt. cum P. Rutilius cos. parum prospere adversus Marsos pugnasset et in eo proelio cecidisset, C. Marius, legatus eius, meliore eventu cum hostibus acie conflixit. Servius Sul<picius> Paelignos proelio fudit. Q. Caepio, legatus Rutili, cum 25 obsessus prospere in hostes inrupisset, et ob eum suc-

1 orationesque r | conciliis r || 2 etiam senatui inuisus r || 7 lucani samnites *Norvicensis* r || 8 servaeus: *corr. Boendermakerianus* servius *Vossianus* | Asculo *add. Gronovianus* r, an Asculi [in opp.]? || 10 servilius *Norvicensis* r || 12 e *add. Iahnus* | exemptus r || 13 demum r || 14 et *addidi* | exterarumque r || 15 urbiumque expugnationes r || 18 C. iulius caesar *Guelferbytanus* C. caesar *Norvicensis* r || 19 potestate | venit *post* praetore r || 20 cum *om. N* | ab his *om. r* | interemptus r || 22 contra r || 23 eo *om. r* | meliore quidem r || 24 acie *om. Pr* | sex. sul *NPr: corr. Moguntina* || 25 proelio *om. r* | caepilio || 26 erupisset *Boendermakerianus*

cessum aequatum ei cum C. Mario esset imperium, temerarius factus et circumventus insidiis fuso exercitu cecidit. L. Iulius Caesar cos. feliciter adversus Samnites pugnavit. ob eam victoriam Romae saga
 5 posita sunt. et ut varia belli fortuna esset, Aesernia colonia cum M. Marcello in potestatem Samnitium venit, sed et C. Marius proelio Marsos fudit, Hierio Asinio, praetore Marrucinorum, occiso. C. Cae<ci>lius in Gallia transalpina Sal<lu>vios rebellantes vicit.

EX LIBRO LXXIII

Cn. Pompeius Picentes proelio fudit, obsedit. propter quam victoriam Romae praetextae et alia magistratuum insignia sumpta sunt. C. Marius cum Marsis
 15 dubio eventu pugnavit. libertini tunc primum militare coeperunt. A. Plotius legatus Vmbros, L. Porcius praetor *Etruscos*, cum uterque populus defecisset, proelio vicerunt. Nicomedes in Bithyniae, Ariobarzanes in Cappadociae regnum reducti sunt. Cn. Pompeius cos. Marsos acie vicit. cum aere alieno pressa esset civitas,
 20 A. Sempronius Asellio praetor, quoniam secundum debitores ius dicebat, ab his, qui faenerabant, in foro occisus est. praeterea incursiones Thracum in Macedonia<m> populationesque continet.

EX LIBRO LXXV

25 A. Postumius Albinus legatus cum classi praeesset, infamis crimine perduellionis ab exercitu suo inter-

3 Iulius om. r | contra r || 7 hirnō: *correxī Eutropium V 3 secutus hirnio r Herio Gronovius* || 8 caelius NII coelius P || 9 saluos NP Saluos r || 11 et obsedit *Gronovianus r lacunam post fudit indicavit Iahnus, at v. p. 86, 8, al. Asculum obsedit Kornemannus* || 12 aliaque Magistratuum ornamenta insignia r || 14 tum *Gronovianus r* || 15 aurelius NIIPr || 16 umbros: *corr. Dukerus marsos Guelferbytanus r* || 19 alienos praessa N alieno pressa P alieno oppressa r || 20 Asellius r || 21 eius | fenerabantur r || 22 macedonia || 25 Aurelius NP II L. r | Legatus in obsidione castrorum hostium (hostilium r) cecidit Sulpicius legatus *Gronovianus alii r v. p. 84, 15* || 26 perditiones N per ditionis P:

fectus est. L. Cornelius Sylla legatus Samnites proelio vicit et bina castra eorum expugnavit. Cn. Pompeius Vestinos in deditionem accepit. L. Porcius cos. rebus prospere gestis fuisque aliquotiens Marsis, dum castra eorum expugnat, cecidit. ea res hostibus victoriam eius proelii dedit. Cosconius et Lucanus Samnites acie vicerunt, Marium Egnatium, nobilissimum hostium ducem, occiderunt, compluraque oppida in deditionem acceperunt. L. Sylla Hirpinos domuit, Samnites pluribus proeliis fudit, aliquot populos recepit, quantisque raro quisquam alius ante consulatum rebus gestis ad petitionem consulatus Romam est profectus.

EX LIBRO LXXVI

A. Gabinius legatus rebus adversus Lucanos prospere gestis et plurimis oppidis expugnatis in obsidione hostium castrorum cecidit. Sulpicius legatus Marrucinos cecidit totamque eam regionem recepit. Cn. Pompeius procos. Vestinos et Paelignos in deditionem accepit. Marsi quoque a L. Cinna et Caecilio Pio legatis aliquot proeliis fracti petere pacem coeperunt. Asculum a Cn. Pompeio captum est. caesis et a Mamerco Aemilio legato Italicis Silo Poppaedi, dux Marsorum, auctor eius rei, in proelio cecidit. Ariobarzanes Cappadociae, Nicomedes Bithyniae regno a Mithridate, Ponti rege, pulsus sunt. praeterea incursionibus Thracum in Macedonia populationesque continet.

correxī, cf. Oros. V 18, 22 et Valer. Max. IX 8, 3 proditiōnis Gronovianus *r* || 1 est *om.* Norvicensis *r* || 4 iussisque *NII* || 6 Luceius Norvicensis *r* Luceius Gronovius || 8 eorum oppida *r* || 9 accepit | multis *r* || 10 populus *r* || 11 alius *om. r* || 14 Aurelius *NP F. r* | aduersum *r* || 15 gestis. multis oppidis *r* || 16 castrorum hostilium *r* || 17 Maruncinos *r* | universamque *r* || 19 pinna: *corr. Iahnus* murena Gronovianus *r* || 20 pinna *NPIIr: corr. Sigonius* | pacem petere *II* pacem petierunt *r* || 21 et *om. r* || 22 Poppaedi] *v. quae dixi ad Florum II 6, 6* Poppaedi *r* || 23 huius *r* totius Weissenbornius huius belli Cluverius || 24 ariobazanes *N* || 26 macedonia | populationesque *om. r*

EX LIBRO LXXVII

Cum P. Sulpicius trib. pleb. auctore C. Mario perniciosas leges promulgasset, ut exsules revocarentur, et novi cives libertinique <in tribus> distribuerentur, et ut C. Marius adversus Mithridaten, Ponti regem, dux crearetur, et adversantibus consulibus Q. Pompeio et L. Syllae vim intulisset, occiso <Q. Pompeio>, Q. Pompei cos. filio, genero Syllae, L. Sylla cos. cum exercitu in urbem venit et adversus factionem Sulpici et Mari in ipsa urbe pugnavit eamque expulit. ex qua XII a senatu hostes, inter quos C. Marius pater et filius, iudicati sunt. P. Sulpicius cum in quadam villa lateret, indicio servi sui retractus et occisus est. servus ut praemium promissum indicii haberet, manumissus et ob scelus proditi domini de saxo delectus est. C. Marius filius in Africam traiecit. C. Marius pater cum in paludibus Minturnensium lateret, extractus est ab oppidanis, et cum missus ad occidendum eum servus natione Gallus maiestate tanti viri perterritus recessisset, inpositus publice navi delatus est in Africam. L. Sylla civitatis statum ordinavit, exinde colonias deduxit. Q. Pompeius cos. ad accipiendum a Cn. Pompeio pro cos. exercitum profectus consilio eius occisus est. Mithridates, Ponti rex, Bithynia et Cappadocia occupatis et pulso Aquilio legato Phrygiam, provinciam populi R., cum ingenti exercitu intravit.

4 in tribus om. | distribuerentur in tribus r in quinque et triginta tribus distr. *Halimius* || 5 ut consul marius *Pr* | mithridatē || 6 aduersantis r || 7 occisoque pompeii *NP²r* occisoque pompeio *Guelferbytanus*: corr. *Sigonius et Hertzius* || 10 ex quo r || 11 Con. Marius r || 13 et occisus bis *N* || 14 promissi *NPIIr* | indicii *NPIIr*: corr. *Gronovius* | est et r est set *Halimius* || 15 ob hoc scelus *P*, quo recepto nescio an proditi domini delendum sit | domini proditi r | saxa *NPII* || 18 missus post eum *Leidensis* r || 19 periturus *P* | precessisset *N* || 20 in naui *Norvicensis Iir* || 21 dedixit r reduxit *A. Kienius* || 22 capiendum r || 25 M'. Aquilio *Weissenbornius*

EX LIBRO LXXVIII

Mithridates Asiam occupavit, Q. Oppium procos., item Aquilium legatum in vincula coniecit, iussuque eius, quidquid civium R. in Asia fuit, uno die trucidatum est. urbem Rhodum, quae sola in fide populi R. manserat, oppugnavit et aliquot proeliis navalibus victus recessit. Archelaus, praefectus regis, in Graeciam cum exercitu venit, Athenas occupavit. praeterea trepidationem urbium insularumque, aliis ad Mithridaten, aliis ad populum R. civitates suas trahentibus, 10 continet.

EX LIBRO LXXVIII

L. Cornelius Cinna cos. cum perniciosas leges per vim atque arma ferret, pulsus urbe ab Cn. Octavio collega cum sex tribunis plebis imperioque ei abro- 15 gato, corruptum Appi Claudii exercitum in potestatem suam redegit et bellum urbi intulit, arcessito C. Mario ex Africa cum aliis exulibus. in quo bello duo fratres, alter ex Pompei exercitu, alter ex Cinnae, ignorantes concurrerunt, et cum victor spoliaret occisum, 20 agnito fratre ingenti lamentatione edita, rogo ei extracto, ipse se supra rogam transfodit et eodem igne consumptus est. et cum opprimi inter initia potuisset, Cn. Pompei fraude, qui utramque partem fovendo vires Cinnae dedit nec nisi profligatis optimatum rebus 25 auxilium tulit, et consulis segnitia confirmati Cinna et Marius quattuor exercitibus, ex quibus duo Q. Sertorio

3 M. post item addidit Halmius || 5 fidem .pr. manserat NII fidem (fide r) permanserat Pr || 7 regni || 9 mithridatē N mitridatē P || 13 A. r | cos. om. Bergianus r || 14 atque arma om. Boendermakerianus r || 15 cum Sex. tri. pl. Norvicensis r cum Sertorio Linkerus || 18 cum aliis ex africa P¹ (corr. P²) | ex Africa post exulibus Norvicensis r || 20 mortuum spoliaret r || 22 supra rogam se r || 23 potuisset] videlicet bellum, potuissent Gronovianus || 26 tuiti | segnitie r || 27 quorum r

et Carboni dati sunt, urbem circumsederunt. Ostiam coloniam <Marius> expugnavit et crudeliter diripuit.

EX LIBRO LXXX

Italicis populis a senatu civitas data est. Samnites,
 5 qui soli arma recipiebant, Cinnae et Mario se coniunxerunt. ab his Plautius legatus cum exercitu caesus est. Cinna et Marius cum Carbone et Sertorio Ianiculum oppugnaverunt et fugati ab Octavio consule recesserunt. Marius Antium et Ariciam et Lanuvium colonias expugnavit.
 10 cum spes nulla esset optimatibus resistendi propter segnitiam et perfidiam et ducum et militum, qui corrupti aut pugnare nolebant, aut in diversas partes transiebant, Cinna et Marius in urbem recepti sunt; qui velut captam eam caedibus ac rapinis vastaverunt,
 15 Cn. Octavio cos. occiso et omnibus adversae partis nobilibus trucidatis, inter quos M. Antonio, eloquentissimo viro, et C. L.<que> Caesare, quorum capita in rostris posita sunt. Crassus filius ab equitibus Fimbriae occisus, pater Crassus, ne quid indignum
 20 virtute sua pateretur, gladio se transfixit. et citra ulla comitia consules in sequentem annum se ipsos renuntiaverunt. eodemque die, quo magistratum inierant, Marius S. Licinium senatorem de saxo deiici iussit, editisque plurimis sceleribus idibus Ianuar. decessit, vir, cuius si examinentur cum virtutibus vitia,
 25 haut facile sit dictu, utrum bello melior an pace per-

2 Marius *om.* || 6 plautius cum *Pr* (*om.* legatus, quod est in *NII*) || 8 occupaverunt *Leidensis* *r* expugnaverunt *Guelferbytanus* || 9 antiam *NP* Antium quidem *r* | *Lavinium Gronovianus* *r* | devastavit *r* || 10 nulla spes *P Gronovianus* nulla omnino spes *r* || 11 segnitiam *r* || 12 ad diversas *r* || 13 transiebant *Pr* | urbe *r* || 14 raptam *Norvicensis* *r* | et *r* | vastarunt *r* || 15 omnia *N* omni *P* || 17 que *add. Hertzius et Drakenborchius* ac *Weissenbornius* | Caesaribus *Gronovius* || 18 rostra *N* | sunt *om.* *r* || 19 interemptus *r* || 24 pluribus *Vossianus* multis *r* || 26 doctu *r*

niciosior fuerit. adeo quam rem p. armatus servavit, eam primo togatus omni genere fraudis, postremo armis hostiliter evertit.

EX LIBRO LXXXI

L. Sylla Athenas, quas Archelaus, praefectus Mithridatis, occupaverat, circumsedente et cum magno labore expugnare ** urbi libertatem et, quae habuerat, reddidit. Magnesia, quae sola in Asia civitas in fide manserat, summa virtute adversus Mithridaten defensa est. praeterea excursiones Thracum in Macedoniam continet.

EX LIBRO LXXXII

Sylla copias regis, quae Macedonia occupata in Thessaliam venerant, proelio vicit, caesis hostium c et castris quoque expugnatis. renovato deinde bello iterum exercitum regis fudit ac delevit. Archelaus cum classe regia Syllae se tradidit. L. Valerius Flaccus cos., collega Cinnae, missus ut Syllae succederet, propter avaritiam invisus exercitui suo a C. Fimbria, legato ipsius, ultimae audaciae homine, occisus est et imperium ad Fimbriam translatum. praeterea expugnatae in Asia urbes a Mithridate et crudeliter direpta provincia, incursiones Thracum in Macedoniam referuntur.

EX LIBRO LXXXIII

Fl. Fimbria in Asia fuis proelio aliquot praefectis Mithridatis urbem Pergamum cepit obsessumque regem

3 hostiliter om. r || 6 occuparat r | circumsedit Gronovianus r | maximo r || 7 expugnauit Gronovianus r expugnante Guelferbytanus expugnaret Iahnus | et ciuibus quae habuerant r || 10 excursiones om. P Gronovianus | res Thracum Lovelianus 2 thracum gesta Guelferbytanus | Macedonia Vossianus r || 11 gesta continet r || 13 Tylla r et deinceps || 14 et om. r || 16 exercitum eius r || 23 incursionesque r || 25 E. fimbria r L. fimbria Guelferbytanus | proelio om. r | copiis r

non multum afuit, quin caperet. urbem Ilium, quae se potestati Syllae reservabat, expugnavit ac delevit et magnam partem Asiae recepit. Sylla compluribus proeliis Thracas cecidit. cum L. Cinna et Cn. Papirius
 5 Carbo, a se ipsis coss. per biennium creati, bellum contra Syllam praepararent, effectum est per L. Valerium Flaccum, principem senatus, qui orationem in senatu habuit, et per eos, qui concordiae studebant, ut legati ad Syllam de pace mitterentur. Cinna ab exercitu suo, quem invitum coge-
 10 bat naves conscendere et adversus Syllam proficisci, interfectus est. consulatum Carbo solus gessit. Sylla cum in Asiam traiecisset, pacem cum Mithridate fecit ita, ut his cederet provinciis: Asia Bithynia Cappadocia. Fimbria desertus
 15 ab exercitu, qui ad Syllam transierat, ipse se percussit impetravitque de servo suo, praebens cervicem, ut se occideret.

EX LIBRO LXXXIII

Sylla legatis, qui a senatu missi erant, futurum se
 20 in potestate senatus respondit, si cives, qui pulsi a Cinna ad se confugerant, restituerentur. quae condicio cum iusta senatui videretur, per Carbonem factionemque eius, cui bellum videbatur utilius, ne conveniret, effectum est. idem Carbo cum ab omnibus Ita-
 25 liae oppidis coloniisque obsides exigere vellet, ut fidem eorum contra Syllam obligaret, consensu senatus prohibitus est. novis civibus S. C. suffragium datum est. Q. Metellus Pius, qui partes optimatum secutus erat, cum in Africa bellum moliretur, a C. Fabio praetore

1 non abfuit multum *r* | Ilion *r* || 3 cum pluribus *NP* multis *r* || 6 pararent *r* | effectum quidem est *r* || 11 interemptus *r* || 12 Asia *r* || 13 is *Gronovianus* | is cederet provincia Asia *Crevierius* || 16 a seruo *Norvicensis* *r* | ut eum omnino interficeret *r*, cf. *Appian. Mithr.* 60 || 18 EX LIB. LXXXVIII *N* || 20 qui a Cinna pulsi *r* || 24 oppidis italie omnibus *P* omnibus oppidis italie *r* || 25 coloniisque *om. r* || 27 est *om. r* || 28 partem optimatum *Leidensis*

pulsus est, senatusque consultum per factionem Carbonis et Marianarum partium factum est, ut omnes ubique exercitus dimitterentur. libertini in quinque et xxx tribus distributi sunt. praeterea belli apparatus, quod contra Syllam excitabatur, continet.

5

EX LIBRO LXXXV

Sylla in Italiam cum exercitu traiecit missisque legatis, qui de pace agerent, et ab cos. C. Norbano violatis eundem Norbanum proelio vicit. et cum L. Scipionis, alterius cos., cum quo per omnia id egerat, <ut> 10 pacem iungere<t>, nec potuerat, castra oppugnaturus esset, universus exercitus consulis, sollicitatus per emissos a Sylla milites, signa ad Syllam transtulit. Scipio cum occidi posset, dimissus est. Cn. Pompeius, Cn. Pompei eius, qui Asculum ceperat, *filius*, conscripto 15 voluntariorum exercitu cum tribus legionibus ad Syllam venerat, ad quem se nobilitas omnis conferebat, ita ut deserta urbe ad castra veniretur. praeterea expeditiones per totam Italiam utriusque partis ducum referuntur.

20

EX LIBRO LXXXVI

Cum C. Marius, C. Mari filius, cos. ante annos xx per vim creatus esset, C. Fabius in Africa propter crudelitatem et avaritiam suam in praetorio suo vivus exustus est. L. Philippus, legatus Syllae, Sardiniam 25 Q. Antonio praetore pulso et occiso occupavit. Sylla cum Italicis populis, ne timeretur ab his velut erep-

2 Marianorum [partium]? || 5 quod plurimum excitabatur r || 6 inscriptionem om. P || 8 a cos. (et om.) Vossianus | a consule Cn. Carbone et C. Narbone r | cn.: corr. Sigonius || 10 ut om. || 11 iungere || 14 interimi r || 15 Pompei om. r | filius ante eius add. Bergianus r | scriptus NP II: correxi privatus Gronovius | conscripto quidem r || 19 universam Norvicensis r || 21 LXXXV P || 22 xxvii [Aurelius Victor] de vir. illust. 68, 1 xxvi Velleius II 26, 1 ἐπὶ καὶ εἰς οὖν ἐτη γερνός Appianus civ. I 87 an XXX? || 23 Africam r || 24 suam om. r

turus civitatem et suffragii ius nuper datum, foedus percussit. itemque ex fiducia iam certae victoriae litigatores, a quibus adibatur, vadimonia Romam deferre iussit, cum a parte diversa urbs adhuc teneretur.

5 L. Damasippus praetor ex voluntate C. Mari cos. cum senatum contraxisset, omnem, quae in urbe erat, nobilitatem trucidavit. ex cuius numero Q. Mucius Scaevola pont. max. fugiens in vestibulo aedis Vestae occisus est. praeterea bellum a L. Murena adversus

10 Mithridaten in Asia renovatum continet.

EX LIBRO LXXXVII

Sylla C. Marium, exercitu eius fuso delectoque ad Sacriportum, in oppido Praeneste obsedit, urbem Romam ex inimicorum manibus recepit. Marium erum-

15 pere temptantem reppulit. praeterea res a legatis eius eadem ubique fortuna partium gesta<s> continet.

EX LIBRO LXXXVIII

Sylla Carbonem, eius exercitu ad Clusium ad Faventiam Fidentiamque caeso, Italia expulit, cum Samni-

20 tibus, qui soli ex Italicis populis nondum arma posuerant, iuxta urbem Romanam ante portam Collinam debellavit, reciperataque re p. pulcherrimam victoriam crudelitate, quanta in nullo hominum fuit, inquinavit.

VIII dediticiorum in villa publica trucidavit, tabulam

25 proscriptionis posuit, urbem ac totam Italiam caedibus

1 ciuitates *NP* an civitatis? || 2 idemque *Leidensis* || 3 adhibebantur *Gronovianus r* | differre *Sigonius* || 5 damascius: *corr.* *Frobenius* damascius *Norvicensis r* || 7 cuius quidem *r* || 10 reuocatum *P* || 11 LXXXVI *P* || 14 eximicorum *P* || 16 fortunam partium gesta || 17 LXXXVII *P* || 18 eum *II* cum *NP*: *correx*it *Lovelianus* 2 cum *om.* *Leidensis r* | exercitu eius *Leidensis r* | exercitu eius fuso *Gronovianus* || 20 soli Italicorum populorum *r* || 21 Romam *Bergianus* || 22 reparataque *II* || 23 nullo homine unquam *r* || 24 deditorum *Gronovianus r* | via *Gronovianus r* || 25 proposuit *Drakenborchius* | et uniuersam *Norvicensis r*

replevit, inter quas omnes Praenestinos inermes concidi iussit, Marium, senatori ordinis virum, cruribus brachiisque fractis, auribus praeseectis et oculis effossis necavit. C. Marius Praeneste obsessus a Lucretio Ofella, Syllanarum partium viro, cum per cuniculum 5 captaret evadere saeptum exercitu, mortem conscivit. [id est, in ipso cuniculo, cum sentiret se evadere non posse, cum Telesino, fugae comite, stricto utrimque gladio concurrat; quem cum occidisset, ipse saucius impetravit a servo, ut se occideret.] 10

EX LIBRO LXXXVIII

M. Brutus <a> Cn. Papirio Carbone Cossyra, quam adpulerant, missus nave piscatoria Lilybaeum, ut exploraret, an ibi iam Pompeius esset, et circumventus navibus, quas Pompeius miserat, in se mucrone verso ad 15 transtrum navis obnixus corporis pondere incubuit. Cn. Pompeius in Siciliam cum imperio a senatu missus Cn. Carbonem, qui flens muliebriter mortem tulit, captum occidit. Sylla dictator factus, quod nemo unquam fecerat, cum fascibus XXIII processit. legibus 20 novis rei pub. statum confirmavit, tribunorum pleb. potestatem minuit et omne ius legum ferendarum ademit, pontificum augurumque collegium ampliavit, ut essent XV, senatum ex equestri ordine supplevit, proscriptionum liberis ius petendorum honorum eripuit et 25

1 interimi r || 3 defossis oculis *Norvicensis* r || 5 afella *NPII* r: corr. *Sigonius* || 6 septus r | ab exercitu r | sibi consciuit r || 7 id est — occideret *seclusit Iahnius* | idem *Leidensis* om. r | minime r || 8 Pontio Thelesino r | thelesino || 9 occurrit r | ipse om. *Gronovianus* r || 10 a servo impetravit r || 12 L. r | a add. *Gronovianus* | quem corcyram: *correxi, v. Appian. civ. I* 96 qui Corcyram appulerat *Gronovianus* r quocum Cossuram adpulerat *Halnius* ad quem Cossuram adpulerat *Weissenbornius* || 14 iam om. *P r* | a navibus *Norvicensis* r || 15 in sem vero neuerso *N* | mucroni *Gronovius* || 17 a senatu cum imperio *P* || 19 nemo quidem unquam r || 20 rebus: corr. *Gronovius* rebusque r

bona eorum vendidit; ex quibus plurima priva rapuit. redactum est sestertium ter milies quingenties. Q. Lucretium Ofellam adversus voluntatem suam consulatum petere ausum iussit occidi in foro, et cum
 5 hoc indigne ferret populus R., contione advocata se iussisse dixit. Cn. Pompeius in Africa Cn. Domitium proscriptum et Hiertam, regem Numidia, bellum molientes victos occidit et quattuor et xx annos natus, adhuc eques R., quod nulli contigerat, ex Africa triumphavit. C. Norbanus, consularis proscriptus, in urbe
 10 Rhodo cum comprehenderetur, ipse se occidit. Mutilus, unus ex proscriptis, clam capite adoperto ad posticias aedes Bastiae uxoris cum accessisset, admissus non est, quia illum proscriptum diceret. itaque ipse se
 15 transfodit et sanguine suo fores uxoris respersit. Sylla Nolam in Samnio recepit. XLVII legiones <in> agros captos deduxit, et eos his divisit. Volaterras, quod oppidum athuc in armis erat, obsessum in deditionem accepit. Mitylenae quoque in Asia, quae sola urbs
 20 post victum Mithridaten arma retinebat, expugnatae dirutaeque sunt.

1 prima: *correxi*, v. *Horat. sat. II 5, 11, seclisit Iahnus* primo *Vossianus* premia *Gronovianus* | primo multa r || 2 quingentiesque *lucretium: corr. Sigonius* || 3 afellam *NPII: corr. Sigonius* Affellam r | consulatum contra r | consulatum om. r || 4 interimi r || 5 hoc om. r | uocata *Norvicensis* r || 7 hiertam] *NII Orosius V 21, 14 hieritam P Vossianus* Hiericam *Norvicensis* r *Hiarbam Sigonius* | Numidarum r || 8 interemit r || 9 adhuc eques adhuc *F. N* adhuc eques adhuc *.R. P¹* adhuc eques et adhuc *.R. P²* | quod quidem nemini r || 10 CN. *NPr: corr. Sigonius* || 11 se ipse interemit. Metellus ex proscriptis unus r || 12 posticas *Vossianus* | posticum edis r || 13 Bassia est *Gratio Liciniano p. 32, 11 Fl.* | minime r || 14 ipse om. *Pr* || 15 uxoris om. r | Sylla nolam] *Pr, v. Granius Licin. p. 32, 9, Syllam tam NII Aeserniam Mommsenus* || 16 a Samnitibus *Gronovius* | *xxiii Dukerus xxvii Drakenborchius* | in add. *Gronovianus* r || 19 mityleniae || 20 retinebant *NPII*

EX LIBRO XC

Sylla decessit, honosque ei a senatu habitus est, ut in campo Martio sepeliretur. M. Lepidus cum acta Syllae temptaret rescindere, bellum excitavit. a Q. Catulo collega Italia pulsus et in Sardinia frustra bellum molitus perit. M. Brutus, qui cisalpinam Galliam optinebat, a Cn. Pompeio occisus est. Q. Sertorius proscriptus in ulteriore Hispania ingens bellum excitavit. L. Manlius procos. et M. Domitius legatus ab Hirtuleio quaestore proelio victi sunt. praeterea res a P. Servilio pro cos. adversus Cilicas gestas continet.

EX LIBRO XCI

Cn. Pompeius cum athuc eques R. esset, cum imperio proconsulari adversus Sertorium missus est. Sertorius aliquot urbes expugnavit plurimasque civitates in potestatem suam redegit. Appius Claudius pro cos. Thracas pluribus proeliis vicit. Q. Metellus pro cos. L. Hirtuleium, quaestorem Sertori, cum exercitu cecidit.

EX LIBRO XCII

Cn. Pompeius dubio eventu cum Sertorio pugnavit, ita ut singula ex utraque parte cornua vicerint. Q. Metellus Sertorium et Perpernam cum duobus exercitibus proelio fudit, cuius victoriae partem cupiens ferre Pompeius parum prospere pugnavit. obsessus deinde Cluniae Sertorius adsiduis eruptionibus non leviora damna

3 M. Aemilius Lepidus *Barberinianus* || 4 et a r || 5 pulsus est. et Pr || 6 tenebat r || 9 et L. *Sigonius* et Cn. *Drakenborchius* | M. Antonius r | hirtulegio P Herculeio *Gronovianus* r || 10 res om. *Norvicensis* r || 11 res gestas *Norvicensis* r || 13 equester: corr. *Sigonius* eques *Guelferbytanus* Questor *Leidensis* r || 14 confulari P consulari r || 18 herculeium *Gronovianus* r | omnino cum r || 20 adhuc dubio *Norvicensis* r || 21 sinistra *Gronovius* | Q. Sertorius Metellum r || 22 perpennam Pr || 23 auferre r || 24 calagurii r

obsidentibus intulit. praeterea res ab Curione procos. in Thracia gestas adversus Dardanos et Q. Sertori multa crudelia in suos facta continet; qui plurimos ex amicis et secum proscriptis crimine proditoris insi-
mulatos occidit.

EX LIBRO XCIII

P. Servilius procos. in Cilicia Isauros domuit et aliquot urbes piratarum expugnavit. Nicomedes, Bithyniae rex, populum R. fecit heredem, regnumque
eius in provinciae formam redactum est. Mithridates
foedere cum Sertorio icto bellum populo R. intulit. apparatus dein regiarum copiarum pedestrium nava-
liumque; et occupata Bithynia M. Aurelius Cotta cos. ad Calchedona proelio a rege victus; resque a Pom-
peio et Metello adversus Sertorium **** omnibus
belli militiaeque artibus par fuit, *** et ab obsidione Calagurris oppidi depulsos coegerit diversas regiones
petere, Metellum ulteriorem Hispaniam, Pompeium Galliam.

EX LIBRO XCIII

L. Licinius Lucullus cos. adversus Mithridaten eque-
stribus proeliis feliciter pugnavit et aliquot expedi-

1 tulit *r* | res *om.* *Pr* | ap. cursone *NP* ab curisone *II*:
corr. Gronovius a.P. Cursore *Leidensis r* || 2 res gestas *r* ||
3 plurimos amicorum — proscriptorum *r* || 5 interemit *r* || 7 L. *r* ||
9 moriens populum *r* || 12 deinde *Gronovianus r* | a. dein — Gal-
liam (19) *del. Woelfflinus* || 13 et ante M. *add. Ussingius* || 14 cal-
chedonam *NP* chalcedoniam *r* | uictus est rexque *r* || 15 Metello
aduersus Sertorium, qui omnibus *Boendermakerianus* metello
gestas continet aduersus sertorium quibus omnibus *Guelferby-*
tanus Metello uictus et ut contra Sertorium egerunt qui omni-
bus *r* || 16 fuit quos ab *Guelferbytanus* fuit quod. et ab *Gro-*
novianus fuit quos etiam ab *r* fuit, ut ab *Madvigius, sed plura*
videntur intercidisse, v. Plutarchus Sert. 18 sq. || 17 Calaguriis
II Calagurii *r* | coegit *r* || 21 Licinius *om. r* || 22 expeditiones
aliquot *r*

tiones prosperas fecit poscentesque pugnam milites a seditione inhibuit. Deiotarus, Gallograeciae tetrarches, praefectos Mithridatis bellum in Phrygia moventes cecidit. praeterea res a Cn. Pompeio in Hispania contra Sertorium prospere gestas continet.

5

EX LIBRO XCV

C. Curio pro cos. Dardanos in Thracia domuit. IIII et LXX gladiatores Capuae ex ludo Lentuli profugerunt et congregata servitorum ergastulorumque multitudine Crixo et Spartaco ducibus bello excitato Claudium Pulchrum legatum et P. Varenum praetorem proelio vicerunt. L. Lucullus procos. ad Cyzicum urbem exercitum Mithridatis fame ferroque delevit, pulsumque Bithynia regem variis belli ac naufragiorum casibus fractum coegit in Pontum profugere.

15

EX LIBRO XCVI

Q. Arrius praetor Crixum, fugitivorum ducem, cum XX hominum cecidit. Cn. Lentulus cos. male adversus Spartacum pugnavit. ab eodem L. Gellius cos. et Q. Arrius praetor acie victi sunt. Sertorius a M. Perperna et M. Antonio et aliis coniuratis in convivio interfectus est octavo ducatus sui anno; magnus dux et adversus duos imperatores, Pompeium et Metellum, vel frequentius victor, ad ultimum et saevus et prodigus. imperium partium ad Marcum translatum, quem 25

3 praefectus *NP* || 4 Cn. *om. r* || 8 Capua *Siesbyeius* || 9 servorum et ergastulorum *r* || 10 Au. Crisso || Chryso *r* || 11 Vorenus *r* || 14 a Bithynia *Norvicensis r* || 15 portutum *NI* Portum *P* || 17 M. Arius *r* | Chrisum *r* | regem uel ante ducem *add. P expunxit P²* || 19 ab eodem cos. l. gellius *N* ab eodem lentulo cos. l. gellius *P* || 20 praetores *NI* | m. antonio et m. perperna *Pr* || 21 m. antonio *NPr* || 24 saepe par uel *Guelferbytanus* saepe par aut *r* | ultimum desertus et proditus *r* || 25 m. perpernam *Guelferbytanus Lovelianus* 2 Marius *r* | translatum est *r*

Cn. Pompeius victum captumque interfecit, ac recepit Hispanias decimo fere anno, <quam> coeptum erat bellum. C. Cassius pro cos. et Cn. Manlius praetor male adversus Sparthacum pugnaverunt, idque bellum
 5 M. Crasso praetori mandatum est.

EX LIBRO XCVII

M. Crassus praetor primum cum parte fugitivorum, quae ex Gallis Germanisque constabat, feliciter pugnavit, caesis hostium XXXV et ducibus eorum Casto et
 10 Gannico. cum Sparthaco dein debellavit, caesis cum ipso LX. M. Antonius praetor bellum adversus Cre-
 tenses parum prospere susceptum morte sua finit. M. Lucullus procos. Thracas subegit. L. Lucullus in Ponto adversus Mithridaten feliciter pugnavit, caesis
 15 hostium amplius quam LX. M. Crassus et Cn. Pompeius coss. facti (S. C. Pompeius, antequam quaesturam gereret, ex equite Romano) tribuniciam potestatem restituerunt. iudicia quoque per M. Aurelium Cottam praetorem ad equites Romanos translata sunt. Mithri-
 20 dates desperatione rerum suarum coactus ad Tigranen, Armeniae regem, confugit.

EX LIBRO XCVIII

Machares, filius Mithridatis, Bospori rex, a L. Lucullo in amicitiam receptus est. Cn. Lentulus et L. Gel-

1 interemit *r* || 2 quam *om.* NP quo Gronovianus | est edit. Basileensis a. 1539 || 3 et *om.* *r* || 7 Q. *r* || 9 inimicorum *r* | duce Bergianus *r* | caesis et: *corr.* Iahnus *om.* *r* || 10 Granico *r* | deinde bellavit *Pr* deinde debellavit Drakenborchius || 11 XL milibus Guelferbytanus milibus quadraginta *r* || 12 uel gestum supra susceptum *P*² gestum *r* || 15 LX milibus *Nr* || 16 facti sicut: *correx*i, v. Cicero de imp. Pomp. 62 et supra p. 49, 22 et Obsequens p. 177, 2 facti, sed Leidensis facti sunt. Sicut *r* [sicut] Gronovius [sic] et Freudenbergius || 18 L. Sigonius || 20 tigrane marmeniae *N* tigranē armeniae *P*: *correx*i || 23 Nachares *r* | bospori NP Bospori Gronovianus *r*

lius censores asperam censuram egerunt IIII et LX senatu motis. a quibus lustrum condito censa sunt civium capita DCCCC. L. Metellus praetor in Sicilia adversus piratas prospere rem gessit. templum Iovis in Capitolio, quod incendio consumptum ac reffectum erat, a Q. Catulo dedicatum est. L. Lucullus in Armenia Mithridaten et Tigranen et ingentes utriusque regis copias pluribus proeliis fudit. Q. Metellus procos. bello adversus Cretenses mandato Cydoniam urbem obsedit. C. Triarius, legatus Luculli, adversus Mithridaten prospere pugnavit. Lucullum, ne persequeretur Mithridaten ac Tigranen summamque victoriae inponeret, seditio militum tenuit, quia sequi volebant. [id est duae legiones Valerianae, quae impleta a se stipendia dicentes Lucullum reliquerunt.]

15

EX LIBRO XCVIII

Q. Metellus procos. Cnoson et Lyctum et Cydoniam et alias plurimas urbes expugnavit. L. Roscius trib. pl. legem tulit, ut equitibus Romanis in theatro XIII gradus proximi adsignarentur. Cn. Pompeius lege ad populum lata persequi piratas iussus, qui commercium annonae intercluserant, intra quadragesimum diem toto mari eos expulit, belloque cum his in Cilicia confecto acceptis in deditionem piratis agros et urbes dedit. praeterea res gestas a Q. Metello adversus Cretenses continet et epistulas Metelli et Cn. Pompei invicem missas. queritur Q. Metellus gloriam sibi rerum a se

2 lustrum conditum est r || 3 DCCCC II ccccl. milia r || 5 consumptum erat: reffectum: a r || 7 et tigri daten N | immensas r || 8 floribus NII | multis certaminibus r | bello sibi aduersum r || 13 qui r | id est — reliquerunt *seclusit Iahnus* | quae legiones: *correx*i, v. *Appian. Mithr.* 72 quia legiones *Gronovianus* r || 14 quae om. r || 17 M. metellus r | lycium NIIr Liciu P: *corr. Moguntina* | cydoneam N || 18 ciuitates r || 20 primi *Dukerus* || 23 Sicilia *Boendermakerianus* r || 25 praeterea — debuisse (p. 99, 3) *suspectat Iahnus del. Woelfflinus* | gestas om. *Norvicensis* r || 27 Q.] II que NP om. r | sibi om. r

gestarum a Pompeio praeverti, qui in Cretam miserit legatum suum ad accipiendas urbium deditiones. Pompeius rationem reddit hoc se facere debuisse.

EX LIBRO C

5 C. Manilius tr. pl. magna indignatione nobilitatis legem tulit, ut Pompeio Mithridaticum bellum mandaretur. contio eius bona. Q. Metellus perdomitis Cretensibus liberae in id tempus insulae leges dedit. Cn. Pompeius ad gerendum bellum adversus Mithridaten profectus cum rege Parthorum, Phraate, amicitiam renovavit. equestri proelio Mithridaten vicit. praeterea bellum inter Phraaten, Parthorum regem, et Tigranen, Armeniorum, ac deinde inter filium Tigranen patremque gestum continet.

EX LIBRO CI

15 Cn. Pompeius Mithridaten nocturno proelio victum coegit Bosporon profugere. Tigranen in deditionem accepit ei que adeptis Syria Phoenice Cilicia regnum Armeniae restituit. coniuratio eorum, qui in petitione 20 consulatus ambitus damnati erant, facta de interficiendis consulibus obpressa est. Cn. Pompeius cum Mithridaten persequeretur, in ultimas ignotasque gentes penetravit. Hiberos Albanosque, qui transitum non dabant, proelio vicit. praeterea fugam Mithridatis per

1 a Pompeio sublatam r | praeterii (aet ligatae) N preteriri PIIr: *correxī*, cf. Liv. VIII 16, 8 praeripi Bergianus || 3 Romae rationem r || 5 Cum manlius NP L. Manilius r | indignatione maxima Norvicensis r || 6 bellum mithridaticum r || 7 contio Ciceronis Bursianus, sed videntur plura ante contio intercidisse | domitis Vossianus r || 8 legem tulit r || 10 (et similiter 12) prahate NP pharnace Guelferbytanus Phraharte et Phrahartem r || 12 Regem Parthorum r || 13 armeniorum regem r | ac demum r || 17 bosforon N bosforon P || 18 et quae | phoenicia et Norvicensis r || 23 albinosque P | que om. r | minime r

Colchos *Heniochosque* et res ab eo in Bosphoro gestas continet.

EX LIBRO CII

Cn. Pompeius in provinciae formam Pontum redegit. Pharnaces, filius Mithridatis, bellum patri intulit. ab eo Mithridates obsessus in regia cum veneno sumpto parum profecisset ad mortem, a milite Gallo, nomine Bitoco, a quo, ut adiuicaret se, petierat, interfectus est. Cn. Pompeius Iudaeos subegit, fanum eorum Hierosolyma, inviolatum ante id tempus, cepit. L. Catilina bis repulsam in petitione consulatus passus cum Lentulo praetore et Cethego et compluribus aliis coniuravit de caede consulum et senatus, incendiis urbis et obprimenda re p., exercitu quoque in Etruria comparato. ea coniuratio industria M. Tulli Ciceronis eruta est. Catilina urbe pulso de reliquis coniuratis supplicium sumptum est.

EX LIBRO CIII

Catilina a C. Antonio pro cos. cum exercitu caesus est. P. Clodius accusatus, quod in habitu mulieris in sacrarium, [in] quo virum intrare nefas est, cum intrasset et uxorem Metelli pontificis stuprasset, absolutus est. C. Pontinus praetor Allobrogas, qui rebellaverant, ad Solonem domuit. P. Clodius ad ple-

1 Cholchos r | etnichosque NPII: corr. Moguntina hernicosque *Guelferbytanus Boendermakerianus* Ethnicosque r || 8 Bitocor Appianus *Mithr. 111* appellat, Bitocum libellus de vir. illustr. 76, 8 Bithocco Norvicensis r | adiuuaretur petierat Norvicensis r || 9 ierusalyma P Hierosolymam Lovelianus 2 in hierosolyma Leidensis r || 10 ad id Leidensis | catilina ubique || 12 cum pluribus NPII: corr. Iahnus pluribus Vossianus r | aliis om. r || 13 urbis opprimenda r || 16 omnino sumptum supplicium est r || 20 in mulieris habitu sacrarium r || 21 in delevit Gruterus | intrare om. P | cumque r clam Halmius || 22 et om. r | maximi pontificis Sigonius | Ponti stuprauisset r || 23 est om. r | Cn. NPr | pontinius r | Allobrogas r

bem transit. C. Caesar Lusitanos subegit. eoque consulatus candidato et captante rem p. invadere conspiratio inter tres civitatis principes facta est, Cn. Pompeium M. Crassum C. Caesarem. leges agrariae a Caesare cos. cum magna contentione invito senatu et altero cos. M. Bibulo latae sunt. C. Antonius pro cos. in Thracia parum prospere rem gessit. M. Cicero lege a P. Clodio tr. pl. lata, quod indemnatos cives necavisset, in exilium missus <est. Caesar> in provinciam Galliam profectus Helvetios, vagam gentem, domuit, quae sedem quaerens per provinciam Caesaris Narbon<ens>em iter facere volebat. praeterea situm Galliarum continet. Pompeius de * * * liberis Mithridatis et Tigrane, Tigranis filio, triumphavit Magnusque a tota
15 contione consalutatus est.

EX LIBRO CIII

Prima pars libri situm Germaniae moresque continet. C. Caesar cum adversus Germanos, qui Ariovisto duce in Galliam transcenderant, exercitum duceret, rogatus ab Aeduis et Sequanis, quorum ager possidebatur, trepidationem militum propter metum novorum hostium ortam adlocutione exercitus inhibuit et victos proelio Germanos Gallia expulit. M. Cicero Pompeio inter alios [†]exerente et T. Annio Milone tr.
20 pl. ingenti gaudio senatus ac totius Italiae ab exilio reductus est. Cn. Pompeio per quinquennium annonae

4 et C. Caesarem *r* || 5 maxima *r* || 8 ab Ap. claudio Boendermakerianus *r* | quia *r* || 9 est. Caesar *om.* NP II || 10 gentem uagam *P* || 11 narbonem: *corr. Gronovius* || 12 uolebant || 13 lacunam indicavit Weissenbornius de Mithridate, ductis ante currum Mithridatis lib. *Gronovius* || 14 tigrane et *N* tigrane et *P*: *corr. Gronovius* || 15 consulatus *N* || 18 Cesar contra *r* || 19 descenderant *r* | cum exercitum *r* || 20 Heduis *r* || 22 alloquutione *r* || 23 Gallia omni *r* || 24 exercente *Guelferbytanus* orante *r* exorante *Drakenborchius*, sed v. *Cass. Dio XXXVIII 30 et Plutarch. Cic. 33*, malim asserente || 25 plebis agente *r* | uniuerse *r* || 26 quinquennium *N*

cura mandata est. Caesar Ambianos Suessionas Viruomandos Atrebates, Belgarum populos, quorum ingens multitudo erat, proelio victos in deditionem accepit, ac deinde contra Nervios, unius ex his civis, cum magno discrimine pugnavit eamque gentem delevit, quae bellum gessit, donec ex LX armatorum D superessent, ex DC senatoribus tres tantum evaderent. lege lata de redigenda <in> provinciae formam Cypro et publicanda pecunia regia M. Catoni administratio eius rei mandata est. Ptolemaeus, Aegypti rex, ob iniurias, quas patiebatur a suis, <relicto> regno Romam venit. C. Caesar Venetos, gentem Oceano iunctam, navali proelio vicit. praeterea res a legatis eius eadem fortuna gestas continet.

EX LIBRO CV

15

Cum C. Catonis tribuni plebis intercessionibus comitia tollerentur, senatus vestem mutavit. M. Cato in petitione praeturae praelato Vatinius repulsam tulit. idem cum legem impediret, qua provinciae consulibus in quinquennium, Pompeio Hispaniae, Crasso Syria et Parthicum bellum, dabantur, a C. Trebonio tr. pl., legis auctore, in vincula ductus est. A. Gabinius procos. Ptolemaeum reduxit in regnum Aegypti, eiecto

1 Suessiones r | Viromandos Caesar de bell. Gall. II 4, 9; 16, 2; 23, 3 appellat Veromandos Plin. nat. hist. IV 106, Veromandos Oros. VI 7, 14 || 2 quidem maxima r || 3 euictos r || 4 unam Boendermakerianus | harum ciuitatum r | ciuitatis: correvi, cf. Sil. Ital. VIII 406 sq. ex his i. e. Belgis ciuitatibus Leidensis unam horum civitatem Gronovius || 5 maximo r || 6 a: corr. Zangemeisterus ex Caes. de bell. Gall. II 28, 2 cf. Plutarch. Caes. 2 trecenti Bergianus alii r || 7 ex nonagintaquinque r | tantummodo r || 8 in om. | forma P || 9 eiusdem r || 11 patiebantur r | relicto ante Romam add. Halmius | Regno pulsus Sigonii vet. lib. r regno eiectus E. Schwartzius || 12 C. Cesar gentem Oceano iunctam scilicet Venetos: r || 13 res om. r || 14 res gestas r || 16 M. r | tribus NII || 19 consulare r || 21 bellum: Cesari Gallia et Germania dabantur r || 22 autore r | aur. || 23 in regnum reduxit r | et N reiecto Boendermakerianus r

Archelao, quem sibi regem adsciverant. victis Germanis in Gallia Caesar Rhenum transcendit et proximam partem Germaniae domuit, ac deinde Oceano in Britanniam primo parum prospere tempestatibus adversis traiecit, iterum felicius, magnaue multitudine hostium caesa aliquam partem insulae in potestatem redegit.

EX LIBRO CVI

10 Iulia, Caesaris filia, Pompei uxor, decessit, honosque ei a populo habitus est, ut in campo Martio sepeliretur. Gallorum aliquot populi Ambiorige duce, Eburonum <rege>, defecerunt. a quibus Cotta et Titurius, legati Caesaris, circumventi insidis cum exercitu, cui praeerant, caesi sunt. et cum aliarum quo-
15 que legionum castra oppugnata magno labore defensa essent, inter qu(a)e eius, cui in Treveris praeerat Q. Cicero, ab ipso Caesare hostes proelio fusi sunt. M. Crassus bellum Parthis inlaturus Euphraten flumen transit, victusque proelio, in quo et filius eius cecidit, cum reliquias exercitus in collem recepisset, evocatus in colloquium ab hostibus velut de pace acturis, quorum dux erat Surenas, comprehensusque et, nequid vivus pateretur repugnans, interfectus est.

1 ad adsciverant NII | Cesar uictis Vossianus r || 2 et in Leidensis r | caesis: corr. Iahnus | et om. r || 4 primo om. r || 5 parum ante felicius del. Gronovius iterumque parum felicius Leidensis r || 5 maximaque hominum multitudine r || 6 reliquam r || 10 maximus ei r || 11 multi r || 12 rege ante Eburonum add. Gronovius Ambiorige, rege Eburonum, duce Hertzius | eburnorum NP Eburnonum II | tigoros NP II T. Aurunculeius r || 13 insidiis circumventi r || 15 maximo r || 16 interque NPr: corr. Drakenborchius | eos r | quin N qui in P: corr. Madvigius | Nervii Sigonius | Ciceronis Drakenborchius Q. Cicero del. E. Schwartzius || 18 Euphratē fluvium r | transiit r || 21 ut r | acturus r || 22 que om. r || 23 interemptus est: et ita perit r

EX LIBRO CVII

C. Caesar Treveris in Gallia victis iterum in Germaniam transiit, nulloque ibi hoste invento reversus in Galliam Eburonas et alias civitates, quae conspiraverant, vicit et Ambiorigem in fuga persecutus <est>. 5 P. Clodi a T. Annio Milone candidato consulatus Appia via ad Bovillas occisi corpus plebs in curia cremavit. cum seditiones inter candidatos consulatus, Hypsaenum Scipionem Milonem, essent, qui armis ac vi contende- 10 bant, ad comprimendas eas Cn. Pompeio legato *** et a senatu cos. tertio factus est absens et solus, quod nulli alii umquam *. quaestione decreta de morte P. Clodi Milo iudicio damnatus in exilium actus est. 15 lex lata est, ut ratio absentis Caesaris in petitione consulatus haberetur, invito et contradicente M. Catone. praeterea res gestas a C. Caesare adversus Gallos, qui prope universi Vercingentorige Arverno duce defecerunt, et laboriosas obsidiones urbium continet, inter quas Avarici Biturigum et Gergoviae Arvernorum.

EX LIBRO CVIII

20

C. Caesar Gallos ad Alesiam vicit omnesque Galliae civitates, quae in armis fuerant, in deditionem accepit. C. Cassius, quaestor M. Crassi, Parthos, qui

2 I. r || 3 transiit Pr | inuento hoste r | reuersus est in galliam N || 4 euburonas NPII Eburones r || 5 Regem Ambiorigem r | Amb. in fuga frustra pers. Dukerus | est om. NPr || 8 Ipseum r || 9 et Milonem r || 10 Pompeius legatus Leidensis r | lacunam post legato indicavi, corruptelam post Pompeius Iahnus, Pompeius delato ei a senatu populoque consulatu Madvigius et Weissenbornius, verba a senatu — alii umquam seclusit E. Schwartzius | Pompeius delegatus ab (vel rogatus a) senatu et Gronovius || 11 et om. r || 12 nemini unquam r | hiatum statuit Sigonius umquam contigit Leidensis Norvicensis r umquam accidit Guelferbytanus || 14 data P Leidensis alii || 16 aduersum r || 19 et om. r | Gergouis r | auernorum N Leidensis || 21 Cum caesar N Cum G. caesar P I. Caesar r | Alexiam Vossianus r || 23 caesius NPIr: corr. Frobenius | c. cassi NII c. crassi P

in Syriam transcenderant, cecidit. in petitione consulatus M. Cato repulsam tulit, creatis coss. Ser. Sulpicio M. Marcello. C. Caesar Bellovacos cum aliis Gallorum populis domuit. praeterea contentiones inter
 5 consules de successore C. Caesari mittendo, agente in senatu Marcello cos., ut Caesar ad petitionem consulatus veniret, cum is lege lata in [id] tempus consulatus provincias obtinere deberet, resque a M. Bibulo in Syria gestas continet.

EX LIBRO CVIII

qui est civilis belli primus

Causae civilium armorum et initia referuntur contentionesque de successore C. Caesari mittendo, cum se dimissurum exercitus negaret, nisi a Pompeio di-
 15 mitterentur. et C. Curionis tr. pl. primum adversus Caesarem, de(in) pr(o) Caesare actiones continet. cum senatus consultum factum esset, ut successor Caesari mitteretur, M. Antonio et Q. Cassio tr. pl., quoniam intercessionibus id senatus c. impediabant, urbe pulsus
 20 * * * mandatumque a senatu coss. et Cn. Pompeio, ut viderent, nequid res p. detrimenti caperet. C. Caesar bello inimicos persecuturus cum exercitu in Italiam venit, Corfinium cum L. Domitio et P. Lentulo cepit eosque dimisit, Cn. Pompeium ceterosque partium eius
 25 Italia expulit.

3 et M. Marcello r || 4 continet: corr. Aldina, verum vix continet post content. servare licet || 6 M. Marcello r || 7 id delevit Gronovius || 8 optinere r || 9 gestas in Syria Norvicensis r || 11 om. r et deinceps usque ad librum CXVI || 14 exercitum Bergianus r | dimitteretur Bergianus || 16 depr. caesare N de p. R. caesare (sare m. 2) P de po. ro. caesarisque Guelferbytanus de re pu. celare Boendermakerianus om. r: corr. Sigonius || 18 omnino mitteretur r | M. Antonius et Q. Cassius Iahnus || 19 pulsi sunt Iahnus || 20 lacunam indicavi, in qua haec fere perierunt: Caesar sine exercitu Romam venire iussus, cf. Oros. VI 15, 1, Eutrop. VI 19 | que delevit Frobenius || 22 persequutus r || 23 Corfinum r | l. lentulo: corr. Perizonius || 24 universosque eius partium Italia omnino r

EX LIBRO CX

qui est civilis belli secundus

C. Caesar Massiliam, quae portas cluserat, obsedit et relictis in obsidione urbis eius legatis C. Trebonio et D. Bruto profectus in Hispaniam L. Afranium et ⁵ M. Petreium, legatos Cn. Pompei, cum VII legionibus ad Ilerdam in deditionem accepit omnesque incolumes dimisit, Varrone quoque, legato Pompei, cum exercitu in potestatem suam redacto. Gaditanis civitatem dedit. Massilienses duobus navalibus proeliis victi post longam obsidionem potestati Caesaris se permiserunt. C. Antonius, legatus Caesaris, male adversus Pompeianos in Illyrico rebus gestis captus est. in quo bello Opitergini transpadani, Caesaris auxiliares, rate sua ab hostibus navibus clusa, potius quam in potestatem hostium venirent, inter se concurrentes occu- ¹⁵ buerunt. C. Curio, legatus Caesaris in Africa, cum prospere adversus Varum, Pompeianarum partium ducem, pugnasset, a Iuba, rege Mauretaniae, cum exercitu caesus est. C. Caesar in Graeciam traiecit. ²⁰

EX LIBRO CXI

qui est civilis belli tertius

M. Caelius Rufus praetor cum seditiones in urbe concitaret novarum tabularum spe plebe sollicitata, ab-

3 I. r | ipsi clauserat r || 4 in — eius om. Vossianus | urbis eius legatis om. r || 5 africanum NII africanum P || 6 c. petreium: corr. Sigonius | cum v Lipsius Caesarem de bell. civ. I 39, 1 secutus et Flor. II 13, 29 || 10 uicit NPII r: corr. editio Mediolanensis || 11 in potestatem r || 12 contra Pompeianos pugnavit. et in Illyrico captus est r || 15 hostium Boendermakerianus hostilibus r || 16 inimicorum r | occurrentes Norvicensis r || 18 prospere om. r | adversum r | Varum om. Boendermakerianus r | ducem Varronem r || 19 Mauritanie r || 23 Q. r | caecilius NPII r: corr. Sigonius || 24 quam maxime concitaret r | barbarum r | plebs NPII r | abrogata r

rogato magistratu pulsus urbe Miloni exuli, qui fugi-
 tivorum exercitum contraxerat, se coniunxit. uterque,
 cum bellum molire<n>tur, interfecti sunt. Cleopatra,
 regina Aegypti, ab Ptolemaeo fratre regno pulsa est.
 5 propter Q. Cassi praetoris avaritiam crudelitatemque
 Cordubenses in Hispania cum duabus Var<ron>ianis
 legionibus a partibus Caesaris desciverunt. Cn. Pom-
 peius ad Dyrrachium obsessus a Caesare et, praesidiis
 eius cum magna clade diversae partis expugnatis, ob-
 10 sidione liberatus translato in Thessaliam bello apud
 Pharsaliam acie victus est. Cicero in castris remansit,
 vir nihil minus quam ad bella natus. omnibusque
 adversarum partium, qui se potestati victoris permi-
 serant, Caesar ignovit.

EX LIBRO CXII

15

qui est civilis belli quartus

Trepidantia victarum partium in diversas orbis
 terrarum partes et fuga refertur. Cn. Pompeius cum
 Aegyptum petisset, iussu Ptolemaei regis, pupilli sui,
 20 auctore Theodoto praeceptore, cuius magna apud regem
 auctoritas erat, et Pothino occisus est ab Achilla, cui
 id facinus erat delegatum, in navicula antequam in
 terram exiret. Cornelia uxor et Sex. Pompei<us> filius
 Cypron refugerunt. Caesar post tertium diem inse-
 25 cutus, cum ei Theodotus caput Pompei et anulum ob-

3 moliretur | interiecti *NP II* interempti *r* || 4 Aegypti
 Regina *r* | a *r* || 5 cati *NP II*: corr. *Xylander* capti *Guelferby-*
tanus Catuli *Boendermakerianus* *r* || 6 uarianis: corr. *Gronovius* ||
 8 Brundisium *r* || 10 liberatis || 13 permiserunt *r* || 14 ante caesar
 exeunte pagina decem circiter litterae erasae *N* || 17 Trepidatio *r* |
 et ante in *e* versu 18 traicit *Drakenborchius* | uictorum *NP II* |
 per *r* || 18 referuntur *r* || 19 pupillis cum *P* | sui *om.* *r* || 20 et
 auctore *r* | theodoro *NP II r* | maxima erat autoritas *r* || 21 pho-
 tino *P² r* | archelao *NP II r* || 22 delegatum id facinus erat: *r* ||
 23 pompeï | in Cyprum *r* | terciam *r* || 25 Theodorus *r*

tulisset, infensus est et inlacrimavit. * sine periculo Alexandriam tumultuantem intravit. Caesar dictator creatus Cleopatram in regnum Aegypti reduxit et inferentem bellum Ptolemaeum isdem auctoribus, quibus Pompeium interfecerat, cum magno suo discrimine evicit. Ptolemaeus dum fugit, in Nilo navicula sub-sedit. praeterea laboriosum M. Catonis in Africa per deserta cum legionibus iter et bellum <a> Cn. Domitio adversus Pharnacen parum prospere gestum continet.

EX LIBRO CXIII

10

qui est civilis belli quintus

Confirmatis in Africa Pompeianis partibus imperium earum P. Scipioni delatum est, Catone, cui ex aequo deferrebat imperium, cedente. et cum de diruenda urbe Vtica propter favorem civitatis eius in Caesarem deliberaretur, idque ne fieret, M. Cato tenuisset, Iuba suadente, ut dirueretur, tutela eius et custodia mandata est Catoni. Cn. Pompei<us>, Magni filius, in Hispania contractis viribus, quarum ducatum nec Afranius nec Petreius excipere volebant, bellum adversus Caesarem renovavit. Pharnaces, Mithridatis filius, <r>ex Ponti, sine ulla belli mora victus est. cum seditiones Romae a P. Dolabella tr. pl. legem ferente de novis tabulis excitatae essent et ex ea causa plebs tumultuaretur, inductis a M. Antonio, magistro equitum, in urbem militibus octingenti e plebe caesi

1 et infensus r | offensus Gronovius | nec sine Gronovius | infensus sed [illacrimavit] sine E. Schwartzius inf. [est] ei?, cf. Cass. Dio XLII 7, 2 sq. || 4 iisdem autoribus Ptolomeum r || 5 maximo r || 6 uicit r || 8 a om. NPII || 9 contra r | prahaten: corr. Sigonius Phrahartē r || 12 earum imperium r || 14 imperium om. Sigonii vet. lib. || 18 in pompeii: corr. Sigonius Pompeii r Cn. Pompeius, Pompei Hertzius || 19 filium || 22 ex ponto NPII r: corr. editio Moguntina in Ponto Oros. VI 16, 3 pulsus ex Ponto et sine? || 26 octingentis aplebe: corr. Frobenius

sunt. Caesar veteranis cum seditione missionem postulantibus dedit, et cum in Africam traiecisset, adversus copias Iubae regis cum discrimine magno pugnavit.

EX LIBRO CXIII

qui est civilis belli sextus

5 Bellum in Syria Caecilius Bassus, eques Romanus Pompeianarum partium, excitavit, relicto a legione Sexto Caesare, quae ad Bassum transierat, occisoque eo. Caesar Scipionem praetorem Iubamque vicit ad
10 Thapsum, castris eorum expugnatis. Cato audita re cum se percussisset Vticae et interveniente filio curaretur, inter ipsam curationem rescisso vulnere expiravit anno aetatis XLVIII. Petreius Iubam seque interfecit. P. Scipio in nave circumventus honestae morti
15 vocem quoque adiecit. quaerentibus enim imperatorem hostibus dixit: imperator se bene habet. Faustus et Afranius occisi. Catonis filio venia data. Brutus legatus Caesaris in Gallia Bellovacos rebellantes proelio vicit.

EX LIBRO CXV

qui est civilis belli septimus

Caesar quattuor triumphos duxit, ex Gallia ex Aegypto, ex Ponto ex Africa, epulum et omnis generis
25 reditum concessit. quo beneficio eius Marcellus frui

2 contra *r* || 3 maximo *r* || 7 et relicto *r* || 9 proconsulem Gronovius | Afranium Iubamque *r* || 10 Thapsum Bergianus *r* || 12 reciso *r* || 13 quadragesimo nono *r*, sed v. Plutarchus Cat. min. 73 | interemit *r* || 15 vocem quoque parem (aut memorabilem) Gronovius v. honestam Iahnus, sed v. p. 67, 6 || 16 hostibus Imperatorem *r* | bene se *r* | Faustus *r* || 18 proelio om. *r* || 23 et Africa *r* || 24 edidit *r* || 25 concessit reditum *r* | qui: corr. Gronovius, an qui b. e. [Marcellus] ? | Marcellus beneficio eius *r*

non potuit, a Cn. Magio cliente suo Athenis occisus. recensum egit, quo censa sunt civium capita CL. profectusque in Hispaniam adversus Cn. Pompeium, multis utrimque expeditionibus factis et aliquot urbibus expugnatis summam victoriam cum magno discrimine 5 ad Mundam urbem consecutus est. * * Pompeius Sex. effugit.

EX LIBRO CXVI

qui est civilis belli octavus

Caesar *ex* Hispania quintum triumphum egit. et 10 cum plurimi maximique honores a senatu decreti essent, inter quos, ut parens patriae appellaretur et sacrosanctus ac dictator in perpetuum esset, invidiae adversus eum causam praestiterunt, quod senatui deferenti hos honores, cum ante aedem Veneris Gene- 15 tricis sederet, non adsurrexit, et quod <a> M. Antonio cos., collega suo, inter lupercos currente diadema capiti suo inpositum in sella reposuit, et quod Epidio Marullo et Caesetio Flavo trib. pl. invidiam ei tamquam regnum adfectanti * potestas abrogata est. ex 20 his causis conspiratione in eum facta, cuius capita fuerunt M. Brutus et <C.> Cassius et ex Caesaris parti-

1 minime *r* | magno cliente *NP*II: *corr. Bergianus* Magio Cillone cl. *Norvicensis r*, v. *Cic. ad fam. IV 12, 2, Valer. Max. IX 11, 4* || 2 Et censum *r* || 3 que *om. r* | Hispania *r* | aduersus *om. r* || 4 utrinque multis *r* || 5 maximo *r* || 6 pompeius exefugit *N* quaedam de morte Cn. Pompei excidisse putat *Iahnus*, haec fuisse conicio: necatus est Cn. Pompeius, Sex. || 7 efugit *r* || 10 inhispania *NP* de Hispania *Bergianus* | ei cum ? || 11 multi quam maximique *r* | ei a *r* || 12 pater *r* || 14 causam aduersus eum *r* | praestitere *Frobeniana* | et quod *Boendermakerianus* | deferente *r* || 16 minime assurrexit *r* | a *add. Gryphius* || 17 collegae | Lubercos *r* || 18 verba in sella reposuit corrupta esse dicit *E. Schwartzius* immemor caerimoniae, quae est in zophoro Parthenonis et in picturis Pompeianis nr. 112, 163, 167, al. *Helbigii* || 19 Marulo et Ceseceo *r* | et *NP*IIr || 20 lacunam indicavit *Iahnus* moventibus *add. r*, malim concitantibus || 21 iis *r* || 22 et.C. Trebonius et Cassius et *r* | c. *om. NP Leidensis r*

bus Dec. Brutus et C. Trebonius, in Pompei curia occisus est XXIII vulneribus, occupatumque ab interfecto-
 ribus eius Capitolium. oblivione deinde caedis eius a senatu decreta, obsidibus Antoni et Lepidi de
 5 liberis acceptis coniurati a Capitolio descenderunt. testamento Caesaris heres ex parte dimidia institutus est C. Octavius, sororis nepos, et in nomen adoptatus
 [est]. Caesaris corpus cum in campum Martium ferretur, a plebe ante rostra crematum est. dictaturae
 10 honos in perpetuum sublatus est. Chamates, humillimae sortis homo, qui se C. Mari filium ferebat, cum apud credulam plebem seditiones moveret, necatus est.

EX LIBRO CXVII

C. Octavius Romam ex Epiro venit (eo enim illum
 15 Caesar praemiserat bellum in Macedonia gesturus) omnibusque prosperis exceptus et nomen Caesaris sumpsit. in confusione rerum ac tumultu M. Lepidus pontificatum maximum interceptit. et M. Antonius cos. cum inpotenter dominaretur legemque de permutatione
 20 provinciarum per vim tulisset et Caesarem quoque petentem, ut sibi adversus percussores avunculi adesset, magnis iniuriis adfecisset, Caesar et sibi et rei p. vires

1 et m. trebonius NP^{II} om. r | curia Pompei r || 4 de om. r, sed v. Cass. Dio XLIV 34, 6 et Drumann-Groebe hist. Rom. I p. 380 sq., alibi || 7 est om. Boendermakerianus r | ex sorore r || 8 est delevis, cf. vs. 2 et p. 112, 16 || 10 Chamaces r *Ἀμάτιος* Appianus civ. III 2, alibi, Herophilus Valer. Max. IX 15, 1 C. Amatius Sigonius || 11 se emari NP || 12 interfectus est r || 14 O. r || 16 omnibusque NP² omnibus P: corr. Frobenius || prospere exceptis Norvicensis r | Iahnus ante omin. et post exceptus lacunas indicavit, et uncinis circumdedit Weissenbornius exceptus est et Hertzius, sed nihil corruptum, cum nomen quoque Caesaris sumptum bonum omen sit | etiam r || 17 tumultuum lepidum (Lepidus II) pontificem tum maximum interfecit NP^{II}: corr. Sigonius Lepidum Pont. Max. interemit r || 18 Sed r || 19 inpotenter r | Prouintiarum permutatione tulisset per uim r || 21 aduersum r | auunculi percussores r || 22 adfectus est et (et statim deleta) N adfectus est. P adfectus esset II: corr. Sigonii vet. lib. affecit r | ut sibi r

adversus eum paraturus deductos in colonia<s> veteranos excitavit. legiones quoque quarta et Martia signa ab Antonio ad Caesarem tulerunt, deinde et complures saevitia M. Antoni, passim in castris suis trucidanti<n>ti<s> qui ei suspecti erant, ad Caesarem 5 desciverunt. Dec. Brutus ut petenti Cisalpinam Galliam Antonio obsisteret, Mutinam cum exercitu occupavit. praeterea discursum utriusque partis virorum ad accipiendas provincias apparatusque belli continet.

EX LIBRO CXVIII

10

M. Brutus in Graecia sub praetexto rei p. et suspecti contra M. Antonium belli exercitum, cui P. Vatinus praeerat, cum provincia in potestatem suam redegit. C. Caesari, qui privatus rei p. arma sumpserat, pro praetore imperium a senatu datum est cum consularibus ornamentis adiectumque, ut senator esset. 15 M. Antonius Dec. Brutum Mutinae obsedit, missique ad eum a senatu legati de pace parum ad componendam eam valuerunt. populus R. saga sumpsit. M. Brutus in Epiro C. Antonium praetorem cum exercitu 20 potestati suae subegit.

EX LIBRO CXVIII

C. Trebonius in Asia fraude P. Dolabellae occisus est. ob id facinus Dolabella hostis a senatu iudicatus est. cum Pansa cos. male adversus Antonium pug- 25 nasset, A. Hirtius cos. cum exercitu superveniens

1 contra r | deductus in colonia || 3 deinde plures r | et om. Lovelianus 2 r || 5 trucidati quia: corr. Gronovius, an <is> trucidatis qui? | et: corr. Iahnus | et ad Leidensis r || 8 discursus r || 11 B. r | praetextato NII praetextu r || 12 P. om. Pr || 14 primus NPII r: corr. Gronovius || 15 pro pr. N pro P. R. P pro Po. Ro. r: correxi propraetoris Sigonius || 18 Legati a Senatu r | eam componendam r || 21 subiecit Gruterus || 23 T. r | Dolobelle Vossianus r et deinceps || 24 inimicus iudicatus r

fusis M. Antoni copiis fortuna(m) utriusque partis aequavit. victus deinde ab Hirtio et Caesare Antonius in Galliam confugit et M. Lepidum cum legionibus, quae sub eo erant, sibi iunxit, hostisque a senatu cum
 5 omnibus, qui intra praesidia eius essent, iudicatus est. A. Hirtius, qui post victoriam in ipsis hostium castris ceciderat, et C. Pansa ex vulnere, quod in adverso proelio exceperat, defunctus in campo Martio sepulti sunt. adversus C. Caesarem, qui solus ex tribus du-
 10 cibus supererat, parum gratus senatus fuit, qui Dec. Bruto obsidione Mutinensi a Caesare liberato triumphii honore decreto Caesaris militumque eius mentionem non satis gratam habuit. ob quae C. Caesar reconciliata per M. Lepidum cum M. Antonio gratia Ro-
 15 mam cum exercitu venit et praeclusis adventu eius his, qui in eum iniqui erant, cum XVIII annos haberet, consul creatus est.

EX LIBRO CXX

C. Caesar cos. legem tulit de quaestione habenda
 20 in eos, quorum opera Caesar pater occisus es(se)t; postulatque ea lege M. Brutus C. Cassius Dec. Brutus absentes damnati sunt. cum M. Antoni vires Asinius quoque Pollio et Munatius Plancus cum exercitibus suis adiuncti ampliassent, (et) Dec. Brutus, cui se-
 25 natus, ut persequeretur Antonium, mandaverat, relictus a legionibus suis profugisset, caesus iussu Antoni, in cuius potestatem venerat, a Capeno Sequano

1 fortuna NPII || 4 ipso Pr || 5 erant Bergianus r || 6 aur. NII Au. P | ipius in inimicorum r || 7 l: corr. Sigonius | e r || 9 e r || 11 honore Triumphii r || 15 percussis editio Moguntina, sed v. Sueton. Ner. 32 || 16 iis r | annos XVIII. Norvicensis r || 19 I. r || 20 Caesar om. r | est: corr. r || 22 antonius NPII: corr. Halmius Antonio r || 24 et add. r || 25 mandavit r || 26 cum profugisset Vossianus alii profugit et iussu Halmius | profugisset caesus post venerat (27) | caesus om. r caesus est? || 27 caesus a Vossianus alii | Camelum hospitem Gallicum Bruti appellat

[interfectus est]. C. Caesar pacem cum Antonio et Lepido fecit ita, ut *III* viri rei p. constituendae per quinquennium essent ipse et Lepidus et Antonius, et ut suos quisque inimicos proscriberent. in qua proscriptione plurimi equites R., *CXXX* senatorum nomina fuerunt, et inter eos L. Pauli, fratris M. Lepidi, et L. Caesaris, Antoni avunculi, et M. Ciceronis. huius occisi a Popillio, legionario milite, cum haberet annos *LXIII*, caput quoque cum dextra manu in rostris positum est. praeterea res a M. Bruto in Graecia gestas 10 continet.

EX LIBRO CXXI

qui editus post excessum Augusti dicitur

C. Cassius, cui mandatum a senatu erat, ut Dolabellam hostem iudicatum bello persequeretur, auctoritate rei p. adiutus Syriam cum tribus exercitibus, qui in eadem provincia erant, in potestatem suam redegit, Dolabella in urbe Laodicia obsessum mori coegit. M. quoque Bruti iussu C. Antonius captus occisus est. 15

EX LIBRO CXXII

20

M. Brutus adversus Thracas parum per prospere rem gessit, omnibusque transmarinis provinciis exercitibusque in potestatem eius et C. Cassi redactis coierunt Smyrnae uterque ad ordinanda belli futuri consilia. M. Messalae Publicolam fratrem vinctum communi consilio condonaverunt. 25

Velleius II 64, 1, Káμλον Appianus civ. III 98, Furium interfectorem Valerius IV 7, 6, IX 13, 3 || 1 interemptus r | interfectus est seclusi || 2 .II. uiri N uiri .II. P | quidem per r || 3 preessent r | ipse Lepidus r | Antonius statuerunt. ut r || 5 R. om. Pr || 6 fuerant r || 7 et om. r | cuius r || 8 Popilio Leidensis alii r || 9 quoque om. Bergianus | manu dextra r || 13 om. Leidensis alii r || 15 inimicum r || 18 dolabella NPII | laudicia N || 21 parum: corr. P. la Roche [parum] prospere Xylander perprospere Halmsius haud pr. Weissenbornius || 24 futuri belli r || 25 uictum Bergianus alii iunctum r || 26 condemnauerunt r

EX LIBRO CXXIII

Sex. Pompeius, Magni filius, collectis ex Epiro proscriptis ac fugitivis cum exercitu diu sine ulla loci cuiusquam possessione praedatus in mari Messana(m),
 5 oppidum in Sicilia, primum, dein totam provinciam occupavit occisoque Pompeio Bithynico, praetore, Q. Salvidenum, legatum Caesaris, navali proelio vicit. Caesar et Antonius cum exercitibus in Graeciam traiecerunt bellum adversus Brutum et Cassium gesturi. Q. Cornificius in Africa T. Sextium, Cassianarum partium du-
 10 cem, proelio vicit.

EX LIBRO CXXIII

C. Caesar et Antonius apud Philippos vario eventu adversus Brutum et Cassium pugnaverunt ita, ut dex-
 15 tra utriusque cornua vincerent et castra quoque utrimque ab his, qui vicerant, expugnarentur. sed inaequalem fortunam partium mors Cassi fecit, qui cum in eo cornu fuisset, quod pulsum erat, totum exercitum fusum ratus mortem conscivit. altera dein d(i)e victus
 20 M. Brutus et ipse vitam finiit exorato Stratone, fugae comite, ut sibi gladium adigeret. annorum erat circiter XL, ** inter quos Q. Hortensius occisus est.

2 REx. r | electis P lectis r fuitne conlectis ? || 4 messana ||
 5 deinde r || 6 a Pompeio A. Bithynico r | qui NP om. r | Salu-
 demum r Salvidienum Sigonius, veram formam habent etiam Sene-
 ca de clem. I 9, 6 (NP), Appiani codd. civ. IV 85, alibi || 8 in om. P ||
 9 contra r || 10 Sestium r | Q. Cornificium — T. Sextius Xylander
 Cassium Dionem XLVIII 21, 1 secutus || 13 l. r || 14 contra r |
 utriusque dextra r || 15 uicerint r || 16 iis r || 17 mors quidem
 Cassii r || 19 sibi consciuit r | altero r | deinde: corr. Iahnus
 deinde acie Halminus dein acie H. I. Muellerus, sed v. Appian.
 civ. IV 114 deinde prelio r || 21 adiceret: corr. Gruterus adii-
 ceret r | circiter etatis r || 22 idemque fecerunt principum Ro-
 manorum circiter XL add. Sigonius

EX LIBRO CXXV

Caesar relicto trans mare Antonio (provinciae ea parte imperi positae ei cesserat) reversus in Italiam veteranis agros divisit. seditiones exercitus sui, quas corrupti a Fulvia, M. Antoni uxore, milites adversus imperatorem suum concitaverant, cum gravi periculo inhibuit. L. Antonius cos., M. Antoni frater, eadem Fulvia consiliante bellum Caesari intulit. receptis in partes suas populis, quorum agri veteranis adsignati erant, et M. Lepido, qui custodiae urbis cum exercitu praeerat, fuso hostiliter in urbem irrupit.

EX LIBRO CXXVI

Caesar cum esset annorum XXIII, obsessum in opido Perusia L. Antonium conatumque aliquotiens erumpere et repulsum fame coegit in deditionem venire ipsique et omnibus militibus eius ignovit, Perusiam diruit, redactisque in potestatem suam omnibus diversae partis exercitibus bellum citra ullum sanguinem confecit.

EX LIBRO CXXVII

Parthi Labieno, qui Pompeianarum partium fuerat, duce in Syriam iruperunt victoque Decidio Saxa, M. Antoni legato, totam eam provinciam occupaverunt. M. Antonius cum ad bellum adversus Caesarem geren-

2 I. Cesar relicto Antonio transmarine Prouintie r | ex NPII Leidenensis r: corr. Iahnus ex partitione Crevierius cui p. — cesserant Madvigius, an provincia ea p. i. posita recesserat? || 3 imperii ei cessit r | recesserat NPII: corr. Iahnus || 5 correpti: corr. Ascensius | contra r || 6 grandi r || 8 consulente Leidenensis r || 11 praeerant | sciso r | irrupit r || 13 C. Caesar r || XXIII r || 14 Prusia r || 16 omnibus quidem r | Prusiam r || 22 iruperunt r | Didio r | saxa et || 23 uniuersam r || 24 contra r | incitaretur post gerendum add. r inc. ab add. Gronovius, lacunam indicavit H. I. Mueller, ante ne Iahnus, quam verbis profectus esset, mortua explet E. Schwartzius

dum * * uxore Fulvia, ne concordia<e> ducum obstaret,
pace facta cum Caesare sororem eius Octaviam in ma-
trimonium duxit. Q. Sa<1>videnum consilia nefaria ad-
versus Caesarem molitum indicio suo protraxit, isque
5 damnatus mortem conscivit. P. Ventidius, Antoni le-
gatus, Parthos proelio victos Syria expulit Labieno,
eorum duce, occiso. cum vicinus Italiae hostis, Sex.
Pompeius, Siciliam teneret et commercium annonae
inpediret, postulata cum eo pacem Caesar et Anto-
10 nius fecerunt ita, ut Siciliam provinciam haberet. prae-
terea motus Africae et bella ibi gesta continet.

EX LIBRO CXXVIII

Cum Sex. Pompeius rursus latrociniis mare in-
festum redderet nec pacem, quam acceperat, praestaret,
15 Caesar necessario adversus eum bello suscepto duobus
navalibus proeliis cum dubio eventu pugnavit. P. Ven-
tidius, legatus M. Antoni, Parthos in Syria proelio vicit
regemque eorum occidit. Iudaei quoque a legatis An-
toni subacti sunt. praeterea belli Siculi apparatus
20 continet.

EX LIBRO CXXVIII

Adversus <Sex.> Pompeium vario eventu navalibus
proeliis pugnatum est ita, ut ex duabus Caesaris clas-
sibus altera, cui Agrippa praeerat, vinceret, altera,
25 quam Caesar duxerat, deleta expositi in terram milites

1 fulvia dimissa ne r | amissa Dukerus | concordia NP II ||
3 sauidienum NP Saluidemum r, cf. p. 115, 6 | contra r ||
4 iudicio suo protexit r || 5 sibi consciuit r || 8 annone com-
meatum r || 9 eopostulata cum pacem NP II expostulata
cum e. p. Iahnus cum eo postulata r || 10 quidem fecerunt
r || 11 ingesta NP II: corr. Sigonius ex vet. lib. in ea Guelfer-
bytanus || 13 rursum r || 15 bello contra eum r || 16 cum om. r ||
1. NP II r: corr. Sigonius ex vet. lib. || 17 proelio om. r pagina
exeunte || 18 interemit r || 19 interempti r || 22 Sex. add. r ||
23 certaminibus r | ut duarum classium Cesaris r || 25 terra P |
milites om. r

in magno periculo essent. victus deinde Pompeius in Siciliam profugit. M. Lepidus, qui ex Africa velut ad societatem belli contra Sex. Pompeium <a> Caesare gerendi traiecerat, cum bellum Caesar<i quo>que inferret, relictus <ab> exercitu, abrogato triumviratus honore vitam impetravit. M. Agrippa navali corona a Caesare donatus est, qui honos nulli ante eum habitus erat.

EX LIBRO CXXX

M. Antonius dum cum Cleopatra luxuriatur, tarde Mediam ingressus bellum cum legionibus XVIII et XVI equitum Parthis intulit, et cum duabus legionibus amissis, nulla re prospere cedente retro rediret, insectus subinde Parthis et ingenti trepidatione et magno totius exercitus periculo in Armeniam reversus est, XXI die<bus> CCC milia fuga emensus. circa VIII hominum tempestatibus amisit. tempestates quoque infestas super tam infelicitate susceptum Parthicum bellum culpa sua passus est, quia hiemare in Armenia nolebat, dum ad Cleopatram festinat.

EX LIBRO CXXXI

Sex. Pompeius cum in fidem M. Antoni veniret, bellum adversus eum in Asia moliens obpressus a legatis eius occisus est. Caesar seditionem veteranorum cum magna pernicie motam inhibuit, Iapydas et Dal-

1 cum in *Vossianus* r | quammaximo r || 2 in Ciliciam *Norvicensis* in Asiam *Ruhnkenius* in Sic. inde Asiam *Weissenbornius* in Asiam ex Sicilia *Madvigius*, cf. *Appian. civ. V* 122 sq., 133 || 3 a *add. r* || 4 cum ei r | caesarque NP Cesar quoque r: *corr. Leidensis* || 5 relicto exercitu NPr: *corr. Frobenius* || 7 nemini r || 10 A. r | dum — tarde post erat (8) NP | luxuriaretur r | tarde om. r | lacunam post tarde indicavit *E. Schwartzius* || 11 Mediam provinciam r || 13 insequutus r || 15 reversus et — emensus, circa *Halmius* || 16 die NPr || 18 tam om. r || 22 Rex r | venisset *Gronovius* || 23 moliens: a legatis eius oppressus est r || 25 iapygas NPI Iapigas *Vossianus* r: *corr. Sigonius* | et ante Dalmatas om. r

matas et Pannonios subegit. Antonius Artavasden, Armeniae regem, fide data perductum in vincula conici iussit, regnumque Armeniae filio suo ex Cleopatra nato dedit, quam uxoris loco iam pridem captus amore
 5 eius habere coeperat.

EX LIBRO CXXXII

Caesar in Illyrico Dalmatas domuit. cum M. Antonius ob amorem Cleopatrae, ex qua duos filios habebat, Philadelphum et Alexandrum, neque in urbem
 10 venire vellet neque finito *im*viratus tempore imperium deponere bellumque moliretur, quod urbi et Italiae inferret, ingentibus tam navalibus quam terrestribus copiis ob hoc contractis remissoque Octaviae, sorori Caesaris, repudio, Caesar in Epirum cum exercitu
 15 traiecit. pugnae deinde navalis et proelia equestria secunda Caesaris referuntur.

EX LIBRO CXXXIII

M. Antonius ad Actium classe victus Alexandriam profugit, obsessusque a Caesare in ultima desperatione
 20 rerum, praecipue occisae Cleopatrae falso rumore impulsus se ipse interfecit. Caesar Alexandria in potestate<m> redacta, Cleopatra, ne in arbitrium victoris veniret, voluntaria morte defuncta, in urbem reversus tres triumphos egit, unum ex Illyrico, alterum ex
 25 Actiaca victoria, tertium de Cleopatra, inposito fine civilibus bellis altero et vicesimo anno. M. Lepidus Lepidi, qui triumvir fuerat, filius coniuratione adversus Caesarem facta bellum moliens oppressus et occisus est.

1 artunden *NPII* Artunidem *Vossianus*: corr. *Frobenius* Artiniridem r Artabanen *Oros. VI 19, 3* Artavanen? || 7 J. Cesar r || 10 eius ratus tempore: corr. *Gruterus* eius tempore Triumviratus *Norvicensis* r || 11 Vrbi Italiaeque r || 18 A. r || 19 rerum desperatione r || 21 interemit r | Cesaris r | potestate || 23 occubuit in r || 25 ex Cleopatra r || 26 et altero | et trigesimo r || 27 qui lepidi triumviri fuerat *Vossianus* r | contra r || 28 et occisus *om. P*

EX LIBRO CXXXIII

C. Caesar rebus compositis et omnibus provinciis in certam formam redactis Augustus quoque cognominatus est; et mensis Sextilis in honorem eius appellatus est. cum ille [†] conventum Narbone egit, census a tribus Galliis, ⁵ quas Caesar pater vicerat, actus. bellum adversus Basternas et Moesos et alias gentes a M. Crasso ** referuntur.

EX LIBRO CXXXV

Bellum a M. Crasso adversus Thracas et a Caesare ¹⁰ adversus Hispanos gestum refertur, et Salassi, gens Alpina, perdomiti.

* * *

EX LIBRO CXXXVIII

Raeti a Tib. Nerone et Druso, Caesaris privignis, domiti. Agrippa, Caesaris gener, mortuus. a Druso ¹⁵ census actus est.

EX LIBRO CXXXVIII

Civitates Germaniae cis Rhenum et trans Rhenum positae oppugnantur a Druso, et tumultus, qui ob censum exortus in Gallia erat, componitur. ar<a> d<e>i ²⁰ Caesaris ad confluentem Araris et Rhodani dedicata, sacerdote creato C. Iulio Vercondaridubno Aeduo.

3 lacunam post redactis indicavit Iahnus || 5 corruptelae signum post ille posuit Madvigius, ante cum Iahnus | ageret Leidensis | census ab eo de tribus Halmsius || 6 contra r | Bastarnas r || 7 Crasso gestum Sigonii vett. libri, cf. p. 33, 17 gentes gestum Kornemannus | refertur Sigonii vett. libri r || 11 gentes alpine r || 12 libros cxxxvi et cxxxvii deesse patet ex numeris in NP praescriptis, praeterea 24 versus vacuos reliquit P || 13 cxxxvi r et deinceps || 14 Recia Bergianus r Grecia Vossianus | priuigno: corr. Gronovius || 15 domita r | et a r || 20 compositus r | ardi NP II: correxi (Caesaris nomini si nihil adiectum erat, de Augusto cogitare licebat, v. p. 121, 21) ara Caesari r a. divo Caesari Sigonius | Cesari r || 21 maris NP II r: corr. Ascensius | Sacerdoteque r || 22 vercondaridubio Norvicensis r | Heduo r

EX LIBRO CXL

Thraces domiti a *L. Pisone*, item *Cherusci Tencteri* Chauci aliaque Germanorum trans Rhenum gentes subactae a Druso referuntur. Octavia, soror Augusti, defuncta, ante amisso filio Marcello, cuius monumenta sunt theatrum et porticus nomine eius dicata.

EX LIBRO CXLII

Bellum adversus transrhenanas gentes a Druso gestum refertur. in quo inter primores pugnaverunt Chumstinctus et Aevctius, tribuni ex civitate Nerviorum. Dalmatas et Pannonios Nero, frater Drusi, subegit. pax cum Parthis facta est signis a rege eorum, quae sub Crasso et postea sub Antonio capta erant, redditis.

EX LIBRO CXLII

Bellum adversus Germanorum trans Rhenum civitates gestum a Druso refertur. ipse ex fractura, equo super crus eius conlapso, xxx die, quam id acciderat, mortuus. corpus a Nerone fratre, qui nuntio valetudinis evocatus raptim adcurrerat, Romam pervectum et in tumulo C. Iuli reconditum. laudatus est a Caesare Augusto vitrico. et supremis eius plures honores dati. clades Quinctilii Vari.

2 Chraces *r* | a caepione *NP*II: *corr. Sigonius* a Scipione *r* | cerusti *NP*II | cenchrei *NPr* chencharei II: *corr. Gronovius* || 5 M. marcello *Vossianus* || 6 nominis *NP*II: *corr. Sigonius* || *Bergianus* nomini *r* || 8 contra *r* || 10 †C. Humstinctus *Madvigius* an Chumstinctus? T. Senectius *r* | A. Vectius *Madvigius* Anevctius tribuni civitatis *r* || 19 mortuus est *r* || 20 accurrerat *Leidensis* *r* | reuectum *r* || 21 C. Iulii tumulo *r* | conditum *Pr* est *om. r* || 22 illius funeribus *r* || 23 dedit *Leidensis* *r* additi *Frobeniana* | clades — Vari *solus servavit* II v. p. 181, 14 et praefat. | TITI LIUI PERIOCHAE · OMNIUM · LIBRORUM · ABURBE CONDITA · EXPLICIT · LEGE FELICITER BONO TUO · N Titi liui periochae omnium librorum ab urbe condita explicite sunt amen P (*minio*) TITI LIVI PERIOCHAE omnium Librorum ab urbe condita explicit II

FRAGMENTA OXYRHYNCHI REPERTA

Ox. Pap. IV n. 668

v. praef. 19 sq

Col. I

- 1 niaromani caesi
 cn. manlio cos
 spaxiterumdataestp. lepidinus maximus
 exmaximus q. fabium pr. quodflamen
 5 alem eratproficisci insardiniam
 ant antiochoregipaxdataalusitani
 rhodonia desoli deductaacilius
 censuram petens minantes
 tionemcompellitoribuscomposito
 10 t

lib. XXXVIII

- cia capta
 raecisinpamphylia proeliouastatis
 aliberataorigiacontis captiannobilis

1—13 *initii versuum senae vel septenae vel quinae litterae perierunt* || 3 *servatum est primae litterae s certum vestigium* || 4 *litterae primae e superest tanta pars servata, ut omnino certa sit* || 6 *de littera secunda n dubitat Kornemannus et secundam hastam etiam i esse posse putat, sed mihi n certa visa est, cum vestigium lineolae transversae hastas duas rectas coniungentis supersit; primam litteram vel a vel e vel u legi posse Grenfell mihi scripsit* || 7 *acilius om. Grenfell-Hunt* || 8 *ensuram Grenfell-Hunt | innantes Kornemannus* || 9 *composito Grenfell-Hunt* || 14 *versu ineunte quinae vel senae litterae perierunt*

ad proximam paginam haec pertinent

1 *Liv. XXXVII 46, 7 sq.* || 2 *ibid. 47, 7* || 3 *ibid. 49, 1 sq., cf. 1 sq. negata Luterbacherus data non Grenfell-Hunt denegata*

Col. I

[liber XXXVII]

- 1 in Hispa]nia Romani caesi.
M. Fulvio] Cn. Manlio coss. 565/189
Aetoli]s pax iterum *negata* est. P. Licinius
pontif]ex maximus Q. Fabium praetorem, quod flamen
5 Quirin]alis erat, proficisci in Sardiniam
]ant. Antiocho regi pax data. Lusitani
vastati.] Bononia <colonia> de s. c. deducta. Acilius
Glabrio] censuram petens minantibus
accusa]tionem competitoribus *proposito*
10 destiti]t.

liber XXXVIII

Ambra]cia capta.
Gallog]raecis in Pamphylia proelio vastatis
Phrygi]a liberata. Orgiacontis †captiannobilis

Fuhrus nec data nec negata ego, cf. Liv. 1, 5 Gundermano vertenti Friedensmöglichkeit (-verhandlung) obstant cum alia tum Livii verba 49, 7 | ibid. 51, 1 || 5 ibid. || 6 retinuit Grenfell-Hunt inhibuit ego impediit vel prohibuit Kornemannus || 7 Liv. 57, 5 sq. | ibid. 7 correxi Bononia de Solis (v. Liv. 56, 10) Grenfell-Hunt Rhodonia pro Rhodos dictum esse opinatur Gundermannus || 8 Liv. 57, 10 sq. || 9 composito positum est errore orto propter id, quod praecedit, competitoribus, cf. vs. 163 || 12 Liv. XXXVIII 3, 9 sq. || 13 ibid. 12, 1 sq. | in Bithynia Luterbacherus || 14 Phrygia vel Asia tota Grenfell-Hunt | Orgiacontis Gundermannus pro mulieris nomine habet, sed proxima quoque verba Grenfell-Hunt scribentes captiva nobilis emendasse non videntur uxor Orgiacontis, captiva nobilis Luterbacherus, an capta Galli nobilis uxor vel uxor capta Galli nobilis?, reguli Gallici nomen apud Livium 19, 2 et Polybium XXI 38 (XXII 21) Ortiago est, apud Valer. Max. VI 1 ext. 2 et de vir. inlustr. 55 Orgiagio

- 15onem cuius uim pass. erataurum admit
poscentem occidit caputque eius aduirum
campani conurium datum e. t
os et lacedaemonios cruenta. . oelia .
ulio calinatore cos
 20raeda ex gallograeciaperera. [. . . .
inucius myrtilusetl maniliu.
os chartaginiensium qui
t
aminio cos.
 25africanusa quintismetellis dies
tratum ab itquinere uocaretur
rib pl intergessit l. cornelius

col. II

scipiodam eni

. IIII

- 30 per cflami mcos. ligures
 perdomitiu taemiliam unitaesunt.
 latinorum inumcoacta

15/6 versibus ineuntibus senae vel septenae litterae desunt ||
 17—19 perierunt denae litterae || 17 coniurium Grenfell-Hunt ||
 e. t om. Grenfell-Hunt || 20 ultimo loco post a pars hastae rectae
 litterae e vel c vel g dispicitur || 20—27 versibus ineuntibus
 perierunt novenae vel denae litterae || 22 chartaginiensium cor-
 rectum ex chartaginientium || 23 post t nulla verba extitisse
 non prorsus certum esse dicit Kornemannus, sed F. G. Kenyon
 per litteras a me consultus vestigia atramenti, quae supersint,
 incertissima esse rescripsit || 28 versu medio undecimae vel duo-
 denae litterae perierunt | exeunte versu hodie nihil nisi ni dis-
 pici consulenti mihi rescripsit Grenfell, in imagine photogra-
 phica litterae ine certae mihi videntur esse || 30—44 mediis ver-
 sibus undecimae vel duodenae vel ternae denae litterae intercide-
 runt || 31 Aemiliana Grenfell-Hunt | esunt non dispaecerunt
 Grenfell-Hunt

- 15 centuri]onem, cuius vim passa erat, aurum ad <se> mit-
tendam] poscentem occidit caputque eius ad virum
reportavit.] Campanis conubium datum e[s]t.
inter Achae]os et Lacedaemonios cruenta [pr]oelia.
M. Messala C. L]iuius Salinatore coss. 566/188
20 pretiosa p]raeda ex Gallograecia per Thra]eciam
avecta. L. M]inucius Myrtilus et L. Manliu[s]
dediti legat]is Carthaginiensium, qui
pulsati eran]t.
M. Lepido C. Fl]aminio coss. 567/187
25 P. Scipio] Africanus a Quintis Petillis die
dicta in Li]terninum abît. qui ne revocaretur,
Gracchus t]rib. pl. intercessit. L. Cornelius

col. II

Scipio dam[natus.....]eni.

liber XXXV]IIII

- 30 Per C. Flami[nium M. Aemiliu]m coss. Ligures
perdomiti. v]iae Flaminia e]t Aemilia munitae sunt.
Latinorum [xii milia hom]inum coacta

15 *correxi* ad mittendam se *Gundermannus* aurum ad se mit-
tendum *Kornemannus* aurum admissum nocte *Luterbacherus* ad
dimittendam eam *Woelfflinus* || 16 pensantem *Luterbacherus* ||
17 *suppl.* *Kornemannus* secum tulit *Grenf.-Hunt* | *Liv. XXXVIII*
28, 4; 36, 5 || 18 *ibid.* 30 sq. || 19 *ibid.* 35, 1; 7 *suppl.* *Korneman-*
nus M. Valerio *Grenfell-Hunt* || 20 *Liv.* 40, 7 *supplevi* deportata
Gundermannus | Traeces *Gundermannus* || 21 *supplevi* direpta
Gundermannus ducta *Grenfell-Hunt* tracta *Kornemannus* || 22 *Liv.*
42, 7 *supplevi* et *correxi* per legatos *Grenfell-Hunt* penes leg.
Gundermannus ducti ad ? || 23 *avecti post erant add.* *Grenfell-*
Hunt Carthaginem *avecti Luterbacherus* || 24 *Liv.* 42, 2 *suppl.*
Kornemannus M. Aemilio *Grenfell-Hunt* || 25 die ei *periocha*,
quod nescio an hic quoque restituendum sit || 26 *Liv.* 50 sq. in
Laternum *Kornemannus*, num in exilium voluntarium ? || 27 *Liv.*
55, 8 sq. || 28 *damnatus* quadragiens *van Wageningen* furti (vel
peculatus) crimine ego, v. *perioch.* || 30 *Liv. XXXIX* 1 sq. ||
31 *Liv.* 2, 10 || 32 *Liv.* 3, 4 sq. *supplevi*, sed fortasse ex *Livii*
verbis § 6 hominum in domum mutandum est

- abromare.....mdegallo
 graecisint.....ar....cunia
 35 quae trans.....tisp.r.oluta
 sp. postumo.....s.
 hispatafa.....ceetpupillo
 aebutioqu.....rutilius
 tutoretma.....rcumscriberant
 40 iudiciumre.....ccha
 aliasubla.....pan
 subactiat.....amina
 primumafu.....eedita
 galliinital.....rcellum
 45 ersuasit.....nt l. cornelius
 scipiopos.....ludosuoti
 uos conl.....t.
 app.o claud.....o cos.
 ligures fu.....llisaccepta
 50 p. claudiopulchr.....cinio cos.
 homini ced∞.....eficidamnati
 l. quintiusfla.....gallia
 quodphilippo.....suodeside
 rantegladia.....culum

col. III

- 55 suamanubonu

34 an [pe]cunia Grenfell-Hunt || 35 litterae t ante isp certum vestigium superest || 37 Hispala Grenfell-Hunt || 41 litterae an satis certae sunt || 45 in lacuna perierunt 14 litterae || 46—48 his lacunis haustae sunt denae quinae vel denae quaternae litterae || 55—82 huius columnae margine dextro abscisso quot litterae perierint, incertum est

33 Liv. 6, 3sq. suppleverunt Grenfell-Hunt et Kornemannus || 34 supplevimus Kornemannus et ego intervallo Kornemannus integre Luterbacherus, sed cf. Liv. 7, 1sq. et perioch. 39 in. || 35 suppleverunt Kornemannus et Luterbacherus togatis Kornemannus tributis Gundermannus || 36 Liv. 8, 1 || 37 Livii codices 9, 5; 14, 3; 6 Feceniam appellant || 38 Liv. 9, 2sq. || 39 scribti Livii

- ab Roma re[dire. Manlius cu]m de Gallo-
 graecis in[temperate triumph]ar[et, pe]cunia,
 35 quae trans[lata erat, priva]tis p[e]r[s]oluta.
 Sp. Postum[us] [Q. Marcio co]ss. 568/186
 Hispala Fa[ecenia meretric]e et pupillo
 Aebutio, qu[em T. Sempronius] Rutilus
 tutor et ma[ter Duronia ci]rcumscribserant,
 40 indicium re[ferentibus Ba]ccha[n]-
 alia subla[ta in Italia. His]pani
 subacti. at[hletarum cert]amina
 primum a Fu[lvio Nobilior]e edita.
 Gallis in Ital[iam profectis Ma]rcellus
 45 p[er]suasit, [ut domum redire]nt. L. Cornelius
 Scipio pos[t bellum Antiochi] ludos voti-
 vos conl[ata pecunia feci]t.
 App[us] Claud[us] M. Sempron[us] co[ss]. 569/186
 Ligures fulgati, vi oppida ab i[llis] accepta.
 50 P. Claudio Pulchr[us] L. Porcio Li[cino] co[ss]. 570/184
 hominum ad ∞ [a Q. Naevio ven]efici damnati.
 L. Quintius Fla[minius] cos. in] Gallia,
 quod Philipp[us] Poeno, scorto] suo, deside-
 rante gladi[atorium specta]culum

col. III

- 55 sua manu Boi[u]m nobilem occiderat,

codex Veronensis III 8, 4 || 41 in Italia supplevit Kornemannus | Liv. 21, 1 sq.; 10 || 42 Liv. 22, 2 || 44 supplevimus Grenfell-Hunt (transgressis) et ego in Italiam ducti. per Marcellum Kornemannus, sed v. Liv. 22, 6; 54, 2; 55, 1 sq. in It. venire; his Marcellus Luterbacher || 45 supplevit Kornemannus senatus ut redirent idem ut trans Alpes r. Grenfell-Hunt || 46 Liv. 22, 8 sq. post damnationem Luterbacher || 48 Liv. 23, 2 || 49 ibid. 32, 1 sq. supplevi multa millia capta Grenfell-Hunt clade ab illis acc. Kornemannus oppida ex illis sex capta Luterbacher || 50 Liv. 32, 1 sq. || 51 ibid. 41, 5 sq. correxerunt et suppleverunt Grenfell-Hunt et Reidius circa duo milia Grenfell-Hunt cecidere ∞ Gun-dermannus Romae ad duo milia Luterbacher || 52 Liv. 42, 5 sq. suppleverunt Grenfell-Hunt et Fuhrius ob nefas in Gallia Luterbacher

alanatonecen
 uastaitaporcia
 m. claudiomarcello
 p. licini crassi po
 60 ludis funeribus
 tabernaculispo
 nate...eci. erat
 inforofutura i
 dim....umhan
 65 ge....le
 65a rit
 l
 l. a.....n berio
 bellumr
 ellites in
 70 theoxen
 inmarem. ugien
 ficti egrimonibus
 perpatrem coactu
 p. lentulo m paebio
 75 inagro l nerylli se
 a. postumio c.

61 a post t certa est || 62 eciñ Grenfell-Hunt || 63 ultima
 i certa est || 65 prima littera g vel c vel q videtur esse non f,
 secunda e, deinde post lacunam 4—5 litterarum sequuntur l vel
 h vel b et e, denique ultimus libri versus, in quo certa vestigia
 litterarum rit supersunt; Grenfell-Hunt et Kornemannus unum
 versum cum litteris fl et uhe statuerant, quamquam h supra
 ceterarum litterarum altitudinem longe excedit et e super versum
 posita est || 67 l. a iam non sunt in imagine photographica neque,
 id quod Grenfellius rescripsit, in papyro || 68 pro p exeunte
 versu etiam r legi posse dicit Kornemannus et summa pars hastae
 eam litterae r esse evincit, cuius dextra pars periit

57 Liv. 44, 7 aedificata ego Priscianum VIII 14 p. 828
 secutus || 58 Liv. 45, 1 sq. || 60 factis epulum datum Korne-
 mannus || 61 Liv. 46, 1 sq. suppleverunt Grenfell-Hunt et Korne-

a M. Catone cen[sore] senatu motus est.
basilica Porcia [facta].

M. Claudio Marcello [Q. Fabio Labeone] coss. 571/183

P. Licini Crassi po[ntificis] maximi
60 ludis funebribus [epulum] datum.
tabernaculis po[sitis] in foro id, quod
vate[s] c[ecine]rat, [evenit] tabernacula
in foro futura. i[n] Hispania prospere
dim[icatu]m. Han[nibal] apud Prusiam re-
65 ge[m] per] le[gatos] Romanos expetitus
65a veneno pe]rit.

l[iber] XXXX

L. A[emilio] C[n.] Baebio [coss.] 572/182

in Liguras] bellum r[enovatum] et Hispanos.
bella v[el] lites in [Graecia et Asia] composita.
70 Thessala] Theoxen[a] cum viro filiisque
in mare [f]ugien[s] se iecit. Demetrius
fictis criminibus [accusatus] a fratre
per patrem coactu[s] venenum haurire.

P. Lentulo M. Baebio [coss.] 573/181

75 in agro L. Nerylli se[cribae] libri Numae inventi.

A. Postumio C. [Calpurnio] coss. 574/180

mannus || 63 *Liv.* 56, 1 *supplevit* Luterbacherus, ex cap. 47 sq.
in senatu de rebus exteris diiudicatum ego || 64 *Liv.* 51
et 56, 7, *Orosius* IV 20, 29 *supplevi* Hannibal per T. Quin-
tium Flaminium exostulatus se occidit *Fuhrus* Hannibal
veneno periit *Kornemannus* || 67 *Liv.* XXXX 1 sq. || 68 *sup-*
plevi Hispani bellum paraverunt *Kornemannus* spectare bel-
lum *Philippus Luterbacherus* || 69 *Liv.* 2, 6 sq. *supplevimus*
Kornemannus et ego et Romanorum satellites interficere coepit
Luterbacherus || 70 *Liv.* 4, 2 sq. *supplevi* Apud Aeniam *Luter-*
bacherus | *supplevimus Kornemannus et ego cum marito libe-*
risque Luterbacherus || 71 *supplevit* Reidius se dedit *idem* || 72 *Liv.*
5, 1 sq. et 20, 5 sq. *correxerunt et suppleverunt Grenfell-Hunt*
et Kornemannus || 73 *supplevit Fuhrus* poculum haurire *Korne-*
mannus || 74 *Liv.* 18, 1 || 75 *ibid.* 29, 3, qui scribam Petilium
appellat || 76 *Liv.* 35, 1 cum post C. spatium vacuum relictum
sit, *Kornemannus Calpurnio omissum fuisse putat*

cumliguribus hisp
 l. liuiustrib. pl. quod
 magistratumpete
 80 est
 q. fuluio l. manlio c
 mlepidietfuluiino

col. IV

aduersuscha. taginienseslusitaniua
 c. corneliu. . . . egus quod p. decim su
 85 a. ictamingenū. mstuprauerat dei
 damnatus

lib XXXX U. III

l. marcio censorino m. manlio cos.
 bellumpunicumtertiumexortumutic
 90 . enignelocapelauxiliatechartagin. e
 . n. edicionemueneruntiusiomn. a
 ✓ in alium locum tra. emo
 redierunt roma n. s

77 hisp Grenfell-Hunt his Kornemannus, sed pars hastae litterae p etiam in imagine photographica dispicitur || 81 M. Manlio Grenfell-Hunt || 83 litterae t lineola, quae eam cum ag coniungit, relicta est || 84 littera g in egus certa est || 85 d cu Grenfell-Hunt || 88 post man littera i aegre dispicitur || 90 locant Grenfell-Hunt locant Kornemannus, posterior l admodum incerta est || 92 ante in nota ✓ in margine extat et i ceterarum litterarum mensuram excedit || 93 s in imagine photographica neque Kornemannus dispexit neque ego et Kenyon superiorem litterae s partem, quam Grenfell-Hunt dignovisse sibi visi sint, dubiam esse rescripsit

77 Liv. 37, 8 sq., 38, 1, perioch. p. 56, 11; 19 supplevi cum Liguribus Hispani subacti Grenfell-Hunt cum Liguribus Hispanisque dimicatum Luterbacherus, sed primi post consules versus longiores esse solent || 78 L. Villius est Livio 44, 1 legem tulit L. Villius — peterent Luterbacherus | supplevit Kornemannus ipse Annalis appellatus Luterbacherus || 81 Liv. 44, 3; 45, 6 sq. censorum

cum Liguribus His[panisque prospere pugnatum.
L. Livius trib. pl., quot [annos nati quemque
magistratum pete[rent, rogavit. Annalis dictus
est.

80

Q. Fulvio L. Manlio c[oss.

575/179

M. Lepidi et Fulvii No[bilioris.....

col. IV

adversus Ca[rth]aginienses. Lusitani va[stati].
C. Corneliu[s Ceth]egus, quod P. Decim^f Su....
a[dd]ictam ingenu[a]m stupraverat dcl...
damnatus.

85

lib[er] XXXXV[I]III

L. Marcio Censorino M. Man[i]lio coss.

605/149

bellum Punicum tertium exortum. Utic[enses

90

b]enigne locavere auxilia. Carthagin[i]e[n]ses
i[n] [d]edicionem venerunt. iussi om[n]i[a] [sua
in alium locum tr[ansferr]e mo[ti] ira ad arma
redierunt. Roman[os obses]s[i] Carthaginienses

composita inimicitia Grenfell-Hunt supplent cens. inimicitiae finitae Kornemannus cens. simultates finitae Luterbacherus || 28 desunt fere 9 vel 10 columnae || 83 Appian. Iber. 59 sq., Oros. IV 21, 10, Valer. Max. IX 6, 2, Sueton. Galb. 3 || 84 res alibi non tradita, P. Decimam Sulpicio Kornemannus P. Decio Subuloni Luterbacherus || 85 supplevit Kornemannus ancillam Reidius dcl denariis Luterbacherus || 88 Censorinus de die nat. 17, 11, Velleius I 13, 1, Oros. IV 22, 1, Eutrop. IV 10, 1, Zosimus II 4, 1, Appian Lib. 75 et 78, Zonaras I 26, 4 || 90 correx i. e. exercitum Romanum auxilio venientem auxiliati sunt Grenfell-Hunt locuti auditque Reidius locant auxilium vel locant auxilia et vel loca vel (?) auxilia te<...> Kornemannus Uticensibus benigne locantibus auxilia ego Uticenses ben. loca dabant auxiliaque Luterbacherus || 91 perioch., Appian. Lib. 76 sq., Florus I 31, 8, Oros. IV 22, 2 sq., Zonaras IV 26, 6 || 92 suppleverunt Reidius et Luterbacherus | mota ira Kornemannus || 93 Oros. IV 22, 7 suppleri Romanorum consules Poeni obsessi Kornemannus Romani urbem obsedere. Poeni eos Luterbacherus

pepuleruntscipio
 95 aemilianifⁱ[o]demp
 liani uirtuteexer
 apoeniseratliber
 percaridemumpoe
 tanisreus product
 100 fili quosflens com
 tuisephilippiphiliu
 perarmaoccupata
 manlio etmarco c
 re. factos quo. opo
 105 carminibus... en

l

persociospopu
 inultimame
 lat...l...at

col. V

110niaepositus estadattalumregem

94—109 *exeuntibus versibus perierunt* 16—24 *litterae* ||
 95 *o abstersa et transfixa deinde supra eam i posita* || 101 *tui*
Grenfell-Hunt tui vel qui Kornemannus || 102 *post occupata*
spatium vacuum 20 *ferre litterarum, sed cum hic ultimus versus*
ante consules sit, fortasse nihil periit || 109 *ultimarum huius*
versus litterarum vestigia tantum apparent, sed l et t satis cer-
tae sunt || 110—114 *ineuntibus his versibus septenae circiter*
litterae perierunt

94 *Oros. ibid., [Aurel. Victor] de viris inlustr. 58, 4, Appian. Lib. 102 sq., Plin. nat. hist. XXII 13* || 95 *supplevi* *admirati sunt Kornemannus Poeni Aem. fid. plurimi faciebant*
Luterbacherus || 98 *Charidemus aliunde non innotuit Scipionis*
nomen semper clarissimum Poenis erat Luterbacherus Poeni
experti H. I. Muellerus poetam Grenfell-Hunt | *Cic. Brut. 98 sq.,*
de orat. I 227 sq., Valer. Max. VIII 1 absol. 2, supplevimus
Kornemannus Luterbacherus ego || 100 *Velleius I 11, 1, Eutrop.*
IV 13, Appian. Lib. 111, suppleverunt Grenfell-Hunt et Kor-

- 95 pepulerunt. Scipio [trib. mil. fugientes defendit.
 Aemiliani fidem P[oeni suspexerunt. Aemili-
 liani virtute exer[citus, qui obsessus in saltu
 a Poenis erat, liber[atus.....
 per Charidemum poe[..... Ser. Galba de Lusi-
 100 tanis reus product[us. liberaverunt eum
 fili, quos flens com[mendabat. ab Andrisco,
 q]ui se Philippi filiu[m ferebat, Macedonia
 per arma occupata.
 Man<i>lio et Marc<i>o c[oss. quarti ludi saecula- 605/149
 re[s], factos quos opo[rtuit Diti ex Sibyllae
 105 carminibus, [Tar]en[ti facti sunt.

l[iber L

Per socios popu[li R. Andrisco ex Thessalia pulsus
 in ultim[a]m T[hraciam. de tribunis pl.
 lat[a est] l[ex] At[inia]. Prusia occiso Nicomedes re-

col. V

- 110 gno Bithy]niae potitus est. ad Attalum regem

nemannus complexus est *Grenfell-Hunt* || 103 *Censorin. de die*
nat. 17, 11, supplevit Wissowa, dicunt, ludos saeculares factos,
 quos oportuit fieri ex Sib. carm. Cn. Lentulo L. Mummio coss.
Kornemannus plerique prodiderunt Man. et M. c. ludos saecul-
 lares factos, quos oportebat ex Sibyllae carmin. dis centesimo
 quoque anno fieri *Luterbacherus*, Tarenti de loco dictum, non de urbe
 habet etiam *Valer. Max. II 4, 5* || 107 *perioch., Polyb. XXXVII 2, 5,*
Zonaras IX 28, 4, supplevi, populi Romani Pseudophilippus
Grenfell-Hunt, sed cf. vs. 100 et 127, per socios populos Nasica
 Andrisco coegit *Luterbacherus* || 108 *supplevi et correxi* | *sup-*
plevit Luterbacherus lex de pecuniis repetundis lata *Korne-*
mannus || 109 *Strabo XIII p. 624 C, Diodor. XXXI 4, Appian.*
Mithr. 5, Zonaras IX 28, 1, suppleverunt Kornemannus (patre
 occ.) et *Luterbacherus* Prusias rex Bithyn. positus est *Grenfell-*
Hunt || 110 *Polyb. XXXVII 6, Diodor. XXXII 20, Plutarch.*
Cat. mai. 9, Appian. Mithrad. 6, supplevi, in Pergamenos missi
Grenfell-Hunt ad Attalum regem deductum in pugnam *Gunder-*
mannus a Romanis in Pergamum *Kornemannus* et Prusian Per-
 gamum *Reidius*

-inpugmentasisuntlegatimarco
gricus a. hostilius mancinus capite
a quondam l. maniliusuolsostolidus
ligationemdixerunt m. catorespondit
 115necpedes neccorhaberent m. sca.tius
amtulit instuprodeprehensi
ne cos
imae senectutis liberos III
sreliquitdecedenscuiusre
 120imis filis permiliaannumdistributum
atus admasinissam missus
sdrubal quodadfinismasinisserat
tasubseli sociusestscipio aemilianus
us
 125inafricampr..peredimicatus..t
thessaliaexercituscaesus
metello captussacrarium

112 litterae g vel c vestigium superest || 115—136 incuntibus his versibus perierunt 9—12 litterae || 116 ultimam i valde incertam et fortasse primam hastam litterae novae Kornemannus esse dicit, ego u pro i dispexi et summam s, sed Kenyon si certas esse per litteras mecum communicavit || versum 116a addit Kornemannus, sed spatium vacuum ob consules in proximo versu memoratos relictum est || 118 primam litteram etiam t esse posse dicit Kornemannus, sed deceptus est macula papyri || 123 litterae primae t tantum hasta transversa superest || 125 pr. spere Grenfell-Hunt || 126 n Thessalia Grenfell-Hunt

111 Licinius add. Kornemannus M. Archias Grenfell-Hunt || 112 vir podagricus Kornemannus || 113 suppleverunt Grenfell-Hunt et H. I. Muellerus ictus testa Kornemannus laeso tegula Luterbacherus || 114 supplevi his qui eam Kornemannus bonam eam H. I. Muellerus Ubi morari Luterbacherus || 115 supplevimus Kornemannus et ego quod nec — haberent Woelfflinus | nihil alibi de hac re traditum, nisi forte de lege Scantinia sermo fuit, de in stupro deprehensis Warde Fowlerus repulsam et deprehensus

Pergami] et Prusiam <am>endati sunt legati Mar[cus]
<Licinius>

poda]gricus, A. Hostilius Mancinus capite
icto test]a quondam, L. Manlius Volso stolidus.
cunctari] legationem dixerunt, M. Cato respondit
115 eam nec caput] nec pedes nec cor habere. M. Sca[n]tius
.....]am tulit in stupro deprehensi..

Sp. Albino L. Piso]ne coss.

606/148

Masinissa ult]imae senectutis liberos III
et XL virile]s reliquit decedens. cuius re-
120 gnum legit]imis filis per Aemilianum distributum.
Marcellus leg]atus ad Masinissam missus
perit in mari. Ha]sdrubal, quod ad finis Masiniss<ae> erat,
a suis in cur]ia subsellis o<c>ci<s>us est. Scipio Ae-
milianus

consul creat]us.

125 a M'. Manilio] in Africa pr[os]pere dimicatum [es]t.
Iuventi pr. in] Thessalia exercitus caesus.
Andriscus a] Metello captus. sacrarium

Grenfell-Hunt qui repulsam tulit — deprehensus se occidit
Kornemannus turpem famam tulit — deprehensus *Luterbacherus*
gravem poenam t. *H. I. Muellerus* an censoris notam tulit? ||
117 *Obsequens* 19, *Cassiodor.* || 118 *Valer. Max.* V 2 ext. 4,
Appian. Lib. 106, *Zonaras* IX 27, 5, *Eutrop.* IV 11 || 119 *sup-*
plevit Luterbacherus et XL nothos *Kornemannus* L opesq.
magnas ego || 120 *supplevit Kornemannus* natu maximis *Gren-*
fell-Hunt || 121 *Cic. in Pis.* 44, *Appian. Lib.* 105, *supplevimus*
Luterbacherus et ego *Marcellus* leg. — obrutus. *Hasdr. Grenfell-*
Hunt *Claudius* leg. — interiit. *Hasdr. Kornemannus* || 122 sq. *Oros.*
IV 22, 8, *Appian. Lib.* 111, *Velleius* II 3, 2, *supplevit Korne-*
mannus et correxit per fragmenta subselli *idem* || 123 *Appian.*
Lib. 112, *Cass. Dio* XXI fragm. 70, 2 sq., *Zonaras* IX 29, 2, *Eu-*
trop. IV 12, 1, [*Aurel. Vict.*] de vir. inlustr. 58, 5 || 125 *Oros.* IV
22, 8, *supplevit H. I. Muellerus* M. Manilius — dimicatus est
Grenfell-Hunt et *Kornemannus* || 126 *Oros.* IV 22, 9, *Florus* I
30, 4 sq., *Zonaras* IX 28, 4 sq., *Eutrop.* IV 13 ab *Andriscus*
Luterbacherus || 127 *supplevit Kornemannus* *Philippus* a *Gren-*
fell-Hunt

.....us soci maximoincendio

130

cos

.....ginein appius crudelissime

.....reobsidentiisromanosnon

.....inemcrebrisproeli

135

.....um pr. corinthilegatiromano

.....sitanisubalti

col. VI

cn. cornel

.erscipation

.ireptaqu

140

uissetuxo

duobusfil

potestate

aemiliaqu

129, 130 duobus versibus, in quorum priore unum vocabulum exaratum erat, posterior libri numerum continebat, spatium sufficit, cf. 172 et 173 || 132 supra versum inter u et s, ut Kornemannus et mihi visum est, parvula o apposita est, sed papyro ipsa inspecta Grenfellius oblocutus est || 133 neob Grenfell-Hunt, sed r certam esse Kornemannus merito dixit || 137—163 numerus litterarum, quae in dextro margine perierunt, incertus est: fere viginti superat, raro ad triginta accedit || 140 prior u satis certa est || 144 q certa est, litterae u exigua tantum particula hastae sinistrae superest

128 Obsequens 19 (78), supplevit Kornemannus | correxi loci Gundermannus et altera laurus Opis Luterbacherus || 129 non violata Luterbacherus || 131 Appian. Lib. 112, Obsequens 20, Cassiodor. || 132 Appian. Lib. 118, Obsequens l. c., Zonaras IX 29, 9, supplevi | correxit Gundermannus || 133 supplevi saevitum. quare Kornemannus occidit. pellere Luterbacherus | correximus Grenfell-Hunt et ego o. Romanos non potuit Luterbacherus || 134 crebris proeliis includere Luterbacherus ||

Opis et laur]us foci maximo incendio
inviolata.]

liber LI]

P. Cornelio C. Livio] coss.

607/147

clausa Cartha]gine in <c>aptiv<o>s crudelissime
Poeni saevie]re. obsidentes Romani no-
cent Carthag]inem crebris proeli<s>.

135 per Critola]um pr. Corinthi legati Romano-
rum violati. Lu]sitani subacti.

col. VI

Cn. Corne]lio L. Mummio coss.

608/146

p]er Scipion[em Carthago expugnata et
d]irepta. qu[i cum etiam arcem inflamma-
visset, ux[or Hasdrubalis se ipsa cum
140 duobus fil]is in medium iecit incendium, ne in
potestate[m victoris veniret. Scipio exemplo
Aemili, a q[uo Perseus victus erat, ludos fecit.

135 *perioch.* 51 et 52, *Cass. Dio XXI fragm.* 72, 1, *Florus*
I 32, 2, *Zonaras IX* 31, 2 per Achaeorum pr. *Grenfell-Hunt*
per Diaeum pr. *Luterbacherus* || 136 *supplevit Kornemannus*
pulsati Grenfell-Hunt || 137 *Cic. epist. ad Att. XIII* 33, 3, *Oros.*
IV 23, 1, *V* 3, 1, *Velleius I* 12, 5, *Censorin. de die nat.* 17, 11,
Cassiodor. || 138 *Polyb. XXXIX* 3 sq., *Diodor. XXXII* 23 sq.,
Appian. Lib. 127, *Vellei. I* 12, 5, *Obsequens* 20, *Eutrop. IV* 12, 2,
Oros. IV 23, 6, [*Aurel. Vict.*] *de vir. illustr.* 58, 5, *Zonaras IX*
30, 4 sq., *suppleverunt Grenfell-Hunt* et *Kornemannus* || 139 *Ap-*
pian. Lib. 128 sq., *Valer. Max. III* 2 ext. 8, *Florus I* 31, 17,
Oros. IV 23, 4, *Zonaras IX* 30, 6 *supplevi* quam cum *Aemilianus*
infl. Kornemannus quam cum *infl. Luterbacherus* quom *Hasdru-*
bal se *Scipioni (vel ultro)* dedidisset *Fuhrius* || 140 *supplerimus*
Kornemannus (uxor *Hasdrubalis praeceps* cum) et *ego uxor* in
incendium se iecit cum *Fuhrius uxor Hasdrubalis* se ex arce
cum *Luterbacherus* || 141 *suppleverunt Fuhrius Kornemannus*
H. I. Muellerus filiis in medium iecit ignem, ne in pot. Roma-
norum ven. *Luterbacherus* || 142 *perioch., Appian. Lib.* 135, *sup-*
pleverunt Kornemannus (victus est) et *Luterbacherus*

- 145 l. mumanus c
 uxoreo
 peruriau
 accepta
 q. fabiomax
 150 m. petron
 aduersu
 ser. galba l
 l. metell
 sulatum
 155 quinuisu
 petituru
 syriauna
 c. .tent

- 160 q. metello
 rethog

147 i certa est, ultima littera potius u est quam m || 148 post accepta nulla littera videtur periisse || 150 n satis certa est || 154 m certa est || 155 post s superest particula litterae u || 160 q certa est. nam quod paululum supra ceteras litteras assurgit, factum est, quod primo loco capitis ponitur; unci vero, in quem inferior pars litterae l finit, nullum vestigium || 161 littera g satis certa est

145 *perioch.*, *Florus* I 32, 5, *Oros.* V 3, 5 sq., *Eutrop.* IV 14, 1, *Zonaras* IX 31, 5 sq., *Pausan.* VII 16, 4, [*Aurel. Vict.*] *de vir. illust.* 60, 2 sq., *suppleverunt Grenfell-Hunt et Kornemannus* (diripuit), *Cor. ex sc. diruit. Diaeus praetor Luterbacherus* || 146 *Appian. Iber.* 61, *perioch.*, *Orosius* V 4, 2 sq., *Diodor XXXIII* 1, 3 *supplevimus Grenfell-Hunt Luterbacherus* ego occisa periit. a *Viriatho Rom. peri. memoria tenente graves clades acceptae Kornemannus* || 149 *Cassiodor.*, *Cic. Lael.* 96 || 150 *Polyb. XXXII* 28 (26), qui *C. Petronium* vocat, *supplevi dubitante Kornemannus* || 151 *Appian. Iber.* 65, *perioch.*, *Diodor. XXXIII* 1, 3, *suppleverunt Grenfell-Hunt et Kornemannus* || 152 *Valer. Max.* VI 4, 2, *Frontin. de aqu.* 7, 1, *Cassio-*

[liber LII

- 145 L. Mummius C[orinthum diruit. Diaeus
uxore o[ccisa se necavit. a Lusitanis Romanorum
per<i>uria u[ltis gravis clades
accepta.
- Q. Fabio Max[imo L. Hostilio coss. 609/145
- 150 M. Petron[ius et L. Apuleius legati in Asiam,
adversu[s Viriathum Fabius cos. missus est.
- Ser. Galba L. [Cotta coss. 610/144
- Q. Metell[us, qui pr. Andriskum vicerat, con-
sulatum [post duas repulsas aegre obtinuit.
- 155 qui invis[us plebi ob nimiam severitatem
petituru[s].....
- Syria va[stata bellis regum populus R.
c[on]tent[us fuit legatis ad eos missis.

[liber LIII

- 160 Q. Metello [Appio Claudio coss. 611/143
- Rethog[enis transfugae Centobrigenses

dor. || 153 [Aurel. Vict.] de vir. illustr. 61, 3, cf. Valer. Max. VII 5, 4, correxi et supplevi a Metello Macedonico, cui populus consulatum iam bis negaverat Kornemannus Q. Met., qui de Pseudophilippo triumphaverat, consulatum post duas repulsas tandem impetravit Luterbacherus L. Metello Woelfflinus || 155 supplevimus Kornemannus Luterbacherus ego || 156 petitur vehementissime consulatus Kornemannus sed tertium petiturus mitior factus est Luterbacherus, sed res nescio quae aliunde non nota narrata videtur fuisse velut petiturus Hispaniam (v. de vir. illustr. l. c.) conviciis laceratus est || 157 perioch., Diodor. XXXIII 4a, Iustin. XXXVI 1, 7, Valer. Max. IV 3, 13, Appian. Syr. 68, Niese, Gesch. d. griech. u. makedon. Staaten III p. 269 sq., supplevi Syria vastata Grenfell-Hunt S. v., quod inter reges contentum est Kornemannus S. v. est inter reges contentione orta Luterbacherus || 160 Cass. Dio XXII 74, Frontin. de aqu. 7, 4, Obseq. 21, Oros. V 4, 7, Cassiodor || 161 Valer. Max. V 1, 5, supplevi Rethogenes a Centobrigensibus obsessis lib. t. occidi passurus erat. Metellus prop. abst. Kornemannus et Fuhrius Rhetogenes Centobriga obsessa transfugit; cuius liberos tormentis hostes obiecere. Met. prop. abstinit Luterbacherus

liberos to
propositoa

col. VII

- occiditatyresio quemdeuici. . . .dium
165 dono accepit saguloquerem.ici
..aedextram dedit
.etellus cos. alusitanisux
.igna statustabulascorinth.ummius
distribuitcircaoppidaetrom.uit
170 • caepione q. pompeio cos
q. fabiusmaximuslusitanis ca
uiriathumfugauit

lib LIII

- pompeiuscos. annuamantinisd.s in
175 scordiscis cladisaccepta
....pione laelio salasso c..
appiusclaudiuseuicitneduos.annus
haberet ummiliustorquatus d. s. .num
filiumsuu...emacedonia damn.uneri
180 noninterfuiteademquedie. ndo. . .sua

164—177 in lacunis, siquidem expletæ erant, 4—8 litteræ perierunt || 167—169 exeuntibus versibus non plures quam septem litteræ perierunt in lacunis || 170 ante ca non litteræ n hastam alteram dispicio, sed punctum, quod post prænominis notam poni solet || 175 clades Kornemannus || 177—180 in lacunis perierunt 2—8 litteræ || 178 Uemilius Grenfell-Hunt, quam ante nomen u. milius invenire sibi visus est alteram litteram t Kornemannus, ea hasta est transversa litteræ t in haberet paullo longius producta || 180 litteræ i, quam post die Kornemannus extare refert, nullum vestigium superest

post 163 periit una columna || 164 lacuna sex septemve litteræ haustæ esse videbantur, ita ut ci.m superessent, sed Grenfellius per litteras mecum communicavit huc fragm. c, in quo ante hif legebatur, referendum esse in eoque [diu] legendum Valer. Max. III 2, 21, suppleverunt Reidius et Wissowa | Pyr-

liberos to[rmentor]um ictibus obiecerunt.
proposito a[bs]titit Metellus.

col. VII

165 occidit. a Tyresio, quem devici[t, gla]dium
dono accepit saguloque rem[isso am]ici-
ti]ae dextram dedit.
M[etellus] cos. a Lusitanis vex[at]us est.
s]igna statu<a>s tabulas Corinth[ias L. M]ummius
distribuit circa oppida et Rom[am orna]vit.

170 Cn]. Caepione Q. Pompeio coss. 613/141
Q. Fabius Maximus Lusitanis ca[esis]
Viriathum fugavit.

lib[er] LIII

175 Pompeius cos. a Numantinis d[evictu]s. in
Scordiscis cladis accepta.
Q. Cae[pione C.] Laelio. † Salasso c[oss]. 614/140
Appius Claudius evicit, ne duos [delectus] annus
haberet. T. Manlius Torquatus D. S[ila]num
filium suu[m d]e Macedonia damn[avit, f]unerii
180 non interfuit eademque die [i]n do[mo] sua

resum vel Pyresum appellant Valerii codd. || 167 Obsequens 22,
supplevi, cf. 3, 17, 80, alibi vexatus Grenfell-Hunt || 168 perioch.,
Eutrop. IV 14, 2, Frontin. strateg. IV 3, 15, Florus I 32, 6,
[Aurel. Vict.] de vir. illustr. 60, 3, al. statuas suspectabam ego,
sed vindicavit H. I. Muellerus Catone apud Gellium III 7, 19
et Plinio epist. I 20, 5 allatis || 169 supplevi || 170 Cassiodor.,
Cic. ad Att. XII 5, 3 || 171 perioch., Oros. V 4, 12, Florus I 33, 17 ||
174 perioch., Oros. V 4, 13, Eutrop. IV 16, 2, Velleius II 1, 4, Dio-
dor. XXXIII 16 sq., Cass. Dio XXII 77, Appian. Iber. 76 | cladis
a Scordiscis acceptae ab aliis mentio non fit || 176 Obsequens 23,
Cassiodor., Frontin. de aqu. 7, 4 CIL I² p. 148 Laelio Sapiente
Grenfell-Hunt Laelio Sopho Luterbacherus conferens Liv. X 9, 2,
Salassos perioch. 53, contra quos Appius Claudius pugnaverit, in
memoriam revocant Grenfell-Hunt || 177 perioch. 48 et 55, supplevit
Warde Fowlerus duo stipendia Greenidge || 178 perioch., Valer.
Max. V 8, 3, Cic. de fin. I 24 || 180 eodemque H. I. Muellerus

- consultantibusrespondit
 .aepio cos. indelegem ti. claudi amassilium
 trb. pl. interpellantem profectionem
 .uaml. ctore strigemreddeterbuit
 185 .fabius maximus auirathio deuictus de
 .ormemcumhostibus pacemfecit q. occius
us .nsidiislus[s]itanorumfortissime
inae deuotaest aquaannioqua
tolium contrasibyllaecarmina
 190

col. VIII

- en. pisone c. polli
 chaldaei urbetil
 acabinius uerna
 suffragiumperta
 195 seruilius caepio a
 obiecerat clauo
 audaxminurus ita
 uiriathumiugula

184 [i]ctores trigem Grenfell-Hunt | certa est et litterae quoque c cum t coniunctae superior pars apparet || 185 Viriathio Grenfell-Hunt || 187 initio huius versus perierunt 7 litterae | n insidiis Grenfell-Hunt insidiis Kornemannus | l manu eadem correcta ex i || 188—190 ineuntibus desunt non plures quam 12 litterae || 188 tertio et quarto loco vestigia litterarum g et n videntur superesse | punctum inter ae et d supra versum corruptelam videtur indicare, cf. praefat. *Flori mei* p. XLI sq. || 192—197 versibus extremis vix plures perierunt quam 20 litterae || 197 ultima a, quamquam particula tantum eius dispicitur, certa est

182 res aliunde non nota, cf. Gellius III 4, VI 11, 9, II 20, 6, IV 17, 1, Cic. de orat. II 258, 268, Festus p. 268 M., Valer. Max. VI 3, 8, Sallust. Iug. 39, 4 correximus Grenfell-Hunt et ego in dilectu Luterbacherus in legem Woelfflinus Intemelium pergens nuper ego || 184 correxi, viatorem Fuhrus lictores derigendo Luterbacherus 'lictor stragem redde' Gun-

consultantibus respondit.

C]aepio cos. intellegens Ti. C[I]audium Assellum
tr<i>b. pl. interpellantem profectionem

s]uam l[i]ctore<m> stri<n>gens ense deterruit.

185 Q.] Fabius Maximus a Vir<i>atho devictus de-
f]ormem cum hostibus pacem fecit. Q. Occius

oppress]us [i]nsidiis Lusitanorum fortissime
pugnavit. . .]in aede vota est aqua Anio. aqua

190 Marcia in Capi]tolium contra Sibyllae carmina
perducta.]

col. VIII

Cn. Pisone C. Po<pi>lli[o] coss.

615/139

Chaldaei urbe <e>t It[alia] abire iussi sunt.

A. Gabinius, verna[e] nepos, legem tulit, ut
suffragium per ta[bellam] ferretur.

195 Servilius Caepio a[b] equitibus, quos Viriatho
obiecerat, claus[us] praetorio et paene ustus.

Audax Minurus <D>ita[lco] a Caepione corrupti
Viriathum iugula[verunt].

dermannus, quibus verbis voce sua praeponit Woelfflinus ||
187 *Appian. Iber. 78, Valer. Max. III 2, 21, supplevi inter-*
ceptus Kornemannus || 188 pugnans cecidit Luterbacherus |
Frontin. de aqu. 7, 1 sq., Plin. nat. hist. XXXVI 121 renovata
(vel refecta) est Grenfell-Hunt Iovi in aedem vota est Gunder-
mannus et Kornemannus in aedem Vestae a. A., Luterbacherus
num in urbe reaedificata e. ? || 191 Valer. Max. I 3, 3, Cassiodor.,
Serv. ad Aen. VIII 187 M. Popilio Luterbacherus || 192 supplevi,
Italia intra x dies expulsi Kornemannus I. expulsi Luterbache-
rus I. pulsi Woelfflinus || 193 Cic. de leg. III 35, Lael. 41, sup-
plevit Luterbacherus verna[e] nepos rogationem tulit — ferri
Grenfell-Hunt | in Hispania post ferri addidit Kornemannus ||
195 *Cassius Dio XXII 78 supplevimus Grenfell-Hunt et ego ||*
196 *correxi et supplevi clavis cinctus paene ustus est Reidius*
clavolis paene inflammatus est Kornemannus clano in gladio
mutat Luterbacherus || 197 perioch., Appian. Iber. 71, Diodor.
XXXIII 21, [Aurel. Vict.] de vir. illustr. 71, 3, Eutrop. IV
16, 2, Oros. V 4, 14, Velleius II 1, 3 supplevi Ditalco Caepionis
consilio Fuhrius

lib

- 200 p. sc. pione d. iunio
interfectores uiri
negatumç. rîa
decemuiru. . . . şlicini
trib. pl. incarc. . em. oll
205 precibuspopulimul. are
trib. pl. procommodispop
omnib. lucti expirauit cò. un
sertoresincomitiouirgis cae
singulis uenierunt
210 p. africanus cum l. cottam. . . . sar
magnitudinemnom. . . . cad
lusitaniuastati ann. . . . tin
diodotustryphton an. . . . hum
ditsuriague potitus e
215 m. aemilio c. hostilio m. . cino
decimus brutusinhispaniareb
obliuionisflumen planustrans

200 .sc. pione Kornemannus || 202 octava littera c est vel g, non o vel e | ultimae litterae uiris Anglis et Kornemannon, sed satis incertae videbantur, ego dispexi rîa in imagine photographica, Kenyon per litteras mecum communicavit primae litterae vestigium tantum quoddam superesse, secundum o potius videri quam n, tertiam fortasse a esse || 207 extremo versu un fere certae sunt || 210—213 versibus extremis 9—15 litterae perierunt || 211 cae Grenfell-Hunt cae Kornemannus, sed litterae d pars sinuata brevior litteris c, e superest

200 perioch. 55, Cic. Brut. 85, de leg. III 20, Frontin. strat. IV 1, 20 || 201 [Aurel. Vict.] de vir. illustr. 71, 7, Oros. V 4, 14, Eutrop. IV 16, 3, Appian. Iber. 71, Valer. Max. IX 6, 4 supplavi; nam probabile est illos Romam profectos esse, cum senatus iis post anni demum spatium praemium a Caepione promissum negaverit interfectores Viriathi promissum praemium Grenfell-Hunt et Fuhrius Vir. praemium petunt, quod Kornemannus praemium petivere; id negatum Luterbacherus || 202 perioch., Cic. de leg. III 20 supplavi P. Scipionem Nasicam et Grenfell-Hunt et Kornemannus || 204 supplavit Luterbacherus collocarent, Grenfell-Hunt collo obtorto ducerent I. van Wageningen collocarent utrique (vel ambobus) H. I. Muellerus ||

liber [LV

200 P. Sc[i]pione D. Iunio [coss. 616/138

interfectores Viri[athi] urbe pulsi sunt, praemium
negatum. c[um] ex cu[r]ia [P. Scipionem et
Decim. Bru[tum] coss.] S. Licini[us] et C. Curiatius
trib. pl. in care[er]em [c]oll[ocavissent],
205 precibus populi mul[t]a re[missa], qui
trib. pl. pro commodis pop[uli] agebat et
omnibus luct[u]i expiravit, co[e]un[te] plebe elatus. de-
sertores in comitio virgis cae[si] sunt et sestertiis
singulis venierunt.

210 P. Africanus cum L. Cottam [accu]sar[et], iudices ob
magnitudinem nom[inis] eum] cad[ere] noluerunt.
Lusitani vastati. a N[uman]tin[is] clades accepta.
Diodotus Tryphon An[tioch]um [regem] occi-
dit Suriaque potitus e[st].

215 M. Aemilio C. Hostilio M[an]cino [coss. 617/137

Decimus Brutus in Hispania re b[ene] gesta
Oblivionis flumen planus trans[iit].

205 nomen tribuni ignotum est, Nasicae frater (vel filius) sup-
plet Warde Fowlerus conferens Plin. nat. hist. XXI 10 supplevi
remissa trib. pl. pro c. p. agens, qui Grenfell-Hunt
remissa est . . . trib. pl. pro c. p. agens cum Luterbacherus ||
207 correxerunt et suppleverunt Grenfell-Hunt et Kornemannus
omnibus luctus Woelfflinus addens hunc usum participii exem-
plis probatum non esse || 208 perioch., Frontinus IV 1, 20 sup-
pleverunt Grenfell-Hunt et Luterbacherus || 210 Cicero pro Mur.
58, divin. in Caecil. 69, [Ascon.] p. 124 Or., Brut. 81, Valer.
Max. VIII 1, Tacit. ann. III 66, Appian. civil. I 22, supplevi-
mus Grenfell-Hunt et ego accusaret, propter magnitudinem no-
minis sui cadit in iudicio Kornemannus acc., p. m. nom. sui
causam non tenuit Luterbacherus || 212 perioch., Appian. Iber.
73 (71) || 213 perioch., Orosius V 4, 17 sq., Diodorus XXXIII
25, Appianus Syr. 68, Iustinus XXXVI 1, 7, Iosephus antiq.
Iud. XIII 218 || 214 Syriaque Grenfell-Hunt || 215 Cicero Brut.
106, Obsequens 24 (83), Orosius V 4, 19, Cassiodorus || 216 perioch.,
Velleius II 5, 1, Appian. Iber. 74 (72), Florus I 33, 12 || 217 Ob-
livionem Grenfell-Hunt | primus transivit Grenfell-Hunt, sed
eandem vim planus habet atque planipes, cf. etiam Vitruv. VI
11, Sueton. Tib. 33

fragmentum a

.
] amili [
] rom [
] ū c [
] is me. [
] stodia [

fragmentum b

.
] sullanis [
] m eum [
] enonre [
] s. [
] .samin [
] auit p [
] [

fragmentum c

. . .
] ui! [
 . . .

218 fragmentum b, quod quartae columnae agglutinatum erat, cum a quintae columnae adhaesis-et, ante a ponunt Grenfell-Hunt, transposuit Kornemannus | post li virgula superest litterae s aut c aut g aut e || 221 prima littera r potius videtur fuisse quam m || 223 prima littera i fuit aut n, non u, a, m | littera e coniuncta fuit cum proxima || 227 prima littera potius m videtur fuisse quam n, ut Grenfell-Hunt et Kornemannus putant || 229 in imagine photographica numerorum VIII tenuia, verum certa aestigia disperi, sed Kenyon per litteras a me consultus ea extare negat in papyro || 231 ante s periit m vel s || 234 fragmentum c, quod

fragmentum a

.
 f] amili[
 220]
] rom
 C. Marius] v̄ c] os. 653/101 (?)
] isme.
 cu] stodia[
 225]

fragmentum b

.
] sullanis[
] m eum [
] enonre [
 liber LXXXVIII [
 230 C. Mario Cn. Papirio co] ss. 672/82
 Sulla cum] Samin[itibus ante
 portam Collinam debell]avit p[ulcherrimam-
] . [

fragmentum c

.
 234] uir[

218 fragm. a, quod secundo loco Grenfell-Hunt dubitanter
 posuerant, primo ponendum esse Fuhrius et Kornemannus in-
 tellexerunt, supplevit Kornemannus || 221 nescio quae forma
 nominum Roma vel Romanus lateat || 222 Valer. Max. IX 7, 1,
 suppleverunt Fuhrius et Kornemannus | 224 supplevit Korne-
 mannus || 228 fortasse supplendum nomine (vel specie) non re ||
 229 de libris 77—90 propter versum 226 cogitabat iam Korne-
 mannus || 231 periöch., supplevi, ad Saminitibus cf. vers. 14, 21,
 50, al. || 232 proximus versus hic fere videtur fuisse -que victo-
 riam summa crudelitate inquinavit

fragmentum d

235

]. . []
]st[

. .

est apud Grenfell-Hunt et Kornemannum, ad versum 164 referendum esse Grenfellius iam vidit || 235 fragmentum d Grenfellius mihi transmisit et ad versum 157 ua[stata aut 214 e]st pertinere coniecit

IVLII OBSEQVENTIS
AB ANNO VRBIS CONDITAE DV
PRODIGIORVM
LIBER

LIBRI
PRIDIUM
AB ANNO VRBIS CONDITAE DV
LVI OBSERVANTIS

L. Scipione C. Laelio coss.

564/190

Iunonis Lucinae templum fulmine ictum ita, ut fastigium valvaeque deformarentur. in finitimis pleraque [55] de caelo icta. Nursiae sereno nimbi orti et homines
 5 duo exanimati. Tusculi terra pluit. mula Reate peperit. supplicatio per decem pueros patrimos matrimos totidemque virgines habita.

M. Messala C. Livio coss.

566/188

luce inter horam tertiam et quartam tenebrae ortae. 2
 10 in Aventino lapidum pluviae novendiali expiatae. in [56] Hispania prospere militatum.

<Sp. Postumio Albino Q. Marcio Philippo coss.> 568/186

sacrum novendiale factum, quod in Piceno lapidibus 4
 pluit ignesque caelestes multifariam orti levi afflatu [59]
 15 complurium vestimenta adusserunt. aedes Iovis in Capitolio fulmine icta. in Vmbria semimas duodecim ferme annorum *inventus* aruspicumque iussu necatus. Galli, qui Alpibus transierunt in Italiam, sine proelio eiecti.

1 *Livius* XXXVII 3, 2 sq. || 3 Puteolis ante pleraque excidisse conicit Schefferus || 4 tacta Schefferus || 6 patrimos et Iuntina || 9 *Livius* XXXVIII 36, 4 || 12 add. Oudendorpius | ea quoque prodigia, quae anno a. u. c. 567 apparuerint, una cum consulum nominibus excidisse putat H. Hauptius || 13 *Livius* XXXVIII 22, 3 sq. || 15 aedis Opis *Livius* || 17 natus: corr. C. Barthius, sed fortasse scribendum annos natus aruspicum iussu, cf. p. 157, 20 || 18 post proelio distinxit Schefferus, at cf. *Liv.* XXXIX 54, 5; 13

M. Claudio Q. Fabio Labeone coss.

571/183

- 4 in area Vulcani per biduum, in area Concordiae tot-
 [59] idem diebus sanguinem pluit. in Sicilia insula nova
 maritima. Hannibal in Bithynia veneno periit. Celti-
 beri subacti.

5

L. Aemilio Paulo Cn. Baebio Tamphilo coss.

572/182

- 5 procellosa tempestas strage in urbe facta signa aenea
 [60] in Capitolio deiecit, signa in circo maximo cum co-
 lumnis evertit, fastigia templorum aliquot a culmine
 abrupta dissipavit. mulus tripes Reate natus. aedes 10
 Apollinis Caietae fulmine icta.

<P. Cornelio Cethego M. Baebio Tamphilo coss.>

573/181

- 6 in area Vulcani et Concordiae sanguinem pluit. hastae
 Martis motae. Lanuvii simulacrum Iunonis Sospitae
 lacrimavit. pestilentiae Libitina non suffecit. ex Si- 15
 byllinis supplicatum, cum sex mensibus non pluisset.
 Ligures proelio victi deletique.

Q. Fulvio L. Manlio coss.

575/179

- 7 nimbis continuus in Capitolio signa aliquot deiecta. ful-
 [61] mine Romae et circa plurima decussa. in lectisternio 20

2 *Livius XXXVIII* 46, 5; 56, 6, *Orosius III* 20, 30 ||
 4 mari nata *Scaliger* mari innata *Heinsius* mari enata *Ou-*
dendorpius mari edita *Schefferus* || 7 *Livius XL* 2, 1 sq.
 tempestate strages: corr. *Oudendorpius* || 11 ictae: corr. *Sigo-*
nii || 12 supplevit *Hearnii* || 13 *Livius XL* 19, 1 || 15 sufficit:
 corr. *Iuntina* | *Livius XL* 29, 2 || 18 C. Manlius: corr. *Hear-*
nii || 19 *Livius XL* 45, 3 || 20 *Livius XL* 59, 7 sq. | lectister-
 nio in foris *Oudendorpius*, videtur simulacri Iovis accubantis
 et capite mobili instructi inferior pars veste tecta fuisse et lanx
 apposita pariter atque viris iacentibus in operculis sarcophago-
 rum Etruscorum apud I. Martha, *l'art étrusque* p. 339 sq. fig.
 233 sq. et p. 353 fig. 242

Iovis terrae motu deorum capita se converterunt; lanæ cum integumentis, quae Iovi erant apposita, decedit. de mensa oleas mures praeroserunt.

M. Iunio A. Manlio coss.

576/178

5 incendio circa forum cum plurima essent deusta, aedes Veneris sine ullo vestigio cremata. Vestae pene-
[62] tralis ignis extinctus. virgo iussu M. Aemilii pontificis maximi flagro caesa negavit ulterius interiturum. supplicationibus habitis in Hispania et Histria bella
10 prospere administrata.

C. Claudio <Ti. Sempronio Graccho coss.>

577/177

* * *

<Cn. Cornelio> Q. Petillio coss.

578/176

cum immolassent victimas consules, iecur extabuit. 9
15 Cornelius ex monte Albano rediens membris captus ad [64] aquas Cumanas mortuus, Petillius contra Ligures dimicans occisus est.

M. Lepido Q. Mucio coss.

579/175

gravi pestilentia hominum boumque cadavera non suf- 10
20 ficiente Libitina cum iacerent, vulturius non apparuit. [65] Celtiberi deleti.

Q. Aelio Paeto M. Iunio coss.

587/167

Romae aliquot loca sacra profanaque <de> caelo tacta. 11
Anagninae terra pluit. Lanuvi fax ardens in caelo [70]

1 Iovis seclussit Iahnus | lana: corr. Cuperus laena Schefferus ||
2 erat Nannius || 4 Gn. Manlio: corr. Hearnus || 8 perioch. 41 inter-
itorum: corr. Schefferus || 11 supplevit Lycosthenes || 12 exciderunt
prodigia, quae narrat Livius XLI 13, 1 sq. || 13 supplevit Ouden-
dorpheus | Lucio Petellio: corr. Schefferus || 14 Livius XLI 14, 7;
15, 1 sq. || 15 Livius XLI 16, 3 || 16 Petellius | Livius XLI 18, 11 ||
18 P. Mucio Sigonius || 19 Livius XLI 21, 5 sq. || 20 ulterius: corr.
Schefferus || 22 Aemilio: corr. Hearnus | Iulio: corr. Hearnus ||
23 Livius XLV 16, 5 | de add. Oudendorpius e Schefferus ||
24 Lauini: corr. Perizonius, cf. Seneca nat. quaest. I 1, 2

visa. Calatiae in agro publico per triduum et duas noctes sanguis manavit. rex Illyrici Gentius et Macedoniae Perses devicti.

M. Marcello C. Sulpicio coss.

588/166

12 in Campania multis locis terra pluit. in Praenestino 5
[71] cruenti ceciderunt imbres. Veienti lana ex arboribus nata. Terracinae in aede Minervae mulieres tres, quae operatae sedebant, fulmine exanimatae. ad lucum Libitinae in statua equestri aenea ex ore et pede aqua manavit diu. Galli Ligures deleti. 10

comitia cum ambitiosissime fierent et ob hoc senatus in Capitolio haberetur, milvus volans mustelam raptam de cella Iovis in medio consessu patrum misit. sub idem tempus aedes Salutis de caelo tacta. in colle Quirinali sanguis terra manavit. Lanuvii fax in caelo 15 nocte conspecta. fulmine pleraque discussa Cassini et sol per aliquot horas noctis visus. Teani Sidicini puer cum quattuor manibus et totidem pedibus natus. urbe <lu>strata pax domi forisque fuit.

Cn. Octavio T. Manlio coss.

589/165

13 pestilentia fameque ita laboratum, ut ex Sibyllinis 21
[72] populus circa compita sacellaque operaturus sederit. in aede Penatium valvae nocte sua sponte adapertae, et lupi Esquiliis et in colle Quirinali meridie apparuerunt exagitatique fuerunt. urbe lustrata nihil triste 25 accidit.

4 P. Sulpicio: *corr. Oudendorpius* || 6 Veienti] *cf. p. 161, 22* || 7 *cf. p. 155, 3 Tarracinae post Iuntinam editores* || 8 locum: *corr. Schefferus* || 9 equi ante aqua *add. Schefferus* || 10 interdiu *Mommсенus* | Galli et Ligures *Dukerus* || 15 sanguine *Stephanus* | e terra *H. I. Muellerus* || 16 decussa *Schefferus* | Casini *Iahnus* || 17 per aliquot horas *per errorem adiectum esse putat Luterbacherus* || 19 strata: *corr. Stephanus* || 22 operatus *Freinsheimius* || 25 fugerunt *H. I. Muellerus*

T<i>. Graccho M'. Iuuentio coss.

591/163

Capuae nocte sol visus. in agro Stellati fulgure ver- 14
vecum de grege pars exanimata. Terracinae pueri [73]
trigemini nati. Formiis duo soles interdium visi. cae-
lum arsit. †Concii homo ex speculo acie orta com-
bustus. Gabiis lacte pluit. fulmine pleraque decussa
in Palatio. in templum Victoriae cygnus inlapsus per
manus capientium effugit. Priverni puella sine manu
nata. in Cephallenia tuba in caelo cantare visa. terra
10 pluit. procellosa tempestate tecta diruta stragesque
agrorum facta. crebro fulminavit. nocte species solis
Pisauri adfulsit. Caere porcus humanis manibus et
pedibus natus, et pueri quadrupedes et quadrumanes
nati. ad forum Aesi bovem flamma ex ipsius ore nata
15 non laesit.

P. Scipione Nasi<ca> C. Marcio coss.

592/162

Anagniae caelum nocte arsit. fulmine pleraque de- 15
cussa. Frusinone bos locutus. Reate mulus tripes na- [74]
tus. Cn. Octavius, legatus in Syria, per Lysiam, tuto-
20 rem Antiochi pueri, in gymnasio occisus.

L. Lentulo C. Marcio coss.

598/156

procellosa tempestate in Capitolio aedes Iovis et circa 16
<omnia> quassata. ponti<fic>is maximi tectum cum [75]
columnis in Tiberim deiectum. in circo Flaminio
25 porticus inter aedem Iunonis Reginae et Fortunae

1 T. Graccho: *corr. Iahnus* | M. Iuuentio: *corr. Hearnius* ||
3 pueri tres gemina natura Oudendorpius pueri trimani Wop-
kensius || 5 Comi vel Cominii Cuperus Compsae Kappius Antii
Heinsius Corfinii H. Hauptius | ad proxima verba, quae graviter
corrupta esse dixit L. Wuelkerus immerito, cf. Plin. n. h. II 239 |
face H. Hauptius, sed v. Vergil. Aen. X 408, Paul. Fest. 64, 2 ||
9 turba: *corr. Perizonius* || 14 Esii: *corr. Schefferus* fluuium Aesin
Oudendorpius || 16 Nasi. Gn. Martio: *corr. Oudendorpius* ||
19 Appian. Syr. 46 || 23 omnia (vel pleraque) addidi, cf. locos
similes p. 152, 20; 157, 3; Liv. IX 23, 10 | pontis: *corr. Mommsenus*

tacta, et circa aedificia pleraque dissipata. taurus ad immolationem cum duceretur ob haec ipsa, corrui. Dalmatae Scordis<ci> superati.

Q. Opimio L. Postumio coss.

600/154

- 17 in provinciam proficiscens Postumius consul cum im- 5
[76] molaret, in plurimis victimis caput in iocinere non invenit; profectusque post diem septimum aeger Romam relatus expiravit. Compsae arma in caelo volare visa. fulmine pleraque decussa. a Gallis et a Lusitanis Romani per arma graviter vexati. 10

M. Claudio Marcello L. Valerio Flacco coss.

602/152

- 18 turbinis vi in campo columna ante aedem Iovis de-
[77] cussa cum signo aurato; cumque aruspices respon-
dissent magistratum et sacerdotum interitum fore, omnes magistratus se protinus abdicaverunt. quod 15
Ariciae lapidibus pluerat, supplicatio habita, item quod Romae multis locis species toga<to>rum visae adpropinquantium oculos eludebant. in Lusitania varie, in Gallia prospere pugnatum.

Spurio Postumio L. Pisone coss.

606/148

- 19 vasto incendio Romae cum regia quoque ureretur, sa- 21
[78] crarium et ex duabus altera laurus ex mediis ignibus inviolatae steterunt. Pseudophilippus devictus.

2 duceretur, ob haec ipsa: *distinxi* d. adhuc ipse, *Schefferus* d. sub h. ipsa, *amicus Oudendorpii* d. Iovi, ipse *Heinsius* d. ob haec, ipse *Iahnus* || 3 Scordis: *corr. Schefferus* || 4 L. Opimio. Quinto Posthumio: *corr. Iahnus* || 8 Consae: *corr. Cuperus* || sonare *Heinsius* || 10 per arva *Cuperus* || 12 in Capitolio *Pighius* || 15 magistratu *Stephanus* || 16 pluerat. ita supplicatio habita, quod: *transposuit et corr. Schefferus lacunam post ita statuit Oudendorpius ante quod Iahnus novendiale sacrum fuit, quod Ariciae H. Hauptius* || 17 togarum: *corr. Freinsheimius* || 23 inuiolata est, et erunt: *corr. Oudendorpius inuiolata extiterunt vir quidam doctus apud Schefferum*

P. Africano C. Livio coss.

607/147

Amiterni puer tribus pedibus, una manu natus. Ro- 20
mae et circa fulmine pleraque icta. Caere sanguinis [79]
rivi terra fluxerunt et nocte caelum ac terra ardere
visum. Frusinone aurum sacrum mures adroserunt.
Lanuvii inter horam tertiam et quintam duo disco-
lores circuli solem cinxerunt rubente alter, alter can-
dida linea. stella arsit per dies triginta duos. ** et
cum Carthago obsideretur, in captivos Romanorum
per Hasdrubalem barbaro more saevitum, mox Car-
thago per Aemilianum diruta.

Appio Claudio Q. Metello coss.

611/143

[Amiterni puer tribus pedibus natus. †Caurae san- 21
guinis rivi e terra fluxerunt.] cum a Salassis illata [80]
clades esset Romanis, decemviri pronuntiaverunt se in-
venisse in Sibyllinis, quoties bellum Gallis illaturi
essent, sacrificari in eorum finibus oportere.

L. Metello Q. Fabio Maximo coss.

612/142

fames et pestilentia cum essent, per decemviros sup- 22
plicatum. Lunae androgynus natus praecepto arus- [81]
picum in mare deportatus. tanta fuit Lunensibus
pestilentia, ut iacentibus in publicum passim cada-
veribus qui funerarent defuerint. in Macedonia exer-
citus Romanus proelio vexatus; adversus Viriathum
dubie dimicavit.

1 Africano. et: corr. Oudendorpius | Laelio: corr. Pighius ||
4 e terra Stephanus, sed v. 166, 2 | caelum Atellae ardere
Schefferus || 5 cf. Senecae apocol. 7, 1, Plin. n. h. VIII 221 sq. ||
8 et suspectavit Schefferus seclausit H. I. Muellerus duos Setiae
Iahnus || 12 P. Metello: corr. Hearnus || 13 Amiterni — fluxe-
runt e cap. 20 iterata cancellis saepsit Iahnus a scriptore ipso
repetita esse putat Perizonius | Corae Heinsius Caere Peri-
zonius || 14 Cass. Dio XXII fragm. 74, 1, Frontinus de aqu. 7 ||
20 Orosius V 4, 8 sq. || 22 publico H. Hauptius, sed v. p. 154, 13 ||
25 dimicatum Scaliger

23

Q. Caepione C. Laelio coss.

614/140

- [82] Praeneste et in Cephallenia signa de caelo cecidisse visa. mons Aetna ignibus abundavit. prodigium maioribus hostiis quadraginta expiatum. annus pacatus fuit Viriatho victo.

5

M. Aemilio C. Hostilio Mancino coss.

617/137

- 24 cum *Lavinii* auspicarentur, pulli e cavea in silvam
[83] Laurentinam evolarunt neque inventi sunt. Praeneste fax ardens in caelo visa, sereno intonuit. Terracinae M. Claudius praetor in nave fulmine conflagravit. la-10
cus Fucinus per milia passuum quinque quoquo ver-
sum inundavit. in Graecostasi et comitio sanguine
fluxit. Esquiliis equuleus cum quinque pedibus natus.
fulmine pleraque decussa. Hostilius Mancinus consul
in portu Herculis cum conscenderet navem petens Nu-15
mantiam, vox improvise audita: mane Mancine. cum-
que egressus postea navem Genuae conscendisset, an-
guis in navi inventus e manibus effugit. ipse consul
devictus, mox Numantinis deditus.

L. Furio <S.> Atilio Sarrano coss.

618/136

- 25 Regium paene totum incendio consumptum sine ullo 21
[84] humanae fraudis aut negligentiae vestigio. puer ex
ancilla quattuor pedibus manibus oculis auribus et
duplici obsceno natus. Puteolis in aquis calidis rivi
manarunt sanguine. fulmine pleraque deiecta. puer 25
aruspicum iussu crematus cinisque eius in mare de-
iectus. a *Vaccæis* exercitus Romanus caesus.

1 Gn. Caepione: corr. *Oudendorpius* || 2 cecinisse *Perizonius*,
sed in memoriam revoca Graecorum ἀγέλαστα διοπετῆ || 3 *Se-*
neca nat. quaest. II 30, 1 || 7 *Livii per. 55 Valerius Maximus*
I 6, 7, Orosius V 4, 19 | *Lanuuii: corr. Cluverius* || 10 cum nave
Iahnus || 11 quoque: corr. *Stephanus* || 12 num sanguen? || 20 *S.*
add. Panvinus || 22 *Orosius V 6, 1; 4, 19* || 27 ab *Achaeis:*
corr. Oudendorpius Vardaeis Pighius

Ser. Flacco Q. Calpurnio coss.

619/135

mons Aetna maioribus solito arsit ignibus. Romae 26
puer solidus posteriore naturae parte genitus. Bono- [85]
niae fruges in arboribus natae. bubonis vox primum
5 in Capitolio, dein circa urbem audita. quae avis prae-
mio posito ab aucupe capta combustaque; cinis eius
in Tiberim dispersus. bos locutus. in Numantia res
male gestae, exercitus Romanus oppressus.

P. Africano C. Fulvio coss.

620/134

10 in Amiterno sol noctu visus, eiusque lux aliquandiu 27
fuit visa. bos locutus et nutritus publice. sanguine [86]
pluit. Anagninae servo tunica arsit et intermortuo
igne nullum flammae apparuit vestigium. in Capitolio
nocte avis gemitus similes hominis dedit. in aede lu-
15 nonis Reginae scutum Ligusticum fulmine tactum. fu-
gitivorum bellum in Sicilia exortum, coniuratione ser-
vorum <in> Italia oppressa.

<P. Mucio L. Pisone coss.>

621/133

Tiberius Gracchus ** legibus ferendis occisus. pro 27 a
20 ditum est memoria, Tiberium Gracchum, quo die periit,
tristia neglexisse omina, cum domi et in Capitolio sa-
crificanti dira portenderentur, domoque exiens sinistro
ad limen offenso pede decusserit pollicem, et corvi
fragmentum tegulae ante pedes eius proiecerint ex
25 stillicidio. in lacu Romano lacte rivi manarunt. Lunae
terra quattuor iugerum spatio in profundum abiit et
mox de caverna lacum reddidit. Ardeae terra pluit.

2 Orosius V 6, 2 || 4 cf. Plinius n. h. XVIII 166 | cf. ibid. X
34 sq. || 7 in Numantiam Schefferus || 11 fuit seclusit H. I. Muel-
lerus fulsit H. Hauptius || 14 noctua avis Schefferus | humanis
Heinsius || 17 in addidit Iahnus || 18 supplevit Oudendorpius ||
19 lacunam indicavit Iahnus, verbis tr. pleb. expleverim, cf. Florus
II 2, 6 in add. Kornemannus conferens p. 1615 || 20 Valer. Max.
(Par.) I 4, 2 || 24 proiecerunt: corr. Stephanus || 25 Romae Iahnus

Minturnis lupus vigilem laniavit et inter tumultum effugit. Romae bubo et alia avis ignota visa. in aede lunonis Reginae clausis per biduum valvis infantis vox audita. scuta novo sanguine maculata. puella quadrupes nata. in agro Ferentino androgynus natus 5 et in flumen deiectus. virgines ter novenae canentes urbem lustraverunt.

<P. Popillio P. Rupilio coss.>

622/132

27b in Italia multa milia servorum, quae coniuraverant, aegre comprehensa et supplicio consumpta. in Sicilia fugitivi Romanos exercitus necaverunt. Numantia diruta.

C. Claudio M. Perperna coss.

624/130

28 Reate mulus cum quinque pedibus natus. Romae in [87] Graecostasi lacte pluit. lupus et canis Hostiae pug- 15 nantes fulmine exanimati. grex ovium in Apulia fulmine exanimatus. praetor populi Romani uno ictu fulmine exanimatus. Terracinae sereno navis velum in aqua deiectum; et impensas omnis, quae ibi erant, ignis absumpsit. Publius Crassus adversus Aristoni- 20 cum dimicans occisus. Apollinis simulacrum lacrimavit per quatrimum. vates portenderunt Graeciae fore exitum, unde deductum esset. sacrificatum tum a Romanis donaque in templo posita. Phrygia recepta Asia Attali testamento legata Romanis. An- 25

2 Alifis avis *H. Hauptius* || 4 nova *Cuperus* || 8 addidit *Oudendorpius* || 13 Appio Claudio: *corr. Pancinius* || 15 agro Cortasi: *corr. Munckerus* || 17 fulmine exanimatum *ex versu* 18, ubi post uelum traditur, huc reposui et correxi || 18 fulminis *Schefferus* || 19 aquas *Schefferus* aquam *Barthius* [impensas] v. *Pallad. I* 9, 4, *Frontin. de aq.* 124 || 21 *Augustinus de civ. d.* III 11, *Cass. Dio XXIV fragm.* 84, 2 | Cumis post simulacrum addidit *Iahnus*, sed deest apud *Dionem* quoque || 22 responderunt *Munckerus* || 24 lacunam post Phrygia *Iahnus* indicavit et excepta intercidissee coniecit, sed Asia — legata ablativum absolutum esse *Oudendorpius* docuit

tiocho regi Syriae ingenti exercitu dimicanti hirundines in tabernaculo nidum fecerunt. quo prodigio neglecto proelium commisit et a Parthis occisus est.

<C. Sempronio M'. Aquilio coss.>

625/129

5 ** M. Fulvii Flacci triumviri ** dissensione in legibus ferendis **. angues duo nigri in cella Minervae allapsi civilem caedem portenderunt. 28a

M. Aemilio L. Aurelio coss.

628/126

nocturna tempestate in Capitolio aliquot templa concussa sunt. Romae et circa fulmine pleraque de-
10 iecta sunt. Aetna mons terrae motu ignes super verticem late diffudit, et ad insulas Liparas mare efferebuit et quibusdam adustis navibus vapore plerosque
15 navalis exanimavit, piscium vim magnam exanimum dispersit, quos Liparenses avidius epulis appetentes contaminatione ventris consumpti, ita ut nova pestilentia vastarentur insulae. quod prodigium aruspicum responso seditionem, quae post tempora ea fuit, portendit.

M. Plautio M. Fulvio coss.

629/125

20 in arboribus fruges natae sunt. oleo et lacte in Veiente pluit. bubo in Capitolio visus. Arpis lapideus imber triduo *** apparuit locustarum ingenti agmine in Africa, quae a vento in mare deiectae

4 addidit Iahnus || 5 lacunas indicaverunt Iahnus et H. I. Muellerus | dissensiones Iahnus || 11 Orosius V 10, 11, Strabo VI p. 277, Plin. n. h. II 203 || 12 insulam Liparas: corr. Iahnus, cf. vs. 17 Lipara insula Orosius insulam Liparam Schefferus || 18 tempora patuit: correxi tempore Gracchi fuit H. Hauptius tempore patuit Iahnus || 20 P. Plautio: corr. Oudendorpius || 22 rapidus fiber Oudendorpius || 23 Livii per. 60, Augustinus de civ. d. III 31, Oros. V 11 | orationem hiare Schefferus vidit cecidit; vis (vel multitudo) inseruit H. Hauptius, sed vereor, ne plura inter-ciderint | ingentia agmina Lycosthenes || 24 devectae Heinsius

fluctibusque eiectae odore intolerabili Cyrenis mortifero<que> vapore gravem pestilentiam fecerunt pecori; hominumque DCCC milia consumpta tabe proditum est. Fregellae, quae adversus Romanos coniuraverunt, dirutae. Ligures Sallyes trucidati.

C. Cassio Longino C. Sextio coss.

- 31 in Graecostasi lacte pluit. fulmine Crotone grex ovium
[91] cum cane et tribus pastoribus exanimatus. Saturae vitulus biceps natus. tumultus in urbe fuit <C.> Graccho leges ferente.

Cn. Domitio C. Fannio coss.

- 32 in foro Vessano androgynus natus in mare delatus
[92] est. in Gallia tres soles et tres lunae visae. vitulus biceps natus. bubo in Capitolio visus. Aetnae incendio Catina consumpta. Sallyes et Allobroges devicti.

L. Opimio Q. Fabio Maximo coss.

- 33 grex luporum limites, qui in agrorum divisione per
[93] C. Gracchum depositi erant, dissipavit. ipse Gracchus in Aventino occisus.

L. Aurelio Cotta L. Caecilio coss.

- 34 androgynus in agro Romano annorum octo inven-
[94] tus et in mare deportatus. virgines ter novenae in urbe cantarunt.

M. Catone Q. Marcio coss.

- 35 Catone consule immolante exta tabuerunt, caput io-
[95] cineris inventum non est. lacte pluit. terra cum

1 mortifero: *corr. Iahnus* et mortifero *Oudendorpius* || 2 fecerunt. pecoris hominumque *Schefferus* || 4 coniuraverant *Heinsius* || 6 Sextilio: *corr. Hearnus* || 8 Saturniae *Scaliger* Asturae *Cluverius* || 9 C. addidit *Iahnus* || 12 Suessano *Ortelius* Vescino vel Vesciano *Oudendorpius* Vestino *Scaliger* || 13 *Plin. nat. hist. II 99* || 14 *Orosius V 13, 3, Augustinus de civ. d. III 31* || et ex: *corr. Oudendorpius* || 15 cathena: *corr. Oudendorpius* || 18 dispositi? || 20 Aurelio .et. L: *corr. Iahnus* || 24 Quintio Martio: *corr. Lycosthenes*

mugitu tremuit. examen apum in foro consedit. sacrificium ex Sibyllinis.

L. Caecilio † L. Aurelio coss.

637/117 (?)

fulmine Romae et circa pleraque tacta. Praeneste 36
5 lacte pluit. hastae Martis in regia motae. Priverni [96]
terra septem iugerum spatio in caverna desedit. Saturniae androgynus annorum decem inventus et mari demersus. virgines viginti septem urbem carmine lustraverunt. reliquum anni in pace fuit.

M'. Acilio C. Porcio coss.

640/114

P. Elvius eques Romanus a ludis Romanis cum in 37
Apuliam reverteretur, in agro Stellati filia eius virgo [97]
equo insidens fulmine icta exanimataque, vestimento deducto in inguinibus, exerta lingua, per inferiores
15 locos ut ignis ad os emicuerit. responsum infamiam virginibus et equestri ordini portendi, quia equi ornamenta dispersa erant. tres uno tempore virgines Vestales nobilissimae cum aliquot equitibus Romanis incesti poenas subierunt. aedes Veneri Verticordiae facta.

C. Caecilio Cn. Papirio coss.

641/113

Albanus mons nocte ardere visus. aedicula et signum 38
num de caelo tacta. ara Salutis interrupta. terra in [98]
Lucanis et Privernati late hiavit. in Gallia caelum ardere visum. Cimbri Teutonique Alpes transgressi
25 foedam stragem Romanorum sociorumque fecerunt.

1 sacrificatum *Stephanus* || 3 L. Caecilio C. Licinio *H. Hauptius* Q. Caecilio Q. Mucio *Pighius* M. Caecilio M. Aemilio *H. I. Muellerus* || 6 *Cicero de div. I 97* | cavernam *Schefferus* ingenti caverna *Luterbacherus* || 10 M. Acilio: *corr. Hearnius* || 11 *Orosius V 15, 20 sq.*, *Plutarchus qu. Rom. 83, perioch. 63*, *Cassius Dio XXII fragm. 87, 1 sq.* | Pompeius *Elvius: corr. Mommsenus* || 12 Apulia: *corr. Schefferus* || 14 deducto *Heinsius* | in *delevit Wopkensius* || 20 *Plin. nat. hist. II 100* || 21 nomen aediculae et signi intercidisse putat *Schefferus* Iovis aedicula *Jahnus*

P. Scipione L. Calpurnio coss.

643/111

- 39 maxima pars urbis exusta cum aede Matris magnae.
 [99] lacte per triduum pluit, hostiisque expiatum maioribus.
 Iugurthinum bellum exortum.

4

Sergio Galba M. Scauro coss.

646/108

- 40 avis incendiaria et bubo in urbe visae. in laetomiis
 [100] homo ab homine adesus. ex Sibyllinis in insula Cimolia sacrificatum per triginta ingenuos patrimos et matrimos totidemque virgines. multa milia hominum intumescendo Pado et stagno Arretino obruta. bis 10
 lacte pluit. Nursiae gemini ex muliere ingenua nati, puella integris omnibus membris, puer a parte priore alvo aperto ita, ut nudum intestinum conspiceretur, idem posteriore natura solidus natus, qui voce missa expiravit. contra Iugurtham prospere dimicatum. 15

Q. Servilio Caepione <C.> Atilio Sarrano coss.

648/106

- 41 Amiterni cum ex ancilla puer nasceretur, ave dixit.
 [101] in agro Perusino et Romae locis aliquot lacte pluit. inter multa fulmine icta Atellis digiti hominis quatuor tamquam ferro praecisi. argentum signatum afflatu fulminis diffluit. in agro Trebulano mulier nupta civi Romano fulmine icta nec exanimata. fremitus caelestis auditus et pila caelo cadere visa. sanguine pluit. Romae interdum fax sublime volans conspicitur. in aede Larum flamma a fastigio ad summum columnen penetravit innoxia. per Caepionem consulem senatorum et equitum iudicia communicata. cetera in pace fuerunt. 25

6 *Plin. nat. hist. X 36* | *Vrbem: corr. Stephanus* | *lautomiis Schefferus latomiis H. Hauptius* || 7 *Cimolo H. Hauptius* ||
 14 *inde Pighius item Oudendorpius* || 16 *C. add. Oudendorpius* ||
 17 *post dixit verba P. Sarrano. G. Atilio Coss. delevit Schefferus*

P. Rutilio Cn. Mantio coss.

649/105

Trebulae Mutuscae ante quam ludi committerentur, 42
canente tibicine angues nigri aram circumdederunt, de- [102]
sinente cantare dilapsi. postero die exorti a populo
5 lapidibus enecati. foribus templi adaperitis simulacrum
Martis ligneum capite stans inventum. a Lusitanis
exercitus Romanus caesus.

C. Mario C. Flavio coss.

650/104

bubo extra urbem visus. bos locuta. Trebulae Mu- 43
10 tuscae simulacrum in templo, quod capite adaperto [103]
fuit, opertum inventum. Nuceriae ulmus vento eversa
sua sponte erecta in radicem convaluit. in Lucanis
lacte, Lunae sanguine pluit. Arimini canis locutus.
arma caelestia tempore † utroque ab ortu et occasu
15 visa pugnare et ab occasu vinci. aruspicum responso
populus stipem Cereri et Proserpinae tulit. virgines
viginti septem dona canentes tulerunt. luna interdiu
cum stella ab hora tertia usque ad horam septimam
apparuit. a fugitivis et desertoribus in Thurinis re-
20 giones vastatae. Cimbri Alpes transgressi post Hispani-
am vastatam iunxerunt se Teutonis. lupus urbem
intravit. fulminis ictu vultures super turrem exani-
mati. hora diei tertia solis defectus lucem obscuravit.
examen apium ante aedem Salutis consedit. in co-
25 mitio lacte pluit. in Piceno tres soles visi. in agro
Vulsiniensi flamma e terra orta caelumque visa con-

1 Atilio et Cornelio Manilio: *corr. Oudendorpius* || 2 et 9 Mu-
tuescae Iahnus || 2 Granius Licin. p. 21a || 8 Flacc.: *corr.*
Oudendorpius || 10 adaperto: *corr. Heinsius* || 11 apertum Sche-
fferus | Plinius nat. hist. XVI 132 || 12 coaluit Lycosthenes ||
13 Ameriae Pighius || 14 Plinius nat. hist. II 148, Plutarch.
Mar. 17 | tempore nocturno utrimque Iahnus, lacuna ante
arma indicata | Tuderte Ameriaeque ab ego tamquam tempore
diurno et nocturno vel matutino et vespertino explicat Schefferus,
sed fortasse glossa est ad ab o. e. o. adscripta || 19 Tigurinis
Oudendorpius || 20 per: *corr. Burmannus* || 21 inuasam Iahnus ||
22 super curiam Schefferus

tingere. in Lucanis duo agni equinis pedibus nati, alter siminino capite. in Tarquiniensi lactis rivi terra scaturienti exorti. aruspicum responso signa oleaginea duo armata statuta supplicatumque. in Macedonia Thraces subacti.

C. Mario Q. Lutatio coss.

652/102

44 novendiale sacrum fuit, quod in Tuscis lapidibus plu-
[104] erat. urbs aruspicum iussu lustrata. hostiarum cinis per decemviros in mare dispersus, et per dies novem per magistratus circa omnia templa et municipia pompa ducta supplicantum. hastae Martis in regia sua sponte motae. sanguine circa amnem Anienem pluit. examen apium in foro boario in sacello consedit. in Gallia in castris lux nocte fulsit. puer ingenuus Ariciae flamma comprehensus nec ambustus. 15 aedes Iovis clusa fulmine icta. cuius expiationem, quia pri(m)us monstraverat Aemilius Potensis aruspex, praemium tulit, ceteris celantibus, quod ipsis liberisque exitium portenderetur. piratae in Cilicia a Romanis deleti. Teutoni a Mario trucidati.

20

<C. Mario M'. Aquilio coss.>

653/101

44a ancilia cum crepitu sua sponte mota. servus Q. Servilii Caepionis Matri Idaeae se praecidit, et trans mare exportatus, ne unquam Romae reverteretur. urbs lustrata. capra cornibus ardentibus per urbem ducta, 25

2 feminino Iahnus || 3 scaturientes Heinsius scaturientis Oudendorpius, cf. p. 168, 23, al. | exorta: corr. Stephanus || 8 nonnulla prodigia ante urbs intercidiisse putat H. Hauptius || 10 circa omnia templa per magistratus: transposui, sed fortasse praestat per ante municipia addere | et compita Oudendorpius et munifica H. Hauptius || 11 supplicatum Lycosthenes || 16 Clusii Heinsius, sed v. p. 171, 13 qui Iahnus || 17 prius: corr. Schefferus | potens artis aruspex Oudendorpius potens aruspex Kappius || 19 Sicilia: corr. Sigonius || 21 supplevit Oudendorpius, cf. Livi per. 68 || 22 strepitu periocha | que: corr. Iahnus || 23 matris: corr. Pighius || 24 est portatus Schefferus | Romam Schefferus

* porta Naevia emissa relictaque. in Aventino luto pluit.
 Lusitanis devictis Hispania ulterior pacata. Cimbri
 deleti.

C. Mario L. Valerio coss.

654/100

5 fax ardens Tarquiniis late visa subito lapsu cadens. 45
 sub occasu solis orbis clipei similis ab occidente ad [105]
 orientem visus perferri. in Piceno terrae motu domi-
 cilia ruinis prostrata, quaedam convulsa sede sua in-
 clinata manserunt. fremitus armorum ex inferno au-
 10 ditus. quadrigae auratae in foro a pedibus sudaverunt.
 fugitivi in Sicilia proeliis trucidati.

M. Antonio A. Postumio coss.

655/99

bubone in urbe viso urbs lustrata. nimbis et pro- 46
 cella plurima dissipata, fulmine pleraque tacta. Lanuvii [106]
 15 in aede Iunonis Sospitae in cubiculo deae sanguinis
 guttae visae. Nursiae aedes sacra terrae motu dis-
 iecta. Lusitani rebellantes subacti. Sex. <Ti>tius tri-
 bunus plebis de agris dividendis populo cum repug-
 nantibus collegis pertinaciter legem ferret, corvi duo
 20 numero in alto volantes ita pugnauerunt supra con-
 tionem, ut rostris unguibusque lacerarentur. aruspices
 sacra Apollini litanda et de lege, quae ferebatur, super-
 sedendum pronuntiarunt. fremitus ab inferno ad cae-
 lum ferri visus inopiam famemque portendit. populus
 25 stipem, matronae thesaurum et virgines dona Cereri
 et Proserpinae tulerunt. per virgines viginti septem
 cantitatum. signa cupressea duo Iunoni Reginae po-
 sita. in Lusitania prospere a Romanis pugnatum.

5 *Plin. n. h. II 100, Lyd. de ostent. 4 || 7 praeferri: corr.*
Schefferus || 11 sine proeliis Oudendorpius, sed cf. Florus II 7, 8
pluribus proeliis ego, v. p. 168, 10 || 16 sacrae — disiectae Schef-
ferus || 17 Sextius: corr. Pighius || 22 Apollinis: corr. Schefferus ||
24 haec verba turbata esse collatis capitibus 43 et 53 Wissowa
putat || 26 lacunam, in qua seminaris nati mentio facta sit, post
tulerunt statuit H. Hauptius || 27 cantu lustratum Iahnus.

Q. Metello T. Didio coss.

656/98

47 bubone in Capitolio supra deorum simulacra viso
 [107] cum piaretur, taurus victima exanimis concidit. ful-
 mine pleraque decussa. hastae Martis in regia motae.
 ludis in theatro creta candida pluit: fruges et tem- 5
 pestates portendit bonas. sereno tonuit. apud aedem
 Apollinis decemviris immolantibus caput iocineris non
 fuit, sacrificantibus anguis ad aram inventus. item
 androgynus in mare deportatus. in circo inter pila
 militum ignis fusus. Hispani pluribus proeliis devicti. 10

Cn. Cornelio Lentulo P. Licinio coss.

657/97

48 supplicatum in urbe, quod androgynus inventus et
 [108] in mare deportatus erat. Pisauri terrae fremitus au-
 ditus. muri pinnae sine terrae motu passim deiectae
 civiles portendere discordias. Nursiae simulacrum Io- 15
 vis in partem sinistram conversum. cupresseae simu-
 lacra Iunonis Reginae posita per virgines viginti sep-
 tem, quae urbem lustraverunt. Celtiberi M<a>edi Dar-
 dani subacti.

Cn. Domitio C. Cassio coss.

658/96

49 lupus urbem ingressus in domo privata occisus. bubo 20
 [109] in Capitolio occisus. fulmine pleraque decussa. signa
 aurata Iovis cum capite columnaue disiecta. Faesu-
 lis sanguine terra manavit. Arretii mulieri e naso
 spicae farris natae, eadem farris grana vomuit. urbe
 lustrata Ptolomaeus, rex Aegypti, Cyrenis mortuus 25
 S. P. Q. Romanum heredem reliquit.

1 Tullio Didio: corr. *Oudendorpius* || 3 tauro, *Burmannus* ||
 9 *Seneca nat. quaest. I 1, 14* | *Circeiis Lipsius*, sed v. p. 171, 13 ||
 10 militum delet *Iahnus* || 17 cantitatum ante per add. *Ouden-*
dorpius || 18 Medi: corr. *Pighius* || 22 statua *Iahnus*, verum di-
 cuntur non statuarum capita, sed columnarum

L. Crasso Q. Scaevola coss.

659/95

Caere lacte pluit. Lebadiae Eutychides in templum 50
Iovis Trophonii degressus tabulam aeneam extulit, [110]
in qua scripta erant, quae ad res Romanas pertine-
rent. fulminis afflatu pleraque animalia exanimata.
5 Venafri hiatu terra alte subsedit. vultures canem mor-
tuum laniantes occisi ab aliis et comesi vulturibus.
agnus biceps, puer tribus manibus totidemque pedibus
natus At*. hastae Martis in regia motae. androgynus
10 Urbino natus in mare deportatus. pax domi foris-
que fuit.

C. Caelio L. Domitio coss.

660/94

novendiale sacrum fuit, quod in Volsca gente lapi- 51
dibus pluerat. Vulsiniis luna nova defecit et non nisi [111]
15 postero die hora tertia comparuit. puella biceps, qua-
dripes, quadrimana, gemina feminea natura mortua
nata. avis incendiaria visa occisaque. in Vestinis in
villa lapidibus pluit. fax in caelo apparuit et totum
caelum ardere visum. terra sanguine manavit et con-
20 crevit. canes saxa tegulas vulgo roserunt. Faesulis
ingens multitudo inter sepulcra lugubri veste, pallida
facie interdum ambulare gregatim visa. per Nasicam
Hispaniae principes, qui rebellabant, supplicio con-
sumpti, urbibus dirutis.

C. Valerio M. Herennio coss.

661/93

25 Romae et circa fulmine pleraque decussa. ancilla 52
puerum unimanum peperit. Fregellis aedes Neptuni [112]

1 P. Crasso: *corr. Iahnus* || 3 digressus: *corr. Oudendorpius* ||
5 Faesulis *vel* Vulsiniis *ante* fulminis *add. Oudendorpius* || 9 na-
tus. At: *lacunam indicavit Iahnus et Atellae coniecit at deleuit*
H. I. Muellerus Ateste ego || 10 in Urbino *H. Hauptius, sed v.*
171, 14 || 12 Laelio: *corr. Hearnus* || 14 nona *Schefferus* ||
18 fauilla lapidibusque *Iahnus* || 19 sanguinem *Schefferus* ||
contremuit *Schefferus* || 20 teg. vultures ros. *Oudendorpius* || *ex-*
ciditne lateres ante vulgo? || 22 per Flaccum *Sigonius*

nocte patefacta. maris vituli cum exta demerentur, gemini vitelli in alvo eius inventi. Arretii signum aeneum Mercurii sudavit. in Lucanis gregem vervecum, cum pasceretur, et nocte in stabulo flamma circumdata nihil adussit. Carseolis torrens sanguinis fluxit. 5 lupi urbem ingressi. Praeneste lana volitavit. in Apulia mula peperit. milvus in aede Apollinis Romae comprehensus. Herennio consuli bis immolanti caput iocineris defuit. in sacro novendiali cena deae posita a cane adesa, antequam delibaretur. Vulsiniis prima luce 10 flamma caelo emicare visa; cum in unum coisset, os flamma ferrugineum ostendit, caelum visum discedere, cuius hiatu vertex flammae apparuerunt. lustrationibus prospere expiatum. nam totus annus domi forisque tranquillus fuit.

15

C. Claudio M. Perpenna coss.

662/92

53 bubo in aede Fortunae equestris comprehensus inter
[113] manus expiravit. Faesulis fremitus terrae auditus. puer ex ancilla natus sine foramine naturae, qua humor emittitur. mulier duplici natura inventa. fax in caelo 20 visa. bos locuta. examen apium in culmine privatae domus consedit. Volaterris sanguinis rivus manavit. Romae lacte pluit. Arretii duo androgyni inventi. pullus gallinaceus quadripes natus. fulmine pleraque icta. supplicatio fuit. populus Cereri et Proserpinae 25 stipem tulit. virgines viginti septem carmen canentes urbem lustraverunt. M<a>edorum in Macedonia gens provinciam cruenta vastavit.

4 cum pasceretur] 'de die scilicet' Schefferus || 9 deae diae? || 10 dedicaretur H. Hauptius || 12 flammae: corr. Ouden-dorpius | descendere: corr. Schefferus || 13 e cuius Schefferus, sed v. p. 171, 7 et Oros. V 18, 5 || 16 Perperna Hearnius, s. v. Tacitus ann. III 62, Appian. Maced. 18, 1, alios || 17 Diodor. XXXII 12, 2 || 19 quo Stephanus || 27 Medorum: corr. Schefferus

L. Marcio Sex. Iulio coss.

663/91

Livio Druso *tr. pl.* leges ferente cum bellum Italicum 54
 consurgeret, prodigia multa apparuerunt urbi. sub [114]
 ortu solis globus ignis a septemtrionali regione cum
 5 ingenti sono caeli emicuit. Arretii frangentibus panes
 cruor e mediis fluxit. in Vestinis per dies septem lapi-
 dibus testisque pluit. Aenariae terrae hiatu flamma
 exorta in caelum emicuit. circa Regium terrae motu
 10 globus ignis ad terram devolutus, maiorque factus e
 terra ad orientem ferri visus magnitudine solem ob-
 textit. Cumis in arce simulacrum Apollinis sudavit.
 aedis Pietatis in circo Flaminio clausa fulmine icta.
 Ascido per ludos Romani trucidati. cum ex agris in
 15 urbem pecora armentaque Latini agerent, strages ho-
 minum passim facta. armenta in tantam rabiem con-
 citata sunt, ut vastando suos hostile imaginarentur
 bellum † lacrimantesque multis affectibus calamitatem
 praesagirent suis.

L. Iulio Caesare P. Rutilio coss.

664/90

Metella Caecilia somnio Iunonem Sospitam profugi- 55
 entem, quod immunde sua templa foedarentur, cum [115]
 suis precibus aegre revocatam diceret, aedem matro-
 narum sordidis obscenisque corporis coinquinatam mi-

2 Libius Troso. P. Tarquinius leges ferentes: *corr. Leopardus* || 3 Orosius V 18, 3 sq., *Cicero de divin. I 99* | Vrbini sub *Schefferus*, sed cf. *Oros.* || 7 Aeserniae Oudendorpius || 8 terremota: *corr. editio Basileensis prima terra mota H. Hauptius* || 9 e caelo colore *Schefferus* || 11 magnitudinem Solis: *corr. Oudendorpius Orosium l. m. secutus* || 12 Cuius: *corr. Scaliger*, cf. *Cicero de divin. I 98, Florus I 24, 3, alios* || 14 A Sylo: *corr. Schefferus* | Orosius V 18, 9, *Augustinus de civ. dei III 23* || 15 strage Iahnus || 17 sociale Iahnus || 18 lacrimabilemque multis mugitibus Kappius bellum capri canesque *H. Hauptius* b. lacrimantesque canes ego | afflictibus Oudendorpius || 21 *Cic. de div. I 4; 99* || 24 gregem — coinquinatum — in quo — comundatum: *corr. Oudendorpius* || 24 menstruis *Heinsius*

nisteriis, in qua etiam sub simulacro deae cubile canis cum fetu erat, commundatam supplicationibus habitis pristino splendore restituit. a Picentibus Romani barbaro more excruciat. ubique in Latio clades accepta. Rutilius Lupus spretis religionibus, cum in extis caput non invenisset iocineris, amisso exercitu in proelio occisus.

L. Sylla Q. Pompeio coss.

666/88

56 Pompe(d)ius Silo in oppidum Bovianum, quod ce-
 [116] perat, triumphans invectus omen victoriae hostibus 10
 ostendit, quia triumphus in urbem victricem, non victam induci solet. proximo proelio amisso exercitu occisus. Mithridati adversus socios bellum paranti prodigia apparuerunt. Stratopedo, ubi senatus haberi solet, corvi vulturem tundendo rostris occiderunt. in 15
 eundem locum sidus ingens caelo demissum. Isidis species visa * fulmine petere. lucum Furiarum cum Mithridates succenderet, risus exauditus ingens sine auctore. cum aruspicum iussu virginem Furiis immolaret, e iugulo puellae risus ortus turbavit sacrificium. 20
 classis Mithridatis in Thessalia † a Romanis in proelio amissa.

<Cn. Octavio L. Cinna coss.>

667/87

56a Cinna et Mario per bella civilia crudeliter saevientibus Romae in castris Gnaei Pompei caelum ruere 25
 visum, arma signaque tacta, milites exanimati. ipse Pompeius afflatus sidere interiit. lectum eius populus

2 confoetuerat: corr. Schefferus confetae erat Schefferus ||
 3 splendori Lycosthenes || 4 accensa: corr. Schefferus acceptae
 H. Hauptius | Lucilius: corr. Freinshemius || 8 Pompeius Sylo:
 corr. Vossius || 14 stratego Cuperus || 17 post visa suppleo
 sambucam ex Appiani Mithr. 27 || 18 succederet Heinsius suc-
 cideret Burmannus Appianum ibid. secutus || 21 incensa alia
 Iahnus | Rhodiis Oudendorpius a Romanis del. H. I. Muellerus,
 cf. Appian. Mithr. 25 aut 29 | sine proelio Heinsius || 22 de-
 mersa Iahnus accisa Schefferus || 23 supplevit Oudendorpius ||
 27 Orosius V 19, 18 (fulmine adflatus, sed cf. Plin. n. h. II 108)

diripuit, corpus unco traxit, quod discrimine civili per-
severasset periclitanti patriae non succurrere, cum et
imperium et maximos haberet exercitus.

<L. Cinna C. Mario coss.>

668/86

- 5 Piraeum Sylla cum oppugnaret diuturno labore, unus 56 b
miles eius aggerem ferens exanimatus fulmine. arus-
pex respondit, quod caput iacentis in oppidum ver-
sum esset, introitum et victoriam Romanis signifi-
care. post breve tempus Athenae et Piraeum a Sylla
10 capta. Illo a C. Fimbria incenso cum aedes quoque
Minervae deflagrasset, inter ruinas simulacrum anti-
quissimum inviolatum stetit spemque restitutionis op-
pido portendit.

L. Scipione C. Norbano coss.

671/83

- 15 per Syllana tempora inter Capuam et Vulturnum in- 57
gens signorum sonus armorumque horrendo clamore [118]
auditus, ita ut viderentur duae acies concurrere per
plures dies. rei miraculo intentius considerantibus ve-
stigia equorum hominumque et recens protritae her-
20 bae et virgulta visa molem ingentis belli portendere.
in Etruria Clusii mater familiae vivum serpentem pe-
perit, qui iussu aruspicum in profluentem deiectus a(d)-
versa aqua natavit. Lucius Sylla post quintum annum
victor in Italiam reversus magno terrori fuit inimicis.

4 *supplevit Oudendorpius* || 5 Diuturno labore, quod ante quod
(7) *legebatur, huc transposui* || 7 resp. haud diuturno *Schefferus* ||
10 *Augustinus de civ. dei III 7, Appian. Mithr. 53, [Aurel. Vict.]*
de vir. inlustr. 70, 3, Servius ad Vergilii Aen. II 166 || 15 *Aug-*
ustinus de civ. II 25 || 16 *armatorumque Oudendorpius* | cum *addidit*
Iahnus ante horrendo || 18 *maiore mir. Iahnus* aream miraculi
M. Hauptius | miraculum *Stephanus* | itus: corr. *Schefferus* in-
terius *Iahnus* || 19 *recentes: corr. Schefferus* *recenter Heinsius* ||
21 *Appianus civ. I 83, cf. Plinius nat. hist. VII 34* || 22 *anversa:*
corr. Stephanus

* aeditui Capitolium una nocte conflagravit. Syllae crudelitate foeda proscriptio principum fuit. centena milia hominum consumpta Italico civile bello relata sunt.

M(am). Aemilio D. Bruto coss.

677/77

- 58 D. Laelius legatus Pompei (cui prodigium Romae erat
[119] factum in lecto uxoris duo angues conspecti in diversumque lapsi, proxime Pompeio in castris sedenti accipiter super caput accesserat) in Hispania adversus Sertorium inter pabulatores occisus.

10

Cn. Octavio C. Scribonio coss.

678/76

- 59 Reate terrae motu aedes sacrae in oppido agrisque
[120] commotae, saxa, quibus forum stratum erat, discussa, pontes interrupti, ripae <prae>labentis fluminis in aquam provolutae, fremitus inferni exauditi et post
15 paucos dies, quae concussa erant, corruerunt. saxum vivum cum provolveretur, in praecipiti rupe immobile stetit. a Sertorio in Hispania exercitus Romani caesi. adversum Maedos varie dimicatum.

C. Aurelio L. Octavio coss.

679/75

- 60 Sertorio in Hispania exercitum ducenti tale prodi-
[121] gium est factum: scuta equitum parte exteriori iacul-
laque et pectora equorum cruenta visa. quod prosperum sibi interpretatus est Sertorius, quia exteriora hostili sanguine maculari solent. continua ei proelia
25 cum successu fuerunt.

1 culpa *post* aeditui *add.* Scaliger incuria Pighius fraude ante aeditui ego Tacitum secutus hist. III 72 | *post* conflagravit nomina C. Marii Cn. Papirii Carbonis consulum inseruit H. Hauptius || 3 relatum fuit Oudendorpius || 5 Marco: corr. Oudendorpius | lacunam *post* Aemilio statuit H. Hauptius || 6 Didius: corr. Pighius || 8 elapsi Schefferus | Pompeium Munckerus a Pompeio Oudendorpius || 14 labentis: corr. Iahnus | 19 Medos: corr. Schefferus || 20 Lucio Aurelio: corr. Oudendorpius

<M. Varrone C. Cassio coss.>

681/73

Cyzicum Mithridates cum oppugnaret, Aristagorae, qui 60 a
in summo magistratu erat, Proserpina in quiete visa
est dicere adversus tibicines se tubicinem comparasse.
5 postero die turres hostium vento disiectae sunt. ad
immolandum bos sacra iniussa de montibus per hos-
tium classem adnatavit seque ad aras percutiendam
obtulit.

M. Cicerone C. Antonio coss.

691/63

10 fulmine pleraque decussa. sereno Vargunteius Pom- 61
peiis de caelo exanimatus. trabis ardens ab occasu [122]
ad caelum extenta. terrae motu Spoletum totum con-
cussum, et quaedam corruerunt. inter alia relatu(m),
biennio ante in Capitolio lupam Remi et Romuli ful-
15 mine ictam, signumque Iovis cum columna disiectum,
aruspicum responso in foro repositum. tabulae legum
aeneae ** litteris liquefactis. ab his prodigiis Cati-
linae nefaria conspiratio coepta.

<D. Iunio L. Murena coss.>

692/62

20 C. Antonius *procos.* cum in agro Pistoriensi Catili- 61 a
nam devicisset, laureatos fasces in provinciam tulit.
ibi a Dardanis oppressus amisso exercitu profugit. ap-
paruit eum hostibus portendisse victoriam, cum ad eos
laurum victricem tulerit, quam in Capitolio debuerat
25 deponere.

1 *supplevit Oudendorpius* || 2 *Plutarch. Luc. 10* || 4 Tibi-
cinem: *corr. H. Hauptius* adversus tubicines (*vel tubicinem*)
Schefferus || 9 *Cesone: corr. Muretus* || 10 *Pompeius: corr. Schef-*
ferus || 11 ab occasu ad ortum in caelo *H. Hauptius* || 13 re-
latu: *corr. Lycosthenes* || 16 reposita *Iahnus* || 17 *lacunam hic*
indicavi, in qua verba caelo tactae videntur periisse liquefactae
Oudendorpius | *Cic. in Cat. III 18, Plin. n. h. II 137, Cass.*
Dio XXXVII 25, 1 sq. || 19 *supplevit Iahnus* || 20 M. Cic. Gaio
A. — deponere, quae post devicti p. 176, 5 ponuntur, huc trans-
ponenda esse vidit *Oudendorpius* | M. Cic. Gaio Antonio Coss.:
corr. Iahnus || 23 enim *Turnebus*

Quinto Metello L. Afranio coss.

694/50

- 62 die toto ante sereno circa horam undecimam nox se
 [123] intendit, deinde restitutus fulgor. turbinis vi tecta
 deiecta. ponte sublapso homines in Tiberim praecipi-
 tati. in agris pleraeque arbores eversae radicibus. Lu-
 sitani Gallaeci devicti.

<Cn. Domitio M. Messala coss.>

701/53

- 63 lupi in urbe visi. nocturni ululatus flebiles canum
 auditi. simulacrum Martis sudavit. fulmen tota urbe
 pervagatum pleraque deorum simulacra decussit, ho-
 mines exanimavit. urbs lustrata. propter dictaturam
 Pompeii ingens seditio in urbe fuit.

L. Domitio Appio Claudio coss.

704/50 (?)

- [124] M. Crassus ad Parthos profectus cum Eufratem trans-
 64 iret, multa prodigia neglexit. cum etiam coorta tem-
 pestas signifero signum abreptum mersisset gurgiti,
 et offundente <se> nimborum caligine prohiberentur
 transire, pertinaciter perseverans cum filio et exercitu
 interiit.

L. Paulo C. Marcello coss.

704/50

- 65 mula pariens discordiam civium, bonorum interitum,
 [125] mutationem legum, turpes matronarum partus signi-
 ficavit. incendium, quo maxima pars urbis deleta est,
 prodigii loco habitum. inter Caesarem et Pompeium
 bella civilia exorta.

<C. Caesare P. Servilio coss.>

706/48

- 65a adversus Caesarem Pompeius <in> Macedonia cum in-
 vitatis gentibus amicis instrueret aciem, a Dyrrhachio

5 radictius Schefferus || 6 Callaeci Oudendorpius || 7 sup-
 plevit Oudendorpius || 8 Cassius Dio XL 17, 1 || 13 Gneo:
 corr. Oudendorpius || 15 Florus I 46, 4 | enim Oudendorpius ||
 16 arreptum: corr. Oudendorpius | gurgite H. Hauptius || 17 se
 add. Heinsius || 23 Orosius VI 14, 4 sq., VII 2, 11 || 26 add. Ouden-
 dorpheus || 27 in add. Schefferus | incitatus a gentibus et amicis

venientibus adversa fuerunt fulmina. examen apium
in signis [†] portendit. nocturni terrores in exercitu
fuere. ipse Pompeius pridie pugnae die(m) visus in
theatro suo ingenti plausu excipi. mox acie victus
in Aegypto occisus. eo ipso die plerisque locis signa
sua sponte conversa <constat>, clamorem crepitumque
armorum Antiochiae, bis ut curreretur in muros, au-
ditum <Ptolema>ideque, sonum tympanorum Pergami.
palma viridis Trallibus in aede Victoriae sub Caesaris
statua inter coagmenta lapidum magnitudine matur(a)
enata. C. Cornelius augur Patavii eo die, cum aves
admitterent, proclamavit rem geri et vincere Caesarem.

C. Caesare M. Lepido coss.

708/46

decem legionum aquilae <Gnaeo>, Cn. Pompeii filio, 66
quae fulmina tenebant, visae dimittere et in sublime [127]
avolare. ipse adulescens Pompeius victus et fugiens
occisus.

C. Caesare M. Antonio coss.

710/44

Caesari dictatori exta sine corde inventa. Calpurnia 67
uxor somniavit fastigium domus, quod S. C. erat ad- [127]
iectum, ruisse. nocte cum valvae cubi(cu)li clausae
essent, sua sponte apertae sunt, ita ut lunae fulgore,
qui intro venerat, Calpurnia excitaretur. ipse Caesar
viginti tribus vulneribus in curia Pompeiana a con-
iuratis confossus.

Burmans invitus instigantibus a. Iahnus || 1 Florus II
13, 45, Valerius Maximus I 6, 12 || 2 consedit Oudendorpius
perniciem portendit an [in] signis praetendit? cf. p. 181, 11 ||
3 die: corr. Schefferus || 6 constat sumpsit a Valerio || 7 audi-
tum, indeque: supplevi Valerio usus || 8 in dei aede Ouden-
dorpheus || 10 mature: corr. Freinshemius || 11 Plutarchus Caes.
47 || 14 decimae Legionis: corr. Schefferus | Aquilae Gn. Pom-
peii: corr. Iahnus Cassium Dionem XLIII 35, 4 secutus ||
20 sicut: corr. Freinshemius, cf. Florus II 13, 91 || 21 cubili:
corr. Schefferus

M. Antonio P. Dolabella coss.

710/44

68. C. Octavius testamento Caesaris patris Brundisii se
 [128] in Iuliam gentem adseivit. cumque hora diei tertia
 ingenti circumfusa multitudo Romam intraret, sol
 puri ac sereni caeli orbe modico inclusus extremae 5
 lineae circulo, qualis tendi arcus in nubibus solet,
 eum circumscripsit. ludis Veneris Genetricis, quos pro
 collegio fecit, stella hora undecima crinita sub septen-
 trionis sidere exorta convertit omnium oculos. quod
 sidus quia ludis Veneris apparuit, divo Iulio insigne 10
 capitis consecrari placuit. ipsi Caesari monstrosa ma-
 lignitate Antonii consulis multa perpeso generosa fuit
 ad resistendum constantia. terrae motus crebri fue-
 runt. fulmine navalia <et alia> pleraque tacta. tur-
 binis vi simulacrum, quod M. Cicero ante cellam Mi- 15
 nervae pridie, quam plebiscito in exilium iret, posuerat,
 dissipatum membris pronum iacuit, fractis humeris
 brachiiis capite: dirum ipsi Ciceroni portendit. tabulae
 aeneae ex aede Fidei turbine evulsae. aedis Opis val-
 vae fractae. arbores radicitus et pleraque tecta eversa. 20
 fax caelo ad occidentem visa ferri. stella per dies
 septem insignis arsit. soles tres fulserunt, circaque
 solem imum corona spic(e)ae similis in orbem emi-
 cuit, et postea in unum circulum sole redacto multis
 mensibus languida lux fuit. in aede Castoris nominum 25
 litterae quaedam Antonii et Dolabellae consulum ex-
 cussae sunt, quibus utrisque alienatio a patria signifi-
 cata. canum ululatus nocte ante pontificis maximi
 domum [Lepidi] auditi, ex his maximus a ceteris la-

1 Dolabella || 3 adseruit Schefferus adseitum audivit Luter-
 bacherus || 4 Plin. n. h. II 98, Oros. VI 20, 5, Lyd. de ost. 10b ||
 7 eam: corr. Schefferus || 14 Cassius Dio XLV 17, 2 sq. | et alia
 addidi ac pleraque Iahnus || 16 Plebiscito ante ante (15) legeba-
 tur: transposuit Schefferus || 17 nonne dissipatis? || 22 in signo
 scorpionis non fulsit H. Hauptius | Hieronym chron. a. Abr. 1973 ||
 23 spicae: corr. Schefferus | Urbem: corr. Schefferus || 25 Cassius
 Dio XLV 17, 6 || 27 utriusque Oudendorpius || 29 Lepidi seclusit
 Schefferus post ante ponit Kornemannus fiebles Iahnus

niatus turpem infamiam Lepido portendit. Hostiae grex piscium in secco reciproco maris fluxu relictus. Padus inundavit et intra ripam refluens ingentem viperarum vim reliquit. inter Caesarem et Antonium civilia bella exorta.

C. Pansa <A.> Hirtio coss.

711/43

Caesari cum honores decreti essent et imperium ad-
versus Antonium, immolanti duplicia exta apparue-
runt. secutae sunt eum res prosperae. C. Pansae cos.
statua equestri[†] Antonii domi corrui. equus phaleratus
in ipsius conspectu festinans concidit. quidam e po-
pulo sanguine victimarum prolapsus respersam cruore
palmam proficiscenti dedit. funesta haec ipsi prodigia
fuerunt, qui mox adversus Antonium dimicans in mor-
tem vulneratus est. armorum telorumque species a
terra visa cum fragore ad caelum ferri. signa legionis,
quae relictas a Pansa ad urbis praesidium erat, veluti
longo situ inductis araneis vestiri visa. fulmine plera-
que icta. in castris Caesaris luce prima in culmine
praetorii super linteum consedit aquila, inde circum-
volantibus minoribus avibus excita de conspectu abiit.
oraculo Apollinis vox audita: lupis rabies hieme, aestate
frumentum non demessum. veteranis Caesari consu-
latum flagitantibus terribilis tumultus Romae fuit.
Caesar cum in campum Martium exercitum deduceret,
sex vultures apparuerunt. conscendenti deinde rostra
creato consuli iterum sex vultures conspecti veluti Ro-
muli auspiciis novam urbem condituro signum dede-
runt. reconciliatione inter Caesarem Antonium Lepi-
dum facta foeda principum fuit proscriptio.

6 A. add. *Oudendorpius* || 9 Pansa: corr. *Oudendorpius*, Cass.
Dio XLVI 33, 2 || 10 aenea domi *Oudendorpius* anticae domi?
ἀνδριᾶς — χαλκοῦς ἐν τῷ τῆς οἰκίας προδύρα Dio, sed fortasse
Antonii dittographia vocis domi est || 12 prolapso: corr. *Scheffe-*
rus ex Dione l. c. || 14 quippe *Oudendorpius* || 17 erant: corr.
Schefferus || 18 uenire: corr. *M. Hauptius* obretiri *Heinsius*

M. Lepido Munatio Planco coss.

712/42

70 mula Romae ad duodecim portas peperit. canis aedi-
 [130] tui mortua a cane tracta. lux ita <nocte> fulsit, ut
 tamquam die orto ad opus surgeretur. in Mutinensi
 victoriae Marianae signum meridiem spectans sua sponte 5
 conversum in septentrionem hora quarta. cum haec
 victimis expiarentur, soles tres circiter hora tertia diei
 visi, mox in unum orbem contracti. Latinis in Albano
 monte cum sacrificaretur, ex hum(er)o et pollice
 lovis cruor manavit. per Cassium et Brutum in pro- 10
 vinciiis direptionibus sociorum bella gesta. notatum
 est prodigii loco fuisse, quod P. Titius praetor propter
 dissensiones collegae magistratum abrogavit; et ante
 annum est mortuus. constat neminem, qui magistra-
 tum collegae abstulerat, annum vixisse. abrogaverunt 15
 autem hi: Lucius Iunius Brutus consul Tarquinio Col-
 latino, Tib. Gracchus M. Octavio, <Cn. Octavius L. Cin-
 nae,> Cn. Cinna tr. pl. P. Marullo, Tullius *. Bruto
 et Cassio pugnam adversus Caesarem et Antonium
 molientibus in castris Cassii examen apium consedit. 20
 locus aruspicum iussu interclusus interius ducto vallo.
 vulturum et aliarum alitum, quibus strages cadaverum
 pabulo est, ingens vis exercitum advolavit. puer in
 pompa Victoriae cultu cum ferretur, ferculo decedit.
 lustratione lictor perversis fascibus lauream imposuit. 25
 Brutianis in proelium egredientibus Aethiops in porta

1 L. Munatio Oudendorpius || 2 Cassius Dio XLVII 40, 2 sq. ||
 3 nocte ante lux add. Schefferus post ita ego || 4 Veronensi
 H. Hauptius || 9 humo, a: corr. Freinshemius humero ac Schefferus ||
 12 Cassius Dio XLVI 49, 2 || 17 Cn. Octavius L. Cinnae
 inseruit Rubino || 18 Caecinnae: corr. Schefferus | P. Tarquinius
 P.: corr. Rupertus, v. p. 171, 2 Cornelius Cinna L. Cornelio Merulae
 et Flavio. Bruto Freinshemius | lacunam post Tullius indicavit
 Iahnus || 20 Florus II 17, 7. Plutarchus Brut. 39, 48, Appianus
 civ. IV 134, Cassius Dio XLVII 40, 7 sq. || 24 Victoriam Cassii
 cum ferret ferculo, decedit Oudendorpius puer * i. p. V. cultus
 c. f. f. d. H. Hauptius, sed v. Museum Rhenan. LII (1897) p. 2

occurrit et a militibus confossus. Cassius et Brutus interierunt.

C. Furnio C. Silano coss.

737/17

sub Appennino in villa Liviae, uxoris Caesaris, in- 71
genti motu terra intremuit. fax caelestis a meri- [131]
diano ad septentrionem extenta luci diurnae similem
nocte(m) fecit. turris hortorum Caesaris ad portam
Collinam de caelo tacta. insidiis Germanorum Romani
circumventi sub M. Lollio legato graviter vexati.

Paulo Fabio Q. Aelio coss.

743/11

in Germania, in castris Drusi examen apium in ta- 72
bernaculo Hostilii Rufi, praefecti castrorum, consedit [132]
ita, ut funem praetendentem praefixamque tentorio lan-
ceam amplecteretur. multitudo Romanorum per insi-
dias subiecta est.

3 Syllano: corr. *Oudendorpius* || 6 lucem *Stephanus* || 7 in
nocte: corr. *Freinshemius* || 8 Romanorum Germani: corr. *Schef-*
ferus, v. *Velleius II* 97, *Suetonius Aug.* 23, *Cassius Dio LIV*
20, 5 ante insidiis vel ante sub (9) compluria verba excidisse
putat *H. Hauptius* || 11 apium | cum in || 12 *Rutilii*: corr. *Freins-*
hemius || 14 Germanorum — subacta *Iahnus*, v. *Plinius n. h.*
XI 55, unde cum pateat prosperrime post hoc prodigium pug-
natum esse, fieri non potest, quin ultimum enuntiaturum ad *Vari-*
cladem pertineat

NOMINA PERIOCHARVM FRAGMENTORVM OXYRHYNCHIACORVM OBSEQVENTIS

- Aboedeni 39, 6
Acarnanes 32, 17. 38, 9. 13. 40,
10. 11
Achaei 33, 17. 39, 24. 42, 22.
46, 18. 61, 11. 64, 2. 6. 10. 65,
14. 125, 18
Achaia 64, 11
Achaicum bellum 64, 1; Achai-
co concilio 64, 4
Achillas (Archelaus *codd.*) 107,
21
Acilius (historicus) 65, 22
M'. Acilius 163, 10
M'. Acilius Glabrio 43, 6. 44, 8.
123, 7
Actiaca victoria 119, 25
Actium 119, 18
Adramyttium *v.* Hydramyttium
Aebutius 127, 38
Aedui 74, 17. 101, 20.
Aegates insulae 24, 8
Aegyptus 20, 11. 51, 8. 52, 18.
53, 17. 65, 5. 72, 7. 102, 10.
23. 107, 4. 19. 108, 3. 109, 22.
168, 25. 177, 5
Q. Aelius 181, 10
Q. Aelius Paetus 153, 22
Sex. Aelius Paetus 41, 14
Aemilia via 125, 31
Aemilia, virgo Vestalis, 75, 21
Mam. Aemilius dictator 9, 8. 13
Mam. Aemilius 84, 22. 174, 5
M. Aemilius Lepidus 45, 21.
50, 4. 52, 17. 53, 10. 15. 55, 11.
131, 82. 153, 7. 18
M. Aemilius Lepidus 67, 24.
158, 6. 161, 8
M. Lepidus 94, 3
M. Lepidus triumvir 111, 4. 17.
113, 3. 14. 114, 2. 3. 6. 116, 10.
118, 2. 119, 27. 177, 13. 178,
[29]. 179, 1. 29
M. Lepidus, triumviri filius,
119, 26
Aemilius Paulus 27, 18. 21.
L. Aemilius Paulus 50, 11. 12.
51, 6. 20. 53, 2. 56, 16. 63, 23.
74, 22. 129, 67. 137, 143. 152, 6
L. Paulus 114, 6. 176, 20
M. Aemilius 145, 215
Aemilius Potensis 166, 17
Aemilius Regillus 43, 21. 44, 6
Aenaria 171, 7
Aeneas 1, 2
Aequi 7, 12. 11, 10. 16, 5
Aesculapius 17, 19. 23
Aesernia 21, 15. 82, 12. 83, 5
Aesi forum 155, 14
Aesquilinus collis 3, 3
Aethiops 180, 26
Aetna 158, 3. 159, 2. 161, 11.
162, 14
Aetoli 32, 16. 33, 23. 39, 21. 42,
19. 23. 43, 8. 44, 9. 12. 123, 3
L. Afranius 106, 5. 108, 20. 109,
17. 176, 1
Africa 22, 8. 10. 30, 5. 34, 7. 20.
25. 35, 5. 8. 12. 37, 5. 16. 38, 4.
40, 18. 56, 21. 25. 58, 14. 59,
13. 63, 10. 73, 7. 85, 16. 20.

- 86, 18. 89, 29. 93. 6. 9. 106, 17.
108, 7. 12. 109, 2. 23. 115, 10.
117, 11. 118, 2. 135, 125. 161,
24
Alba 1, 3. 16, 19. 75, 1. 82, 13
Albani 1, 11. 90, 23 (*orientis
gens*)
Albanus lacus 10, 1
Albanus mons 153, 15. 163, 21.
180, 8
Albingaunum 35, 11
Alesia 104, 21
Alexander (magnus) 16, 12. 14.
42, 7. 15
Alexander Balas 64, 27. 65, 12.
67, 16
Alexander, Cleopatrae filius,
119, 9
Alexandria 108, 2. 119, 18. 21
Alia 10, 17
Allobroges 74, 13. 23. 75, 4. 100,
23. 162, 15
Alpes 26, 1. 33, 10. 77, 20. 79, 1.
151, 18. 163, 24. 165, 20
Ambiani 102, 1
Ambiorix 103, 11. 104, 5
Ambracia 123, 12
Ambracienses 44, 11
Ambrones 78, 19
Amiternum 157, 2. [13]. 159, 10.
164, 17
Ammonius v. Hammonius
Amullius 1, 5
Anagnia 153, 24. 155, 17. 159, 12
Ancus Martius 1, 14. 2, 15. 18
Andriscus 55, 9. 60, 6. 64, 17.
<133, 100>. <106>. <135, 127>;
Philippus 60, 7; Pseudophi-
lippus 63, 3. 156, 23; Pseudo-
philippus alter 65, 18
L. Ancius 50, 19
Aniensis tribus 16, 24
Anio 31, 19. 143, 188. 166, 12
Annius 14, 5
T. Annius 70, 17
T. Annius Milo 101, 24. 104, 6.
9. 13. 107, 1
Antigonus, Philippi regis ami-
cus, 48, 1
Antigonus, Demetri filius, 62, 3
Antiochia 48, 15. 177, 7
Antiochus, Syriae rex, 40, 22.
41, 22. 42, 2. 3. 20. 24. 43, 4. 6.
13. 19. 21. 44, 1. 7. 8. 123, 6.
<127, 46>
Antiochus, Antiochi filius, 48,
11. 51, 1. 7. 14. 52, 14. 24
Antiochus, Antiochi filius, 52,
24. 25. 69, 14. 72, 6. 145, 213.
155, 20. 160, 25
Antipolis 54, 2
Antium 87, 9
C. Antonius 100, 19. 101, 6. 106,
12. 112, 20. 114, 19. 175, 9. 20.
L. Antonius 116, 7. 14
M'. Antonius 96, 21
M. Antonius 78, 17. 80, 21. 87, 16
M. Antonius 97, 11. 167, 12
M. Antonius III vir 105, 18. 108,
25. 110, 16. 111, 4. 18. 112, 3.
7. 12. 17. 25. 113, 1. 2. 14. 22. 25.
114, 1. 3. 7. 115, 8. 13. 116, 2.
5. 7. 23. 24. 117, 5. 9. 17. 18. 118,
10. 22. 119, 1. 7. 18. 178, 12. 26.
179, 4. 8. 10 (?). 14. 29. 180, 19
Q. Antonius 90, 26
Apenninus 26, 8. 15. 24. 181, 4
Apollinares ludi 30, 14
Apollo 10, 5. 152, 11. 160, 21.
167, 22. 168, 7. 170, 7. 171,
12. 179, 22
Apollonia 29, 22
Apolloniates 20, 21. 23
Appia aqua 15, 26; via 15, 26.
104, 6
L. Apuleius 10, 12
L. Apuleius Saturninus 79, 18.
80, 9
Apuli 16, 4
Apulia 160, 16. 163, 12. 170, 6
Aquileia 47, 16

- M'. Aquilius 80, 17. 20. 85, 25.
 86, 3
 Arar 120, 21
 Arausio 78, 1
 Archelaus 86, 7. 88, 5. 16. 103, 1
 Archimedes 81, 6
 Arcobarzanes 54, 16
 Ardea 159, 27
 Ardeates 8, 15. 24
 Argi 41, 10
 Ariarathes pater 44, 22. 52, 20
 Ariarathes filius 52, 20. 53, 17
 Aricia 87, 9. 156, 16. 166, 15
 Aricini 8, 16
 Ariminum 20, 24. 45, 22. 165, 13
 Ariobarzanes 81, 5. 83, 17. 84, 24
 Ariovistus 101, 18
 Aristagoras 175, 2
 Aristo Tyrius 41, 23
 Aristonicus 71, 6. 11. 160, 20
 Armenia 97, 21. 98, 6. 99, 19.
 118, 15. 19. 119, 2. 3
 Armenii 99, 13
 Arniensis tribus 11, 62
 Arpi 161, 22
 Arretinum stagnum 164, 10
 Arretium 168, 23. 170, 2. 23.
 171, 5
 Q. Arrius 96, 17. 20
 Arruns 5, 13
 Arsaces 81, 7
 Artavasdes 119, 1
 Arverni 74, 23. 104, 19
 Ascanius 1, 2
 Asculum <82, 8>. 84, 21. 90, 15.
 171, 14
 Asia 33, 22. 35, 20. 43, 20. 44,
 15. 49, 5. 71, 6. 81, 10. 86, 2.
 4. 88, 8. 22. 25. 89, 3. 12. 14.
 91, 10. 112, 23. 118, 23. <129,
 69>. <139, 150>. 160, 25
 Asinius Pollio 113, 22
 Atellae 164, 19
 Athamanes 39, 21
 Athenae 38, 10. 14. 48, 15. 86, 8.
 88, 5. 110, 1. 173, 9
 Athenienses 38, 12. 15. 19
 Atherbal, equitatus Punici dux,
 26, 21
 Atherbal, Micipsae filius, 75,
 11. 14. 76, 6
 A. Atilius Calatinus 22, 2. 23, 18
 Atilius Regulus 22, 7. 10. 18.
 23, 1
 C. Atilius Sarranus 164, 16
 S. Atilius Sarranus 158, 20
 C. Atinius Labeo 71, 19
 Atisis flumen 79, 3
 Atrebatas 102, 2
 Attalus, rex Asiae, 33, 22. 35,
 20. 39, 13. 23. 40, 13. 43, 25.
 61, 13. 133, 110
 Attalus, Eumenis filius, 70, 13.
 15. 71, 7. 160, 25
 Varus 106, 18
 Attus Navius 2, 8. 11
 Avaricum 104, 19
 Audax 143, 197
 Auctius 121, 10
 Cotta 103, 12
 L. Cotta 145, 210
 C. Aurelius 174, 20
 L. Aurelius 73, 2. 161, 8. 162,
 20. 163, 3
 M. Aurelius Cotta 95, 13. 97, 18
 M. Aurelius Scaurus 77, 18.
 164, 5
 Ausones 14, 15
 Bacchanalia 45, 25. 127, 40
 Cn. Baebius Tamphilus 129, 67.
 152, 6
 M. Baebius 129, 74
 Baecula 33, 6
 Baleares 35, 2. 74, 1. 3
 Balus 74, 3
 Barcina factio 28, 17
 Basternae 120, 6
 Bastia 93, 13
 Belgae 102, 2
 Bellovaci 105, 3. 109, 18
 Beneventum 20, 24. 29, 18

- Bithynia 46, 14. 52, 1. 61, 11.
 83, 17. 84, 24. 85, 24. 89, 14.
 95, 8. 13. 96, 14. 133, 110. 152, 4
 Bitocus 100, 8
 Bituitus 74, 23. 24
 Bituriges 104, 19
 Bocchus 77, 12. 13. 14
 Boeoti 64, 6
 Boii *v.* Galli Boii
 Boiorix 77, 22
 Bononia 44, 3. 123, 7. 159, 3
 Bosporus 97, 23. 99, 17. 100, 1
 Bovillae 104, 7
 Brennus 44, 15
 Britannia 103, 4
 Brundisium 23, 21. 178, 2
 Brutiani *v.* Iunius
 Brutii *vel* Brittii 18, 21. 19,
 23. 20, 16. 35, 14

 Caecilia Metella 171, 21
 L. Caecilius 18, 15
 Caecilius Bassus 109, 6. 8
 C. Caecilius Metellus Pius 83,
 8. 84, 19. 163, 20
 Caecilius Metellus 23, 10. 24,
 3. 10
 L. Caecilius Metellus 75, 12. 15.
 157, 18. 162, 20. 163, 3
 L. Metellus 98, 3
 Q. Caecilius Metellus 63, 4. 64,
 7. 17. 65, 19. 71, 12. 15. 20.
 89, 28. 135, 127. 157, 12
 Q. Metellus 74, 1
 Q. Caecilius Metellus Numidi-
 cus 76, 23. 80, 3. 16. 168, 1
 Q. Metellus 94, 17. 21. 95, 15. 18.
 96, 23. 98, 8. 25. 26. 27. 99, 7. 139,
 153. 160. <141, 163>. 167. 176, 1
 C. Caelius 169, 12
 M. Caelius Rufus 106, 23
 Caere 155, 12. 157, 3. 169, 2
 Caesetius Flavus 110, 19
 Caieta 152, 11
 Calagurris 95, 17.
 Calatia 154, 1
 Calchedon 95, 14
 Calpurnia 177, 19. 23
 M. Calpurnius 22, 3
 Q. Calpurnius 159, 1
 L. Calpurnius Bestia 76, 9. 164, 1
 M. Bibulus 101, 6. 105, 8
 Cn. Piso 143, 191
 L. Piso 121, 2
 L. Piso 135, 117. 156, 20
 Cales 14, 15
 Callaeci *v.* Gallaeci
 Callicula mons 27, 12. 14
 Campani 13, 7. 14, 2. 28, 11.
 29, 3. 32, 2. 3. 125, 17
 Campania 27, 12; 154, 5
 Cannae 27, 20
 Cannensis 28, 11 (victoria); 29,
 1 (exercitus); 30, 15 (clades)
 Cantabri 56, 13
 Capena porta 31, 20
 Capenus Sequanus 113, 27
 Capitolium 2, 2. 3, 9. 5, 16. 7, 8.
 10, 18. 21. 11, 13. 14, 5. 20, 3.
 32, 14. 45, 5. 70, 21. 98, 4. 111,
 3. 5. 143, 189. 151, 15. 152, 19.
 154, 12. 155, 22. 159, 5. 13. 21.
 161, 9. 22. 162, 14. 168, 2. 21.
 174, 1. 175, 14. 24
 Capitolinus *v.* Iuppiter
 Cappadocia 44, 22. 52, 20. 53,
 17. 81, 5. 83, 18. 84, 24. 85,
 24. 89, 14
 Capua 13, 18. 31, 1. 32, 1. 96,
 8. 155, 2. 173, 15
 Carsoli 16, 19. 170, 5
 Carthaginienses 13, 6. 19, 19.
 20, 14. 21, 5. 22, 12. 23, 2. 7.
 14. 24, 9. 25, 17. 28, 16. 29,
 15. 30, 1. 36, 12. 37, 5. 14. 19.
 38, 16. 40, 21. 41, 21. 48, 24.
 49, 10. 53, 20. 54, 8. 15. 22. 56,
 21. 57, 2. 8. 58, 7. 11. 19. 27.
 62, 13. 17. 63, 10. 125, 22. 131,
 83. 90. 93
 Carthago 23, 5. 28, 12. 34, 22.
 41, 24. 45, 5. 54, 21. 55, 21.

- 56, 23. 57, 22. 58, 16. 20. 59, 1.
 63, 3. 7. 64, 19. 71, 4. 73, 22.
 137, 132. 134. <138>. 157, 9. 10
 Carthago Nova 32, 11. 34, 10
 Casilinum 27, 12. 28, 20
 Cassianae partes 115, 10
 Cassinum 154, 16
 C. Cassius 97, 3. 168, 19
 C. Cassius 104, 23. 110, 22. 113,
 21. 114, 14. 23. 115, 9. 14. 17.
 180, 10. 19. 20. 181, 1
 L. Cassius 77, 4
 Q. Cassius 105, 18. 107, 5
 Spurius Cassius 6, 24.
 C. Cassius Longinus 162, 6
 Castor 178, 25
 Castrum 18, 4
 Castus 97, 9
 Catina 162, 15
 Caudinae furcae 15, 11
 [Caura] 157, 13
 Celtiberi 30, 6. 40, 15. 46, 21.
 47, 14. 48, 7. 21. 65, 20. 78,
 14. 81, 2. 152, 4. 153, 21. 168,
 18
 Celtiberia 56, 13
 Centenius Paenula 30, 19
 Cephallania 44, 12. 155, 9. 158, 2
 Ceres 38, 10. 165, 16. 167, 25.
 170, 25
 Chalcidenses 64, 6.
 Chalcis 43, 2. 64, 13
 Chaldaei 143, 192
 Chamates 111, 10
 Charidemus 133, 98
 Chauci 121, 3
 Cherusci 121, 2
 Chunistinctus 121, 10, *cf. praefationem*
 Cilices 94, 11
 Cilicia 78, 17. 95, 7. 98, 23. 99,
 18. 166, 19
 Cimbri 75, 24. 77, 1. 18. 78, 7.
 11. 23. 79, 1. 14. 163, 24. 165,
 20. 167, 2
 Cimolia insula 164, 7
 Cineas 19, 10
 Cirtha 76, 7
 Claudia 23, 23
 (Claudia) aqua 15, 26
 Claudia tribus 6, 6
 Appius Claudius Xvir 8, 4. 11
 Appius Claudius 6, 5. 7, 2
 Appius Claudius 15, 25
 Appius Claudius Caecus 19, 13
 Appius Claudius 30, 16. 31, 2.
 32, 1. 127, 48
 Appius Claudius 65, 17. 70, 5.
 141, 177. 157, 12; C. Claudius
 160, 13
 Appius Claudius 86, 16; 94, 16
 C. Claudius 153, 11
 M. Claudius 158, 10
 Ti. Claudius Assellus 143, 182
 Claudius Glicia 23, 16
 Marcellus 121, 5
 Claudius Marcellus 28, 18. 29,
 3. 20. 31, 4. 32, 20. 22. 24. 26.
 33, 2. 40, 16. 17
 G. Claudius Marcellus 176, 20
 M. Claudius Marcellus 25. 1
 M. Claudius Marcellus 52, 11.
 56, 12. 62, 16. 127, 44. 129,
 58. 152, 1. 154, 4. 156, 11
 M. Marcellus 83, 6. 105, 3. 6.
 109, 24. 25
 Claudius Nero 33, 13. 24. 26. 36,
 23. 24. 25
 Tiberius Nero 120, 14. 121, 11.
 19
 Appius Claudius Pulcher 96,
 10. 176, 13
 C. Claudius 170, 16
 P. Claudius Pulcher 23, 12. 23.
 127, 50
 Cleon, servorum dux, 68, 17
 Cleopatra 50, 21. 51, 7. 65, 5.
 72, 10. 74, 6
 Cleopatra 107, 3. 108, 3. 118,
 10. 20. 119, 3. 8. 20. 22. 25
 P. Clodius 100, 20. 24. 101, 8.
 104, 6. 13

Cloelia 5, 29
 Clunia 94, 24
 Clusini 5, 17, 10, 15, 16
 Clusium 10, 13, 91, 18, 173, 21
 Cnidos 65, 3
 Cnosos 98, 17
 Colchi 100, 1
 Collina porta 91, 21. <147, 232>.
 181, 7
 Collina tribus 25, 8
 Compsa 156, 8
 Concium (?) 155, 5
 Concordia 152, 2, 13
 Congonnetiacus 75, 3
 Cordubenses 107, 6
 Corfinium 105, 23
 Corinthiae tabulae 141, 168
 Corinthos 64, 3, 12, 16, 137, 135.
 <139, 145>
 Corioli 6, 12
 Cornelia 107, 23
 Aulus Cornelius 13, 12
 C. Cornelius 177, 11
 Cn. Cornelius 21, 18
 Cn. Cornelius 137, 137
 L. Cornelius 21, 25
 M. Cornelius 10, 10
 Cethegus 100, 12
 C. Cornelius Cethegus 40, 3.
 41, 14, 53, 7, 131, 84
 L. Cornelius Cethegus 60, 1
 L. Cornelius Cinna 84, 19, 86,
 13, 19, 25, 26, 87, 5, 7, 13, 88,
 18, 89, 4, 9, 20, 172, 24
 Cossus Cornelius 9, 7
 P. Dolabella 108, 23, 112, 23.
 24, 114, 14, 18, 178, 1, 26
 Cn. Cornelius Lentulus 96, 8.
 18, 97, 24, 100, 11, 168, 11
 L. Lentulus 155, 21
 P. Lentulus 129, 74
 P. Lentulus 105, 23
 P. Cornelius Rufinus 20, 8
 Cornelius 153, 15
 Cn. Cornelius Scipio 26, 9, 28,
 25, 29, 26, 30, 4, 35, 22

L. Cornelius Scipio Asiaticus
 43, 15, 24, 44, 1, 45, 9, 12, 125,
 27, 127, 45, 151, 1
 L. Scipio 90, 9, 13, 173, 14
 P. Cornelius Scipio 26, 5, 28,
 25, 29, 26, 31, 8, 32, 9
 P. Cornelius Scipio Africanus
 26, 6, 27, 25, 30, 10, 32, 9.
 33, 7, 16, 34, 3, 16, 35, 5, 7, 14.
 36, 5, 16, 18, 37, 5, 12, 13, 17.
 25, 42, 2, 14, 43, 15, 23, 45, 1.
 10, 13, 46, 12, 56, 16, 125, 25
 P. Cornelius Scipio Nasica 35,
 22, 43, 8, 48, 20, 53, 24, 55,
 24, 56, 26, 57, 5, 19, 23, 145,
 200, 202, 155, 16
 P. Cornelius Scipio Aemilianus
 Africanus 56, 8, 15, 59, 14, 62,
 9, 11, 21, 63, 11, 15, 18, 22, 64,
 18, 68, 8, 21, 69, 12, 71, 3,
 72, 3, 17, 21, 133, 94, 95, 135,
 120, 123, 137, 138, 145, 210,
 157, 1, 11, 159, 9; Scipio†Or-
 fitianus 58, 24
 P. Cornelius Nasica Serapion
 66, 19, 70, 21, 72, 5, 164, 1,
 169, 22
 P. Scipio 104, 9, 108, 13, 109,
 9, 14
 L. Cornelius Sylla 77, 16, 81, 6,
 7, 84, 1, 9, 85, 7, 8, 21, 88,
 5, 13, 17, 18, 89, 2, 3, 6, 9, 11,
 12, 15, 19, 26, 90, 5, 7, 13, 16, 25,
 26, 91, 12, 18, 92, 19, 93, 15,
 94, 2, 4, <147, 231>. 172, 8, 173,
 5, 9, 23, 174, 1
 Syllanae partes 92, 5; Sullanis
 147, 226; Syllana tempora
 173, 15
 Q. Cornificius 115, 9
 Corsi 22, 1, 24, 17, 49, 15, 52, 23
 Corsica 21, 25
 Tib. Coruncanus 22, 22
 Cosa 20, 13
 Cosconius 84, 6
 M. Cosconius 68, 5

Cossyra 92, 12
 Cremera 7, 1
 Cremona 25, 11
 Creta 99, 1
 Cretenses 97, 11. 98, 9. 25. 99, 8
 Critolaus 64, 8
 Crixus 96, 10. 17
 Croton 162, 7
 Crotoniensis ager 36, 21
 Cumae 171, 12
 Cumanae aquae 153, 16
 Curiatius 66, 20
 Curius Dentatus 18, 1. 20, 4
 Curtius 12, 13
 Cydonia 98, 9. 17
 Cynoscephalae 40, 8
 Cypros 72, 9. 13. 102, 8. 107, 24
 Cyrenae 53, 17. 65, 9. 81, 2. 162, 1. 168, 25
 Cyzicus 96, 12. 175, 2

Dalmatae 53, 21. 75, 12. 118, 25. 119, 7. 121, 11
 (Dalmatae) Scordisci 68, 6. 75, 19. 76, 3. 141, 175. 156, 3
 L. Damasippus 91, 5
 Dardani 50, 2. 95, 2. 96, 7. 168, 18. 175, 22
 Decidius Saxa 116, 22
 P. Decius 14, 9
 P. Decius P. f. 17, 1. 3
 P. Decius Mus 13, 13
 Q. Decius 67, 6
 Decius Vibellius 18, 25
 Deiotarus 96, 2
 Delphi 3, 11. 10, 5
 Demaratus 2, 12
 Demetrius Philippi, Macedo-
 num regis, filius, 47, 9. 10. 23
 Demetrius, Seleuci filius, Sy-
 riae rex 52, 26. 53, 18. 57, 13.
 60, 8. 61, 5. 62, 3. 65, 1. 2
 Demetrius, Demetri filius, 65, 2.
 10. 74, 6
 Diaeus 64, 9

Diana 1, 18. 3, 3
 T. Didius 81, 1. 168, 1
 Diodotus Tryphon 65, 11. 67,
 17. 145, 213
 Dis pater 58, 7
 Ditalco 143, 197
 Cn. Domitius 19, 16
 Cn. Domitius 42, 17
 Cn. Domitius 108, 8
 L. Domitius 105, 23. 169, 12.
 176, 13
 M. Domitius 94, 9
 Cn. Domitius Ahenobarbus 74,
 13. 75, 15. 78, 10. 93, 6. 162,
 11. 168, 19.
 C. Duillius 21, 20
 Dyrrachium 107, 8. 176, 28

Eburones 103, 12. 104, 4
 P. Elvius 163, 11
 Emporiae 41, 6
 Ephesus 42, 3
 Epidaurus 17, 20
 Epidius Marullus 110, 18
 Epirotae 18, 22
 Epirus 39, 19. 44, 11. 111, 14.
 112, 20. 115, 2. 119, 14
 Esquiliae 154, 24. 158, 13
 Esquilina tribus 25, 8
 Esquilinus v. Aesquilinus
 Etruria 26, 14. 100, 14. 173, 21
 Etrusci 5, 20. 16, 4. 17, 1. 18,
 21. 19, 24. 83, 16
 Euboea 39, 24. 43, 2
 Eumenes, rex Pergami, 43, 25.
 44, 3. 49, 4. 51, 2. 52, 7. 13.
 61, 3. 70, 15. 71, 6
 Eunus, servorum dux, 68, 14
 Euphrates 103, 18. 176, 14
 Eutychides 169, 2

Fabiorum familia 6, 27
 C. Fabius 89, 29. 90, 23
 Paulus Fabius 181, 10
 Fabius Gurgus 17, 11
 Q. Fabius Labeo 152, 1

Q. Fabius Maximus 15, 3. 6. 16,
10. 11. 17, 2. 13
Q. Fabius Maximus (Cunctator)
26, 25. 27, 9. 13. 16. 32, 25.
34, 24
Q. Fabius (Maximus) praetor
123, 4
Q. Fabius Maximus (Servilia-
nus) 65, 20. 66, 10. 74, 22. 141,
171. 143, 185. 157, 18. 162, 16
Q. Fabius Maximus (Aemilia-
nus) 139, 149. <151>
C. Fabricius 19, 7. 20. 20, 8
Faecenia Hispala 127, 37
Faesulae 168, 22. 169, 20. 170, 18
Falerna tribus 15, 24
Falisci 9, 18. 10, 6. 8. 24, 14
C. Fannius 162, 11
Faventia 91, 18
Faustus 109, 16
Ferentinus ager 160, 5
Fidenae 9, 11. 14
Fidenates 1, 7. 9, 13. 18
Fidentia 91, 19
Fides 178, 19
Flaminia via <25, 9>. 45, 22
C. Flaminius censor <25, 9>
C. Flaminius consul 26, 15
C. Flaminius consul 125, 24. 30
Flaminius circus 25, 9. 155, 24
171, 13
Cn. Flavius 16, 6
C. Flavius Fimbria 87, 19. 88,
19. 21. 25. 89, 14. 165, 8. 173, 10
Florentia, virgo Vestalis, 28, 6
Formiae 155, 4
Fortuna 155, 25; equestris 170,
17
Fregellae 14, 16. 73, 7. 162, 4.
169, 27
Fregellani 73, 6
Fregenae 23, 21
Frusino 155, 18. 157, 5
Fucinus lacus 158, 11
Fulvia 116, 5. 8. 117, 1
Cn. Fulvius 31, 2. 32, 19

M. Fulvius 44, 11
Q. Fulvius 30, 16. 31, 1. 32, 1. 5
C. Fulvius Flaccus 68, 5. 13. 72,
15. 159, 9; Ser. Flaccus 159, 1
M. Fulvius Flaccus 73, 2. 74,
21. 161, 5. 20
Q. Fulvius Flaccus 49, 2; 131,
81. 152, 18
Q. Fulvius Nobilior 59, 20. 127,
43. 131, 82
Furiae 172, 17. 19
L. Furius 158, 20
Furius Camillus 10, 3. 26. 11, 3.
12, 4
L. Furius Purpurio 39, 7. 14.
40, 16
C. Furnius 181, 3

Gabi 2, 2. 3, 10. 155, 6
A. Gabinus 84, 14. 102, 22
A. Gabinus, verna <nepos>,
143, 193
Gades 30, 5
Gaditani 34, 21. 106, 9
Gala 36, 13
Gallaeci 67, 23. 176, 6
Galli 10, 11. 13. 15. 28. 11, 8. 12,
16. 13, 2. 23. 17, 1. 18, 14. 24,
21. 25. 25, 2. 11. 26, 3. 28, 24.
76, 3. 97, 8. 103, 11. 104, 16.
21. 105, 4. 127, 44. 151, 18.
154, 10. 156, 9. 157, 16
Galli Alpini 52, 11
Galli Boii 40, 16. 41, 11. 43, 11.
127, 55
Galli Insubres 24, 25. 25, 2. 38,
3. 39, 8. 40, 3. 17. 41, 11
Galli Salluvii 73, 4. 74, 10. 15.
83, 9
Galli Senones 10, 13. 16. 18, 14
Galli Tigurini 77, 4
Galli transalpini 24, 21
Gallia 46, 6. 59, 18. 75, 2. 78,
15. 83, 8. 94, 6. 95, 19. 101,
10. 19. 23. 103, 2. 104, 2. 4. 21.
109, 18. 22. 112, 6. 113, 3. 120,

20. 127, 52. 156, 19. 162, 13.
 163, 23. 166, 14
 Galliae 25, 19. 101, 12. 120, 5
 Gallograeci 44, 13. 19. 25. 123,
 13. 127, 33
 Gallograecia 96, 2. 125, 20
 Gannicus, fugitivorum dux, 97,
 10
 L. Gellius 96, 19. 97, 24
 Gentius, Illyrici rex, 50, 3. 18.
 51, 3. 154, 2
 Genua 158, 17
 Gergovia 104, 19
 Germani 97, 8. 101, 18. 23. 103,
 1. 121, 3. 16. 181, 8
 Germania 101, 17. 103, 3. 104,
 2. 120, 18. 181, 11
 Geryones 74, 4
 Giso, Hasdrubalis pater, 34,
 8. 36, 10
 Giso, Hamilcaris filius, 55, 1
 Gisia 34, 14
 Gracchuris 48, 8
 Graeci 74, 2
 Graecia 40, 12. 41, 19. 43, 1. 7.
 17. 44, 8. 48, 25. 49, 20. 86, 7.
 106, 20. 112, 11. 114, 10. 115,
 8. 160, 22
 Graecostasis 158, 12. 160, 15.
 162, 7
 Gulussa 55, 21. 56, 22. 58, 2.
 62, 8. 21
 Gymnesii 74, 2
 Hadria 18, 4
 Hamilcar 33, 7. 35, 1. 36, 17.
 39, 8. 10. 55, 1
 Hammonius 62, 1
 Hannibal, classis Poenorum
 dux, 22, 6
 Hannibal 25, 13. 19. 26, 7. 13. 19.
 21. 26. 27, 3. 11. 20. 28, 11. 19.
 29, 4. 10. 30, 11. 22. 23. 31, 3.
 18. 32, 19. 22. 24. 33, 2. 11. 13.
 35, 13. 15. 36, 22. 37, 15. 20.
 46, 14. 129, 64. 152, 4
 Hannon 22, 1
 Hannon 28, 15. 29, 10. 18. 30,
 16. 36, 17
 Hasdrubal, Hamilcaris filius,
 28, 25. 29, 9. 33, 7. 9. 15
 Hasdrubal, Gisgonis filius, 34,
 8. 36, 10. 18. 37, 6. 11
 Hasdrubal, dux tertio bello
 Punico, 59, 3. 63, 13. 18. 64,
 19. 157, 10
 Hasdrubal, Masinissae nepos,
 62, 18. 135, 122
 Helvetii 77, 5. 101, 10
 Cn. (Helvius) Cinna 180, 18
 Heniochi 100, 1
 Hercules 74, 4
 Herculis portus 158, 15
 Herdonea 32, 20
 M. Herennius 169, 25. 170, 8
 Hernici 7, 5. 13, 22
 Hiberi 99, 23
 Hiberus flumen 25, 14
 Hiempsal 75, 11. 13
 Hierius Asinius 83, 7
 Hiero 21, 7. 10. 29, 14
 Hieronymus 29, 14
 Hierosolyma 100, 9
 Hiertas 93, 7
 Hirpini 84, 9
 A. Hirtius 112, 26. 113, 2. 6.
 179, 6
 L. Hirtuleius 94, 9. 18
 Hispala Faecenia 127, 37
 Hispani 54, 7. 120, 11. 127, 41.
 131, 77. 168, 10
 Hispania 26, 10. 28, 5. 25. 26.
 29, 7. 26. 30, 4. 5. 31, 8. 10.
 32, 9. 33, 6. 16. 34, 4. 18. 35,
 8. 22. 36, 12. 41, 5. 11. 16. 47,
 14. 48, 9. 50, 3. 54, 3. 56,
 14. 64, 20. 65, 24. 66, 11. 24.
 28. 67, 6. 22. 78, 13. 94, 8.
 95, 18. 96, 4. 106, 5. 107, 6.
 110, 3. 10. 123, 1. 145, 216.
 151, 11. 153, 9. 165, 20. 167,
 2. 169, 23. 174, 9. 18. 21

- Hispaniae 32, 8. 34, 6. 97, 2.
 102, 20
 Hispaniense bellum 56, 5
 Istri 25, 3. 48, 21
 Histria 153, 9
 Horatius Cocles 5, 18
 Q. Hortensius dictator 18, 8
 Q. Hortensius (orator) 115, 22
 Hostia 2, 6. 160, 15. 179, 1
 A. Hostilius Mancinus 135, 112
 C. Hostilius Mancinus 63, 8.
 67, 4. 7. 68, 2. 145, 215. 158,
 6. 14. 16
 Hostilius Rufus 181, 12
 Hydramytium 60, 16
 Ianiculus 5, 18. 18, 8. 47, 17.
 87, 7
 Ianus 1, 9
 Iapydes 72, 24. 118, 25
 Idaea mater 35, 16. 19. 166, 23.
 = mater deum *vel* mater
 magna 43, 9. 164, 2
 Ilerda 106, 7
 Ilium 89, 1. 173, 10
 Illyrici *vel* Illyrii 24, 18. 25, 3.
 50, 18. 51, 3. 53, 23
 Illyricum 68, 5. 76, 1. 106, 13.
 119, 7. 24. 154, 2
 Indebilis 35, 9
 Intercatia 56, 18
 Isauri 95, 7
 Isis 172, 16
 Isthmos 64, 10
 Italia 1, 2. [3]. 16, 14. 18, 23. 20,
 7. 23, 19. 24, 22. [25, 11]. 26, 4.
 27, 24. 28, 2. 34, 22. 35, 2. 18.
 37, 16. 39, 9. 73, 21. 77, 20. 79, 5.
 89, 24. 90, 7. 19. 91, 19. 25.
 94, 5. 101, 25. 105, 22. 25. 119,
 11. 127, 44. 143, 192. 151, 18.
 159, 17. 160, 9. 173, 24
 Italici 81, 21. 27. 82, 6. 13. 84,
 22. 87, 4. 90, 27. 91, 20
 Iuba 106, 19. 108, 17. 109, 3. 9. 13
 Iudaei 100, 9. 117, 18
 Iugurtha 75, 11. 13. 76, 6. 8. 9.
 10. 19. 23. 77, 11. 78, 5. 164, 15
 Iulia 103, 9
 Iulia gens 178, 3
 C. Iulius 10, 9
 Sex. Iulius 171, 1
 C. Iulius Caesar 87, 17
 C. Iulius (Octavius) Caesar (Oc-
 tavianus) Augustus 71, 17. 111,
 7. 20. 22. 112, 3. 5. 14. 113, 2.
 9. 11. 13. 19. 114, 1. 115, 7. 13.
 116, 2. 8. 13. 24. 117, 2. 4. 9.
 15. 23. 25. 118, 3. 4. 7. 24. 119,
 7. 14. 16. 19. 21. 23. 120, 2. 10. 14.
 15. 121, 4. 21. 178, 2. 11. 179,
 4. 7. 19. 23. 29. 180, 19. 181, 47.
 C. Iulius Caesar dictator 101,
 1. 4. <9>. 11. 18. 102, 1. 12. 103,
 2. 9. 13. 17. 104, 2. 14. 21. 105,
 3. 5. 6. 13. 16. 17. 21. 106, 3. 11.
 12. 14. 17. 20. 107, 7. 8. 14. 24.
 108, 2. 16. 21. 109, 1. 9. 18. 22.
 110, 10. 22. 111, 6. 8. 15. 113,
 20. 120, 6. 21. 121, 21. 176, 24.
 177, 9. 12. 13. 18. 19. 23. 178, 2
 L. Iulius Caesar 82, 18. 83, 3.
 87, 17. 171, 20
 L. Caesar 114, 7
 Sextus Caesar 109, 8
 C. Iulius Vercondaridubnus 120,
 22
 M. Iunius 153, 4
 M. Iunius 153, 22
 Brutiani 180, 26
 D. Brutus 174, 5
 Decimus Iunius Brutus 21, 13
 Dec. Iunius Brutus 66, 20. 28.
 67, 12. 22. 72, 25. 145, 200. 203.
 216
 Dec. Brutus 106, 5. 109, 17. 111,
 1. 112, 6. 17. 113, 10. 21. 24
 L. Iunius Brutus 3, 14. 4, 5. 7.
 5, 2. 180, 16
 M. Brutus 92, 12
 M. Brutus 94, 6
 M. Brutus 110, 22. 112, 11. 19.

- 114, 10. 19. 21. 115, 9. 14. 20.
180, 10. 18. 181, 1
Silanus 33, 20
C. Silanus 181, 3
D. Iunius Silanus 66, 3. 6. 141, 178
M. Iunius Silanus 76, 24
Iuno <10, 4>
Iuno Lacinia 49, 2
Iuno Lucina 151, 2
Iuno Regina 155, 25. 159, 14. 160, 3. 167, 27. 168, 17
Iuno Sospita 152, 14. 167, 15. 171, 21
Iuppiter 3, 9. 153, 1. 2. 156, 12. 166, 16. 168, 15. 22
Iuppiter Capitolinus 11, 6. 20, 3. <48, 16>. 98, 4. 151, 15. 154, 13. 155, 22
Iuppiter Feretrius 1, 6
Iuppiter Olympius 48, 15
Iuppiter Trophonius 169, 3
Iuventa 2, 3
P. Iuventius 63, 4

Labienus 116, 21. 117, 6
Lacedaemonii 22, 19. 40, 4. 41, 8. 18. 42, 18. 125, 18
C. Laelius (Sapiens) 35, 5. 37, 9. 43, 17. 141, 176. 151, 1
D. Laelius 174, 6
Lanuvium 87, 9. 152, 14. 153, 24. 154, 15. 157, 6. 167, 14.
Laodice, Syriae regina, 62, 2
Laodicia, Syriae urbs, 114, 18
Lares 164, 25
Latini 1, 14. 15. 2, 5. 16. 3, 3. 6, 3. 14, 2. 4. 7. 12. 125, 32. 171, 15. 180, 8
T. Latinus 6, 13
Latium 172, 4
Laurentina silva 158, 7
Lavinium 158, 7
Lebadia 169, 2
Leucas 40, 10

Libitina 152, 15. 153, 20. 154, 8
Licina, nobilis femina, 55, 17
Licina, virgo Vestalis, 75, 22
C. Licinius 11, 17
Sex. Licinius 87, 23
Crassus filius 87, 18
Crassus pater 87, 19
M. Crassus 120, 7. 10
M. Crassus IIIvir 97, 5. 7. 15. 101, 4. 102, 20. 103, 17. 104, 23. 121, 13. 176, 14
L. Crassus 169, 1
P. Licinius Crassus 49, 7. 19. 71, 8. 129, 59. 160, 20
P. Licinius (Crassus) 168, 11
L. Licinius Lucullus 56, 1. 11
L. Licinius Lucullus 95, 21. 96, 12. 97, 13. 98, 6. 10. 11. 15
S. Licinius 145, 203
M. Lucullus 97, 13
Murena 16, 22
L. Murena 91, 9
Licinius Stolo 12, 20
Ligures 24, 16. 35, 11. 43, 3. 45, 21. 24. 47, 14. 48, 20. 49, 16. 52, 12. 22. 54, 1. 73, 3. 125, 30. 127, 49. 131, 1. 152, 17. 154, 10. 162, 5
Lilybaeum 92, 13
Liparae insulae 161, 12
Liparenses 161, 15
Luternum 45, 7. 46, 12; Linternum(?) 125, 26
Livia 181, 4
C. Livius Salinator 125, 19. 151, 8
C. Livius 157, 1
L. Livius 130, 78, v. L. Villius
M. Livius 33, 12. 24. 25. 36, 22. 25
Drusus 120, 14. 15. 19. 121, 4. 8. 11. 17. 181, 11
M. Livius Drusus 76, 2. 81, 16. 20. 82, 2. 171, 2
Libo 59, 26
Locrenses 36, 1
Locri 35, 15
M. Lollius 181, 9

Lucani 18, 11. 20. 19, 23. 20, 16.
82, 7. 11. 84, 14. 163, 23. 165,
12. 166, 1. 170, 3
Lucanus 84, 6
Q. Lucretius Ofella 92, 4. 93, 3
Lucumo 2, 12
Luna 157, 20. 159, 25. 165, 13
Lunenses 157, 21
Lusitani 48, 10. 52, 23. 56, 20.
59, 17. 60, 1. 2. 101, 1. 123, 6.
131, 83. 133, 98. 137, 136. 141,
167. 171. 143, 187. 145, 212.
156, 9. 165, 6. 167, 2. 17.
176, 5
Lusitania 64, 21. 65, 21. 67, 12.
72, 26. 156, 18. 167, 28
C. Lutatius 24, 8
Q. Lutatius 166, 6
Q. Catulus procos. 79, 2. 6
Q. Catulus 94, 4. 98, 6
Lyctus 98, 17
Lysias 52, 26. 155, 19

Macedones 29, 22. 33, 23. 41,
18. 42, 7. 61, 21. 66, 2
Macedonia 29, 6. 23. 32, 17. 38,
7. 39, 4. 17. 21. 47, 8. 13. 49,
5. 8. 50, 8. 14. 15. 51, 20. 52,
2. 53, 4. 55, 10. 60, 11. 63, 3.
5. 23. 65, 18. 83, 22. 84, 26.
88, 10. 23. 111, 15. 141, 179.
154, 2. 157, 23. 166, 4. 170,
27. 176, 27
Macedonicum bellum 48, 22.
52, 7
Machares 97, 23
Maedi 168, 18. 170, 27. 174, 19
Spurius Maelius 8, 26
Cn. Magius 110, 1
Magnesia 88, 8
Mago 26, 11. 28, 12. 29, 10. 30,
19. 34, 22. 35, 1. 11. 38, 3
Mamertini 21, 7
Mandonius 35, 10
C. Manilius 99, 5

M'. Manilius 58, 20. 63, 2. 131,
88. 133, 103
Manlia gens 11, 16
A. Manlius 153, 4
Cn. Manlius 44, 13. 23. 123, 2
Cn. Manlius 77, 23. 165, 1
Cn. Manlius 97, 3
L. Manlius 12, 6
L. Manlius 131, 81. 152, 18
L. Manlius 94, 9
L. Manlius Volso 135, 113
M. Manlius 10, 22. 11, 12
T. Manlius 29, 8
T. Manlius Torquatus 12, 8. 14.
14, 6. 10. 13
T. Manlius Torquatus 66, 5. 141,
178. 154, 20
Marci carmina 30, 14
Marcia, virgo Vestalis, 75, 22
C. Marcius 53, 21. 155, 16. 21
Cn. Marcius Coriolanus 6, 12. 18
L. Marcius, eques Romanus, 31,
12. 15
L. Marcius Censorinus 58, 20.
131, 88. 133, 103
Q. Marcius 75, 9. 162, 24
L. Marcius Philippus 90, 25.
171, 1
Q. Marcius Philippus 50, 7
Mariana victoria 180, 5
Marius senator 92, 2
C. Marius 77, 11. 15. 16. 78, 4.
6. 18. 22. 79, 6. 8. 18. 80, 7. 12.
82, 23. 83, 1. 7. 13. 85, 2. 11. 16.
86, 17. 27. 87, 2. 5. 7. 9. 13. 23.
90, 22. 111, 11. <147, 222>. 165,
8. 166, 6. 20. 167, 4. 172, 24
C. Marius C. f. 85, 11. 16. 90,
22. 91, 5. 12. 14. 92, 4. <147,
230>
Marius Egnatius 84, 7
Marrucini 82, 6. 83, 8. 84, 17
Mars 1, 4. 5, 6. 165, 6. 176, 9
Marsi 16, 4. 20. 82, 6. 22. 83, 7.
13. 19. 84, 19. 23
Martia legio 112, 2

- Martialis flamen 24, 4
 Martis hastae 152, 13. 163, 5.
 166, 11. 168, 4. 169, 9
 Martius campus 5, 7. 94, 3. 103,
 10. 111, 8. 113, 8. 179, 25
 P. Marullus 180, 18
 Masinissa 30, 2. 33, 9. 34, 19.
 35, 6. 36, 11. 37, 7. 10. 22. 49,
 10. 53, 20. 54, 8. 18. 24. 55, 21.
 56, 22. 57, 9. 58, 1. 62, 3. 16.
 18. 135, 121. 122
 Massilia 106, 3
 Massilienses 54, 2. 73, 4. 5. 106, 3
 Massiva 76, 14
 Massylii 30, 2. 34, 8. 36, 12
 Mastanabal 62, 8
 C. Matienius 66, 22
 Mauretania 106, 19
 Mauri 77, 12
 Media 118, 11
 C. Memmius 80, 10
 Menenius Agrippa 6, 9
 Mercurius 170, 3
 Messana 115, 4
 Messenii 46, 18
 Mettus Fufetius 1, 12
 Micipsa 62, 8. 75, 10
 Minerva 154, 7. 161, 6. 173, 11.
 178, 15
 Minturnae 160, 1
 Minturnenses 85, 17
 Minucia 14, 14
 L. Minucius 9, 4
 L. Minucius Myrtilus 125, 21
 M. Minucius 27, 3
 M. Minucius 77, 3
 Minurus 143, 197
 Mithridates 84, 25. 85, 5. 24. 88,
 5. 9. 22. 26. 89, 13. 91, 10. 93,
 20. 95, 10. 21. 96, 3. 13. 97, 14.
 19. 23. 98, 6. 10. 11. 99, 9. 11.
 16. 21. 24. 100, 5. 6. 101, 13.
 108, 21. 172, 13. 18. 21. 175, 2
 Mithridaticum bellum 99, 6
 Mitylenae 93, 19
 Moesi 120, 7
 Mucius 5, 22
 C. Mucius 81, 9
 Q. Mucius 153, 18
 Q. Mucius Scaevola 91, 7. 169, 1
 L. Mummius 64, 11. 14. 65, 13.
 139, 145. 141, 168
 Munatius Plancus 113, 23. 180, 1
 Munda 110, 6
 Mutilus 93, 11
 Mutina 46, 20. 112, 7. 17
 Mutinensis (ager) 180, 4; obsi-
 dio 113, 11
 Myonnesus 43, 22
 Nabis 40, 4. 41, 8. 18. 42, 18
 Naevia porta 167, 1
 Naevius 45, 2
 Narbo 120, 5
 Narbon(ens)is provincia 101,
 11
 Neapolitani 14, 21
 Nephesis 63, 14
 Neptunus 169, 27
 L. Neryllus (?) 129, 75
 Nervii 102, 4. 121, 10
 Nicaea 54, 2
 Nicomedes 52, 3. 61, 12. 16. 83,
 17. 84, 24. 95, 8
 Nilus 108, 6
 Nitiobroges 77, 6
 Nola 28, 18. 29, 4. 82, 19. 93, 16
 C. Norbanus 90, 8. 93, 10. 173, 14
 Nuceria 165, 11
 Numa Pompilius 1, 9. 2, 7. 47, 16
 Numantia 68, 21. 69, 18. 158, 15.
 159, 7. 160, 11
 Numantini 65, 25. 67, 2. 8. 11.
 68, 2. 71, 2. 141, 174. 145,
 212. 158, 19
 Numantinum bellum 68, 7; Nu-
 mantina clades 67, 25; Nu-
 mantinum foedus 68, 1
 Numidae 34, 19. 36, 15. 54, 15
 Numidia 30, 2. 37, 6. 62, 4. 75,
 10. 76, 24. 77, 11. 93, 7
 Numistro 32, 21

- Numitor 1, 3
 A. Nunnius 79, 19
 Nursia 151, 4. 164, 11. 167, 16.
 168, 15
 Oblivio flumen 67, 14. 145, 217
 Q. Occius 143, 186
 Oceanus 67, 13. 102, 12. 103, 3
 Octavia 117, 2. 119, 13. 121, 4
 Cn. Octavius 86, 14. 87, 8. 15.
 174, 11
 Cn. Octavius 154, 20. 155, 19
 L. Octavius 174, 20
 M. Octavius 70, 2. 180, 17
 Olonicus 50, 3
 <Op>illia 6, 25
 Opim<i>a 28, 6
 L. Opimius 73, 5. 74, 20. 75, 5.
 162, 16
 Q. Opimius 54, 1. 156, 4
 Opis aedes 178, 19
 Optergini transpadani 106, 14
 Oppia lex 41, 2
 C. Oppius 41, 2
 Q. Oppius 86, 2
 Orgiagio 123, 14
 Ostia 1, 14. 87, 1. v. Hostia
 Oufentina tribus 15, 24
 Padus 24, 25. 164, 10. 179, 2
 Paeligni 16, 5. 82, 7. 25. 84, 18
 Palatina tribus 25, 8
 Palatium 43, 9. 155, 7
 Pamphylia 123, 13
 Pannonii 119, 1. 121, 11
 C. Papirius Carbo 72, 1. 16
 <Cn. Papirius> 147, 230
 Cn. Papirius Carbo 76, 2. 87, 1.
 7. 89, 4. 12. 22. 24. 90, 1. 91,
 18. 92, 12. 18. 163, 20
 L. Papirius creditor 14, 24
 L. Papirius Cursor 15, 1. 21.
 17, 5
 Parma 46, 20
 Parthi 72, 6. 81, 6. 99, 10. 12.
 103, 18. 104, 23. 116, 21. 117,
 6. 17. 118, 12. 14. 121, 12. 161,
 3. 176, 14
 Parthicum bellum 118, 18
 Patavium 177, 11
 Penates 154, 23
 Pergamum 40, 14. 43, 25. 51, 3.
 61, 13. 70, 15. 88, 26. <135,
 111>. 177, 8
 M. Perperna 71, 11. 160, 13
 M. Perperna 94, 22. 96, 20. 25
 M. Perpenna 170, 16
 Perses, Philippi, Macedoniae
 regis, filius, 47, 8. 13. 23. 48,
 3. 23. 49, 5. 9. 50, 1. 9. 15. 51,
 2. 6. 23. 53, 3. 55, 9. 60, 6. 13.
 21. 61, 3. 154, 3
 Perusia 116, 14. 16
 Perusinus ager 164, 18
 Pessinus 35, 17
 L. Petillius 47, 17
 Q. Petillius 45, 2 (p. petilio
 codd.). 153, 13. 16
 M. Petreius 106, 6. 108, 20. 109,
 13
 M. Petronius 139, 150
 Phameas Hamilco 62, 12
 Pharnaces 100, 5. 108, 9. 21
 Pharsalia 107, 11
 Philadelphus 119, 9
 Philippi 115, 13
 Philippus 29, 6. 21. 32, 17. 33,
 17. 23. 35, 16. 38, 7. 14. 19. 39,
 5. 6. 11. 19. 40, 8. 12. 41, 17.
 42, 19. 43, 7. 46, 23. 47, 2. 8.
 13. 22. 48, 23. 133, 101
 Philippus Poenus 46, 7. 127, 53
 Philopoemen 42, 22. 46, 17
 Phoenice 99, 18
 Phraates 72, 6. 99, 10. 12
 Phrygia 35, 17. 85, 25. 96, 3.
 <123, 14>. 160, 24
 Picentes 20, 23. 82, 6. 7. 83, 11.
 172, 3
 Picenum 20, 24. 151, 13. 165, 25.
 167, 7
 Pietas 171, 13

Piraeum 173, 5. 9
 Pisaurum 46, 20. 155, 12. 168, 13
 Pistoriensis ager 175, 20
 Placentia 25, 11. 45, 21
 Plautius 87, 6; A. Plotius 83, 15
 C. Plautius 64, 23
 M. Plautius 161, 20
 Hypsaesus 104, 8
 Pleminius 36, 2
 Poeni 21, 15. 20. 22, 1. 2. 6. 8.
 23, 10. 20. 24, 6. 9. 25, 14. 26,
 10. 28, 15. 20. 29, 9. 18. 21. 30,
 17. 34, 24. 39, 8. 41, 4. 62, 14.
 133, <95>. 97
 Pompe dius v. Poppa edius
 Pompeiana curia 177, 24. v. 111,
 1; Pompeianae partes 106, 18.
 108, 12. 109, 7
 Pompeiani 106, 12.
 Pompeii, oppidum, 175, 10
 Cn. Pompeius 83, 11. 18. 84, 2.
 18. 21. 85, 22. 86, 19. 24. 90,
 14. 172, 25. 27
 Cn. Pompeius (Magnus) 90, 14.
 92, 14. 15. 17. 93, 6. 94, 7. 13.
 20. 23. 95, 14. 18. 96, 4. 23. 97,
 1. 15. 16. 98, 20. 26. 99, 1. 2. 6.
 9. 16. 21. 100, 4. 9. 101, 3. 13.
 24. 26. 102, 20. 103, 9. 104, 10.
 105, 14. 20. 24. 106, 6. 8. 107,
 7. 18. 25. 108, 5. 18. 115, 2.
 141, 174. 174, 6. 176, 12. 27.
 177, 3. 14
 Cn. Pompeius, Magni filius, 108,
 18. 110, 3. 177, 14. 16
 Q. Pompeius 65, 24. 71, 12. 141,
 170
 Q. Pompeius 85, 6. 7. 22. 172, 8
 Q. Pompeius <85, 7>
 Sex. Pompeius 107, 23. 110, 6.
 115, 2. 117, 7. 13. <22>. 118, 1.
 3. 22.
 Pompeius Bithynicus 115, 6
 M. Pomponius 12, 7
 Pomptina tribus 12, 20
 Pomptinae paludes 53, 6

Pontia, colonia, 15, 25
 C. Pontinus 100, 23
 C. Pontius 17, 17
 Pontus 84, 25. 85, 5. 24. 96, 15.
 97, 13. 100, 4. 108, 22. 109, 23
 M. Popilius 51, 11. 67, 2
 Popilius, legionarius miles,
 114, 8
 C. Popilius 143, 191
 Poppa edius Silo 84, 22. 172, 9
 Porcia basilica 129, 57
 C. Porcius 75, 19. 163, 10
 L. Porcius 83, 15. 84, 3
 <L. Porcius Li>cinus 127, 50
 C. Cato 102, 16
 M. Portius Cato 41, 4. 16. 46, 4.
 11. 48, 20. 54, 17. 55, 7. 23.
 56, 24. 57, 18. 21. 58, 11. 59,
 11. 19. 61, 19. 129, 56. 135, 114
 M. Cato 102, 9. 17. 104, 15. 105,
 2. 108, 7. 13. 16. 18. 109, 10. 17
 M. Cato 162, 24
 Porsenna 5, 16. 23. 27. 6, 1
 Posidonia 20, 13
 Postumius 9, 15
 Aulus Postumius 6, 4
 A. Postumius 24, 3
 A. Postumius 76, 18
 A. Postumius 129, 76
 L. Postumius 17, 24
 L. Postumius 28, 24
 L. Postumius 82, 20
 L. Postumius 156, 4. 5
 Spurius Postumius 15, 11. 16
 Spurius Postumius 156, 20
 Spurius Postumius 127, 36
 A. Postumius Albinus 48, 9.
 56, 2
 A. Postumius Albinus 83, 25.
 167, 12
 Potentia 46, 19
 Pothinus 107, 21
 Praeneste 91, 13. 92, 4. 158, 2.
 8. 163, 4. 170, 6
 Praenestini 11, 10. 92, 1
 Praenestinus (ager) 154, 5

Privernas (ager) 163, 23
 Privernates 13, 23. 14, 20
 Privernum 155, 8. 163, 5
 Proserpina 36, 2. 165, 16. 167,
 26. 170, 25. 175, 3
 Prusias 46, 14. 52, 1. 12. 61, 11.
 16. 135, 111 (?)
 Pseudophilippus v. Andrisus
 Ptolemaei fratres 53, 15
 Ptolemaeus, Aegypti rex, 20, 11
 Ptolemaeus, Aegypti rex, 50,
 21. 51, 7. 52, 18. 65, 4. 6
 Ptolemaeus, Aegypti rex, 102,
 10. 23. 107, 4. 19. 108, 4. 6
 Ptolemaeus Euergetes, Cyrenarum,
 postea Aegypti rex, 65, 9. 72, 8.
 Ptolemaeus Apion (Alypion
codd.) 81, 2. 168, 25
 Publicius Malleolus 79, 12
 Publilia, nobilis femina, 55, 17
 Publilia tribus 12, 20
 C. Publilius 14, 25
 Q. Publilius 14, 22
 Punicum bellum 25, 13. 41, 2.
 54, 14. 57, 4. 58, 9. 131, 89.
 Punica classis 21, 18; Puni-
 cum praesidium 35, 15
 Puteoli 158, 24
 Pyrenaeus 25, 19. 78, 12
 Pyrrhus 18, 22. 19, 2. 5. 10. 16.
 21. 20, 2. 6. 17

 P. Quinctilius Varus 121, 23
 L. Quintius Cincinnatus 7, 13.
 9, 3
 T. Quintius Crispinus 32, 26.
 33, 2
 L. Quintius Flamininus 39, 22.
 40, 9. 46, 5. 127, 52
 T. Quintius Flamininus 39, 18.
 40, 9. 41, 7. 17. 46, 6. 16
 Quirina tribus 24, 12
 Quirinalis collis 3, 2. 154, 14.
 24. Quirinalis flamen 123, 5

Raeti 120, 14
 Reate 151, 5. 152, 10. 155, 18.
 160, 14. 174, 12
 Regini 18, 24. 25
 Regium 18, 26. 20, 20. 158, 21.
 171, 8
 Remus 1, 4. 175, 14
 Rethogenes 139, 161
 Rhenus 103, 2. 120, 18. 121, 3. 16
 Rhodanus 78, 12. 120, 21
 Rhodii 39, 14. 23. 43, 22. 44, 5.
 49, 13. 51, 15. 52, 15
 Rhodus 80, 5. 86, 5. 93, 10
 Roma 2, 13. 3. 11. 5, 3. 6, 5. 7, 21.
 10, 4. 11. 15, 7. 17, 19. 26, 22.
 31, 18. 34, 23. 35, 17. 19. 36,
 14. 42, 18. 45, 8. 50, 9. 20. 52,
 1. 7. 10. 26. 53, 1. 58, 5. 10.
 59, 2. 74, 25. 75, 4. 76, 13.
 [15]. 83, 4. 12. 84, 12. 91, 3.
 13. 102, 11. 108, 23. 111, 14.
 113, 14. 121, 20. 127, 33. 141,
 169. 152, 20. 153, 23. 156, 7.
 17. 21. 157, 2. 159, 2. 160, 2.
 14. 161, 10. 163, 4. 164, 18.
 24. 166, 24. 169, 26. 170, 7.
 23. 172, 25. 174, 6. 178, 4.
 179, 24. 180, 2
 Romana castra 30, 8
 Romana civitas 56, 6 (?). 81, 22
 Romana classis 18, 17. 49, 23
 Romanae res 65, 22. 169, 4
 Romana urbs 12, 13. 19, 7. 60,
 8. 91, 21
 Romani 10, 17. 24. 14, 9. 18, 14.
 19, 4. 26, 4. 27, 14. 21. 28, 22.
 29, 5. 30, 12. 35, 10. 20. 38, 3.
 15. 40, 19. 20. 23. 46, 15. 24.
 48, 12. 54, 19. 55, 4. 58, 25.
 60, 15. 61, 10. 17. 62, 14. 21.
 66, 16. 67, 11. 77, 21. 123, 1.
 131, 93. 137, 133. 135. <139,
 146>. 156, 10. 157, 9. 15. 160,
 24. 25. 162, 4. 163, 25. 166,
 19. 167, 28. 171, 14. 172, 21.
 173, 8. 181, 8. 14

- Romani cives 82, 9. 86, 4. 164, 22
 Romani legati 64, 2. 13. <129, 65>
 Romani ludi 163, 11
 Romani milites 12, 16
 Romanum bellum 57, 11
 Romanus 69, 8
 Romanus ager 162, 21
 Romanus dux 21, 21. 22, 20. 43, 20
 Romanus eques 8, 26. 15, 14. 22. 21, 10. 31, 12. 93, 9. 94, 13. 97, 17. 19. 109, 6. 114, 5. 163, 11. 18
 Romanus exercitus 17, 2. 24, 24. 26, 7. 59, 8. 68, 18. 157, 23. 158, 27. 159, 8. 160, 11. 165, 7. 174, 18
 Romanus lacus 159, 25
 Romanus populus 8, 15. 21. 13, 9. 10. 20. 16, 13. 15. 17, 5. 20, 25. 24, 23. 25, 15. 28, 16. 29, 15. 33, 6. 42, 5. 20. 21. 23. 47, 12. 49, 6. 50, 13. 51, 16. 52, 4. 15. 21. 53, 23. 58, 1. 59, 14. 18. 65, 25. 68, 9. 71, 7. 74, 17. 82, 14. 85, 26. 86, 5. 10. 93, 5. 95, 9. 112, 19. 133, 107. <139, 157>
 Romulus 1, 4. 5. 8. 175, 14. 179, 27
 L. Roscius 98, 18
 P. Rupilius 71, 5
 P. Rutilius Lupus 81, 8. 82, 21. 25. 165, 1. 171, 20. 172, 4
 Sabatina tribus 11, 12
 Sabini 1, 6. 6, 5. 8, 13. 18, 2
 Sacriportus 91, 13
 Saguntini 39, 7
 Saguntum 25, 15
 Salassi 65, 17. 120, 11. 157, 14
 Salassus 141, 176, v. Laelius
 Sallentini 21, 1
 Sallentinus ager 23, 21
 Salluvii v. Galli Salluvii
 Sallyes 162, 5. 15
 Q. Salvidenus 115, 6. 117, 3
 Salus 154, 14. 163, 22. 165, 24
 Samnites 13, 7. 11. 15. 24. 16, 5. 24. 17, 1. 6. 11. 16. 17. <26>. 18, 1. 20. 19, 23. 82, 7. 18. 19. 83, 4. 6. 84, 1. 6. 9. 87, 4. 91, 19. 147, 231 (?)
 Samnium <20, 25>. 93, 16
 Samothrace 51, 6
 Sardi 21, 25. 24, 17. 48, 21. 73, 2
 Sardinia 21, 25. 90, 25. 94, 5. 123, 5
 Satura 162, 8
 Saturnia 163, 6
 Scordisci, v. Dalmatae Scordisci
 L. Scribonius 59, 16
 C. Scribonius Curio 95, 1. 96, 7. 174, 11
 C. Curio 105, 15. 106, 17
 Seleucea 65, 13
 Seleucus 48, 12. 52, 26. 74, 6
 Sempronia, P. Scipionis Africani uxor, 72, 20
 Sempronia lex 70, 12
 Sempronius 36, 21
 A. Sempronius Asellio 83, 20
 Gracchi 72, 21
 C. Sempronius consul 72, 23
 C. Sempronius Gracchus 70, 4. 72, 4. 15. 73, 10. 74, 18. 162, 9. 18
 M. Sempronius 127, 48
 Tib. Sempronius Gracchus 29, 2. 17. 30, 17
 Tib. Sempronius Gracchus 45, 11. 48, 6. 155, 1
 Tib. Sempronius Gracchus 69, 23. 70, 18. 20. 72, 4. 73, 11. 159, 19. 20. 180, 17
 <T. Sempronius> Rutilus 127, 38
 P. Sempronius Sophus 22, 24
 C. Sempronius Tuditanus 40, 14
 Sena 18, 4
 C. Sentius 81, 12
 Sequani 101, 20

L. (Sergius) Catilina 100, 10. 16.
 19. 175, 17. 20
 Q. Sertorius 86, 27. 87, 7. 94, 7.
 14. 18. 20. 22. 25. 95, 2. 15. 96,
 5. 20. 174, 10. 18. 21. 24
 P. Servilius 94, 10. 95, 7
 C. Servilius Ahala 9, 2
 Cn. Caepio 141, 170
 Q. Servilius Caepio 66, 13. 77,
 23. 78, 1. 82, 8. 141, 176. 143,
 182. 195. 158, 1. 164, 16. 166, 22
 Q. Caepio 82, 25
 Glaucia 80, 15
 Servius Tullius 1, 17. 20. 2, 20
 Aquae Sextiae 74, 11. 78, 20
 Sextilia 20, 12
 Sextilis mensis 120, 4
 C. Sextius 74, 10. 162, 6
 L. Sextius 11, 17. 22
 T. Sextius 115, 10
 Sibyllae carmina 143, 189; cf.
 35, 17
 Sibyllini libri 26, 24. 35, 18.
 152, 15. 154, 21. 157, 16. 163,
 2. 164, 7
 Sicilia 20, 2. 7. 29, 1. 20. 32, 15.
 34, 24. 36, 6. 68, 12. 70, 24.
 71, 5. 80, 18. 92, 17. 98, 3.
 115, 5. 117, 8. 10. 118, 2. 152,
 3. 159, 16. 160, 10. 167, 11
 Siculi 63, 17
 Siculum bellum 117, 19
 Silvii 1, 3
 Smyrna 114, 24
 Solon, Galliae oppidum, 100, 24
 Sophoniba 37, 10
 Sora 16, 19
 Spartacus 96, 10. 19. 97, 4. 10
 Spoletum 24, 15; Spoletum
 175, 12
 Spoletinus (ager) 171, 9
 Stellās ager 155, 2. 163, 12
 Stellatina tribus 11, 12
 Straton 115, 20
 Stratopedum 172, 14
 Stynei 75, 9

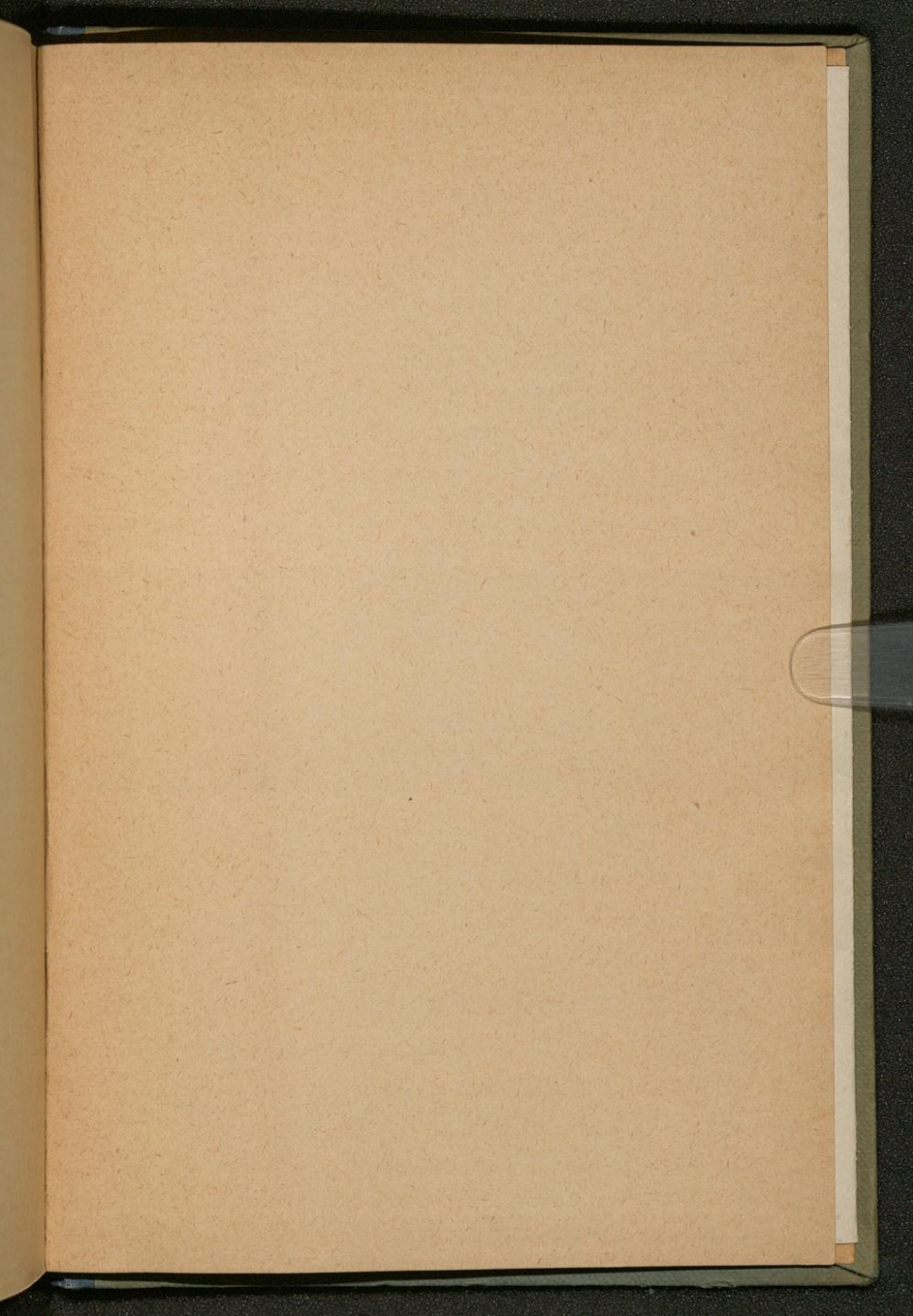
Sublicius pons 5, 19
 Suburana tribus 25, 8
 Suessa 15, 24
 Suessiones 102, 1
 P. Sulpicius 33, 16. 22. 39, 4. 13
 P. Sulpicius 84, 16. 85, 12
 Ser. Sulpicius 105, 2
 Servius Sulpicius Galba 51, 22.
 56, 19. 59, 18. 22. 139, 152
 Servius Sulpicius Galba 82, 10.
 24. 164, 5
 C. Sulpicius Gallus 52, 11. 59,
 23. 154, 4
 Surenas 103, 22
 Syphax 30, 1. 34, 7. 36, 9. 14.
 19. 37, 5. 9. 10. 54, 16
 Syracusae 29, 21. 31, 5. 35, 14
 Syracusani 21, 6. 29, 14
 Syria 40, 22. 42, 24. 48, 13. 51,
 1. 7. 52, 24. 53, 18. 57, 12. 13.
 61, 5. 21. 64, 26. 65, 1. 67, 16.
 69, 13. 72, 6. 74, 5. 75, 17. 79,
 16. 81, 18. 99, 18. 102, 20. 105,
 1. 9. 114, 16. 116, 22. 117, 6.
 17. 139, 157. 145, 214. 155, 19.
 161, 1
 Tarentini 18, 16. 23. 20, 14. 19.
 30, 12. 32, 25
 Tarentos 30, 11. 58, 7. 133, 105
 Tarquini, Etrusca civitas, 2, 13.
 167, 5
 Tarquiniensis (ager) 166, 2
 Tarquinienses 5, 12. 13, 23
 Tarquinii 5, 4. 17
 Sex. Tarquinius 2, 1. 4, 2
 L. Tarquinius Conlatinus 4, 4.
 7. 5, 3. 180, 16
 Tarquinius Priscus 1, 15. 2, 14.
 3, 4
 L. Tarquinius Superbus 1, 20.
 21. 2, 4. 3, 4. 6. 17. 5, 14. 6, 2.
 78, 3
 Tarraco 34, 7
 Taurus 43, 26. 44, 16
 Teanum Sidicinum 154, 17

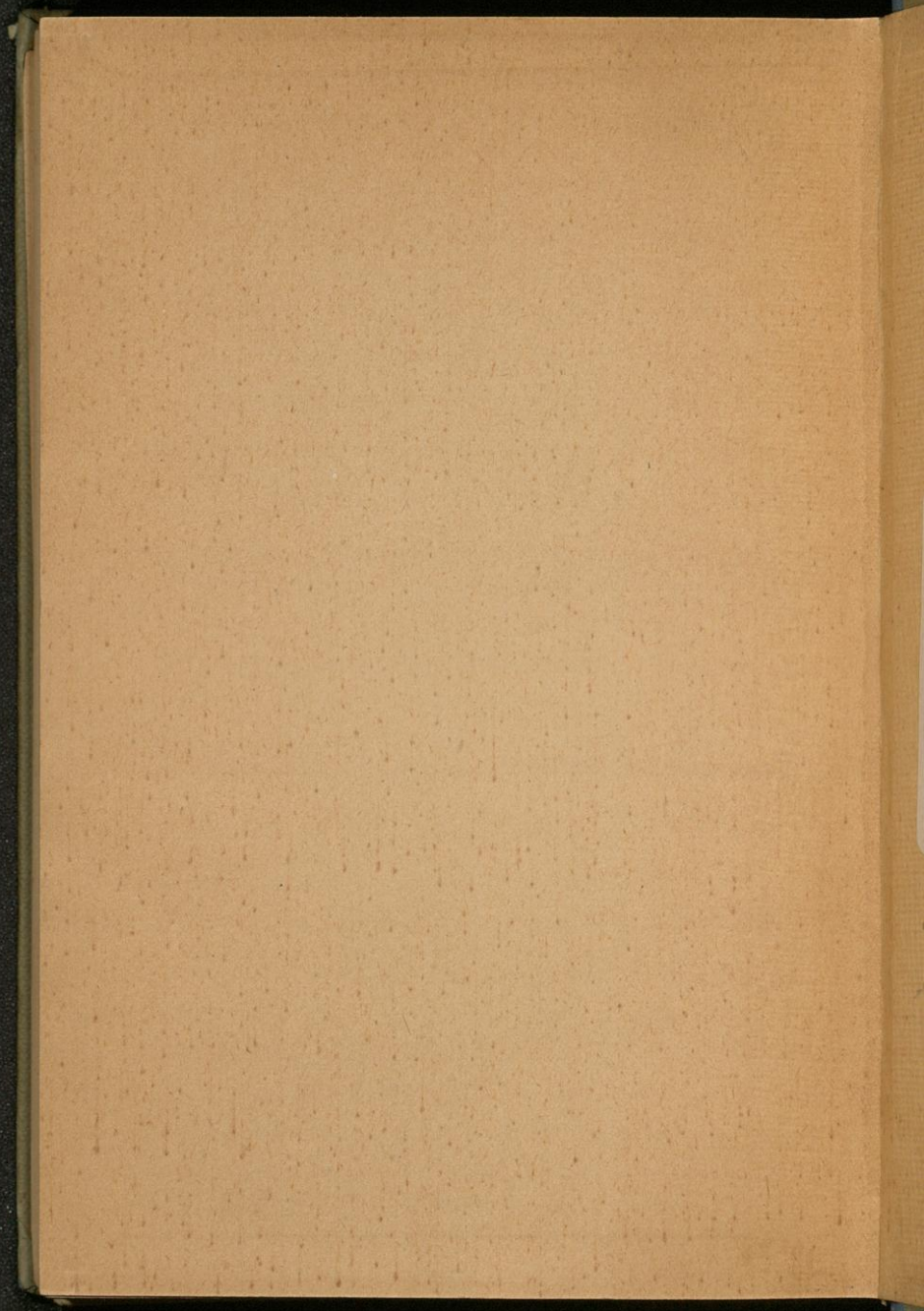
- Tectosagi 44, 14
 Telesinus 92, 8
 Tencteri 121, 2
 Terentina tribus 16, 24
 Q. Terentius Culleo 37, 24
 Terentius Varro 27, 18. 28, 7
 Varro 106, 8
 Var<ron>ianae legiones 107, 6
 Termestini 65, 24
 Termo deus 2, 2
 Terracina 154, 7. 155, 3. 158, 9. 160, 18
 Teutoni 78, 15. 19. 163, 24. 165, 21. 166, 20
 Thapsus 109, 10
 Thebae 40, 13. 64, 13
 Theodotus 107, 20. 25
 Theoxena 47, 4. 129, 70
 Thermopylae 43, 6. 64, 7
 Thessala <129, 70>
 Thessalia 39, 20. 40, 9. 49, 9. 61, 9. 88, 14. 107, 10. 135, 126. 172, 21
 Thraces 46, 24. 77, 4. 81, 12. 83, 22. 84, 26. 88, 10. 23. 89, 4. 94, 17. 97, 13. 114, 21. 120, 10. 121, 2. 166, 5
 Thracia 50, 1. 68, 6. 75, 19. 76, 4. 95, 2. 96, 7. 101, 7
 Thrasymennus lacus 26, 19
 Thurini 18, 11. 165, 19
 Tiberis 5, 18. 29. 17, 22. 155, 24. 159, 7. 176, 4
 Tiburtes 13, 23
 Ticinus flumen 26, 4
 Tigranes, Armeniae rex 97, 20. 98, 7. 12. 99, 13. 17. 101, 14
 Tigranes, Tigranis filius, 99, 13. 101, 14
 Tigurini, v. Galli Tigurini
 P. Titius 180, 12
 Sex. <Ti>tius 167, 17
 Titurius (tigor *codd.*) 103, 12
 Tolostobogii 44, 14
 Tolumnius 9, 7
 Toutomotulus 74, 15
 Tralles 177, 9
 Trebia flumen 26, 7
 C. Trebonius 102, 21. 106, 4. 111, 1. 112, 23
 Trebula Mutusca 165, 2. 9
 Trebulanus ager 164, 21
 Cn. Tremellius 53, 10
 L. Tremellius 65, 18
 Treveri 103, 16. 104, 2
 C. Triarius 98, 10
 Tricipitinus 4, 3
 Troceni 44, 14
 Tromentina tribus 11, 12
 Tryphon, v. Diodotus
 Tuccia 24, 17
 Tullia 1, 21. 3, 5
 Tullius 180, 18
 M. Tullius Cicero 81, 1. 100, 15. 101, 7. 23. 107, 11. 114, 7. 175, 9. 178, 15. 18
 Q. Cicero 103, 16
 Tullus Hostilius 1, 11. 12
 Turnus Herdonius 1, 21
 Tusci 166, 7
 Tusculum 151, 5
 Tyresius 141, 164
 Vaccaei 48, 10. 56, 13. 67, 24. 69, 11. 158, 27
 Valentia 67, 2
 Valerianae legiones 98, 13
 C. Valerius 169, 25
 M. Valerius 29, 25
 P. Valerius 5, 15
 (Valerius) A<ntias> 78, 1
 M. Valerius Corvus 13, 2. 20
 L. Valerius Flaccus 46, 3
 L. Valerius Flaccus 88, 17
 L. Valerius Flaccus 89, 6. 167, 4
 L. Valerius Flaccus 156, 11
 Valerius Laevinus 19, 2
 M'. Valerius Maximus 22, 23
 M. Messala 114, 25
 M. Messala 151, 8
 Publicola 114, 25
 Vardei 68, 5

P. Varenus 96, 11
 Vargunteius 175, 10
 Vatinius 102, 17
 P. Vatinius 112, 12
 Veiens (ager) 154, 6. 161, 22
 Veientes 1, 7. 17. 5, 12. 6, 26. 7, 5. 9, 8
 Veii 9, 20. 10, 4. 11, 1
 Velina tribus 24, 12
 Venafrum 169, 6
 Veneti 102, 12
 P. Ventidius 117, 5. 16
 Venus 153, 6
 Venus Genetrix 110, 15. 178, 7. 10
 Venus Verticordia 163, 19
 Vercingetorix 104, 17
 Vertomarus 25, 2
 Vessanum forum 162, 12
 Vesta 24, 10. 34, 2. 48, 6. 91, 8. 153, 6
 Vestini 82, 6. 84, 3. 18. 169, 17. 171, 6
 M. Vetilius 64, 22
 Veturia 6, 22
 T. Veturius 15, 11
 C. Pansa 112, 25. 113, 7. 179, 6. 9. 17
 Victoria 155, 7. 177, 9. 180, 24
 L. Villius, v. L. Livius
 Viminalis 3, 2

Vindalium 74, 14
 Vindicius 5, 10
 M. Agrippa 117, 24. 118, 6. 120, 15
 Virginia 8, 4
 Virginius 8, 6
 Viriathus 64, 19. 66, 12. 13. 28. 141, 172. 143, 185. 198. 145, 201. 157, 24. 158, 5
 Viruomandui 102, 1
 Vmbri 16, 4. 17, 1. 21, 1. 83, 15
 Vmbria 151, 16
 Q. Voconius Saxa 48, 18
 Volaterrae 93, 17. 170, 22
 Volcae 26, 1
 Volumnia 6, 22
 Volsca gens 169, 13
 Vrbinum 169, 10
 Vtica 36, 20. 108, 15. 109, 11
 Vticenses 58, 5. 131, 89
 Vulcanus 152, 2. 13
 Vulsci 2, 1. 3, 8. 6, 12. 19, 7. 3. 5. 8, 14. 9, 18. 11, 10. 13, 24
 Vulsinienses 18, 10. 21, 16 (Vulsinii)
 Vulsiniensis ager 165, 26
 Vulsinii 169, 14. 170, 10
 Vulturnus amnis 28, 22. 173, 15
 Xanthippus 22, 19.

Druck von B. G. Teubner in Leipzig

Page 13
Book 1

Inches

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

— Grauskala #13

B.I.G.

C

Y

M

A

1

2

3

4

5

6

M

8

9

10

11

12

13

14

15

B

17

18

19

